

Ministerialtidende

2011

Udgivet den 24. februar 2011

15. februar 2011.

Nr. 7.

Vejledning om hjælpemidler, biler, boligindretning mv.

(Vejledning nr. 6 til serviceloven)

Indledning

1. I denne vejledning uddybes reglerne om støtte til hjælpemidler, biler, boligindretning m.v. til borgere med nedsat funktionsevne. Vejledningen indeholder følgende afsnit:

- Afsnit I om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder.
- Afsnit II om biler.
- Afsnit III om individuel befordring.
- Afsnit IV om boligindretning og skift af bolig.

Vejledningen har virkning fra den 1. januar 2011 og afløser vejledning nr. 97 af 5. december 2006 om hjælpemidler, biler, boligindretning m.v.

Vejledningen er udarbejdet på baggrund af relevante bestemmelser i serviceloven, tilhørende bekendtgørelser og praksis på området.

Afsnit I

Støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder

Indledning

2. I dette afsnit uddybes reglerne i §§ 112 og 113 i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 81 af 4. februar 2011 (serviceloven) om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder.

Desuden uddybes reglerne i bekendtgørelse nr. 1674 af 22. december 2010 om hjælp til anskaffelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven (hjælpemiddelbekendtgørelsen).

Når intet er nævnt foran paragraffen, henvises der til serviceloven.

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 1054 af 7. september 2010, betegnes i teksten som retssikkerhedsloven.

Vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006 om retssikkerhed og administration på det sociale område betegnes i teksten som retssikkerhedsvejledningen.

Afsnittet indeholder følgende kapitler:

- Kapitel 1 giver en generel introduktion til reglerne, herunder om formål, personkreds og om -kriterier for bevilling.
- Kapitel 2 indeholder vejledning om rådgivning med specielt sigte på hjælpemidler.
- Kapitel 3 indeholder vejledning om sagsbehandlingen.
- Kapitel 4 indeholder vejledning om hvad ydelsen dækker.
- Kapitel 5 indeholder vejledning om leverandørvalg.
- Kapitel 6 indeholder vejledning om frit valg af hjælpemidler.
- Kapitel 7 indeholder vejledning om forbrugsgoder.
- Kapitel 8 indeholder vejledning om muligheden for at medtage hjælpemidler og forbrugsgoder til udlandet.
- Kapitel 9 indeholder vejledning om afgrænsningen i forhold til anden lovgivning.
- Kapitel 10 indeholder vejledning om de enkelte hjælpemidler.
- Kapitel 11 indeholder vejledning om kørestole som særligt personlige hjælpemidler.
- Kapitel 12 indeholder vejledning om tilskud til høreapparater.

Kapitel 1

Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder

Generelt

Serviceoven

§ 112. Kommunalbestyrelsen skal yde støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet

- 1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne,
- 2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller
- 3) er nødvendigt for, at den pågældende kan udøve et erhverv.

Stk. 2. ...

§ 113. Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112, stk. 1, er opfyldt. Der kan dog ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo.

Stk. 2. ...

Formål og personkreds

3. Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder skal medvirke til, at borgeren får mulighed for at føre en så normal og selvstændig tilværelse som muligt og i størst mulig grad gøre den pågældende uafhængig af andres bistand i dagligdagen.

Tildeling af et hjælpemiddel eller forbrugsgode skal samtidig sikre, at borgere med varigt nedsat funktionsevne, der ønsker det, får mulighed for at få eller bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Personkredsen omfatter personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne som følge af medfødt eller senere opstået handicap, sygdom eller som følge af ulykkesskader, der gør et hjælpemiddel nødvendigt.

Der skal være tale om en *varigt* nedsat funktionssevne, hvis konsekvenser er af indgribende karakter i den daglige tilværelse. Det indebærer, at der ikke inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbredsmæssige forhold, og at der i lang tid fremover vil være et behov for at afhjælpe følgerne af den nedsatte funktionsevne. Normalt vil lidelsen være en belastning for borgeren resten af livet. For en nærmere gennemgang af begrebet »nedsat funktionsevne« henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven.

Økonomiske forhold

4. Bevilling af et hjælpemiddel eller et forbrugsgode er uafhængig af borgerens økonomi og forsørgelsesgrundlag. Ydelsen af hjælpemidlet/forbrugsgodet er skattefri.

Afgørelseskompetence

5. Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder.

*Anskaffelse inden bevilling**Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 2. Der kan normalt ikke ydes støtte til hjælpemidler, som ansøgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

§ 19. Der kan normalt ikke ydes støtte til forbrugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

6. Der kan efter bekendtgørelsens §§ 2 og 19 normalt ikke ydes støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, som borgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

Det er et almindeligt princip i den sociale lovgivning, at ansøgning skal indgives, og bevilling modtages, inden en social ydelse, herunder et hjælpemiddel eller et forbrugsgode, anskaffes.

Der kan dog være enkelte tilfælde, hvor behovet for anskaffelse af det pågældende hjælpemiddel eller forbrugsgode må anses for uopsætteligt. I sådanne tilfælde vil der efter en konkret vurdering kunne ydes støtte, selvom anskaffelse sker, inden bevilling er givet. Der kan ved denne vurdering lægges vægt på hjælpemidlets art og funktion samt størrelsen af udgiften ved anskaffelsen.

*Bevilling efter anden lovgivning**Serviceoven*

§ 115. Det er en forudsætning for støtte efter §§ 112-114, at hjælpemidlet, forbrugsgodet eller bilen ikke kan bevilges efter anden lovgivning.

7. Efter servicelovens § 115 er det en forudsætning for bevilling af et hjælpemiddel eller forbrugsgode efter servicelovens §§ 112 og 113, at der ikke kan ske bevilling af disse efter anden lovgivning. Der henvises i den forbindelse til kapitel 9 om afgrænsning til anden lovgivning.

Kriterier for bevilling

8. Hjælp efter servicelovens §§ 112 og 113 kan ydes, når hjælpemidlet eller forbrugsgodet

- 1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne,
- 2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller
- 3) er nødvendigt for, at den pågældende kan udøve et erhverv.

Ad 1. og 2. Væsentlighed

9. Hjælpemidlet eller forbrugsgodet skal i væsentlig grad kunne afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad lette den daglige tilværelse i hjemmet. Vurderingen heraf er konkret og individuel, og spørgsmålet om, hvorvidt kravet om væsentlighed er opfyldt, fastlægges ud fra en samlet vurdering af hjælpemidlets betydning for at kunne afhjælpe borgerens funktionsnedsættelse. Der kan ved denne vurdering lægges vægt på bl.a. helbredsmæssige forhold, sociale forhold, hjælpemidlets betydning for muligheden for at leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation, og om der evt. kan findes andre måder at kompensere for funktionsnedsættelsen på, jf. kapitel 3, vurdering af behovet.

Det afgørende er, at behovet for hjælpemidlet sammenholdt med den konstaterede funktionsnedsættelse er af tilstrækkeligt omfang til, at der reelt bliver tale om en væsentlig afhjælpning af de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller en væsentlig lettelse i den daglige tilværelse i hjemmet.

Ad 2. Den daglige tilværelse i hjemmet

10. Ved vurderingen af kravet om at hjælpemidlet kan lette den daglige tilværelse i hjemmet, kan der bl.a. lægges vægt på hjælpemidlets funktion og vigtighed i forbindelse med borgerens ophold i hjemmet. Der kan f.eks. lægges vægt på hjælpemidlets betydning for den pågældendes mulighed for så vidt muligt at klare sig uden hjælp fra andre. Der kan

desuden lægges vægt på hjælpemidlets betydning for, at borgeren fortsat har mulighed for at klare sig og forblive i eget hjem.

Herudover kan der lægges vægt på hjælpemidlets funktion for andre, der hjælper borgeren til dagligt i hjemmet. Der kan f.eks. være tale om en lift eller en særlig seng, som en plejer eller et familiemedlem bruger ved pleje af den pågældende.

De sociale forhold, herunder om borgeren har ægtefælle og børn, skal tages i betragtning ved vurderingen af behovet for et hjælpemiddel. Det forventes således som udgangspunkt, at f.eks. ægtefælle eller børn medvirker ved udførelse af praktiske opgaver i hjemmet. Det offentlige kan dog ikke pålægge børn af borgere med nedsat funktionsevne mere arbejde i hjemmet end andre børn på samme alder udfører, ligesom det offentlige ikke kan pålægge en evt. ægtefælle arbejde i hjemmet udover, hvad der er normalt og ligger inden for rimelighedens grænser.

Ad 3. Udøvelse af erhverv

11. Der skal ved vurderingen lægges vægt på, om hjælpemidlet er nødvendigt for, at borgeren kan være i erhverv. Hjælpemidlet skal således være en forudsætning for, at borgeren overhovedet kan være i erhverv og bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet. Se i øvrigt kapitel 9, afsnittet Beskæftigelsessektoren, om afgrænsningen mellem hjælpemidler efter serviceloven og hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Særligt om administration

Finansiering

12. Kommunalbestyrelsen afholder, jf. servicelovens § 173, endeligt udgifterne til hjælpemidler og forbrugsgoder.

Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne til rådgivning, tilsyn og administration samt udgifter til lægeerklæringer, advokatbistand mv., som påhviler kommunalbestyrelsen efter serviceloven.

Opholdskommune og mellemkommunal refusion

13. Hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 112 og 113 ydes som udgangspunkt af borgerens opholdskommune.

Der henvises til kapitel 3 i retssikkerhedsloven samt kapitel 32 og 33 i retssikkerhedsvejledningen vedrørende spørgsmålet om handlekommune/opholdskommune og mellemkommunal refusion ved midlertidigt ophold i en anden kommune.

Vedrørende praksis for reglerne om hjælpemidler for midlertidigt ophold uden for opholdskommunen henvises særligt til punkt 282-283 i retssikkerhedsvejledningen.

Efter § 9, stk. 7, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område er den oprindelige opholdskommune dog handlekommune i forhold til hjælp efter lov om social service i visse tilfælde. Det gælder hvis borgeren efter medvirken fra en oprindelig opholdskommune eller anden offentlig myndighed har fået ophold i:

- 1) en boform efter §§ 107-110 og 192 i lov om social service,
- 2) boliger efter § 115, stk. 4, jf. § 105, stk. 2, i lov om almene boliger mv.,
- 3) institutioner under sygehusvæsenet,
- 4) institutioner under Kriminalforsorgen eller
- 5) boliger, boformer mv., der træder i stedet for og kan sidestilles med boformer mv. under nr. 1-4.

Det samme gælder, hvis en ung, der fylder 18 år, i umiddelbar forlængelse af en anbringelse uden for hjemmet i et anbringelsessted for børn og unge får ophold i et af de nævnte sociale botilbud for voksne.

I de nævnte tilfælde vil det således være den oprindelige opholdskommune, der skal yde hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens § 112 og 113. Der henvises til Socialministeriets orienteringsbrev nr. 9294 af 20. maj 2010.

Hvilken kommune betaler ved flytning

14. Ved flytning til en anden kommune medtages bevilgede hjælpemidler, som der fortsat er behov for. Dette gælder også hjælpemidler ydet som udlån. Der sker ikke et videresalg til tilflytningskommunen, men denne underrettes om bevillingen af hjælpemidler og forbrugsgoder. Tilflytningskommunen er forpligtet til at føre tilsyn og afholde udgifter i forbindelse med eventuelle reparationer. Med hensyn til reparation af forbrugsgoder henvises der til punkt 52.

Ved flytning til en ny kommune påhviler det fraflytningskommunen at give den oprindelige kommune underretning.

Hvis et hjælpemiddel er ydet som udlån, skal det tilbageleveres til den oprindelige kommune uden omkostninger for brugeren eller for den oprindelige kommune (f.eks. fragtomkostninger). Det vil sige, at brugerens nye opholdskommune betaler udgifterne ved tilbageleveringen. Forbrugsgoder, som er brugerens ejendom, skal ikke tilbageleveres.

Tilflytningskommunen har ret til refusion af udgifter, herunder reparationsudgifter vedrørende hjælpemidler fra den tidligere kommune, når en borger er flyttet til kommunen på grund af det fri valg af ældrebolig efter almenboliglovens § 58 a, jf. retssikkerhedslovens § 9 c, stk. 4, nr. 2.

Befordringsgodtgørelse

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 25. Kommunalbestyrelsen yder befordringsgodtgørelse i forbindelse med ansøgning og ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder, når den samlede udgift med det billigste, forsvarlige befordringsmiddel overstiger 60 kr., dog 25 kr. for personer der modtager sociale pensioner.

Stk. 2. Der kan ydes time- og dagpenge og hoteldispositionsbeløb efter laveste sats i Finansministeriets til enhver tid gældende cirkulære om time- og dagpenge mv., når der er tale om en rejse, der nødvendiggør overnatning uden for hjemmet.

Stk. 3. Der kan ydes befordringsgodtgørelse efter stk. 1 og 2 til rejseledsager, når ledsagelse er absolut påkrævet på grund af ansøgerens helbreds-tilstand eller alder.

Stk. 4. For personer, der vælger at benytte adgangen til frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 1 og stk. 5, er kommunalbestyrelsen højst forpligtet til at yde befordringsgodtgørelse svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen af hjælpemidlet efter kommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted. Befordringsudgifter herudover betales af ansøgeren.

15. Efter bekendtgørelsens § 25 ydes der godtgørelse af udgifter til befordring i forbindelse med ansøgning og ydelse af hjælpemidler og forbrugs-

goder. Befordringsgodtgørelsen ydes af kommunalbestyrelsen.

Hvis befordringen sker med henblik på afprøvning som led i sagens behandling, f.eks. på Kennedy Centeret, ydes der befordringsgodtgørelse, selv om afprøvningen i den konkrete ansøgningssituation ikke fører til bevilling af et hjælpemiddel.

Endvidere skal henvises til principafgørelse C-32-08, hvori Ankestyrelsen fastslog, at befordringsudgifterne til det antal afprøvninger, der måtte anses for at være nødvendige for at kunne få det rette hjælpemiddel, måtte betragtes som en samlet udgift. Det var således ikke udgiften til hver afprøvning, der skulle overstige beløbet nævnt i bekendtgørelsens § 25, stk. 1.

I tilfælde, hvor borgeren udnytter adgangen til frit leverandørvalg for hjælpemidler, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1 og 5, er der efter § 25, stk. 4, kun ret til befordringsgodtgørelse svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen efter kommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted.

Kapitel 2

Rådgivning og vejledning

Generelt

16. Kommunalbestyrelsen har i forbindelse med sagsbehandlingen en forpligtelse til at yde rådgivning og vejledning til borgeren om muligheden for at få bevilget et hjælpemiddel eller om evt. muligheder for anden hjælp i stedet for eller som supplement til et hjælpemiddel eller forbrugsgode. For en nærmere gennemgang af kommunalbestyrelsens generelle rådgivnings- og vejledningsforpligtelse henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven.

Særlig rådgivningsforpligtelse med hensyn til hjælpemidler

Serviceloven

§ 10. ...

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde rådgivning om valg af hjælpemidler og forbrugsgoder samt instruktion i brugen heraf. Opgaven kan varetages i samarbejde med andre kommuner.

17. Som supplement til den generelle rådgivningsforpligtelse har kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 10, stk. 4, pligt til at tilrettelægge en særlig rådgivningsindsats i forbindelse med valg af hjælpemidler og forbrugsgoder. Kommunalbestyrelsen har yderligere en forpligtelse til at instruere i brugen af hjælpemidlet/forbrugsgodet. Opgaven kan varetages i samarbejde med andre kommuner.

Serviceloven

§ 5. ...

Stk. 2. Regionsrådet skal efter aftale med kommunalbestyrelserne i regionen medvirke til at tilvejebringe hensigtsmæssige og sikre hjælpemidler.

Det fremgår af servicelovens § 5, stk. 2, at regionsrådet efter aftale med kommunalbestyrelserne i regionen skal medvirke til at tilvejebringe hensigtsmæssige og sikre hjælpemidler. Dette indebærer, at regionerne kan videreføre driften af de tidligere amtskommunale hjælpemiddelcentraler. Kommunalbestyrelserne kan også vælge selv at drive hjælpemiddelcentralerne. Det er bl.a. hjælpemiddelcentralernes opgave at orientere kommunerne om tekniske hjælpemidler og udøve vejledning, demonstration og tilpasning af hjælpemidler.

Kommunens sagsbehandlere samt den enkelte bruger kan rette henvendelse til hjælpemiddelcentralen med henblik på rådgivning, oversigt over produktsortiment eller afprøvning af et egnet produkt.

Endvidere indgår Hjælpemiddelinstitutet, der er en del af den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation – VISO, som et led i kommunernes rådgivningsforpligtelse. Institutet koordinerer og deltager i prøvnings-, forsknings- og informationsvirksomhed for derigennem at tilvejebringe hensigtsmæssige og sikre hjælpemidler. Hjælpemiddelinstitutet evaluerer hjælpemidlers anvendelsesområde og funktionalitet.

Hjælpemiddelinstitutet har et samlet overblik over udvalget af hjælpemidler på markedet. Institutet udgiver hjemmeside, tidsskrifter og nyhedsbreve med aktuelle oplysninger om hjælpemidler og

deres anvendelse, og der udvikles metoder, redskaber og tilbydes faglige netværk for fagpersoner. Desuden henvises til Hjælpemiddelbasen på www.hmi-basen.dk, hvor der er oprettet en søgefunktion, med oplysninger om hjælpemidler.

I forbindelse med rådgivning og vejledning påhviler det kommunalbestyrelsen at informere borgeren om, hvor vedkommende kan henvende sig for at få hjælp.

Det påhviler endvidere kommunalbestyrelsen løbende at følge de enkelte sager for at sikre sig at hjælpen fortsat opfylder sit formål.

Finansiering af rådgivning

18. Udgifterne til rådgivning afholdes af kommunalbestyrelsen, jf. servicelovens § 173.

Der henvises i øvrigt til Socialministeriets bekendtgørelse nr. 781 af 6. juli 2006 om principper for kommunernes finansiering af de mest specialiserede lands- eller landsdelsdækkende tilbud.

Kapitel 3

Sagsbehandlingen

Vurdering af behovet

19. Afgørelsen af, om der er behov for et hjælpemiddel eller forbrugsgode, træffes på grundlag af en samlet vurdering af borgerens situation i forhold til de indhentede oplysninger, jf. også § 5 i retssikkerhedsloven om helhedsvurdering.

Det er vigtigt, at sagsbehandlingen forud for afgørelsen sker i et tæt samarbejde mellem borger og sagsbehandler. Det er borgeren, som bedst kan formulere sine behov. Gennem rådgivning kan han eller hun således medvirke til at udrede hvilket hjælpemiddel eller forbrugsgode og af hvilken kvalitet, der er behov for. Kommunalbestyrelsen har i den forbindelse mulighed for at anvende funktionsevne-metoden, jf. Vejledning nr. 5 til serviceloven. Det skal bemærkes, at udgangspunkt er, at der ydes hjælp til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel efter § 3 i hjælpemiddelbekendtgørelsen, jf. vejledningens kapitel 4, om, hvad dækker ydelsen.

I forbindelse med behandlingen af en ansøgning om et hjælpemiddel eller forbrugsgode bør et ønske fra borgeren om at klare sig selvstændigt tilgodeses. Det bør endvidere indgå i overvejelserne, om det er

hensigtsmæssigt at yde personlig støtte, f.eks. til personlig og praktisk hjælp, jf. servicelovens kapitel 16, i stedet for eller som supplement til et hjælpemiddel.

For en del hjælpemidler vil afgørelse om berettigelse straks kunne træffes på grundlag af en ansøgning og de helbredsmæssige oplysninger. Dette gælder f.eks. diabeteshjælpemidler og stomiartikler.

Ofte kan der være behov for at tilvejebringe en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang funktionsevnen er nedsat, hvordan borgen i øvrigt klarer sin dagligdag, og hvordan den pågældende selv ønsker at indrette sin tilværelse med mulighed for at leve et så almindeligt og selvstændigt liv som muligt.

Mange aspekter kan indgå i denne beskrivelse:

- Sociale forhold, f.eks. familiemæssige forhold og deltagelse i fritidsaktiviteter.
- Boligforhold, f.eks. boligens indretning og forholdene omkring boligen.
- Erhvervsmæssige forhold, f.eks. erhvervets art eller om ansøger deltager i skole eller dag- og klubtilbud.
- Helbredsmæssige forhold, f.eks. *borgerens* nedsatte funktionsevne, særlige hensyn at tage i sygdomsbilledet, anden nedsat funktionsevne eller anden lidelse, og skal hjælpemidlet eller forbrugsgodet kombineres med behandling. Det bør heri særligt indgå, om lidelsen kan betragtes som progredierende.
- Øvrige forhold, f.eks. om hjælpemidlet eller forbrugsgodet skal kombineres med anden støtte, herunder f.eks. personlig og praktisk hjælp efter § 83 i serviceloven.

Særlige hensyn til enkelte handicapgrupper

Børn med handicap

20. Der kan gøre sig særlige hensyn gældende for enkelte handicapgruppers vedkommende. For eksempel må der ved vurdering af behov for hjælpemidler til børn lægges vægt på, at barnet i videst muligt omfang og med størst mulig selvstændighed kan udføre aktiviteter som andre børn. Det er vigtigt at sætte tidligt ind med hjælpemidler.

Tildeling af hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 112 og 113 kan eventuelt kombi-

neres med hjælp efter servicelovens § 41 om merudgiftsydelse. Støtte til hjælpemidler, der alene anvendes til fritid/leg, f.eks. til et barn, som ikke har andre legemuligheder, ydes efter § 41.

Hvis et hjælpemiddel til et barn alene skal bruges i forbindelse med undervisning, er det skolen, som skal sørge for anskaffelsen. Dette gælder også, hvis hjælpemidlet skal bruges i hjemmet til f.eks. lektielæsning. Der henvises til punktet 61 om grundskolen.

I andre situationer end ovenfor nævnt skal hjælpemidlet eller forbrugsgodet vurderes efter servicelovens §§ 112 eller 113.

Om afgrænsning til anden lovgivning henvises til vejledningens kapitel 9.

Udviklingshæmmede

21. For så vidt angår borgere med udviklingshæmning skal man være særlig omhyggelig med at bedømme hjælpemiddelbehovet. Denne gruppe borgere kan have en mere enkel og mere konkret forståelse af virkeligheden. Over halvdelen af borgerne med udviklingshæmning er multihandicappede, dvs. at udviklingshæmningen kan være kombineret med syns-, høre- eller bevægelseshandicap. Drejer det sig om børn med udviklingshæmning, bør forældrene så vidt muligt inddrages i bedømmelsen af behovet for hjælpemidler. Drejer det sig om voksne med udviklingshæmning, kan forældre, andre pårørende eller andre relevante personer inddrages i vurderingen af hjælpemiddelbehovet.

Borgere med progredierende (fremadskridende) lidelser

22. Ved progredierende sygdomme som f.eks. leddegigt, Parkinson Plus-sygdommene, muskelsvind, multibel sclerose og Spielmeyer-Vogt vil der ofte være behov for en række hjælpeforanstaltninger. Det er i den forbindelse vigtigt, at der ikke alene ses på det aktuelle behov, men også tages hensyn til den forventede fremtidige udvikling.

Beboere i botilbud m.m.

23. Vedrørende hjælpemidler, der er til fælles brug for beboere i et botilbud for voksne samt i en daginstitution, klub eller døgninstitution for børn og unge, henvises der til hjælpemiddelbekendtgørel-

sens § 8 og vejledningens kapitel 3 om hjælpemidler i botilbud, daginstitutioner, klubber og døgninstitutioner.

Oplysninger til bedømmelse af ansøgningen

24. Kommunalbestyrelsen skal indhente samtlige relevante oplysninger, herunder nødvendige helbredsoplysninger, for at få sagen om ansøgningen om et hjælpemiddel eller forbrugsgode oplyst. Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, hvilke oplysninger, der er nødvendige, for at der kan træffes afgørelse, når en borger ansøger om et hjælpemiddel eller et forbrugsgode. Der henvises i øvrigt til retssikkerhedslovens § 10 og kapitel 13 i retssikkerhedsvejledningen.

Det kan f.eks. dreje sig om oplysninger om borgerens helbredsmæssige forhold, såsom lægejournaler, sygehusjournaler eller udskrifter af disse.

Kommunalbestyrelsen skal kun indhente oplysninger om borgeren, der er relevante for sagen. Det er således kun de oplysninger, der er relevante i forhold til vurdering af borgerens behov for et hjælpemiddel eller forbrugsgode, der skal indhentes.

Ved sagsbehandlingen kan det i en række tilfælde være nødvendigt at indhente relevant ekspertviden, der kan supplere eller udrede de objektive dele af behovet for et hjælpemiddel eller et forbrugsgode. Der kan således være behov for at anmode om undersøgelse hos en læge eller indlæggelse til observation og behandling. Lægelige undersøgelser eller indlæggelser bør kun anvendes, hvis andre mindre indgribende metoder til oplysning ikke er tilstrækkelige. Det kan desuden være relevant at dokumentere oplysninger, der forstærker og underbygger en tidligere foretaget vurdering. Det kan også være relevant at indhente vejledende oplysninger om mulige hjælpemidler til bestemte lidelser. Der henvises til retssikkerhedslovens §§ 11 og 11b om borgerens medvirken, kapitel 14 og 15 i retssikkerhedsvejledningen samt afsnittet nedenfor om borgerens medvirken.

De indhentede lægelige oplysninger kan f.eks. indeholde en beskrivelse af konsekvenserne af eller prognoserne for en sygdom, en fysioterapeutisk vurdering af funktionsevnen, en ergoterapeutisk vurdering af borgerens evne til at gennemføre enkeltaktiviteter. Endvidere kan der være behov for at

indhente relevant ekspertviden, som de frivillige organisationer og videnscentre på handicapområdet rummer, f.eks. om hvor der findes viden og erfaring om liv og tilværelse med den pågældende type funktionsnedsættelse. Det kan f.eks. også være hvilket hjælpemiddel eller forbrugsgode, der er bedst egnet.

I sager hvor borgerens tilstand er stationær, bør der normalt ikke indhentes fornyede oplysninger om helbredsforhold.

I oplysningsarbejdet kan andre forvaltningsgrene, der kender ansøgerens forhold, desuden inddrages. Der henvises til retssikkerhedsvejledningens punkt 477-481 om muligheden for at indhente rent private oplysninger.

I tilfælde, hvor en helbredsattest skønnes nødvendig afholdes udgiften af kommunalbestyrelsen.

Om indhentelse af helbredsoplysninger og/eller helbredsattester henvises til aftale mellem KL og Den almindelige danske Lægeforening. Aftalen findes på KL's hjemmeside, www.kl.dk.

Ved vurderingen af en borgers funktionsevne henvises i øvrigt til bekendtgørelse nr. 765 af 24. juni 2010 om metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne som grundlag for tildeling af handicapkompenserende ydelser efter servicelovens bestemmelser. I bekendtgørelsen og i Vejledning nr. 5 til serviceloven beskrives en metode, der kan anvendes for at få et vurderingsgrundlag set ud fra en helhedsvurdering.

Kapitel 4

Hjælpemidler

Hvad dækker ydelsen

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 3. Hjælp ydes til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller udleveres som naturalhjælp.

25. I forbindelse med kommunalbestyrelsens sagsbehandling må det afklares, hvilke manglende funktioner hjælpemidlet skal afhjælpe og hvilke muligheder, der findes for at afhjælpe den nedsatte

funktionsevne under hensyn til brugerens situation. Formålet med hjælpen bør være, at den enkelte kan leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation.

Der skal ydes det bedst egnede og billigste hjælpemiddel ud fra en samlet vurdering af brugerens situation. Ved denne vurdering kan der bl.a. indgå oplysninger om brugerens behov og helbredsmaessige tilstand, jf. kapitel 3, vurdering af behovet. Desuden indgår oplysninger om hjælpemidlets kvalitet, driftssikkerhed, betjeningsmulighed, driftsudgifter, holdbarhed, krav til service, garanti, service- og reparationsmuligheder.

Hjælpemidlet kan være til brugerens eget brug, f.eks. protese, stok, kørestol, eller til brug for andre, der hjælper brugeren i dagligdagen, f.eks. en personløfter.

Brugerens medvirken

26. Hvor der er tale om ydelse af hjælpemidler, der skal tilpasses den enkelte, skal brugeren så vidt muligt have mulighed for selv at prøve og vurdere hjælpemidlet, evt. forskellige typer, inden han eller hun træffer beslutning om, hvilket hjælpemiddel der konkret opfylder hans eller hendes behov.

Det er vigtigt, at brugeren får god instruktion under afprøvningen, og at han eller hun får god tid, således at den pågældende kan blive fortrolig med hjælpemidlet. I særlige tilfælde kan det anbefales, at brugeren får hjælpemidlet på prøve for gennem en passende periode at opleve funktionen i dagligdagen.

Instruktionen skal også omfatte oplysninger om eventuelle sikkerhedsforskrifter og vedligeholdelse. Ligeledes må instruktionen tilrettelægges efter den enkelte hjælpemiddelbruger og hjælpemidlets art. Kun på denne måde opnås den optimale nytte af hjælpemidlet.

Foreligger der en psykisk nedsat funktionsevne, må man være indstillet på, at afprøvning og træning i brug af hjælpemidler kan strække sig over lang tid og helst skal foregå i de omgivelser, hvor hjælpemidlet senere skal anvendes.

Når der er bevilget et hjælpemiddel, er det ofte vigtigt at følge sagen op, f.eks. for at se om der er valgt det rigtige hjælpemiddel, om yderligere instruktion eller tilretning er nødvendig, om der er

ændringer i borgerens funktionsevne, som gør hjælpemidlet mindre egnet. Der kan også være sket en udvikling på hjælpemiddelmarkedet, som giver mulighed for at få et hjælpemiddel, der er væsentlig bedre egnet.

Der henvises i øvrigt til kommunalbestyrelsens særlige rådgivningsforpligtelse ved valg af hjælpemiddel, jf. kapitel 2, punkt 17, om servicelovens § 10, stk. 4.

Ydelsesform

27. Hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller udleveres som naturalhjælp.

Naturalhjælp ydes især ved bevilling af hjælp til brugere, der løbende har behov for hjælpemidler, f.eks. ved inkontinens. Ved naturalhjælp må kommunens hjælpemiddeldepoter være så varieret, at den enkelte bruger får dækket sit særlige behov.

En del hjælpemidler, der ydes som naturalhjælp, betragtes som *udlån*. Det vil især dreje sig om standardiserede hjælpemidler, der ikke har et særligt personligt præg. Det kan f.eks. dreje sig om særlige senge, lifte til løft mv.

Hjælpen kan endvidere ydes som en *kontantydelse*. Dette vil bl.a. være tilfældet, hvor brugeren benytter sig af adgangen til frit valg og selv vælger en leverandør og vælger at få pengene helt eller delvist refunderet til selv at anskaffe et hjælpemiddel.

Reparation og udskiftning mv.

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 4. Hjælp til reparation og udskiftning af bevilgede hjælpemidler samt reservehjælpemidler ydes efter behov.

Stk. 2. ...

Stk. 3. Der ydes ikke hjælp til udgifter, som følger af brug af hjælpemidlet, f.eks. til drift, rengøring eller vedligeholdelse, jf. dog stk. 4-7.

Stk. 4. Der ydes hjælp til batterier til brug for hjælpemidler bevilget efter § 112 i lov om social service, som ikke kan købes i almindelig handel, eller som ikke kan eller bør udskiftes af ansøgeren.

Stk. 5. Hjælp til høreapparater omfatter tillige vedligeholdelse og batterier.

Stk. 6. Der ydes hjælp til udskiftning af dæk og slanger til kørestole, hvis der er behov for mere end en årlig udskiftning. Ansøgeren betaler selv udgifterne til den første årlige udskiftning.

Stk. 7. Hjælp til førerhunde omfatter tillige et årligt beløb til dækning af løbende nødvendige udgifter til førerhunden.

Stk. 8. ...

28. Hjælpemidler udskiftes, når der er behov for det. Der kan ikke opstilles generelle retningslinier for, hvor længe et hjælpemiddel skal holde. Der skal derfor altid foretages en individuel bedømmelse af ansøgninger om udskiftning.

I kapitel 10 om de enkelte typer af hjælpemidler er der under de enkelte hjælpemidler nævnt vejledende udskiftningsintervaller. Dette indebærer ikke, at hjælpemidlet skal udskiftes på dette tidspunkt, eller at behov for hyppigere udskiftning ikke kan forekomme. Individuel brug, legemlige forandringer og slitage kan selv efter kort tid gøre det umuligt at anvende hjælpemidlet. Et hjælpemiddel kan blive uanvendeligt af andre årsager eller gå tabt, f.eks. ved tyveri eller brand. I sidstnævnte situationer bør brugeren forsynes med et erstatningshjælpemiddel uden unødigt forsinkelse. Herudover kan brugerens behov, f.eks. ved progredierende lidelser, have ændret sig.

Udskiftning af et hjælpemiddel kan også blive aktuelt, hvis der er kommet et hjælpemiddel på markedet, der er væsentligt bedre egnet for brugeren, eller som i væsentlig grad bedre kan afhjælpe den nedsatte funktionsevne.

Reservehjælpemidler

29. Normalt vil der ikke være behov for reservehjælpemidler. Ved personlige hjælpemidler som kompressionsstrømpe, brystprotese, støttekorset, fodtøj og andre kropsbårne hjælpemidler kan der dog af hygiejniske hensyn være behov for et reservehjælpemiddel.

Hvis et hjælpemiddel f.eks. er ydet til brug i hjemmet, kan der efter en konkret vurdering af behovet ydes reservehjælpemidler, når det pågældende hjælpemiddel er meget vanskeligt at medbringe uden for hjemmet. Dette er især aktuelt, hvor børn er optaget i dagtilbud, skole eller lignende, som ikke

er forpligtet til at stille hjælpemidlet til rådighed, eller hvor en voksen bruger er optaget på et dag-center, beskyttet værksted, skole eller lignende, som ikke er forpligtet til at stille hjælpemidlet til rådighed i arbejds- eller skolesituationen. Se kapitel 9 om afgrænsning til anden lovgivning.

Reparation

30. Der ydes hjælp til nødvendige reparationer af hjælpemidler.

Kommunalbestyrelsen må være opmærksom på købelovens reklamationsregler (den toårige reklamationsfrist eller eventuel løfte/aftale om garanti eller fri service).

Kommunalbestyrelsen må sikre sig, at hjælpemidler reparerer på forsvarlig måde, og at brugeren lider mindst muligt afsavn. Under reparationen udlånes eventuelt et andet egnet hjælpemiddel.

Drift

31. Der ydes, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 3, normalt ikke hjælp til dækning af udgifter, der følger af brug af hjælpemidlet, f.eks. til drift (alm. batterier, kasettebånd), rengøringsmidler og almindelig vedligeholdelse.

Brugeren må allerede inden eller ved bevilling af et hjælpemiddel orienteres om, at der påløber udgifter og om disses forventede størrelse. Eventuelt kan det overvejes, om der kan ydes tilskud til udgifterne efter servicelovens §§ 41 eller 100, eller som et personligt tillæg efter pensionslovgivningen.

Der kan dog ydes hjælp til enkelte driftsudgifter. F.eks. yder kommunalbestyrelsen efter bekendtgørelsens § 4, stk. 4, hjælp til batterier til brug for hjælpemidler bevilget efter servicelovens § 112, som ikke kan købes i almindelig handel, eller som ikke kan eller bør udskiftes af brugeren. Der ydes således hjælp til batterier, akkumulatorer eller lignende, som ikke uden videre kan anskaffes i dagligvareforretninger, og hvor selve installationen kræver en ekspertise, viden eller omhu, som det ikke nødvendigvis kan forventes, at brugeren er i besiddelse af. Batterier til formål som f.eks. alarmer og lygter, der kan købes i almindelige dagligvareforretninger, kiosker mv., og som det ikke kræver særlig viden eller omhu at udskifte, falder således uden for ydelsesområdet for hjælp.

Desuden yder kommunalbestyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 6, hjælp til udskiftning af dæk og slanger til kørestole, hvis der er behov for mere end en årlig udskiftning, mens brugeren selv betaler udgifterne til den første årlige udskiftning.

En kørestolsbruger skal alene betale udgifterne til én årlig udskiftning af dæk og slanger, uanset antallet af kørestole, brugeren har. Der henvises til Ankestyrelsens principafgørelse C-61-01. Det fremgår heraf, at Ankestyrelsen har truffet afgørelse om, at en kørestolsbruger kun skal betale udgifterne til én årlig udskiftning af dæk og slanger, uanset antallet af kørestole. Der er således ikke grundlag for at pålægge kørestolsbrugere at betale for den første årlige udskiftning af dæk og slanger på hver kørestol, der er ydet som et hjælpemiddel.

Ved bevilling til en trehjulet knallert er det en betingelse, at brugeren tegner den lovpligtige ansvarsforsikring og afholder udgiften dertil.

Hjælp til høreapparater omfatter efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 5, også vedligeholdelse og batterier. Der henvises i øvrigt til kapitel 12 om høreapparater.

Hjælp til førerhunde omfatter, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 7, tillige et årligt beløb til dækning af løbende nødvendige udgifter til førerhunden.

Der kan ikke stilles krav om, at brugeren skal holde hjælpemidlet særskilt forsikret. Brugeren er forpligtet til at passe på hjælpemidler som på sine egne ting. Beskadiges hjælpemidlet eller går hjælpemidlet til grunde, kan kommunalbestyrelsen, hvis brugeren eller skadevolderen har en familieforsikring, undersøge om skaden kan dækkes. Brugeren er forpligtet til at medvirke hertil.

Kommunalbestyrelsen vil ved hyppige skadesforløb kunne tage disse i betragtning ved vurderingen af, hvorledes hjælpemiddelbehovet kan løses og hvilket hjælpemiddel, der i den konkrete situation skal stilles til rådighed.

Kapitel 5

Leverandørvalg - Hjælpemidler

Generelt

Serviceoven

§ 112. ...

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at et hjælpemiddel skal leveres af bestemte leverandører. I forbindelse med kommunalbestyrelsens indgåelse af leverandøraftaler inddrages repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikationerne.

Stk. 3. ...

32. Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at et hjælpemiddel skal leveres af en bestemt leverandør.

Med leverandøraftaler sigtes der til aftaler, som regulerer en kommunes hjælpemiddelsortiment eller antal af leverandører. Bestemmelsen omfatter hjælpemiddelområdet generelt og ikke alene de situationer, hvor hjælpemidlet udleveres til brugeren direkte af leverandøren.

Kommunalbestyrelsen skal ved indgåelse af leverandøraftaler inddrage repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikationerne.

Reglen om brugerrepræsentation har til formål at inddrage brugernes viden og erfaring om produkterne og den service, der bør knytte sig dertil. Brugerrepræsentanterne skal således sikres indflydelse på, hvilke krav kommunalbestyrelserne skal stille til indholdet i leverandøraftaler, herunder krav til kvalitet, forsyningssikkerhed, sortiment, forhandlernet mv.

Desuden vil brugerrepræsentanternes medvirken ved formulering af kravene i og forudsætningerne bag de indgåede aftaler være medvirkende til at tydeliggøre, hvad brugerne kan forvente af det offentlige system på hjælpemiddelområdet.

Den enkelte kommunalbestyrelse tilrettelægger brugerindflydelsen i forbindelse med udarbejdelse af kravspecifikationerne. Det bør i den forbindelse sikres, at processen med udarbejdelse af aftalegrundlaget tilrettelægges på en sådan måde, at brugerne får den nødvendige tid til at gøre deres indflydelse gældende.

Efter princippet om meroffentlighed i offentlighedslovens § 4 er der ikke noget til hinder for, at brugerrepræsentanterne gennem aktindsigt får mulighed for at se de indkomne tilbud. Det anbefales, at brugerrepræsentanterne får denne mulighed som led i brugerinddragelsen ved kommunalbestyrel-

sens indgåelse af leverandøraftaler. Muligheden for aktindsigt bør dog vurderes i forhold til de involverede tilbudsgiveres private kommercielle interesse. Det skal endvidere bemærkes, at brugerrepræsentanternes inddragelse i henhold til EU's udbudsregler ikke må være egnet til at udelukke konkurrencen.

Som repræsentanter for brugere anbefales det at inddrage personer fra de relevante handicap-organisationer. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at høre handicaprådet om kravspecifikationerne, jf. retssikkerhedslovens § 37 a, stk. 2, hvoraf fremgår, at kommunalbestyrelsen skal høre handicaprådet over alle initiativer, som har betydning for mennesker med handicap. Høringspligten gælder uanset om handicaprådet har været inddraget i arbejdet. Det kan også være relevant at inddrage øvrige brugere eller andre, der har en særlig ekspertise på området.

Hjælpemidler dækker over et meget bredt spektrum af produkter, som benyttes af vidt forskellige brugergrupper. Derfor kan det ikke generelt siges, hvilke forhold der bør specificeres i de krav, der danner grundlag for leverandøraftalerne. Dette kan f.eks. være spørgsmål om kvalitet, produktsortiment, forsyningssikkerhed, leveringstid, garanti, reklamation, reparation mv.

Med hensyn til kravene til produkternes kvalitet findes der på specifikke produktområder ISO-standarder, som kan indgå ved udarbejdelse af kravspecifikationerne. Der er mulighed for at få sagkyndig bistand ved hjælpemiddelcentralerne og eventuelt Hjælpemiddelinstitutet.

Når hjælpemidlet udleveres direkte fra leverandøren, vil det kunne være hensigtsmæssigt i aftalegrundlaget at præcisere nogle fagmæssige krav, f.eks. at leverandøren har en specifik uddannelsesmæssig baggrund, og at leverandøren skal kunne tilbyde løbende kontrol og hjemmebesøg. Der vil endvidere kunne fastlægges procedurer vedrørende f.eks. ansøgning og udskiftning eller reparation af udleverede hjælpemidler.

Afhængig af de lokale forhold vil det kunne være hensigtsmæssigt med fælleskommunale leverandøraftaler, der vil kunne bidrage til at sikre et bredt udvalg af hjælpemidler og dermed i så høj grad som muligt sikre leverance af hjælpemidler til den rigtige pris, hvor hjælpemidlerne kan imødekomme

brugerens behov. Dette kan ligeledes opnås ved, at kommunalbestyrelsen indgår aftaler med et konsortium af flere leverandører. Endelig kan kommunalbestyrelsens kompetence til at indgå leverandøraftaler efter servicelovens § 112, stk. 2, overlades til regionen. Hvis en kommunalbestyrelse ønsker at overlade kompetencen til at indgå leverandøraftaler til regionen, skal handicaprådet høres. Overlades kompetencen herefter til regionen, skal kommunalbestyrelsen sikre sig, at repræsentanter for brugere inddrages ved udarbejdelsen af kravspecifikationerne.

Det bemærkes, at en leverandøraftale ikke må være til hinder for, at brugere med et særligt behov får stillet et egnet hjælpemiddel til rådighed, selv om hjælpemidlet ikke er omfattet af leverandøraftalen.

Udbud

33. Det bemærkes, at indgåelse af leverandøraftaler skal ske i overensstemmelse med gældende udbudsretlige regler.

Ved indkøb af hjælpemidler, hvor kontraktsummen overstiger EU's fastsatte tærskelværdi for indkøb af varer, er kommunalbestyrelsen således forpligtet til at foretage EU-udbud.

Ved indkøb af hjælpemidler under EU's tærskelværdi skal udbuddet følge nationale retningslinier, samt EF-traktatens almindelige regler om ligebehandling, gennemsigtighed og proportionalitet.

Kapitel 6

Frit valg af hjælpemidler

Indledning

34. I dette kapitel beskrives reglerne om frit valg af hjælpemidler.

Kapitlet beskriver formålet med fritvalgsordningen og det nærmere indhold i ordningen. Endvidere beskrives kommunalbestyrelsens rådgivnings- og vejledningsforpligtelse i forbindelse med fritvalgsordningen, og der gives nogle anvisninger på, hvorledes kommunerne kan administrere ordningen i praksis.

Reglerne om frit valg af hjælpemidler, som blev indført med lov nr. 407 af 21. april 2010, findes i servicelovens § 112, stk. 3-4, og i hjælpemiddelbekendtgørelsen – særligt i §§ 6 og 7.

Formål

Serviceloven

§ 112. ...

Stk. 2. ...

Stk. 3. Ansøgeren kan vælge leverandør af hjælpemidler, jf. dog stk. 4. Hvis kommunalbestyrelsen har indgået en leverandøraftale, og ansøgeren ønsker at benytte en anden leverandør end den, som kommunalbestyrelsen har indgået leverandøraftale med, indkøber ansøgeren selv hjælpemidlet og får udgifterne hertil refunderet, dog højst med et beløb svarende til den pris, kommunen kunne have erhvervet hjælpemidlet til hos sin leverandør. Har kommunalbestyrelsen ikke indgået leverandøraftale, kan ansøgeren vælge leverandør, og støtten ydes efter regning, dog højst med et beløb svarende til prisen på det bedst egnede og billigste hjælpemiddel.

Stk. 4. Ansøgerens ret til at vælge leverandør af hjælpemidler efter stk. 3 gælder ikke, hvis kommunalbestyrelsen kan stille et hjælpemiddel til rådighed, som er fuldstændig identisk med det hjælpemiddel, som ansøgeren ønsker at anskaffe fra en anden leverandør.

Stk. 5. ...

35. Efter servicelovens § 112, stk. 3, kan brugeren vælge leverandør af hjælpemidler.

Endvidere kan brugeren mod betaling af prisdiffereancen vælge et dyrere hjælpemiddel end det, som kommunalbestyrelsen vil yde støtte til. Det forudsættes her, at det valgte hjælpemiddel stadig kompenserer for den nedsatte funktionsevne.

Formålet med fritvalgsordningen er at give borgere med nedsat funktionsevne adgang til frit valg af hjælpemidler. Hermed ønskes det at forbedre vilkårene for denne gruppe borgere gennem øgede og bedre valgmuligheder for den enkelte.

Borgernes adgang til frit valg ændrer ikke på det generelt gældende kompensationsprincip, hvorefter borgere med nedsat funktionsevne tilbydes ydelser og hjælpeforanstaltninger for i videst muligt omfang at kompensere for og minimere konsekvenserne af deres funktionsnedsættelse. Kommunalbestyrelsen skal således fortsat yde den hjælp, som

borgerne efter lovgivningen har krav på, uden at det får økonomiske konsekvenser for den enkelte.

Indholdet i fritvalgsordningen

Hjælpermiddelbekendtgørelsen

§ 6. Ansøgeren kan vælge leverandør af hjælpemidler, jf. dog stk. 2. Hvis kommunalbestyrelsen har indgået en leverandøraftale, og ansøgeren ønsker at benytte en anden leverandør end den, som kommunalbestyrelsen har indgået leverandøraftale med, indkøber ansøgeren selv hjælpemidlet og får udgifterne hertil refunderet, dog højst med et beløb svarende til den pris, kommunen kunne have erhvervet hjælpemidlet til hos sin leverandør. Har kommunalbestyrelsen ikke indgået leverandøraftale, kan ansøgeren vælge leverandør, og støtten ydes efter regning, dog højst med et beløb svarende til prisen på det bedst egnede og billigste hjælpemiddel.

Stk. 2. ...

36. Efter hjælpermiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 1, kan brugeren vælge leverandør af hjælpemidler. Brugeren kan endvidere mod betaling af prisdiffereancen vælge et dyrere hjælpemiddel end det, som er omfattet af kommunalbestyrelsens bevilling. Adgangen til frit valg gælder således alle typer af hjælpemidler.

Hvis brugeren, når den pågældende er blevet bevilget et hjælpemiddel, ønsker at benytte adgangen til frit valg, er det brugeren selv, der indkøber hjælpemidlet, hvorefter udgifterne refunderes af kommunalbestyrelsen. Hvis der er tale om et hjælpemiddel, der er omfattet af en af kommunalbestyrelsen indgået leverandøraftale, kan der højst refunderes udgifter med et beløb svarende til den pris, som kommunalbestyrelsen kunne have erhvervet hjælpemidlet for hos sin leverandør. Hvis der er tale om et hjælpemiddel, der ikke er omfattet af en leverandøraftale, kan brugeren vælge leverandør, og støtten ydes efter regning, dog højst med et beløb svarende til prisen på det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Om den praktiske afregning mellem brugeren, leverandøren og kommunalbestyrelsen henvises til pkt. 43 nedenfor.

Brugerens ret til frit valg ændrer ikke på reglen om, at kommunalbestyrelsen skal yde støtte til det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Det er kommunalbestyrelsen, der ud fra en konkret og individuel vurdering af brugerens samlede funktionsnedsættelse og de deraf affødte behov for kompensation i hver enkelt sag afgør, hvilket hjælpemiddel der er bedst egnet og billigst. Kommunalbestyrelsens afgørelse herom kan påklages til det sociale nævn og Ankestyrelsen efter reglerne herom i retssikkerhedslovens kapitel 10.

Undtagelser i retten til frit valg

Hjælpermiddelbekendtgørelsen

§ 6. ...

Stk. 2. Ansøgerens ret til at vælge leverandør af hjælpemidler efter stk. 1 gælder ikke, hvis kommunalbestyrelsen kan stille et hjælpemiddel til rådighed, som er fuldstændig identisk med det hjælpemiddel, som ansøgeren ønsker at anskaffe fra en anden leverandør.

Stk. 3. ...

37. Brugers ret til frit at vælge leverandør gælder ikke, hvis kommunalbestyrelsen kan stille et hjælpemiddel til rådighed, der er fuldstændig identisk med det hjælpemiddel, som brugeren ønsker at anskaffe fra en anden leverandør, jf. hjælpermiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 2. Reglen vedrører kun brugerens ret til frit leverandørvalg, hvorimod retten til at vælge et dyrere hjælpemiddel end det, som er omfattet af kommunalbestyrelsens bevilling, ikke begrænses.

Undtagelsen skal ifølge lovforarbejderne, jf. L 114 2009/2010, forstås snævert, således at retten til frit leverandørvalg alene afskæres i de tilfælde, hvor brugeren ønsker at indkøbe et hjælpemiddel, som er fuldstændig identisk med det, som kommunalbestyrelsen kan stille til rådighed. Som et eksempel kan nævnes, at brugeren har fået bevilget en rollator af mærket X. På kommunens hjælpermiddellager findes en brugt rollator af dette mærke. Men brugeren ønsker en fuldstændig identisk rollator af samme mærke, men en ny. I denne situation vil brugeren ikke kunne benytte sig af retten til frit at vælge leverandør. Noget tilsvarende vil gælde, hvis bru-

geren ønsker et fuldstændig identisk hjælpemiddel i en anden farve end det, som kommunalbestyrelsen kan stille til rådighed.

Undtagelsen skal sikre, at der ikke indkøbes nye hjælpemidler, som er fuldstændig identiske med dem, som kommunalbestyrelsen kan stille til rådighed. Dette skal ses i sammenhæng med, at mange hjælpemidler er udlån, samt med kommunernes muligheder for at genanvende returnerede hjælpemidler, som fortsat er tidssvarende.

38. Retten til frit valg vil ikke gælde for redskaber, der er til fælles brug for beboere i et botilbud efter servicelovens kapitel 20, eller i en daginstitution, en klub eller en døgninstitution efter servicelovens kapitel 7, 8 og 11. Dette hænger sammen med, at sådanne redskaber ikke er hjælpemidler i servicelovens forstand, men stilles til rådighed af botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller døgninstitutionen.

På samme måde er redskaber såsom plejesenge eller lifte, som kommunen af hensyn til f.eks. medarbejdernes arbejdsmiljø skal kunne vælge, heller ikke omfattet af retten til frit valg. Sådanne redskaber betragtes ligeledes ikke som hjælpemidler i servicelovens forstand, men er derimod omfattet af arbejdsmiljølovgivningen.

Krav til hjælpemidler indkøbt under fritvalgsordningen

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 6. ...

Stk. 2. ...

Stk. 3. ...

Stk. 4. Det er en betingelse for, at kommunalbestyrelsen kan yde støtte til hjælpemidler indkøbt efter reglerne i § 112, stk. 3, i lov om social service, at det hjælpemiddel, som ansøgeren har valgt, opfylder de faglige specifikationer og krav til egnethed, som kommunalbestyrelsen har opstillet. Det er ansøgerens ansvar at sikre dette.

Stk. 5. ...

39. Det er efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 4, en betingelse for, at kommunalbestyrelsen kan yde støtte til et hjælpemiddel indkøbt under fritvalgsordningen, at det hjælpemiddel, som brugeren har valgt, opfylder de faglige specifikationer

og krav til egnethed, som kommunalbestyrelsen har opstillet i forbindelse med bevillingen. Det er brugerens ansvar at sikre dette. Hvis brugeren har indkøbt et hjælpemiddel, som ikke opfylder de opstillede faglige specifikationer og krav til egnethed, vil brugeren ikke have krav på støtte til hjælpemidlet fra kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen bør vejlede brugeren herom som et led i vejledningen om fritvalgsordningen.

For at sikre, at brugerne ikke indkøber hjælpemidler under fritvalgsordningen, som ikke opfylder faglige specifikationer og krav til egnethed, kan kommunalbestyrelsen f.eks. kræve, at hjælpemidlerne skal være CE-mærkede.

Tilbagelevering og refusion af egenbetaling

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 7. Hjælpemidler, hvortil der er ydet støtte efter reglerne i § 112, stk. 3, i lov om social service, betragtes som udlån og skal tilbageleveres til kommunen, når ansøgeren ikke har brug for den mere. Ansøgeren opnår dermed ikke ejendomsret til hjælpemidlet.

Stk. 2. Ansøgerens eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 1, skal ved tilbagelevering af hjælpemidlet til kommunen inden 4 år regnet fra købstidspunktet, udbetales til ansøgeren efter fradrag af 2500 kr. inkl. moms og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå. Det er en betingelse, at hjælpemidlet har fået en generelt forøget anvendelighed også for andre end ansøgeren. Egenbetaling på op til 2.500 kr. udbetales ikke ved tilbagelevering af hjælpemidlet.

40. Hjælpemidler, som kommunalbestyrelsen har ydet støtte til under fritvalgsordningen, betragtes som udlån, og de skal derfor leveres tilbage til kommunen, når brugeren ikke længere har brug for dem. Brugeren opnår dermed ikke ejendomsretten til hjælpemidlerne. Dette gælder også i de tilfælde, hvor brugeren har indkøbt et dyrere hjælpemiddel end det, som er omfattet af kommunalbestyrelsens bevilling.

Hvis hjælpemidlet på grund af brugerens egenbetaling har fået en generelt forøget anvendelighed

også for andre borgere, skal kommunalbestyrelsen ved brugerens tilbagelevering af hjælpemidlet, refundere brugeren dennes egenbetaling. Et eksempel, hvor hjælpemidlet har fået en generelt forøget anvendelighed, er, hvor hjælpemidlet på grund af brugerens merkøb har fået yderligere funktioner, som andre borgere også kan have glæde af. Som eksempel herpå kan nævnes en stol, der ved brugerens merkøb har fået den yderligere funktion, at den kan hjælpe brugeren til at komme op at stå. Et andet eksempel kan være særligt IT-udstyr, hvor brugerens merkøb har givet øget kapacitet.

Muligheden for refusion af egenbetaling bortfalder efter 4 år regnet fra købstidspunktet, og egenbetaling på op til 2.500 kr. inkl. moms refunderes ikke.

Hvis betingelserne for refusion ved tilbagelevering er opfyldt, beregnes det beløb, som brugeren skal have refunderet således: Først fratrækkes 2.500 kr. Dernæst nedskrives beløbet med 1/48 for hver måned, der er gået, siden kvittering forelå.

Eksempel:

Per opfylder betingelserne for refusion af egenbetaling ved tilbagelevering af et hjælpemiddel, som han har købt efter reglerne om frit valg. Pers samlede egenbetaling udgør 7.000 kr. Først fratrækkes 2.500 kr. Det tilbageværende beløb på 4.500 kr. skal derefter nedskrives med 1/48 for hver måned, der er gået, siden kvittering forelå. Hvis Per tilbageleverer hjælpemidlet efter 2 år, skal de 4.500 kr. således nedskrives med 24/48, og Per skal derfor have refunderet 2.250 kr.

Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om refusion af egenbetaling ved tilbagelevering, og afgørelsen kan påklages til det sociale nævn og Ankestyrelsen efter reglerne herom i retssikkerhedslovens kapitel 10.

Reparation og udskiftning af hjælpemidler indkøbt under fritvalgsordningen

Hjælpemiddelbekendtgørelse

§ 4. ...

Stk. 2. Hvis ansøgeren har benyttet sig af retten til frit valg af hjælpemiddel, jf. § 112, stk. 3, i lov om social service, og hvis der på grund af ansøgerens frie valg undtagelsesvist skulle blive tale om

ekstraordinært dyre eller hyppige reparationer eller hyppigere udskiftninger, skal udgifterne hertil afholdes af ansøgeren selv.

Stk. 3. ...

41. Der ydes hjælp til reparation og udskiftning af hjælpemidler efter behov. Dette gælder også for hjælpemidler, som kommunalbestyrelsen har ydet støtte til under fritvalgsordningen.

Hvis brugeren har benyttet sig af retten til frit valg, og hvis der på grund af brugerens frie valg af hjælpemiddel undtagelsesvist skulle blive tale om ekstraordinært dyre eller hyppige reparationer eller hyppigere udskiftninger, skal udgifterne hertil afholdes af brugeren selv. Som et eksempel, hvor det kan overvejes at lade udgifterne til reparation påhvile brugeren, kan nævnes, at brugeren har valgt et hjælpemiddel med yderligere funktioner i forhold til det, som er omfattet af kommunalbestyrelsens bevilling, og det er tilstedeværelsen af disse funktioner, som gør, at hjælpemidlet skal repareres ekstraordinært hyppigt.

Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om støtte til reparation og udskiftning af hjælpemidler, og kommunalbestyrelsens afgørelser kan påklages til det sociale nævn og Ankestyrelsen efter reglerne herom i retssikkerhedslovens kapitel 10.

Kommunalbestyrelsens vejledningspligt i forbindelse med fritvalgsordningen

42. Kommunalbestyrelsen skal som en del af sin generelle rådgivnings- og vejledningsforpligtelse yde rådgivning om adgangen til frit valg af hjælpemidler, herunder om konsekvenserne af at have benyttet retten til frit valg, f.eks. i forhold til tilbagelevering efter endt brug og reglerne om refusion af egenbetaling.

Herudover sker der ingen ændringer i kommunalbestyrelsens rådgivnings- og vejledningsforpligtelse som følge af adgangen til frit valg. Det vil sige, at borgerne i hjælpemiddelsager skal tilbydes rådgivning og vejledning fra kommunalbestyrelsen i samme omfang som hidtil. Det kan f.eks. dreje sig om vejledning i valg af hjælpemiddel.

Derimod har kommunalbestyrelsen ikke nogen udvidet vejledningsforpligtelse i de tilfælde, hvor brugeren har benyttet frit valg og har købt et hjæl-

pemiddel, som har funktioner, der rækker ud over de funktioner, der er i det hjælpemiddel, som kommunalbestyrelsen vurderer som værende bedst egnet og billigst. Det påhviler således ikke kommunalbestyrelsen at yde ekstra vejledning, som er en konsekvens af brugerens benyttelse af fritvalgsordningen, ligesom det ikke påhviler kommunalbestyrelsen at yde vejledning om leverandører af hjælpemidler som et led i brugerens frie valg.

*Kommunalbestyrelsens administration af
fritvalgsordningen*

43. Frem til kommunalbestyrelsens bevilling foreligger, medfører brugerens adgang til frit valg ingen administrative ændringer på hjælpemiddelområdet.

I tilknytning til bevillingsskrivelsen bør kommunalbestyrelsen vejlede brugeren om retten til frit valg, jf. punkt 42. Hvis brugeren herefter beslutter sig for at benytte sin ret til frit valg, skal den pågældende underrette kommunalbestyrelsen herom, hvorefter kommunalbestyrelsen skal oplyse om prisen på det hjælpemiddel, som kommunalbestyrelsen kan stille til rådighed, og som opfylder de krav til egnethed, som er opstillet i forbindelse med bevillingen.

Brugeren har herefter mulighed for at afsøge markedet og finde frem til det hjælpemiddel, som den pågældende ønsker at anskaffe, hvorefter brugeren bør underrette kommunalbestyrelsen, som så må vurdere, om betingelserne for at yde støtte til hjælpemidlet er opfyldt, herunder også, om kommunalbestyrelsen kan stille et fuldstændig identisk hjælpemiddel til rådighed. Det er herefter brugeren selv, der indkøber hjælpemidlet.

Når brugeren har indkøbt sit hjælpemiddel, skal afregningen mellem brugeren, kommunalbestyrelsen og leverandøren ske efter reglerne i hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 3. Efter denne bestemmelse skal fakturaen fra den leverandør, som brugeren vælger, sendes og afregnes direkte med kommunalbestyrelsen. Brugeren hæfter selv for egenandelen, som brugeren betaler direkte til leverandøren. Det skal fremgå af fakturaen, som sendes til kommunalbestyrelsen, om brugerens eventuelle egenandel er fratrukket.

Ved denne afregningsform sikres det, at det ikke indebærer en unødigt belastning af brugerens øko-

nomi, hvis adgangen til frit valg benyttes. Endvidere vil det være muligt for kommunalbestyrelserne at afløfte moms af regningen gennem momsrefusionsordningen for kommuner og regioner. Det er en forudsætning, at kommunalbestyrelsen modtager en faktura, hvorpå momsen er anført.

Kapitel 7

Forbrugsgoder

Generelt om forbrugsgoder

Serviceoven

§ 113. Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112, stk. 1, er opfyldt. Der kan dog ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo.

Stk. 2. Der kan kun ydes hjælp, når udgiften er over 500 kr.

Stk. 3. Hjælpen udgør 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den pågældende art.

Stk. 4. Hvis det på grund af den nedsatte funktionsevne er nødvendigt med et forbrugsgode, der er dyrere end et almindeligt standardprodukt, eller hvis den nedsatte funktionsevne nødvendiggør særlig indretning af forbrugsgodet, betaler kommunen, jf. stk. 1, de nødvendige merudgifter.

Stk. 5. Hvis forbrugsgodet udelukkende fungerer som et hjælpemiddel til at afhjælpe den nedsatte funktionsevne, betaler kommunen, jf. stk. 1, de fulde anskaffelsesudgifter. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 6. Socialministeren kan i en bekendtgørelse fastsætte nærmere regler om

1) afgrænsningen af de forbrugsgoder, der kan ydes hjælp til, og adgangen til genanskaffelse, og 2) i hvilket omfang modtageren selv skal betale en del af udgiften til reparation og drift af et forbrugsgode.

44. Kommunalbestyrelsen skal yde støtte til forbrugsgoder til borgere med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når forbrugsgodet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne, eller i væsentlig grad kan

lette den daglige tilværelse eller er nødvendigt for at borgeren kan udøve et erhverv.

Betingelserne svarer til betingelserne for at få hjælpemidler efter servicelovens § 112, stk. 1. Der henvises til kapitel 1.

Forbrugsgoder omfatter produkter, der er fremstillet og forhandles bredt med henblik på sædvanligt forbrug med den almindelige befolkning som målgruppe.

Sådanne produkter er således ikke fremstillet specielt med henblik på at afhjælpe en nedsat funktionsevne, men kan dog i en række tilfælde udgøre den kompensation, som borgere med nedsat funktionsevne har behov for.

Det gælder f.eks. situationer, hvor husholdningsredskaber, køkkenmaskiner og andre hårde hvidevarer så som tørretumblere, opvaskemaskiner o.l. bevirker, at den pågældende kan udføre dagligdags funktioner, som han eller hun ellers ikke ville være i stand til uden hjælp, og hvor der ikke i øvrigt er andre personer i husstanden, der med rimelighed kan påtage sig opgaverne. Det bør i denne forbindelse bemærkes, at børn af forældre med nedsat funktionsevne ikke af det offentlige kan pålægges mere arbejde i hjemmet, end deres jævnaldrende kammerater udfører.

Med den stigende vægt på tilgængelighed for borgere med nedsat funktionsevne må det forventes, at stadigt flere produkter vil blive fremstillet med indbyggede handicapegnede funktioner, således at de i en konkret situation kan virke handicapkompenenserende.

Støtten ydes til køb af et forbrugsgode. I modsætning til det egentlige hjælpemiddelområde får brugeren således ejendomsretten til produktet, og kan efter eget valg af leverandør købe det produkt, han eller hun ønsker. Der er også mulighed for, at brugeren kan købe et dyrere produkt mod selv at betale ekstraudgifterne.

Hvis betingelserne for støtte til køb af forbrugsgoder er opfyldt, ydes der hjælp, uanset om brugeren selv tidligere har anskaffet sig et lignende forbrugsgode.

Bundgrænse for ydelserne

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 21. ...

Stk. 5. Der ydes kun hjælp efter denne bestemmelse, når udgiften i den enkelte ydelsessituation overstiger 500 kr.

Stk. 6. ...

45. Støtten omfatter kun udgifter til køb af forbrugsgoder, der koster mere end 500 kr.

Hvis der i den enkelte ydelsessituation er behov for mere end ét forbrugsgode, lægges den samlede udgift til grund.

Sædvanligt indbo

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 21. ...

Stk. 6. Der ydes ikke hjælp efter denne bestemmelse til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo, f.eks. almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV-apparater, videomaskiner, båndoptagere, mv., som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

46. Der kan ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo, f.eks. almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV-apparater, videomaskiner, båndoptagere, standard-computere, vaskemaskiner mv., og som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

Der ydes således ikke støtte til almindelige båndoptagere til blinde, der f.eks. har behov for afspilning af lydbøger eller lydbreve. Ligeledes ydes der ikke støtte til almindelige videomaskiner til døve.

Hvilke forbrugsgoder, der indgår i sædvanligt indbo, vil løbende ændres i takt med den almindelige samfundsudvikling. Ved bedømmelsen af, om et forbrugsgode er så almindeligt, at der ikke kan ydes hjælp til anskaffelsen efter reglerne om forbrugsgoder, må der tages hensyn til udviklingen i den almindelige levestandard og borgernes forbrugs- og levevaner. Således vil flere forbrugsgoder med tiden blive mere almindeligt udbredt og efterhånden blive betragtet som sædvanligt indbo.

Det forudsættes, at niveauet i det mindste svarer til praksis vedrørende transgbeneficiet, hvorefter der skal være tale om »et beskeden hjem«, jf. Retsplejelovens § 509. Som supplement hertil skal der foretages en vurdering af, hvor udbredt et givet forbrugsgode er på landsplan. Til brug for denne vurdering kan oplysninger fra Danmarks Statistik anvendes som retningsgivende standard.

Der henvises i øvrigt til Ankestyrelsens praksis for, hvad der betragtes som sædvanlig indbo. Der kan f.eks. henvises til Principafgørelse C-35-02 om en faconhovedpude, som var sædvanligt indbo, C-31-02, som fastsatte at en vaskemaskine ikke kunne udskiftes, da den var sædvanligt indbo og C-23-01 som hjemviste en afgørelse til kommunen, idet det blev fundet at være uden betydning for afgørelsen, at en hvilestol kunne købes hos en almindelig møbelforhandler.

Almindeligt standardprodukt

Hjælpe-middelbekendtgørelsen

§ 21. Hjælp til anskaffelse af øvrige forbrugsgoder ydes, når betingelserne i § 1 er opfyldt, med et beløb svarende til 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den pågældende art.

47. Hjælpen ydes som udgangspunkt med et konstant beløb svarende til 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den type, der er behov for til at afhjælpe den nedsatte funktionsevne. Ved fastlæggelsen af et almindeligt standardprodukt må prisen på et gennemsnitsprodukt af den pågældende type lægges til grund.

Til forskel fra egentlige hjælpemidler vil et forbrugsgode, der bevilges med henblik på at kompensere for en nedsat funktionsevne, normalt også indebære en lettelse i dagligdagen på samme måde som for borgere uden nedsat funktionsevne. Egenbetalingen på 50 pct. har således baggrund i, at der ville være tale om overkompensation, hvis brugeren fik de fulde anskaffelsesudgifter dækket.

Forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller indretning

Hjælpe-middelbekendtgørelsen

§ 21. ...

Stk. 2. Der kan ud over støtte efter stk. 1 ydes hjælp til betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedste egnede og billigste produkt. Hjælpen ydes, hvis der foreligger ganske særlige forhold ved den nedsatte funktionsevne, som nødvendiggør anskaffelse af et forbrugsgode, der

1) er dyrere end et almindeligt standardprodukt, eller

2) nødvendiggør særlig indretning.

Stk. 3. ...

48. I nogle situationer vil borgerens nedsatte funktionsevne nødvendiggøre et produkt med en særlig kvalitet eller kapacitet, som andre ikke behøver. Det kan ligeledes være nødvendigt at tilpasse forbrugsgodet gennem en særlig indretning, for at det kan betjenes af borgeren.

For at undgå at borgeren påføres merudgifter som følge af den nedsatte funktionsevne, ydes der - foruden støtten på 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt - hjælp til betaling af de nødvendige merudgifter i form af betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt med særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med særlig indretning.

Det forudsættes, at brugeren oplyses om, hvilket produkt kommunalbestyrelsen finder velegnet og vil yde støtte til.

Forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som hjælpemiddel

Hjælpe-middelbekendtgørelsen

§ 21. ...

Stk. 3. Hvis forbrugsgodet på grund af den nedsatte funktionsevne udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, således at ansøgeren ikke kan benytte produktet efter sit formål som forbrugsgode, omfatter hjælpen den fulde anskaffelsespris på det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 4. ...

49. I ganske særlige tilfælde kan et almindeligt forbrugsgode have en så specifik funktion til at

kompensere for en nedsat funktionsevne, at forbrugsgodet reelt ikke har anden funktion end at fungere som hjælpemiddel på linie med de egentlige hjælpemidler.

Det drejer sig især om forbrugsgoder i form af elektronisk udstyr i tilfælde, hvor udstyret i væsentlig grad kan afhjælpe en nedsat kommunikationsevne, og hvor brugeren på grund af den nedsatte funktionsevne ikke har nogen mulighed for at udnytte de øvrige anvendelsesmuligheder og fordele, der ligger i udstyret. Som eksempel kan nævnes el-scootere, hvor det med Principafgørelse C-42-08 er fastslået, at en el-scooter er et forbrugsgode. Med Principafgørelserne 82-10 og 121-10 bliver det afgjort, at en el-scooter i de konkrete tilfælde alene fungerer som et hjælpemiddel for brugeren, og derfor skal hjælpen ydes med den fulde anskaffelsespris. Endvidere kan henvises til principafgørelse 89-09 om en GPS.

I denne situation omfatter støtten de fulde anskaffelsesudgifter til det bedst egnede og billigste produkt. Da der normalt vil være tale om ganske betragtelige udgifter, kan kommunalbestyrelsen i sådanne tilfælde vælge at yde støtten som udlån.

Efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 19 ydes der normalt ikke støtte til forbrugsgoder, som brugeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

Computere til blinde og svagsynede

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 21. ...

Stk. 4. Computere med standardsoftware, der understøtter hjælpemidler til blinde og svagsynede, dækkes med den fulde anskaffelsespris til det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 5. ...

50. Computere med standardsoftware, der understøtter programmer og øvrige hjælpemidler, der anvendes af blinde og svagsynede til at afhjælpe deres kommunikationshandicap, dækkes med den fulde anskaffelsespris til det bedst egnede og billigste produkt. Det skal ses på baggrund af, at computere må ses som et led i en samlet teknisk løsning

for blinde og svagsynede og derfor ikke derudover kan anses for at have sædvanlig forbrugsgodeværdi.

Der henvises til punkt 109 om særlige informationsteknologiske hjælpemidler, for eksempler på de nævnte programmer og øvrige hjælpemidler.

Ved standardsoftware forstås den software og de programmer, der normalt følger med ved køb af en computer.

Udskiftning og reparation af computere efter bekendtgørelsens § 21, stk. 4, dækkes af kommunalbestyrelsen.

Hjælpen kan ydes som udlån.

Ud over til gruppen af blinde og svagsynede kan der ikke ydes støtte til computere efter servicelovens regler om hjælpemidler og forbrugsgoder. Ankestyrelsen har i en afgørelse fastslået, at en standard computer er et forbrugsgode, der normalt indgår i sædvanligt indbo, og som findes i ethvert hjem, der måtte ønske det, jf. Principafgørelse C-9-06. Der kan dog fortsat ydes støtte til bærbar computer, jf. Principafgørelse C-17-07, hvor det blev fastslået, at der kan ydes støtte til køb af en bærbar computer som et forbrugsgode til en borger med cerebral parese.

Hvad dækker ydelsen

51. Det er brugeren selv, der køber produktet, men kommunalbestyrelsen har en forpligtelse til at yde rådgivning og vejledning om egnede produkter, jf. kapitel 15.

Der er ikke fastsat regler om den praktiske gennemførelse af bevillinger. Det er således op til den enkelte kommunalbestyrelse at tilrettelægge administrationen, så der så vidt muligt kan tages hensyn til den enkelte brugers ønsker. Det forudsættes, at det ved fastlæggelse af arbejds gange sikres, at brugerens økonomi ikke belastes unødigt i forbindelse med købet. Det beløb, som brugeren er berettiget til i henhold til bevillingen, bør derfor refunderes straks ved forevisning af fakturaen. I forbindelse med større beløb bør kommunalbestyrelsen aftale med leverandøren, at kommunens andel af købsummen afregnes direkte med leverandøren.

Det forudsættes, at leverandøren er en momsregistreret virksomhed.

Udskiftning og reparation

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 22. Der ydes ikke hjælp til udskiftning og reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 21, stk. 1.

§ 23. Til forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 21, stk. 2, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov.

Stk. 2. Hjælp til udskiftning, jf. § 21, stk. 2, ydes ved betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Stk. 3. Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 21, stk. 2, nr. 1, ydes med halvdelen af udgiften.

Stk. 4. Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 21, stk. 2, nr. 2, omfatter alene reparationsudgifter vedrørende den særlige indretning.

§ 24. Til forbrugsgoder, der er anskaffet efter § 21, stk. 3 og stk. 4, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov.

52. Der ydes ikke støtte til drift af forbrugsgoder. Der ydes som udgangspunkt heller ikke støtte til udskiftning eller reparation af forbrugsgoder.

Dog vil der efter behov kunne ydes støtte til udskiftning og reparation af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med en særlig indretning.

For så vidt angår støtte til udskiftning af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med en særlig indretning, ydes denne ved betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Der ydes støtte til reparation af forbrugsgoder med en særlig indretning ved betaling af reparationsudgiften vedrørende den særlige indretning. Støtte til reparation af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet ydes dog med halvdelen af udgiften.

Støtte til udskiftning af forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, og støtte

til udskiftning af computere til blinde eller stærkt svagsynede, ydes ved betaling af den fulde anskaffelsespris på det bedst egnede og billigste produkt. Ved reparation ydes der støtte til betaling af den fulde reparationsudgift.

Kapitel 8

Udland

Lovligt ophold i Danmark

53. Enhver, der har lovligt ophold i Danmark, har ret til hjælp efter lov om social service, jf. service-lovens § 2. Udlændinge med lovligt ophold i Danmark har således samme ret til at få tildelt hjælpemidler som danskere med bopæl i Danmark. Det gælder uanset, om de er på ferie eller bor her.

Ved tildeling af hjælpemidler eller forbrugsgoder kan der ikke stilles krav om CPR-registrering, dansk pas eller andre former for bevis for nationalitet.

For borgere, der er omfattet af internationale aftaler eller regler, som f.eks. regler om social sikring inden for EU gælder det, der følger af disse aftaler, jf. afsnittet nedenfor om EU/EØS-borgere eller reglerne om FN-flygtninge.

Midlertidige ophold i lande uden for EU/EØS

54. Efter udlandsbekendtgørelsen bevares retten til hjælpemidler og forbrugsgoder under midlertidige ophold i udlandet efter reglerne i bekendtgørelsen, jf. udlandsbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Ifølge udlandsbekendtgørelsens § 2 er det en betingelse for at bevare hjælpen i udlandet, at modtageren inden udrejsen opfylder betingelserne for at modtage hjælp, samt at kommunalbestyrelsen løbende kan holdes orienteret om, at opholdet sker, uden at de almindelige regler for hjælpen tilsidesættes, jf. § 11 i retssikkerhedsloven.

Hvis det midlertidige udlandsophold ikke overstiger en måned, kan brugeren af et hjælpemiddel eller et forbrugsgode medtage hjælpemidlet eller forbrugsgodet uden at ansøge kommunalbestyrelsen herom. Hvis udlandsopholdet overstiger en måned, skal brugeren af hjælpemidlet eller forbrugsgodet ansøge kommunalbestyrelsen om at måtte medtage det, inden udlandsopholdet påbegyndes. Om varigheden af hjælpen under det midlertidige

ophold i udlandet, henvises i øvrigt til udlandsbekendtgørelsens § 3.

Herudover kan der efter udlandsbekendtgørelsens § 4 i særlige tilfælde efter en konkret vurdering ydes tilskud til dækning af ekstra omkostninger, som er forbundet med en kortvarig ferie i udlandet.

Ophold i andre EU-/EØS-lande

55. Om muligheden for at medtage/få hjælpemidler eller forbrugsgoder under ophold i andre EU-/EØS-lande henvises i det hele til Indenrigs- og Sundhedsministeriets vejledning om koordinering af sundhedsydelser og visse sociale ydelser for borgere, der rejser mellem EU-landene. Vejledningen kan ses på Indenrigs- og sundhedsministeriets hjemmeside www.sum.dk.

Kapitel 9

Afgrænsning til anden lovgivning

Generelt om forholdet til anden lovgivning

56. Der findes i lovgivningen endvidere regler om ydelse af hjælpemidler inden for følgende områder:

- Sygehussektoren.
- Hjemmesygeplejen.
- Praksissektoren.
- Tandplejen.
- Uddannelsessektoren.
- Beskæftigelsessektoren.
- Anden lovgivning i øvrigt.

Kun hvor det ansøgte hjælpemiddel ikke kan henføres til disse bestemmelser, behandles ansøgningen efter regler i den sociale lovgivning, jf. servicelovens § 115. Se denne vejlednings kapitel 4.

Foruden servicelovens §§ 112 og 113 indeholder den sociale lovgivning muligheder for hjælp i servicelovens §§ 41, 100 og 116. Med hensyn til hjælpemidler mv. i botilbud samt daginstitutioner, klubber og døgninstitutioner henvises der til punkt 86 nedenfor.

Da en række sektorer hver for sig administrerer hjælpemidler, kan der opstå problemer for brugeren i forbindelse med ydelse af hjælpemidlet, idet der kan opstå tvivl om hvilken sektor, der skal yde hjælpemidlet. Der kan også opstå problemer i forbindelse med sektorskifte. Det er derfor nødvendigt, at sagsgangen sektorerne imellem lettes, og at samar-

bejdet mellem sektorerne smidiggøres og udbygges mest muligt, således at brugeren altid er sikret de nødvendige hjælpemidler.

Sygehussektoren

57. Indenrigs- og Sundhedsministeriets cirkulære om afgrænsningen af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsnets, angiver retningslinjer for afgrænsning af behandlingsredskaber, hvor udgifterne afholdes af sygehusvæsnets.

Som behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsnets, anses apparatur og hjælpemidler, som patienten forsynes med som led i eller som fastsættelse af den behandling, der er påbegyndt på sygehuset. Formålet er enten at tilvejebringe yderligere forbedring af det resultat, der er opnået ved sygehusbehandlingen eller at forhindre forringelse af dette resultat. Følgende grupper af hjælpemidler/apparatur anses herefter for at være behandlingsredskaber:

Hjælpemidler og apparatur, som ordineres som led i behandling på sygehus, og som i reglen anvendes under kontrol af sygehuset, inden tilstanden er stationær.

Hjælpemidler og apparatur som indopereres under indlæggelse på sygehus.

Apparatur, som ordineres af sygehuset og anskaffes til mere eller mindre permanent brug i hjemmet, men hvor patienten har fået undervisning i brugen på sygehuset eller er under en vis kontrol på sygehuset.

Cirkulæret er vejledende, og det kan ikke udelukkes, at de i cirkulæret nævnte eksempler på hjælpemidler i nogle tilfælde må betragtes som behandlingsredskaber, hvortil sygehusvæsnets afholder udgiften. Der kan som eksempel henvises til principafgørelse C-33-02, hvorefter et kateter til brug ved medicinering måtte anses for et behandlingsredskab.

For visse hjælpemidler afhænger afgrænsningen af, om der er tale om et hjælpemiddel eller forbrugsgode efter servicelovens §§ 112 eller 113 eller et behandlingsredskab efter sygehusreglerne, af en vurdering i det konkrete tilfælde af lidelsens karakter og omfang, samt hvilke behov brugen af hjælpemidlet eller behandlingsredskabet skal afhjælpe.

Som eksempel kan nævnes principafgørelse C-58-01, hvorefter et Duoderm-plaster i det konkrete tilfælde blev anset for et forbrugsgode og ikke et behandlingsredskab. Det var nødvendigt at benytte plasteret permanent sammen med en benprotese for at undgå at protesen gnavede og gav sår.

Hjemmesygeplejen

58. Ifølge Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse nr. 1601 af 21. december 2007 om hjemmesygepleje skal kommunalbestyrelsen sikre, at udøverne af hjemmesygeplejen har adgang til almindeligt anvendte plejehjælpemidler, således at den behandling, som lægen har ordineret, umiddelbart kan iværksættes.

Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om tildeling af hjemmesygeplejen.

Anmodningen om ydelser fra hjemmesygeplejen kan komme fra den enkelte borger, dennes familie og samarbejdspartnere i og udenfor den kommunale forvaltning.

Den kommunale hjemmesygepleje omfatter borgere, der opholder sig i kommunen.

Hjemmesygeplejen omfatter i henhold til Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse:

- Sygepleje, herunder omsorg og almen sundhedsvejledning, afpasset efter patientens behov.
- Vejledning og bistand, herunder opsøgende arbejde i samarbejde med lægelig og social sagskundskab til borgere eller familier, der har særlig behov herfor.

Den kommunale hjemmesygepleje retter sig mod alle borgere uanset alder med behov for sygepleje, f.eks.:

- Borgere med akut eller kronisk funktionssvigt.
- Borgere som er alvorligt syge/ i terminalstadiet.
- Borgere med demens.
- Borgere med psykiske sygdomme.
- Borgere med almindelig alderdomssvækkelse.
- Borgere med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne.
- Borgere med nedsat egenomsorg.

Praksissektoren

59. Efter sundhedslovens bestemmelser om tilskud til lægemidler gradueres der hverken mellem sygdomme eller lægemidler. I det behovsafhængige

medicintilskudssystem anvendes de offentlige tilskudsmidler især til borgere, der har store udgifter til medicin og dermed et stort medicinbehov. Det sker ved at lade tilskuddets størrelse afhænge af den enkelte borgers behov for tilskudsberettiget medicin. Insulinbrugere har således en egenbetaling på samme måde som alle andre medicinbrugere. Insulinbrugere modtager tilskud ved køb af insulinsprøjter, som indeholder insulin som en færdig løsning.

Der ydes et 60 procents tilskud til ernæringspræparater, som er ordineret af en læge i forbindelse med sygdom eller alvorlig svækkelse. For patienter, der ikke er i kontakt med hjemmesygeplejen, gives tilskuddet også til de nødvendige remedier i forbindelse med sondeernæring.

Tandplejen

60. Støtte til tandbehandling ydes med hjemmel i sundhedsloven. Det drejer sig dels om kommunal støtte til tandproteser i tilfælde af funktionelt ødelæggende eller vansirende følger af ulykkesbetingede tandskader, jf. sundhedslovens § 135, dels om regional støtte til visse patienter med odontologiske lidelser, der ubehandlede medfører varig funktionsnedsættelse, jf. § 162, visse patienter med sjældne sygdomme og handicaps, jf. § 163, samt visse strålebehandlede kræftpatienter, jf. § 166.

Der er oprettet 2 odontologiske landsdels- og Videnscentre på henholdsvis Århus Universitetshospital og Rigshospitalet. Centrene skal bl.a. tilbyde højt specialiseret odontologisk rådgivning, udredning og behandling af borgere med sjældne sygdomme og handicaps, hvor den tilgrundliggende diagnose giver anledning til vidtgående odontologiske problemer i tand, mund og kæber.

Uddannelsessektoren

Grundskolen

61. Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand kan efter bekendtgørelse nr. 885 af 7. juli 2010 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand gives til elever i folkeskolen (børnehaveklassen samt 1.-10. klassetrin), hvis udvikling kræver særlig hensyntagen eller støtte, som ikke kan ydes inden for rammerne af den almindelige undervisning. Specialundervis-

ning og anden specialpædagogisk bistand omfatter foranstaltninger, som er nødvendige for elevens deltagelse i undervisningen, eller som medvirker til at fremme formålet med undervisningen. Som det fremgår nedenfor, er hjælpemidler en del af den specialpædagogiske bistand.

Specialpædagogisk bistand omfatter:

- 1) Specialpædagogisk rådgivning til forældre, lærere eller andre, hvis indsats har væsentlig betydning for elevens udvikling.
- 2) Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven.
- 3) Undervisning i folkeskolens fag og fagområder tilrettelagt under særlig hensyntagen til de pågældende elevers indlæringsforudsætninger. For elever i børnehaveklassen omfatter specialpædagogisk bistand undervisning og træning, der tilrettelægges efter elevens særlige behov.
- 4) Undervisning og træning i funktionsmåder og arbejdsmetoder, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af psykiske, fysiske, sproglige eller sensoriske funktionsvanskeligheder.
- 5) Personlig assistance, der kan hjælpe eleven til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.
- 6) Særligt tilrettelagte aktiviteter, der kan gives i tilslutning til elevens specialundervisning.

Iværksættelse af specialundervisning forudsætter en individuel pædagogisk-psykologisk vurdering og udtalelse om, hvorvidt den enkelte elev har brug for specialundervisning. Denne vurdering har til formål at belyse elevens faglige, personlige og sociale kompetencer for at yde skolen samt eleven og forældre rådgivning om relevante tilbud, herunder om konkrete hjælpemidler eller tilrettelæggelse af den almindelige undervisning eller af specialundervisningen, der kan tilgodese elevens særlige behov og forudsætninger.

Til børn i folkeskolen skal de nødvendige undervisningsmidler stilles vederlagsfrit til rådighed. For børn med særlige behov kan det f.eks. være teleslynge til hørehæmmede, punktskriftmaskine til blinde og svagsynede og hjælpemidler til undervisning af ordblinde.

Til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, tilbydes specialpædagogisk bistand, hvis børnenes udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Den specialpædagogiske bistand tilbydes efter bekendtgørelse nr. 356 af 24. april 2006 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.

Formålet med den specialpædagogiske bistand er så tidligt som muligt at fremme udviklingen hos børn med særlige behov, således at de på lige fod med andre børn kan påbegynde skolegangen. Den specialpædagogiske bistand kan omfatte undervisning og træning af barnet tilrettelagt efter dets særlige forudsætninger og behov samt specialpædagogisk rådgivning til forældrene eller andre, der udøver daglig omsorg for barnet. Der kan endvidere stilles særlige pædagogiske hjælpemidler til rådighed.

Frie Grundskoler

62. Elever på frie grundskoler har mulighed for at få specialpædagogisk bistand på linje med elever i folkeskolen. Det fremgår bl.a. af friskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 755 af 24. juni 2010) og tilskudsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 702 af 30. juni 2008). Skolerne kan ansøge om tilskud til specialundervisning, ekstraudgifter til undervisning af svært handicappede elever, herunder hjælpemidler samt støtteundervisning i dansk af tosprogede elever. Tilskuddet administreres af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte.

Tilskuddet ydes til skolen efter en konkret ansøgning bilagt en veldokumenteret udtalelse fra skolen og en pædagogisk-psykologisk vurdering. Når der søges om hjælpemidler til en elev, kan PPR-udtalelsen (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning), når det er relevant, erstattes af en udtalelse fra en særlig sagkyndig, der dokumenterer behovet og vejleder om anskaffelse af det mest relevante udstyr.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte har uddybet de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på netstedet www.spsu.dk.

Frie Kostskoler

63. Ifølge § 25, stk. 1, i kostskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 662 af 14. juni 2010) yder staten tilskud til specialundervisning og anden specialpæ-

dagogisk bistand for elever med særlige behov. Tilskuddet ydes med en fast takst pr. årselev. Derudover yder staten, efter § 25, stk. 2, tilskud til dækning af ekstraudgifter, der er godkendt af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte, til lærertimer, praktisk medhjælp og hjælpemidler til elever med svære handicap. Midlerne administreres af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte.

Tilskuddet ydes til skolen efter en konkret ansøgning bilagt en veldokumenteret udtalelse fra skolen og en pædagogisk-psykologisk vurdering. Søges der tilskud efter § 25, stk. 1, skal der kun indsendes udtalelse fra PPR. Loven giver mulighed for at yde tilskud til praktisk medhjælp som f.eks. personlig assistance til elever, der skal have hjælp for at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med selve undervisningen. Der ydes ikke tilskud til f.eks. hjemmehjælp, personlig assistance og rådgivning, som ikke er undervisningsrelateret eller til befordring til og fra skole. Bygningsmæssige foranstaltninger, herunder køreramper o.l. godkendes ikke som hjælpemiddel.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte har udbygget de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på netstedet www.spsu.dk.

Gymnasiet, studenterkursus og hf

64. Elever med handicap, der har behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand, skal have tilbud herom, jf. uddannelseslovene (§ 40 i gymnasieloven og § 36 i hf-loven). Institutionerne kan søge om særlige tilskud til institutionens udgifter til specialpædagogisk støtte efter bekendtgørelse nr. 873 af 1. september 2008. Tilskuddet administreres af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte. Tilskud kan normalt ydes til støtte i form af hjælpemidler og instruktion i brugen heraf, støttetimer, tegnsprogstolkning mv. jf. § 5.

Det fremgår af lov nr. 574 af 9. juni 2006, at elever på private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseksamen mv. har mulighed for at ansøge om tilskud til dækning af ekstraudgifter til lærertimer, hjælpemidler og befordring for elever med svære handicap. Skolerne kan ansøge om dette tilskud ved indsendelse af konkret ansøgning til Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte har udbygget de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på netstedet www.spsu.dk.

Erhvervsuddannelser og erhvervsgrunduddannelsen (egu)

65. Elever under erhvervsuddannelser der har behov for det, tilbydes specialpædagogisk støtte, som imødekommer deres særlige uddannelsesforudsætninger, hvis de har et handicap eller andre vanskeligheder, der kan sidestilles hermed, jf. bekendtgørelse nr. 873 af 1. september 2008 om særlige tilskud til specialpædagogisk bistand ved ungdomsuddannelser mv.

Erhvervsuddannelsesinstitutioner kan søge om særlige tilskud til institutionens udgifter til specialpædagogisk støtte efter bekendtgørelse nr. 873 af 1. september 2008. Tilskuddet administreres af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte har udbygget de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på netstedet www.spsu.dk.

Tilskud kan jf. § 5 normalt ydes til støtte i form af hjælpemidler og instruktion i brugen heraf, særligt udformede undervisningsmaterialer, støttetimer med henblik på kompensation af handicap, tegnsprogstolkning mv.

Elever i egu-forløb har krav på specialpædagogisk støtte i det omfang, som følger af de regler, som gælder for de uddannelsesaktiviteter, som de enkelte uddannelseselementer er hentet fra (jf. § 9 a i bekendtgørelse af lov nr. 1321 af 27. november 2007 om erhvervsgrunduddannelse mv.). Da egu er en kommunal forpligtelse finansierer kommunalbestyrelsen den specialpædagogiske støtte i de tilfælde, hvor andet ikke følger af anden lovgivning.

Arbejdsmarkedsuddannelse (AMU)

66. På AMU-området er der afsat midler til en forsøgsordning vedrørende forbedring af handicapdeltager/studerende med vilkår på AMU-uddannelser til godkendte udbydere. Midlerne administreres af styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte.

Bevillingen kan anvendes til fortsat at forbedre deltagerne med handicap mulighed for at deltage i undervisningen ved udvikling og anskaffelse af

kompenserende undervisningsmaterialer og –udstyr samt til forbedring af tilgangsforhold mv. på institutionerne.

Specialundervisning for voksne

67. Specialundervisning for voksne gives i henhold til lov om specialundervisning for voksne, jf. lovbekendtgørelse nr. 658 af 3. juli 2000, som ændret § 62 i lov nr. 145 af 25. marts 2002 og § 2 i lov nr. 592 af 24. juni 2005, samt reglerne i bekendtgørelse nr. 378 af 28. april 2006 om specialundervisning for voksne til borgere med fysiske eller psykiske handicap. Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne hertil.

Voksne med fysiske eller psykiske handicap kan efter undervisningspligtens ophør få specialundervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af disse handicap (kompenserende specialundervisning). I tilknytning hertil kan der etableres undervisning, som er tilrettelagt under hensyntagen til deltagernes handicap. Specialundervisning for voksne tilbydes til f.eks. voksne med bevægevanskeligheder, voksne med synsnedsættelse, voksne med tale-, stemme- og sprogsvanskeligheder, voksne med hørenedsættelse, voksne med erhvervet hjerneskade, voksne med psykisk udviklingshæmning eller generelle indlæringsvanskeligheder, samt voksne med personlighedsmæssige, psykiatriske, psykiske og sociale vanskeligheder.

De nødvendige undervisningsmidler til gennemførelsen af specialundervisningen skal stilles vederlagsfrit til rådighed for deltagerne. Det gælder både læremidler, undervisningsmaterialer og teknologiske hjælpemidler.

Folkeoplysning

68. Kommunalbestyrelsen skal efter folkeoplysningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 535 af 14. juni 2004, sikre rammerne for, at børn, unge og voksne kan etablere og tage del i den frie folkeoplysende virksomhed (folkeoplysende voksenundervisning og frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde). Kommunalbestyrelsen yder tilskud til undervisning, studiekredse, foredragsvirksomhed og debat-skabende aktiviteter for voksne og for børn og voksne sammen samt til aktiviteter for børn og unge, herunder fritids- og ungdomsklubber, og even-

tuelt til aktiviteter for voksne. Kommunalbestyrelsen stiller lokaler til rådighed og yder tilskud til private lokaler. Virksomheden skal være etableret af en folkeoplysende forening (aftenskoler, idrætsforeninger m.fl.), der er godkendt af kommunalbestyrelsen som sådan.

Det fremgår af folkeoplysningslovens § 44, stk. 2, at undervisningsministeren yder tilskud til handicappedes deltagelse i folkeoplysende virksomhed. Tilskuddet ydes ifølge bemærkningerne til bestemmelsen f.eks. som tilskud til befordringsudgifter, tolkebistand og til udstyr med handicapkompen-serende formål i forbindelse med deltagelse i den frie folkeoplysende virksomhed.

Videregående uddannelser

69. Efter lovbekendtgørelse nr. 210 af 1. marts 2007 om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser, kan der ydes specialpædagogisk støtte til studerende med funktionsnedsættelse, som er optaget på en videregående uddannelse. Støtten ydes af uddannelsesstedet efter konkret ansøgning fra den studerende. Ordningen administreres af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte.

Støtten, der søges gennem uddannelsesstedet, kan bl.a. bestå af hjælpemidler. Hjælpemidlerne ydes til helt specifikke uddannelsesmæssige formål, således at funktionshæmmede studerende så vidt muligt kan deltage i de samme studieaktiviteter (undervisning, gruppearbejde, individuelle studier mv.) som andre studerende. Støtten gives for at kompensere for følgerne af såvel fysiske som psykiske funktionsnedsættelser.

Der kan efter bekendtgørelsen ikke tildeles hjælpemidler til afhjælpning af den studerendes samlede situation, f.eks. transportmidler til og fra uddannelsesstedet, særligt indrettede hvilerum eller lignende, eller til bygningsmæssige ændringer.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte har ud-dybet de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på netstedet www.spsu.dk.

Beskæftigelsessektoren

Generelt

70. Med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 1428 af 14. december 2009

med senere ændringer og bekendtgørelse nr. 865 af 1. juli 2010 om en aktiv beskæftigelsesindsats, er der skabt et lovgrundlag for ydelse af hjælp til hjælpemidler for borgere på arbejdsmarkedet eller for borgere, der skal ind på arbejdsmarkedet. Hjælpemidlerne skal kompensere for begrænsninger i arbejdsevnen.

Ifølge nævnte lovs §§ 74, 76, 77 og 100 kan der til borgere med begrænsninger i arbejdsevnen ydes tilskud til hjælpemidler i form af undervisningsmaterialer, arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning.

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 74 - borgere i fleksjob

71. Efter § 74 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, kan kommunalbestyrelsen give en borger, der er ansat eller som skal ansættes i fleksjob, hjælp til arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger samt hjælp til kortvarige kurser, når hjælpen har afgørende betydning for, at den pågældende kan fastholde eller opnå ansættelse i fleksjob

Det er endvidere en forudsætning, at arbejdsredskabet eller arbejdspladsindretningen kompenserer for den pågældendes begrænsninger i arbejdsevnen. Kommunalbestyrelsen giver hjælp, når hjælp efter anden lovgivning ikke er tilstrækkelig til at kompensere for den pågældendes begrænsninger i arbejdsevnen.

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats §§ 76 og 77 - Borgere der deltager i vejledning, opkvalificering, virksomhedspraktik eller ansættelse med løntilskud

72. Efter §§ 76 og 77 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats kan der i forbindelse med deltagelse i tilbud efter lovens kapitel 10-12, der vedrører henholdsvis vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og ansættelse med løntilskud, ydes tilskud til hjælpemidler med henblik på at understøtte, at borgeren kan få og deltage i tilbuddet.

Tilskud til hjælpemidler kan i disse tilfælde gives som tilskud til undervisningsmateriale, arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger. Hjælpemidler kan i stedet for tilskud gives som udlån under forudsætning af, at det udlånte i fuldt omfang tilgodeser behovet. Til borgere omfattet af lovens § 2, nr. 4 - dvs. revalidender - kan der gives støtte til særlige udgifter, der er en nødvendig følge af ud-

dannelsen eller af en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det samme gælder for borgere, der er omfattet af § 2, nr. 5, og som, jf. kapitel 6 i lov om aktiv socialpolitik, deltager i tilbud som led i afklaringen af den enkeltes arbejdsevne. Til borgere, der er omfattet af § 2, nr. 4, kan tilskud til hjælpemidler også gives som tilskud til personlig assistance.

Om tilskud til undervisningsmateriale mv. følger det af lovens § 77, at det er en betingelse for tilskud til undervisningsmateriale mv., at udgiften er en nødvendig følge af et tilbud om opkvalificering og vejledning eller en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Som eksempel på udgifter, der er en nødvendig følge af borgerens nedsatte fysiske eller psykiske funktionsevne, kan nævnes bøger med punktskrift eller særligt store bogstaver. Kommunalbestyrelsen kan beregne støtte til udgifter i form af bøger og andet undervisningsmateriale på grundlag af de gennemsnitlige udgifter ved uddannelse på den enkelte uddannelsesinstitution.

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 100 – Borgere der er eller skal i ordinær ansættelse

73. Med henblik på at fremme, at borgere opnår eller fastholder ordinær ansættelse, kan der ydes hjælpemidler i form af arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger.

Det er en betingelse for at give tilskud til arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger, at tilskuddet er af afgørende betydning for, at borgeren kan fastholde eller opnå ansættelse, eller at redskabet eller indretningen kompenserer for borgerens eventuelle begrænsninger i arbejdsevnen.

Generelle retningslinier for hjælp efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats

74. Udgangspunktet for hjælpen er, at hjælpemidlet skal kompensere for begrænsninger i arbejdsevnen. Arbejdsevnen kan være nedsat på baggrund af fysisk eller psykisk nedsat funktionsevne.

Det er en betingelse for at give tilskud til hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, at udgiften ligger ud over, hvad arbejdsgiveren henholdsvis uddannelsesinstitutionen forudsættes at afholde, og at hjælpemidlerne ikke er sædvanligt forekommende på arbejdspladsen eller uddannel-

sesinstitutionen. Det skal således ved bevillingen afgøres, hvorvidt et hjælpemiddel betragtes som et sædvanligt inventar hos arbejdsgiveren eller på uddannelsesinstitutionen. Se i øvrigt afsnittet om andre nyttige informationer om en guide med yderligere eksempler.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der ikke kan ydes hjælp til kontorinventar og arbejdspladsindretning, som arbejdsgiveren normalt afholder for at opfylde kravene i arbejdsmiljølovgivningen.

Tilskud til undervisningsmaterialer kan kommunalbestyrelsen beregne på grundlag af de gennemsnitlige udgifter ved uddannelsen på den enkelte uddannelsesinstitution.

Arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning

75. Der kan i princippet gives hjælp til alle former for hjælpemidler i form af arbejdsredskaber og arbejdspladsindretninger, der kompenserer for borgerens begrænsninger i arbejdssevnen, samt har afgørende betydning for, at borgeren kan fastholde eller opnå beskæftigelse.

En bil betragtes ikke som et arbejdsredskab. Som eksempler på hjælp til arbejdsredskaber kan nævnes: Værktøj og mindre arbejdsmaskiner til personlig brug, særlige arbejdsstole, specialtelefon, teleslynge, diktafon, læseapparat, ergonomisk stol, talesyntese, læseprogrammer, ordbank og ordbøger, specialsæde og automatgear til traktor og varebil.

Afgrænsningen svarer til, hvad der var gældende for værktøj og arbejdsredskaber efter aktivlovens § 78.

Afgrænsning i forhold til hjælpemidler efter serviceloven

76. Hjælpemidlet ydes efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvis hjælpemidlet er direkte arbejdsrelateret. Derimod kan der ikke efter denne lov ydes støtte til hjælpemidler til brug i forbindelse med transport til og fra arbejde.

Hjælp ydes efter servicelovens §§ 112 og 113, hvis hjælpemidlet eller forbrugsgodet er en forudsætning for, at borgeren overhovedet kan være i erhverv. Det fremgår således af servicelovens §§ 112 og 113, at der kan ydes hjælpemidler eller forbrugsgoder, der er nødvendige for, at borgeren

kan udøve et erhverv. Der kan herved henvises til principafgørelse 58-09 om en servicehund.

Myndighed

77. Det er jobcenteret, der bevilger tilskud til hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Ansøgningen om hjælpemidlet indgives til jobcenteret.

Klage

78. Jobcenterets afgørelse efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats kan indbringes for beskæftigelsesankenævnet i statsforvaltningen inden 4 uger. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter serviceloven kan indbringes for det sociale nævn i statsforvaltningen inden 4 uger.

Skat

79. Støtte til hjælpemidler mv. er skattefri, jf. ligningslovens § 7, nr. 9.

Tilskud til hjælpemidler ved introduktion til tilbud, jf. lov om en aktiv beskæftigelsespolitik, kan gives uden hensyn til borgerens eller ægtefællens indtægts- og formueforhold.

Andre nyttige informationer

80. I alle jobcentre er der en nøglemedarbejder for handicapområdet. Derudover er der i Beskæftigelsesregion Syddanmark placeret en specialfunktion for handicapområdet, som hedder »specialfunktionen job og handicap«. Denne specialfunktion yder rådgivning, vejledning mv. til bl.a. jobcentrene, herunder primært nøglepersonerne, om beskæftigelsesindsatsen for borgere med handicap. Yderligere information om specialfunktionen kan findes på dens hjemmeside www.bmhandicap.dk.

Arbejds miljølovgivningen

81. Arbejds miljølovgivningen vedrører de forhold på arbejdspladsen, der regulerer det fysiske og psykiske arbejdsmiljø.

Hjælpemidler, der tildeles for at kompensere for en borgers handicap, kan også være tekniske hjælpemidler eller personlige værnemidler omfattet af arbejdsmiljølovgivningen, idet de bruges i forbindelse med arbejde. De kan f.eks. være

- nødvendige for at en borger med handicap kan udøve et erhverv, eller
- til brug for at en hjælper kan udføre sit arbejde med en borger med handicap. Det kan f.eks. være hjælpemidler, som plejepersonalet bruger ved flytning af borgere med bevægelseshandicap.

Tekniske hjælpemidler

82. Tekniske hjælpemidler kan f.eks. være maskiner eller apparater, der anvendes ved forarbejdningen af et produkt eller ved frembringelse af et arbejdsresultat.

Reglerne om tekniske hjælpemidler findes i bekendtgørelse nr. 612 af 25. juni 2008 om indretning af tekniske hjælpemidler og i bekendtgørelse nr. 561 af 24. juni 1994 om indretning af tekniske hjælpemidler med senere ændringer (for maskiner og sikkerhedskomponenter, der er markedsført eller ibrugtaget i perioden fra 1. januar 1995 til 29. december 2009) samt i bekendtgørelse nr. 1109 af 15. december 1992 om anvendelse af tekniske hjælpemidler med senere ændringer.

Personlige værnemidler

83. Personlige værnemidler kan f.eks. være udstyr eller beklædning, der skal beskytte de ansattes sikkerhed og sundhed under arbejdet. Det kan f.eks. være værneshjelm til beskyttelse mod tunge ting.

Reglerne om brug af personlige værnemidler findes i bekendtgørelse nr. 746 af 28. august 1992 om brug af personlige værnemidler med senere ændringer.

Dækning af udgifter til tekniske hjælpemidler eller personlige værnemidler

84. Efter arbejdsmiljølovgivningen er arbejdsgiveren forpligtet til at stille egnede tekniske hjælpemidler og nødvendige personlige værnemidler til rådighed for arbejdstagerne. Dette gælder både borgere med og uden handicap.

Den ekstra omkostning, der påføres arbejdsgiveren, hvis der er tale om en borger med handicap, kan kommunalbestyrelsen påtage sig for at fremme borgeren med handicaps mulighed for at komme ind på og/eller blive fastholdt på arbejdsmarkedet. Dette har f.eks. fundet sted i forbindelse med betaling af værne fodtøj.

Arbejdstilsynet vejleder nærmere om de nævnte arbejdsmiljøregler.

Hjælpemidler efter anden lovgivning i øvrigt

85. For enkelte persongrupper ydes der hjælpemidler efter særlig lovgivning. Som eksempler kan nævnes:

- Efter § 13 i lov om erstatning til besættelsestidens ofre, jf. lovbekendtgørelse nr. 136 af 23. februar 1995, kan der løbende ydes støtte til nødvendige hjælpemidler.
- Efter § 3, stk. 2 i lov nr. 240 af 8. april 1992 om ophævelse af lov om erstatning for skader ved LSD-behandling og om ændring af ligningsloven, har skadelidte, også efter 1. juli 1992, ret til erstatning for udgifter til nødvendige hjælpemidler, såfremt nævnet i forbindelse med afgørelse om erstatning efter § 3 i lov om erstatning for skader ved LSD-behandling har bestemt, at vedkommende har ret til nødvendige hjælpemidler.
- Efter § 15 i lov om arbejdsskadessikring, jf. lovbekendtgørelse nr. 154 af 7. marts 2006, kan der under sagens behandling afholdes udgifter til hjælpemidler. Betalingen er primær i forhold til betaling af udgifter til hjælpemidler fra anden side. Endvidere er der henvist til lov om arbejdsskadessikring i bl.a. følgende lov og bekendtgørelser:
 - a) Lov nr. 423 af 10. juni 2003 om erstatning til tilskadekomne værnepligtige m.fl.
 - b) Lov nr. 82 af 8. marts 1978 om erstatning for vaccinationsskader. (Ophævet ved lov nr. 430 af 10. juni 2003. Loven finder dog fortsat anvendelse på skader forårsaget inden den 1. januar 2004).
 - c) Bekendtgørelse nr. 382 af 19. maj 2004 om erstatning og godtgørelse til indsatte i Kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde mv.
 - d) Socialministeriets bekendtgørelse nr. 1124 af 15. december 1992 om erstatning efter lov om forsikring mod følger af arbejdsskade til personer, der er optaget i institutioner mv. under bistandsloven.

Hjælpe midler i botilbud, daginstitutioner, klubber og døgninstitutioner

Hjælpe middel bekendtgørelsen

§ 8. Hjælpe midler, der er til fælles brug for personer i et botilbud efter servicelovens kap. 20 eller i en daginstitution, en klub eller en døgninstitution efter servicelovens kap. 7, 8 og 11, stilles til rådighed af botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller døgninstitutionen. ...

Stk. 2. Hjælpe midler, som er personlige, idet de alene anvendes af den pågældende og f.eks. medtages under ophold uden for botilbuddet eller dag- eller døgninstitutionen, stilles ikke til rådighed af botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller døgninstitutionen.

86. Hjælpe midler, der er til fælles brug for beboere i et botilbud for voksne, en daginstitution, en klub eller en døgninstitution for børn og unge, stilles til rådighed det pågældende sted.

Det kan f.eks. dreje sig om senge med almindelige plejesengsfunktioner, badeværelses- og toiletindretning med toiletforhøjere, bade/bækkenstole, ramper, kørestole uden særlige indretning (transportstole), teleslyngeanlæg, kommunikationsanlæg, håndlupper, båndoptager, blinkanlæg, tunghørklokker, mv.

Hjælpe midler, der er personlige og alene anvendes af den enkelte og f.eks. medtages under ophold uden for et af de nævnte steder, stilles ikke til rådighed af det pågældende sted. Dette gælder uanset, hvilket af de nævnte steder og hvilken art nedsat funktionsevne, der er tale om.

Det betyder, at f.eks. en individuelt tilrettet kørestol til en beboer, der har ophold i et botilbud for voksne med vidtgående fysisk funktionsnedsættelse, ikke skal stilles til rådighed af botilbuddet. En sådan stol ydes af kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 112.

Er et hjælpe middel nødvendigt under et midlertidigt ophold i hjemmet, f.eks. et barn, der skal på ferie eller på weekend hos forældrene, ydes det efter servicelovens § 112, hvis hjælpe midlet er meget vanskeligt at bringe frem og tilbage.

Har kommunalbestyrelsen bevilget et hjælpe middel til brug i hjemmet, og er der behov for samme hjælpe middel ved opholdet i en daginstitution eller en klub for børn og unge, skal kommunalbestyrelsen bevilge et reservehjelpe middel efter servicelovens § 112. Dette gælder ikke, hvis der er tale om et hjælpe middel, der skal være til rådighed i den pågældende daginstitution eller klub, eller hjælpe midlet uden særlig vanskelighed kan bringes frem og tilbage til daginstitutionen.

Er der tale om værktøj eller arbejdsredskaber, som borgeren skal anvende i beskæftigelse på arbejdsmarkedet, kan kommunalbestyrelsen give dette efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. afsnittet ovenfor i dette kapitel.

Hjælpe middel bekendtgørelsens § 8, stk. 1, gælder efter sin ordlyd kun for tilbud efter serviceloven. Dette betyder, at ældreboliger opført efter lov om almene boliger mv. ikke er omfattet af hjælpe middel bekendtgørelsens § 8, stk. 1. Samtlige hjælpe midler til beboere i almene ældreboliger skal derfor bevilges efter en konkret vurdering, dvs. efter de almindelige regler for tildeling af hjælpe midler.

Afgrænsning til hjælp efter servicelovens §§ 41, 100 og 116

87. Efter servicelovens § 41 og § 100 kan der gives hjælp til dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelsen af henholdsvis børn og voksne på grund af nedsat funktionsevne.

Vedrørende afgrænsningen til servicelovens § 41 henvises til principafgørelse C-8-04, hvorefter der kan ydes hjælp efter servicelovens § 112, stk. 1, jf. hjælpe middel bekendtgørelsens § 13, til særlige beklædningsgenstande, som borgeren ikke ville have haft brug for, hvis den pågældende ikke havde haft en funktionsnedsættelse. Hjælp vil derimod skulle ydes efter merudgiftsbestemmelsen til almindeligt tøj, som skal udformes på en særlig måde.

Efter § 116 i serviceloven kan der gives hjælp til nødvendige boligændringer til borgere med varigt nedsat funktionsevne. Som eksempler på grænsetilfælde til §§ 112 og 113 kan nævnes, at hjælp til el-udtag til frostsikker boks til el-kørestol skulle vurderes som boligændring, og ikke hjælpe midler, da der var tale om en mur- og nagelfast genstand. Se principafgørelse C-4-07 (hjælp til lysarmaturer skulle derimod vurderes efter § 113, idet der var tale

om almindeligt ophæng). Se principafgørelse C-14-03 (ved vurderingen af om der er tale om en boligændring lægges vægt på, om installationen kan anses for mur- og nagelfast).

Kapitel 10

De enkelte hjælpemidler

Generelt

88. Kapitel 10 indeholder oplysninger om de typer af hjælpemidler, som oftest har givet anledning til spørgsmål.

Først følger en gennemgang af de hjælpemidler, der er nævnt eksplicit i hjælpemiddelbekendtgørelsen. Derefter følger en gennemgang af øvrige hjælpemidler.

Bevilling af individuelt tilpassede kørestole efter servicelovens § 112, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 16, behandles selvstændigt i vejledningens punkt 111, og bevilling af høreapparater efter servicelovens § 112, stk. 5, og 6, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 5, behandles i vejledningens punkt 122.

Hjælpemidler nævnt specifikt i hjælpemiddelbekendtgørelsen

Ortopædisk fodtøj

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 11. Der kan ydes støtte til ortopædisk fodtøj til personer med varige og svære foddeformiteter, jf. indikationer i bilag 1, hvis generne af foddeformiteten kan afhjælpes.

Stk. 2. Til dækning af udgifter ved anskaffelse af ortopædisk fodtøj afholder ansøgeren selv et beløb, der udgør 770 kr. (2010 priser) pr. par for personer over 18 år og 410 kr. (2010 priser) pr. par for børn og unge under 18 år.

Stk. 3. Der kan i forbindelse med bevilling af ortopædisk fodtøj gives tilsagn om forsåling eller udbedring af fodtøjet.

89. Ved ortopædisk fodtøj forstås individuelt fremstillet fodtøj (herunder fodtøj med træbund) og særligt fabriksfremstillet fodtøj, der tilgodeser en svær foddeformitet (f.eks. knyster og overvidde) eller benyttes i forbindelse med bandagering (kap-

selsko). Indikationerne for hjælp fremgår af hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 1.

Der vil kunne ydes hjælp til borgere, der er overfølsomme over for f.eks. limstoffer og stoffer i forbindelse med garvningsprocesser i almindeligt fodtøj.

For borgere, som på grund af forskel i benlængde eller som på grund af følger efter årebetændelse har brug for enten sålforhøjelse eller ortopædisk fodtøj gælder, at lidelsen skal kunne betragtes som invaliditet eller varigt sygdomsbetinget svagelighed eller en foddeformitet.

Ved førstegangsbevillinger kan det anbefales, at reservefodtøj først bevilges og anskaffes efter 3 måneders forløb af hensyn til eventuelle tilpasningsproblemer.

Hvis der er behov for ortopædisk fodtøj til forskellige årstider og formål, skal det kunne dokumenteres, at borgeren har et behov herfor, og at brugen ikke er meget begrænset – se principafgørelse C-28-00.

Der kan ydes støtte til forsåling og udbedring af ortopædisk fodtøj. Det vil være hensigtsmæssigt, at reparationen udføres af leverandøren af fodtøjet, idet læsten til skoen vil kunne danne baggrund for en optimal udbedring af det ortopædiske fodtøj. Hensigten er, at udskiftningsintervallet for ortopædisk fodtøj kan øges. Der kan dog ikke stilles betingelse om, at det gamle fodtøj forsåles og udbedres, før der bevilges hjælp til nye sko.

Til borgere over 18 år vil der normalt kunne ydes hjælp til udskiftning hver 18. måned efter individuel konkret vurdering. Særlige forhold (f.eks. erhvervsarbejde, vejrlig, særlige lidelser) kan bevirke større eller særlig slitage, der gør hyppigere udskiftninger nødvendige.

Der ydes ikke hjælp til fabriksfremstillet fodtøj til børn med bløde platfodder (fri drejebævelighed).

Ortopædiske fodindlæg

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 12. Der kan ydes støtte til ortopædiske fodindlæg eller tilretning af almindeligt fodtøj til personer med en foddeformitet, jf. indikationerne i bilag 1, hvis generne af foddeformiteten kan afhjælpes,

og personen uden brug af indlæg ville være henvist til at benytte ortopædisk fodtøj.

90. Der kan efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 12 ydes støtte til ortopædiske fodindlæg til borgere med en foddeformitet, der gør det muligt at benytte en almindelig, fabriksfremstillet sko. Der kan ligeledes ydes hjælp til tilretning af almindeligt fodtøj.

Indikationerne for hjælp følger af hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 1.

Hvis hjælp efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 12 i forsvarligt omfang afhjælper deformiteten, går bevilling af dette forud for bevilling af ortopædisk fodtøj efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 11.

Der henvises til principafgørelse 258-09, hvor Ankestyrelsen i den enkelte sag tog stilling til, om der var tale om en lidelse af en sværhedsgrad, der kunne sidestilles med bekendtgørelsen.

Arm- og benproteser

91. Der kan ydes hjælp til arm- eller benproteser ved mangel på arme eller ben.

Som armprotese indgår også f.eks. proteser for fingre eller hånd, der betragtes som en del af den samlede arm. Ligeledes indgår som benproteser også proteser for fod eller tæer, der betragtes som en del af det samlede ben.

I visse tilfælde kan helbenssortoser (helbensstativer til støtte) betragtes som et hjælpemiddel.

Om muligheden for hjælp til en hverdagsprotese til en ung kvinde, der allerede havde en arbejdsprotese, henvises til principafgørelse 133-10.

Om muligheden for en ekstra benprotese kan henvises til principafgørelse C-39-03, hvorefter en kvinde, der var dobbelt underbensamputeret, ikke fandtes berettiget til hjælp til anskaffelse af rideproteser efter servicelovens § 97, nu servicelovens § 112, idet rideproteser efter en konkret og individuel vurdering i kvindens tilfælde ikke i væsentlig grad fandtes at kunne afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller lette den daglige tilværelse.

Støttekorsetter

92. Et støttekorset er et ortopædisk hjælpemiddel, som har en korrigerende, aflastende eller støttende funktion.

Hjælp kan ydes, når det kan anses for dokumenteret, at behandlingsmulighederne er udtømt, og at lidelsen er varig. Det er en forudsætning, at det konkrete hjælpemiddel i væsentlig grad afhjælper den nedsatte funktionsevne.

Indikationer for hjælp til støttekorsetter:

- Svære slidgigtforandringer i rygsøjlen.
- Degeneratio disci intervertebralis. Degeneration af båndskive (discus) i rygsøjlenes lændedel. Lidelsen medfører risiko for tryk på nerverødder og udvikling af slidgigt. Lidelsen er normalt ikke tilgængelig for operativ behandling.
- Scoliosis. Skævhed af rygsøjle med rotation og krumning til siden.
- Spondylitis ankylopoietica (Bechterews sygdom). Udtalt kronisk betændelse i leddene mellem korsben og hofteben eventuelt med forkalkninger og forsnævninger af båndskiver og ledbånd i rygsøjlen.
- Spondylolisthesis. Fremadglidning af ryghvirvel i forhold til hvirvlen nedenfor, hvor kirurgisk behandling ikke har givet tilfredsstillende resultat eller ikke kan gennemføres.
- Osteoporose. Knogleskørhed.
- Muskeldystrofi. Svind af rygmuskulatur.

Den under punkt 2 nævnte lidelse, degeneratio disci intervertebralis, må ikke forveksles med discusprolaps, som vil kunne diagnosticeres ved myelografi/CT-scanning af lænderyggen.

Hjælp kan ydes til individuelt tilpassede korsetter eller til færdigfremstillede eventuelt med tilpasning.

Der kan gives hjælp til reservekorset bl.a. af hygiejniske hensyn.

Ved kropsforandringer som følge af f.eks. udvikling af lidelsen, vægtændringer, må der ydes hjælp til et nyt korset.

Ved førstegangsansøgninger bør der indhentes foreliggende kirurgiske, ortopædiske eller lignende oplysninger.

Der ydes ikke hjælp til støttekorsetter, der bruges som led i behandling, f.eks. til midlertidig korrektion.

Knæbandager

93. Ved bevilling af knæbandager, er det en betingelse, at alle behandlingsmuligheder er udtømte og udsigtsløse.

Knæbandager kan f.eks. ydes ved:

- Medfødt lidelse i form af abnormt løse knæskaller.
- Korsbåndsskader, hvis der er behov for permanent brug af f.eks. hyperekstensionshindrende bandage (hindrer overstrækning af knæet).

Kompressionsstrømper

94. Kompressionsstrømper kan ved svære varige kredslebslidelser ydes ved:

- Svære grader af åreknuder (varicer) som ikke svinder efter fornøden behandling.
- Varige følger efter blodpropper i ben eller arme.
- Varige hævelser på grund af følger efter strålebehandling.
- Kronisk ødem (væske) i benene på grund af en varig utilstrækkelig funktion af vener eller frørende lymfekar.

Kompressionsstrømper kan vælges med forskellig trykkeffekt (kompression) afhængig af sygdommens følger. Det afgørende for, om der kan ydes kompressionsstrømper, er ikke trykkeffekten, men om kompressionsstrømpen kan afhjælpe en svær, varig kredslebslidelse, jf. ovennævnte indikationer.

Der kan ligeledes være brug for kompressionsstrømper til arme.

Der vil normalt være behov for reservestrømper.

Der kan ikke ydes hjælp efter servicelovens § 112 til støttestrømper og antiembolistrømper, som anvendes f.eks. ved lettere benproblemer, irritationer, uro i benene eller for at forebygge venelidelser.

Parykker

95. Parykker kan ydes ved vansirende skaldethed. Næsten alle parykker fremstilles i dag af kunstfibre.

Herretoupeer eller -parykker bliver næsten alle individuelt fremstillet på grund af den forskelligartede hårplacering på issen hos mænd. Herretoupeer er derfor væsentlig dyrere end dameparykker. Her-

retoupeer kan vaskes og ibrugtages straks, hvorfor der sjældent vil være behov for reservetoupe.

Dameparykker er enten fabriksfremstillet eller individuelt fremstillet. Der er kun en lille prisforskel på de to paryktyper. Til dameparykker kan der være behov for pasning og sætning, hvorfor der normalt vil være behov for reserveparyk.

Til borgere, der er overfølsomme overfor syntetiske stoffer, fores indersiden af toupeen eller parykken med bomulds materiale for en lille merpris.

Individuel tilpasning af parykken kan være nødvendig ved en atypisk hovedform.

Holdbarheden af parykker af kunstfibre er gennemsnitlig 1 år, men forhold hos den enkelte bruger, som f.eks. kraftig transpiration fra hovedbunden, kan bevirke hurtigere nedslidning af parykken og dermed nødvendiggøre hyppigere udskiftning.

Almindelig forekommende hårtab - hos mænd f.eks. »måne« - anses ikke for omfattet af de almindelige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Ved midlertidig hårtab som følge af behandling, f.eks. kemoterapi, ydes parykken eller toupeen af sygehusvæsenet.

Brystproteser

96. Der kan ydes hjælp til brystproteser efter bortoperation af det ene eller begge bryster. Efter en konkret vurdering af de fysiske og kosmetiske gener af en operation, der bevarer en del af brystet, er det også muligt at yde en delprotese.

Kvinder, der af anden grund mangler det ene eller begge bryster, er ligeledes berettiget til proteser eller delproteser.

Vedrørende udskiftningstidspunkt kan det være vejledende, hvilken garanti leverandøren har givet. Der er normalt længere garanti på formfaste brystproteser.

Vedrørende brystproteser, der indopereres, henvises til sygehusvæsenet.

Der ydes ikke efter serviceloven, hjælp til særlige protesebrystholdere eller badedragter.

Stomihjælpemidler

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 14. Der kan ydes støtte til stomihjælpemidler til personer, som har fået foretaget en af følgende operationer: Colostomi (kunstig udføring af tyktarmen), ileostomi (kunstig udføring af tyndtarmen) eller urostomi (kunstig udføring af urinveje).

97. Der kan ydes hjælp til stomihjælpemidler til personer, der har fået udført en af de operationer, der er nævnt i hjælpemiddelbekendtgørelsens § 14. Om afgrænsningen mellem stomihjælpemidler og forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, henvises til principafgørelse C-45-05.

*Synshjælpemidler**Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 15. Der kan ydes støtte til briller og kontaktlinser, hvis følgerne af en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse kan afhjælpes, jf. indikationerne i bilag 2.

Stk. 2. Der kan ikke ydes støtte, når behovet for briller eller kontaktlinser alene skyldes en optisk synsfejl.

Stk. 3. Hvis problemet ikke kan løses lokalt, kan briller og kontaktlinser, jf. stk. 1, samt andre optiske synshjælpemidler og optikunderstøttende synshjælpemidler til personer med en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse eller et varigt synshandicap udleveres af Kennedy Centeret efter henvisning fra speciallæger i øjensygdomme, øjenafdelinger samt kommunale konsulenter eller synscentraler. Kennedy Institutet - Statens Øjenklinik (KISØ) giver efterfølgende kommunen meddelelse om udlevering.

Stk. 4. Socialministeriet fastsætter betalingen for synshjælpemidler, der udleveres af Kennedy Centeret, jf. stk. 3.

98. Det er en forudsætning for støtte til briller og kontaktlinser efter servicelovens § 112, at borgeren har en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse.

Der kan således ikke ydes hjælp efter servicelovens § 112 til briller og kontaktlinser på ren optisk

indikation. Det vil sige, hvis behovet for briller og kontaktlinser alene skyldes langsynethed, nærsynethed, bygningsfejl eller forskellig optisk styrke på øjnene. Under denne gruppe hører også borgere opereret for ensidig eller dobbeltsidig grå stær erhvervet som voksen, dvs. når man er over 18 år. I disse tilfælde kan der evt. søges støtte efter § 82 i lov om en aktiv socialpolitik om hjælp til sygebehandling, medicin m.v. Folkepensionister og førtidspensionister tilkendt pension efter reglerne før 1. januar 2003 kan efter pensionslovgivningen søge om udvidet helbrestillæg til tilskud til briller, som der ikke ydes tilskud til efter sundhedsloven.

Opregningen af øjenlidelser i hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 2 dækker langt de fleste situationer, hvor støtte til briller eller kontaktlinser kan komme på tale. Der vil dog kunne forekomme andre øjenlidelser af tilsvarende sværhedsgrad, som efter en konkret vurdering vil kunne berettigede til støtte. Afgørelse træffes i disse tilfælde efter indstilling fra Kennedy Centeret.

De anførte persongrupper med en varig øjenlidelse har ofte behov for specialbriller og specialkontaktlinser, som forudsætter en høj grad af specialoptisk fagkundskab ved udmåling og tilpasning.

Nogle øjensygdomme, jf. bilag 2 til hjælpemiddelbekendtgørelsen, kan være ledsaget af blændingsfænomener, som vil kunne afhjælpes med medicinske filterglas, der findes i forskellige udformninger. Filterglas er brilleglas med specielle lysabsorberende egenskaber, der giver en væsentlig reduktion af lysblænding og en forbedret synsstyrke. Medicinske filterglas kan ydes uafhængig af styrke. Afgrænsningen af brugergruppen gør det naturligt at kræve oplysninger om diagnose og symptomer.

Ved støtte til kontaktlinser kan der ydes hjælp til erstatningsbriller. Hjælp til briller omfatter glas og stel samt evt. matglas eller balanceglas. Specielle stel er ofte påkrævet på grund af optikkens karakter.

*Bemærkninger til bilag 2 i
hjælpemiddelbekendtgørelsen.*

99. Til pkt. 1. Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet kontaktlinse.

Til pkt. 2: Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet farvet kontaktlinse eller diafragmalinse/irislinse.

Til pkt. 3: Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet kontaktlinse.

Til pkt. 4: Hjælpemidlet vil ofte være en bandage linse med protektiv virkning med eller uden styrke.

Til pkt. 5: Hjælpemidlet vil ofte være en påmalet kontaktlinse eller øjenprotese.

Til pkt. 6: Det drejer sig om følger efter f.eks. ulykke, hjerneblødning eller lammelse. Hjælpemidlet vil ofte være enten en okklusjonskontaktlinse eller briller med stærk prisme virkning.

Til pkt. 7: Det drejer sig om en invaliderende lysoverfølsomhed, som kan afhjælpes med særlige spektrale filterglas.

Til pkt. 8: Det drejer sig om borgere med ekstrem nærsynethed, langsynethed eller bygningsfejl. Den styrkemæssige grænse for specialfremstillede brille glas eller kontaktlinser ligger omkring +/- 16 - 17 dioptrier i højst brydende snit eller 5 - 6 dioptrier i cylinderværdi, men afhænger af den teknologiske udvikling.

Til pkt. 9: Det drejer sig om synshandicappede børn og unge, der indtil de fylder 18 år er registreret i synsregisteret ved Kennedy Centeret, jf. service lovens § 153, stk. 4. Kriteriet for at blive registreret i synsregistret er en synsstyrke på højst 6/18 (0,3) på bedste øje. Til denne gruppe børn og unge er der brug for et bredt spektrum af synshjælpemidler, herunder korregerende optik i form af briller og kontaktlinser.

Til pkt. 10: Hjælpemidlet vil ofte være en kontaktlinse, da en afakibrille er ekstra invaliderende ved bortfald af dele af synsfeltet (synsfeltsdefekter).

Til pkt. 11: Hjælpemidlet vil ofte være en kontaktlinse, da briller, der korregerer for excessiv myopi, er ekstra invaliderende ved kikkertsynsfelt.

Til pkt. 12: Hjælpemidlet vil være et specialstel eller special kontaktlinse, hvorpå en bøjle til at løfte øjenlåget kan påmonteres.

Til pkt. 13: Hjælpemidlet vil ofte være en brille, der har til formål at forebygge blivende synsnedsættelse (amblyopi) ved at optimalt korrigere langs-

synethed i den periode, hvor synsfunktionen stadig er påvirkelig.

Varigt synshandicap (svagsynsoptik)

100. Behov for svagsynsoptik opstår i almindelighed ved synsstyrker på 6/18 (0,3) eller derunder.

Svagsynsoptik (specielle optiske hjælpemidler) er primært optik med forstørrende virkning, lupper, lupbriller, kikkerter, kikkertbriller samt kombinationer heraf. Forstørrelsen eller styrken fremgår af specifikationen på det ansøgte hjælpemiddel og udtrykkes enten ved dioptriværdien (D) eller som x (gange).

Hvis forskellen (additionen) mellem personens afstands- og læsestyrke er mindst 4 dioptrier, kan hjælp ydes som lupbrille.

Hjælp til lupbriller, kikkertbriller og medicinske filterglas omfatter også brillestel og eventuelt matglas eller balanceglas.

Der kan også være tale om synsfeltudvidere samt natkikkerter.

For brugere af svagsynsoptik vil arbejdsafstanden ved f.eks. læsning og skrivning oftest være meget kort, afhængig af linsens brændvidde. Dette giver ved længere tids læsning en anstrengende arbejdsstilling. Det kan derfor være nødvendigt med optikunderstøttende hjælpemidler som f.eks. særlig belysning, skråplade, konceptholdere el.lign. Der kan herved henvises til principafgørelse 134-10, hvor der blev bevilget en kuvertlampe, men givet afslag på en elektronisk lup, og principafgørelse 120-10, hvor der blev bevilget en bordlampe.

Socialministeriet fastsætter betaling for svagsynsoptik, briller, kontaktlinser og øjenproteser, der udleveres af Kennedy Centeret.

CCTV er et elektron-optisk hjælpemiddel, som anvendes af borgere, der ikke på anden måde kan opnå et læsesyn med specialoptik.

Formålet med at bevilge hjælp til CCTV-udstyr er at give de pågældende borgere mulighed for at kommunikere uden bistand fra andre. Det afgørende er derfor, om der er mulighed for ved hjælp af det tekst-/billedforstørrende udstyr i væsentlig grad at afhjælpe borgerens svigtende kommunikationsevne og normalisere den pågældendes daglige tilværelse.

Øvrige hjælpemidler

Diabeteshjælpemidler

101. For diabeteshjælpemidler efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 9 gælder, at der kan ydes støtte til injektions- og testmaterialer (f.eks. sprøjter, kanyler, insulinpen, fingerprikker (lancetter), teststrimler og blodsuktermåleapparat), til insulinkrævende diabetikere og til diabetikere, som er i kombinationsbehandling med insulin og tabletter eller andet godkendt injektionspræparat. Der kan ydes støtte til inhalator til administration af insulin, når injektion medfører meget svære lokalreaktioner som komplikation. Hjælpen til blodsuktermåleapparat ydes med halvdelen af den samlede udgift. Til tabletbehandlede diabetikere, hvor lægen anser jævnlig blodsuktermåling for påkrævet, gives op til 150 stk. teststrimler og fingerprikkere (lancetter) årligt.

Hjælpemidler til vedligeholdelse af en tracheostomi eller laryngectomi

102. Udgifter til hjælpemidler til borgere, der har fået foretaget en tracheostomi (indsættelse af kanyle fra forsiden af halsen ind i luftrøret) eller en laryngectomi (fjernelse af strubehovedet og stemmelæberne), afholdes af sygehusvæsenet, så længe patienten er under fortsat behandling og/eller kontrol fra sygehuset.

Hvis tracheostomerede eller laryngectomerede borgere kun sporadisk er i kontakt med sygehuset, men overvejende passes og kontrolleres i eget hjem af hjemmesygeplejen, skal de plejehjælpemidler, der er nødvendige til opstart af plejen, stilles gratis til rådighed for patienten. Typisk vil der være tale om sygeplejeartikler, som rekvireres fra et hjemmesygeplejedespot i kommunen.

Udgifter til hjælpemidler til tracheostomerede og laryngectomerede borgere, der er afsluttet fra hospitalet, og som ikke får de nødvendige hjælpemidler fra hjemmesygeplejen, afholdes i henhold til servicelovens § 112 eller som forbrugsgode efter servicelovens § 113.

Kompressionsapparat, elektrisk kompressor

103. Et kompressionsapparat, elektrisk kompressor, anvendes til afhjælpning af manglende eller nedsat funktion af lymfekarsystemet.

Kompressionsapparatet, den elektriske kompressor, anvendes som led i behandling eller som forebyggende behandling ved operation. Pumpen har til formål at lette blod- eller lymfeafløb i ekstremiteter (arme og ben). I disse situationer må kompressionsapparatet, den elektriske kompressor, betegnes som et behandlingsredskab som udlånes af sygehusvæsenet.

Hvor der er tale om et kronisk lymfeødem, og hvor sygehusbehandlingen herfor er ophørt, kan der ydes hjælp efter servicelovens § 112. Der henvises til principafgørelse 135-10 om en borger med kronisk lymfeødem.

Trehjulede knallerter

104. Der kan ydes trehjulet knallert til borgere, som på grund af nedsat gangevne kun kan færdes over korte strækninger og ikke har kræfter til at bruge trehjulet cykel.

Det er en forudsætning, at dens anvendelse i det enkelte tilfælde helbredsmæssigt og færdselsmæssigt kan anses for forsvarlig.

Det er et vilkår, at brugeren tegner lovpligtig ansvarsforsikring og afholder udgiften herved. Der kan ikke stilles krav om, at der tegnes kaskoforsikring.

Der kan også ydes hjælp til lovbefalet styrthjelm, jf. principafgørelse C-18-07.

Særlige stole

105. Hjælp kan ydes til stole med en særlig udformning, f.eks. med speciel polstring eller elektrisk funktion, som er nødvendig på grund af et svært fysisk handicap. Som eksempler på særlige stole kan nævnes arthrodesestole og sæder (beregnet til borgere med stift hoftelid), katapultstole (til borgere, der har vanskeligt ved at sætte sig, rejse sig).

Der ydes således ikke hjælp til almindelige hvilestole.

Teleslyngeanlæg

106. Teleslynge(anlæg) er et anlæg med en mikrofon eller tilslutning til f.eks. radio eller tv, der sender lyden uden kabel direkte til det enkelte høreapparat, der opfatter signalet gennem en telespole, der er indbygget i de fleste høreapparater.

Det er muligt efter en konkret vurdering at få bevilget en teleslynge. Se f.eks. principafgørelse C 59-01, hvor en ti-årig pige fik bevilget en teleslynge, som et hjælpemiddel efter servicelovens § 112, stk. 1, nr. 1 og 2.

For beboere med ophold på et botilbud efter servicelovens § 108 vil udgiften til et teleslyngeanlæg blive betragtet som sædvanligt udstyr. Kommunalbestyrelsen er således ikke forpligtet til at yde hjælp efter § 112 til de enkelte beboere.

Telefonhjælpemidler, nødkald, alarmanlæg mv.

107. Ved telefonhjælpemidler ydes der hjælp til anskaffelse, men ikke til evt. abonnementsafgift.

Endvidere kan der ydes hjælp til nødkald og alarmanlæg mv., som forudsætter en telefonlinje. Der vil kunne ydes hjælp efter §§ 41 og 100 om merudgiftsydelse, hvis der er tale om, at borgere med funktionsnedsættelse for påført en ekstra abonnementsudgift i forbindelse med alarmer mv. Evt. kan der også ansøges om hjælp hertil efter pensionslovgivningen.

Særlige beklædningsgenstande

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 13. Der kan ydes støtte til særlige beklædningsgenstande. Hjælpen ydes til dækning af merudgifterne.

108. Der kan efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 13 ydes hjælp til merudgifterne ved anskaffelse af særlige beklædningsgenstande. Som eksempler på særlige beklædningsgenstande kan nævnes regnslag til kørestole, køreposer, rygeforklæde, hagesmække samt beskyttelsesbukser til svært inkontinente borgere til badning i svømmehal.

Hjælp kan også ydes til merudgifter til beklædningsgenstande til en borger, som på grund af sygdom, ulykke eller lignende er blevet varigt invalideret, og som følge heraf ikke mere kan bruge sit tøj og således på en gang får behov for at få udskiftet dele af sin garderobe.

Børn og unge under 18 år, der har et specielt behov for beklædning på grund af deres nedsatte funktionsevne, eller kroniske eller langvarige lidelse, kan få hjælp til merudgifter til beklædning efter ser-

vicelovens § 41 (dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelse i hjemmet af et handicappet barn under 18 år).

Der henvises vedrørende afgrænsningen til servicelovens § 41 til principafgørelse C-8-04, hvorefter der kan ydes hjælp efter servicelovens § 112, stk. 1, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 13, til særlige beklædningsgenstande, som en borger ikke ville have haft brug for, hvis den pågældende ikke havde haft en funktionsnedsættelse. Hjælp vil derimod skulle ydes efter merudgiftsbestemmelsen til almindeligt tøj, som skal udformes på en særlig måde.

Voksne borgere mellem 18 år og folkepensionsalderen med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som på grund af deformiteter eller ganske særlig legemsbygning e.l. har behov for dyrt eller særligt udformet tøj, har mulighed for at få dækket merudgifterne efter servicelovens § 100. Det samme gælder hjælp til beklædning, som er nødvendig på grund af ekstraordinært slid på tøj og sko. Hjælp efter servicelovens § 100 bliver først aktuel, hvis udgifterne ikke kan dækkes efter anden lovgivning eller andre bestemmelser i serviceloven.

Førtidspensionister tilkendt førtidspension efter reglerne før 1. januar 2003 og folkepensionister må, hvis de ikke kan få dækket udgifterne efter § 112, søge om dækning af merudgifter til særlige beklædningsgenstande efter henholdsvis lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension mv. § 17, stk. 2, (gælder for førtidspensionister tilkendt pension efter reglerne før 1. januar 2003) eller lov om social pension § 14, stk. 1, (gælder for alle folkepensionister). For at kunne søge om personligt tillæg, skal pensionistens økonomiske forhold være særligt vanskelige.

Særlige informationsteknologiske hjælpemidler

109. Særlige informationsteknologiske hjælpemidler omfatter produkter, der er fremstillet specielt med henblik på at afhjælpe et kommunikationshandicap (f.eks. talemaskiner og kommunikatorer), herunder særlige kommunikationsprogrammer (f.eks. scanningsprogrammer til betjening med en enkelt kontakt, skærmlæsere til syntetisk tale, skærmtastaturer og forstørrelsesprogrammer) og andet særligt tilbehør (f.eks. specielle tastaturer,

specielle mus, museerstatninger og morseudstyr) til personlige computere (PC'er).

Målgruppen er borgere med væsentlig nedsat høre-, tale-, syns-, eller skrive- eller læsefunktion (ordblinde), hvor hjælpemidlet i væsentlig grad kan afhjælpe følgerne af den nedsatte kommunikationsevne.

For at kunne vurdere borgerens nedsatte funktionsevne og behov i øjeblikket og på længere sigt kan der være behov for et tværfagligt samarbejde under medvirken af f.eks. ergoterapeut, fysioterapeut, lærer, neuropsykolog, talepædagog og tekniker.

Hvis det er tvivlsomt, om en borger med nedsat funktionsevne er i stand til at anvende hjælpemidlet, således at kommunikationsevnen i væsentlig grad forbedres, kan det blive nødvendigt at stille hjælpemidlet til rådighed for den pågældende i en prøveperiode. Der henvises vedrørende rådgivning til brugeren og evt. pårørende, f.eks. forældrene til et barn med handicap, i brugen af det informationsteknologiske hjælpemiddel til servicelovens § 10, stk. 4, jf. vejledningens punkt 17 om kommunalbestyrelsens særlige rådgivningsforpligtelse.

I forbindelse med tildeling af særlige informationsteknologiske hjælpemidler til borgere med progresserende lidelser, f.eks. muskelsvind eller ALS (amyotrofisk lateral sklerose), er det vigtigt ikke kun at se på det aktuelle behov, men også tage hensyn til den forventede fremtidige udvikling. Det er herunder vigtigt at tage hensyn til, at hjælpen ydes på et tidspunkt, hvor den pågældende har de bedste forudsætninger for at lære at bruge hjælpemidlet.

Kapitel 11

Individuelt tilpassede kørestole

Bevilling af kørestole som særligt personlige hjælpemidler

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 16. Kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af døgnets timer, er omfattet af retten til frit leverandørvalg i § 112, stk. 3, i lov om social service.

Stk. 2. Ansøgers eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 1, skal ved tilbagelevering af kørestolen til kommunen inden 4 år, udbetales til ansøger efter fradrag af 2500 kr. og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå.

Stk. 3. Kan kommunalbestyrelsen levere en brugt kørestolsmodel, der opfylder ansøgerens behov, og vælger ansøgeren at benytte sig af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 1, kan kommunalbestyrelsens støtte maksimalt udgøre, hvad der svarer til den brugte kørestols nypris fratrullet 15 pct. Hvis kørestolen er udgået af produktion, fastsættes en nypris svarende til en kørestolsmodel af tilsvarende art og standard fratrullet 15 pct.

110. Det fremgår af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 16, stk. 1, at kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer, er omfattet af retten til frit leverandørvalg i servicelovens § 112, stk. 3. For en nærmere gennemgang af reglerne om frit valg af hjælpemidler generelt henvises til kapitel 4.

Kørestole, herunder også individuelt tilpassede kørestole, som der er ydet støtte til efter serviceloven, betragtes ligesom alle andre hjælpemidler som et udlån, der skal tilbageleveres til kommunen, når brugeren ikke har brug for den mere.

Hvad er en individuelt tilpasset kørestol

111. Individuel tilpasning betyder, at kørestolen skal være eller kan blive individuelt tilpasset for at svare til brugerens behov med hensyn til indstilling af ryg, sæde, fodstøtter, hjulstilling, hjultype mv.

Brugerens behov for en kørestol kan således ikke dækkes af en standardmodel.

En kørestol vil blive betragtet som individuelt tilpasset, når

- den er specialfremstillet, og der er foretaget egentlige konstruktionsmæssige ændringer i forhold til et standardprodukt, eller
- den har tilpasnings- og justeringsmuligheder, der gør det muligt at foretage de nødvendige indstillinger for at imødekomme den konkrete funktionsnedsættelse.

Kørestole, der kan tilpasses individuelt, omfatter som udgangspunkt alle typer af kørestole, dvs. både manuelle og elektriske.

»Nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer«

112. For at en kørestol skal kunne anses som individuelt tilpasset, kræves det endvidere, at kørestolen nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer.

Det vil typisk dreje sig om brugere for hvem, der ikke er alternative muligheder til kørestolen, i det tidsrum brugeren er oppe. Brugere, der hovedsagelig benytter kørestolen som transportmiddel på grund af nedsat gangfunktion, vil ikke være omfattet, idet kørestolen således ikke nødvendigvis må benyttes i hovedparten af brugerens vågne timer.

Det er ikke muligt at fastsætte den nøjagtige tidsmæssige udstrækning af, hvad der skal forstås ved hovedparten af dagens timer. Brugere, der tilbringer langt størstedelen af deres vågne timer i en kørestol, vil være omfattet af formuleringen. Det vil sige, at en bruger, der f.eks. foretrækker at være vågen om natten, også vil kunne opfylde kravet om, at hovedparten af dagens timer tilbringes i kørestolen.

Brugere for hvem en kørestol nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer kan f.eks. være borgere med:

- handicap, der medfører udbredte lammelser eller andre vidtgående fysiske handicap, som betyder, at den pågældende ikke eller i meget begrænset omfang har mulighed for at komme omkring uden brug af kørestol, eller
- svære kroniske obstruktive lungelidelser (KOL), hvor pågældende ikke har kræfter eller luft nok til at komme omkring uden brug af kørestol, og hvor apparater og udstyr sidder fast på kørestolen.

Frit leverandørvalg

113. For kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer, kan brugeren, hvis pågældende ikke ønsker at benytte kommunens leverandør, selv vælge leverandør af hjælpemidlet. Brugeren må selv dække den del af prisen, der overstiger det, kommunalbestyrelsen kunne have leveret en tilsva-

rende model til. Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter.

Vælger brugeren en model, der ud over de specifikationer, der foreligger i forbindelse med bevilningen, har flere og/eller yderligere funktioner, vil merudgiften ved dette altid skulle afholdes endeligt af brugeren selv.

Det vil sige, at når der er taget stilling til, på hvilken måde kørestolen kan tilpasses for at kompensere for den nedsatte funktionsevne, kan brugeren vælge en kørestol i f.eks. et andet udseende, men med minimum de samme funktioner og muligheder.

Kommunalbestyrelsen skal foretage en konkret vurdering af hvilket hjælpemiddel, der er det bedst egnede og billigste for den enkelte bruger. Heri indgår hensyn til behov, kvalitet, betjeningsmulighed, udgifter til drift af hjælpemidlet, hjælpemidlets holdbarhed, servicekrav, garanti, service- og reparationsmuligheder m.m.

Har kommunalbestyrelsen ikke indgået leverandør aftale, kan brugeren ligeledes frit vælge leverandør, og støtten til den bevilgede kørestol ydes efter regning, dog højst med et beløb svarende til prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Ønsker brugeren ikke at benytte sig af muligheden for frit leverandørvalg, og kan kommunen levere en brugt kørestolsmodel, der opfylder brugerens behov, skal brugeren tage imod denne. Brugeren kan således ikke i den situation kræve, at kommunalbestyrelsen bevilger en ny kørestol, når det vurderes, at den brugte kørestolsmodel opfylder brugerens behov.

Der henvises i øvrigt til vejledningens punkt 36 om kommunalbestyrelsens valg af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel.

Kommunalbestyrelsens valg af leverandør

114. I forbindelse med kommunalbestyrelsens indgåelse af leverandøraftaler inddrages repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikation. Der henvises i øvrigt til vejledningens punkt 114.

Kørestole som udlån

115. Individuelt tilpassede kørestole ydet efter serviceloven betragtes ligesom alle andre typer af hjælpemidler som udlån, der skal tilbageleveres til

kommunen, når brugeren ikke har brug for kørestolen mere.

Det vil sige, at brugeren ikke opnår ejendomsret til kørestolen, selvom den pågældende eventuelt har haft en egenbetaling på kørestolen som følge af retten til frit at vælge leverandør.

I de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen har indgået leverandøraftale, men hvor brugeren har benyttet sig af muligheden for selv at vælge leverandør, fordi brugeren ønsker en anden og dyrere kørestol, end den kommunen kan levere, betragtes kørestolen som udlån. Dette gælder uanset hvor stort et beløb, brugeren selv har lagt oveni.

Omfattet af udlånsbestemmelserne er også de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ikke har indgået leverandøraftale, og brugeren selv vælger leverandør, og kommunalbestyrelsen efterfølgende yder støtte efter regning til det bevilgede hjælpemiddel.

Brugerens egenbetaling

116. Hvis brugeren ønsker en anden kørestol end den, han eller hun har fået bevilget af kommunalbestyrelsen, f.eks. en anden kvalitet eller yderligere funktioner, må brugeren selv betale en evt. difference.

Det fremgår af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 16, stk. 2, at brugerens eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 1, ved tilbagelevering til kommunen inden 4 år skal udbetales til brugeren efter fradrag af 2500 kr. og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå.

Hvis brugeren f.eks. har en progredierende lidelse, der gør det nødvendigt at få en anden kørestol efter f.eks. et år, skal den tidligere kørestol leveres tilbage til kommunen, da den betragtes som udlånt til brugeren. Kommunalbestyrelsen skal herefter refundere det beløb, der ikke er nedskrevet, jf. ovenfor nævnte beregningsmetode, til brugeren. Det samme gælder, hvis brugeren dør efter f.eks. et år. Kommunalbestyrelsen refunderer da det resterende beløb til brugerens dødsbo.

Brugerens egenbetaling kan ikke dækkes efter servicelovens § 100 om dækning af nødvendige merudgifter, idet § 100 omfatter merudgifter, der er en *nødvendig* følge af den nedsatte funktionsevne,

dvs. udgifter, som den pågældende ikke ville have haft, hvis der ikke havde været tale om en nedsat funktionsevne.

Dette skyldes, at den merudgift pågældende får i form af en egenbetaling, ikke er en nødvendig merudgift ved den daglige livsførelse, idet pågældende af kommunalbestyrelsen kan få en kørestol, der dækker pågældendes behov. Brugerens valg af anden kørestol end den, som kommunalbestyrelsen har bevilget, vil typisk være begrundet med ønsket om anden kvalitet, flere funktioner, andet design mv.

Genbrug af kørestol

117. Kommunalbestyrelsen har mulighed for at genbruge brugte kørestole og dermed bevilge en brugt kørestol til en borger, hvis kørestolen opfylder borgerens behov.

Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, om en brugt kørestol opfylder betingelsen om at være det bedst egnede og billigste hjælpemiddel, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 3, og om kørestolen i tilstrækkelige omfang kompenserer for den nedsatte funktionsevne. Der henvises i øvrigt om borgerens inddragelse ved valg af hjælpemiddel til afsnittet om vurdering af behovet i punkt 19.

Borgeren er ikke forpligtet til at modtage en brugt kørestol, men kan i stedet vælge at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør og dermed få en ny kørestol.

Hvis brugeren vælger at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør i de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen kan bevilge en brugt kørestol, der opfylder brugerens behov, følger det af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 16, stk. 3, at det beløb, kommunalbestyrelsen yder i støtte til køb af en anden kørestol end den af kommunalbestyrelsen bevilgede, svarer til den brugte kørestols nyværdi fratrullet 15 %.

Eksempel:

Per får af kommunalbestyrelsen tilbud om en brugt kørestol, der opfylder hans behov. Den brugte kørestols nypris er 92.000 kr. Per ønsker ikke at tage imod kommunalbestyrelsens tilbud, men vælger i stedet at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør. Kommunalbestyrelsen kan i dette tilfælde

give Per et beløb svarende til den brugte kørestols nyværdi fratrullet 15 %. Det vil i dette tilfælde sige 92.000 kr. fratrullet 13.800 kr., som er de 15 % af 92.000 kr. Det beløb, Per herefter kan få bevilget af kommunalbestyrelsen til køb af en ny kørestol, vil være 78.200 kr.

Hvis den brugte kørestol er gået ud af produktion, og der derfor ikke findes en nypris for lige netop den kørestol, skal kommunalbestyrelsen udregne en nypris for en kørestol af tilsvarende art og standard fratrullet 15 %.

Reparation og udskiftning mv.

118. Om hjælp til reparation, udskiftning af kørestole og om hjælp til udgifter, som følger af brug af kørestol henvises der til hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4.

Medtagelse til udlandet

119. Der henvises for muligheden for at tage kørestolen med til udlandet til kapitel 54 i denne vejledning.

Kapitel 12

Tilskud til høreapparater

Henvisning til høreapparatbehandling

120. Borgere, der er over 18 år, og som er henvist til høreapparatbehandling fra en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme kan få et tilskud til køb af høreapparat hos en anden godkendt, privat høreapparatleverandør end den af kommunalbestyrelsen anviste. Det er således ikke tilstrækkeligt, at borgers egen læge (en alment praktiserende læge) eller læge, der har speciale i andet end øre-, næse- og halssygdomme, henviser den pågældende til høreapparatbehandling. Det er dog en forudsætning for ydelse af tilskud til køb af høreapparat hos en anden godkendt, privat høreapparatleverandør, at kommunalbestyrelsen har givet en bevilling til anskaffelse af høreapparatet.

Det er ikke et krav, at den henvisende speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme har overenskomst med sygesikringen. Gruppe 1-sikrede bør derfor være opmærksomme på, om speciallægen har overenskomst med sygesikringen, idet de ellers selv må betale undersøgelsen hos speciallægen. For gruppe 2-sikrede gælder, at denne gruppe uanset special-

lægens overenskomstforhold modtager et tilskud, som sjældent vil dække speciallægens fulde honorar. Dette gælder også ved valg af speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme inden for EU.

Frit valg af høreapparatleverandør

121. For hjælpemidler i form af høreapparater kan borgeren, hvis den pågældende ikke ønsker at benytte den leverandør, som kommunalbestyrelsen anviser, selv vælge en privat, godkendt høreapparatleverandør, jf. servicelovens § 112, stk. 5. Se afsnittet nedenfor om godkendelse af de private leverandører. Der henvises desuden til Sundhedsstyrelsens folder: »Hvis du skal have høreapparat – vejen til bedre hørelse – offentlig eller privat behandling«.

Hvis borgeren vælger at forblive i det offentlige system, vil ydelsen være gratis. Borgeren vil i denne situation i samarbejde med den audilogiske afdeling få det bedst egnede og billigste høreapparat udleveret. Heri indgår hensyn til behov, kvalitet, betjeningsmulighed, udgifter til drift af høreapparatet, høreapparatets holdbarhed, servicekrav, garanti, service- og reparationsmuligheder m.m.

Det forudsættes, at borgeren, uanset om han eller hun ønsker at benytte sig af muligheden for frit at vælge en privat, godkendt høreapparatleverandør, skal have mulighed for selv at prøve og vurdere høreapparatet, eventuelt forskellige typer, inden beslutning træffes. Det er vigtigt, at borgeren får god instruktion under afprøvningen, og at der gives borgeren god tid, således at han eller hun kan blive fortrolig med høreapparatet. Der henvises i øvrigt til vejledningens kapitel 2 og 3 om rådgivning og sagsbehandling, samt hjælpemiddelbekendtgørelsens § 3, jf. vejledningens kapitel 4, om ydelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel.

Borgere, der udnytter adgangen til frit at vælge en godkendt privat høreapparatleverandør, er berettiget til befordringsgodtgørelse efter reglerne i § 25 i hjælpemiddelbekendtgørelsen. Befordringsgodtgørelsen dækker afstanden til det sted, hvor udleveringen af høreapparatet efter kommunalbestyrelsens sædvanlige praksis ville have fundet sted, jf. bekendtgørelsens § 25, stk. 4.

Regionen har ansvaret for regionale klinikker og audilogiske afdelinger under sygehusvæsenet.

*Bevilling af høreapparater**Service-loven***§ 112. ...**

Stk. 5. Når en ansøger, der er fyldt 18 år, vælger en anden leverandør end den, som kommunalbestyrelsen anviser, ydes et tilskud på indtil kr. 5.420 pr. høreapparat, hvis ansøgeren er henvist til høreapparatbehandling af en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme. Tilskuddet omfatter høreprøve, høreapparat, tilpasning, service og garanti og er inkl. moms. Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter og kan alene ydes til høreapparater, der udleveres fra en godkendt leverandør.

Stk. 6. ...

122. Efter servicelovens § 112, stk. 5, kan der ydes tilskud til et høreapparat.

Det er en betingelse for at yde tilskud efter § 112, stk. 5, at de generelle tildelingskriterier i § 112, stk. 1, er opfyldt.

Det er en betingelse for at opnå det kontante tilskud til et høreapparat, at borgeren er over 18 år, og er henvist til høreapparatbehandling af en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme.

Det er endvidere en betingelse for at opnå tilskud, at høreapparatet udleveres fra en godkendt, privat høreapparatleverandør, der opfylder de godkendelseskrav, som fastsættes af indenrigs- og sundhedsministeren.

For børn og unge under 18 år gælder, at de ikke er omfattet af det frie valg af privat, godkendt leverandør med tilskud. Børn og unge under 18 år, der har behov for høreapparatbehandling forudsættes stadig behandlet i det offentlige system. Er der konstateret hørenedsættelse i meget ung alder, er det af stor betydning for barnets eller den unges psykosociale udvikling, at hørenedsættelsen afhjælpes hurtigt. Derfor modtager denne gruppe høreapparatbehandling efter behov uanset eventuelle ventelister.

Tilskuddets størrelse

123. Hvis borgeren vælger behandling hos en godkendt, privat høreapparatleverandør, vil pågældende modtage et tilskud på 6.230 kr. (2010 priser) pr. høreapparat, inkl. moms. Sammen med eventuel

egenbetaling forudsættes tilskuddet at dække høreprøve, høreapparat, tilpasning, afprøvning, service og garanti.

Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter.

Tilskuddets størrelse reguleres efter servicelovens § 182, stk. 3, en gang årligt den 1. januar med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent. Beløbet afrundes til nærmeste kronebeløb.

Administration og udbetaling af tilskud

124. Udbetaling af tilskud på indtil 6.230 kr. (2010 priser) forudsættes at finde sted på baggrund af en regning udstedt af en godkendt, privat høreapparatleverandør. Afregningen sker således mellem den kommune, som borgeren hører til, og den godkendte, private høreapparatleverandør.

Ejendomsretten

125. I de tilfælde, hvor borgeren vælger at få høreapparatbehandlingen gratis i det offentlige system, på en offentlig høreklub eller audiologisk afdeling, vil høreapparatet være det offentliges ejendom, og borgeren skal derfor tilbagelevere høreapparatet, når det ikke længere er i brug.

Hvis borgeren derimod vælger at benytte sig af muligheden for frit at vælge en privat, godkendt høreapparatleverandør efter servicelovens § 112, stk. 5, og dermed få et tilskud på 6.230 kr. (2010 priser) pr. høreapparat, inkl. moms, vil høreapparatet være borgerens eget.

For så vidt angår vedligeholdelse og hjælp til batterier henvises der til afsnittet nedenfor om vedligeholdelse.

Godkendelse af privat høreapparatleverandør

126. Efter servicelovens § 112, stk. 6, er det en betingelse for at opnå tilskud, at høreapparatet udleveres fra en godkendt, privat høreapparatleverandør, der opfylder de godkendelseskrav, som fastsættes af indenrigs- og sundhedsministeren. Kravene fastsættes på grundlag af retningslinier for godkendelse af private leverandører af høreapparater, som udarbejdes af Sundhedsstyrelsen, og vil bl.a. omfatte forhold som måltagning, tilpasning, apparatur og uddannelse. Der henvises til Indenrigs- og sundhedsministeriets bekendtgørelse om

godkendelse af private leverandører af høreapparater og Sundhedsstyrelsens vejledning for høreapparatbehandling.

Betingelser for udskiftning af høreapparat

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 4. ...

Stk. 8. Ansøgere, der har valgt at benytte muligheden for frit valg af en privat, godkendt høreapparatleverandør, jf. § 112, stk. 5, i lov om social service, kan tidligst bevilliges et nyt høreapparat efter 4 år regnet fra tidspunktet for ibrugtagning. Tidsfristen gælder separat for hvert høreapparat.

Stk. 9. Der kan dog ydes tilskud til nyt høreapparat før 4 års periodens udløb,

- 1) når der er indtruffet en markant helbredsbe-
tning forværring af hørelsen, eller
- 2) når legemlige forandringer eller slitage efter
kort tid umuliggør anvendelse af høreapparatet, el-
ler
- 3) når høreapparatet er gået tabt ved tyveri, brand
eller lignende.

127. For borgere, der har valgt at benytte sig af muligheden for at vælge en godkendt, privat høreapparatleverandør efter servicelovens § 112, stk. 5, gælder, at der tidligst kan ydes støtte til nyt høreapparat, når det eksisterende er 4 år gammelt. Hvis betingelserne for høreapparat fortsat er opfyldt, vil modtageren som udgangspunkt have ret til udskiftning efter 4 år, jf. § 4, stk. 8, i hjælpemiddelbekendtgørelsen. Tidsfristen gælder separat for hvert høreapparat.

Udskiftning, før der er forløbet 4 år, kan dog komme på tale, hvis pågældende er udsat for en markant helbredsbe-
tning forværring i sin hørelse, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 9, nr. 1.

En afgørelse af om der er tale om en markant helbredsbe-
tning forværring vil altid bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

Kommunalbestyrelsen skal søge sagen oplyst i det omfang, det er nødvendigt for at træffe en korrekt afgørelse. Kommunalbestyrelsen må ved denne afgørelse inddrage den fornødne sundhedsfaglige ekspertise i vurderingen af, om hørelsen er markant forværret i det konkrete tilfælde. Dette kunne f.eks.

ske ved, at kommunen inddrager en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme med ekspertviden indenfor området audiologi.

Et ønske fra brugeren om et nyt høreapparat begrundet i den teknologiske udvikling, som medfører at den pågældende kan få et høreapparat, hvis teknologiske og kvalitetsmæssige standard er bedre end brugerens nuværende høreapparat, kan ikke i sig selv begrunde, at der ydes tilskud til førtidig udskiftning.

Legemlige forandringer og slitage kan efter kort tid umuliggøre anvendelse af høreapparatet og kan i særlige tilfælde begrunde tilskud til et nyt høreapparat, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 9, nr. 2. Et høreapparat kan også blive uanvendeligt af andre årsager, f.eks. hændelige uheld eller gå tabt, f.eks. ved tyveri eller brand, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 9, nr. 3. I disse situationer bør brugeren forsynes med et erstatningshøreapparat uden unødigt forsinkelse.

Der kan ikke stilles krav om, at brugeren skal holde høreapparatet særskilt forsikret. Brugeren er forpligtet til at passe på høreapparatet som på sine egne ting. Beskadiges høreapparatet, og går høreapparatet til grunde, kan kommunalbestyrelsen, hvis brugeren eller skadevolderen har en familieforsikring, forhøre om skaden kan dækkes. Brugeren er forpligtet til at medvirke hertil.

Kommunalbestyrelsen vil ved hyppigere skadesforløb kunne tage disse i betragtning ved vurderingen af, hvorledes høreapparatbehovet kan løses, og hvilket høreapparat, der i den konkrete situation skal stilles til rådighed.

I forbindelse med høreapparatbehandling hos en godkendt, privat høreapparatleverandør, bør leverandøren sikre sig, at borgeren har fået en bevilling af sin hjemkommune. Dette gælder både for førstegangs ansøgere og for brugere, der ønsker deres høreapparat udskiftet.

Vedligeholdelse, batterier, reparation og udskiftning mv.

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 4. Hjælp til reparation og udskiftning af bevilgede hjælpemidler samt reservehjælpemidler ydes efter behov.

Stk. 2. ...

Stk. 5. Hjælp til høreapparater omfatter tillige vedligeholdelse og batterier.

128. Vedligeholdelse og hjælp til batterier er gratis, uanset om høreapparatet er anskaffet i en offentlig audiologisk klinik eller hos en godkendt, privat høreapparatleverandør. Om hjælp til udgifter, som følger af brug af høreapparat, f.eks. vedligeholdelse og hjælp til batterier fremgår det af § 4, stk. 5, i hjælpemiddelbekendtgørelsen, at hjælp til høreapparater tillige omfatter vedligeholdelse og batterier.

For reparation af høreapparater anskaffet i offentligt regi gælder, at disse er omfattet af § 4, stk. 1, i hjælpemiddelbekendtgørelsen.

For så vidt angår høreapparater anskaffet hos godkendte, private høreapparatleverandører, gælder købelovens almindelige regler om reklamation og garanti (dvs. den 2-årige reklamationsfrist eller evt. løfte/aftale om garanti og fri service). Er mulighederne efter købeloven udtømte, eksempelvis fordi garantiperioden er udløbet, afholder kommunalbestyrelsen udgiften til reparation.

Høreomsorg og andre forebyggende foranstaltninger

129. Kommunalbestyrelserne er ifølge den sociale lovgivning forpligtet til at drage omsorg for borgere med nedsat hørelse, der samtidig bruger høreapparat, samt til at sørge for, at der foretages andre forebyggende foranstaltninger for den enkelte høreapparatbruger. Der henvises til vejledningens punkter om rådgivning og sagsbehandling.

Forpligtelsen omfatter alle høreapparatbrugere, uanset om høreapparatet er erhvervet hos en godkendt, privat høreapparatleverandør med tilskud eller hos det offentlige.

Kommunalbestyrelserne er ligeledes forpligtet til at tilbyde instruktion i brugen af hjælpemidler, jf. vejledningens kapitel 2.

Medtagelse af høreapparat til udlandet og forholdet til EU-retten

130. Der henvises til punkt 54.

Klageadgang

131. Kommunalbestyrelsens afgørelser om bevilning af tilskud til høreapparater efter servicelovens § 112, stk. 5, kan indbringes for det sociale nævn og Ankestyrelsen efter reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 10. For en nærmere gennemgang af klage reglerne henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven.

For så vidt angår lægelige fejl i forbindelse med undersøgelse af patienten i speciallægens praksis, kan disse indbringes for Patientklagenævnet. Speciallæger i øre-, næse- og halssygdomme, som foretager høreapparatbehandling i godkendte, private høreklinikker, er ligeledes omfattet af Patientklagenævnets kompetence.

I de tilfælde, hvor høreapparatet er købt af borgeren hos en privat, godkendt høreapparatleverandør, vil borgeren være omfattet af den almindelige forbrugerbeskyttelse efter købelovens regler.

Afsnit II

Støtte til bil efter servicelovens § 114

Kapitel 13

Lovgrundlag

132. Retsgrundlaget for dette afsnit er servicelovens § 114.

I kapitlet er der endvidere ud over de i indledningsafsnittet nævnte love m.v. henvisninger til:

- Bekendtgørelse om støtte til køb af bil efter servicelovens § 114 – kaldet bilbekendtgørelsen
- Bekendtgørelse af færdselslov – kaldet færdselsloven
- Bekendtgørelse om indkomstskat for personer mv. – kaldet personskatteloven
- Lov om vægtafgift af motorkøretøjer mv.
- Lov om afgift efter brændstofforbrug for visse personbiler
- Lov om registreringsafgift af motorkøretøjer mv.

Kapitel 14

Generelt om reglerne

ServiceLOVEN:

§ 114. Kommunalbestyrelsen skal yde støtte til køb af bil til personer med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der i væsentlig grad:

- 1) vanskeliggør muligheden for at opnå eller fastholde et arbejde uden brug af bil,
- 2) vanskeliggør muligheden for at gennemføre en uddannelse uden brug af bil eller
- 3) forringer evnen til at færdes, i tilfælde hvor personen har aktiviteter uden for hjemmet, som medfører et betydeligt behov for kørsel med bil.

Stk. 2. Støtten efter stk. 1 ydes som et rentefrit lån inden for en ramme på 160.000 kr.

Stk. 3. Foreligger der ganske særlige forhold i forbindelse med den nedsatte funktionsevne, kan der ydes et rente- og afdragsfrit lån til betaling af forskellen mellem støtte efter stk. 1 og anskaffelsesprisen.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler om

- 1) betingelserne for at opnå støtte efter stk. 1 og 3 og om vilkårene for støtte, herunder regler om personkredsen, som er berettiget til at opnå støtte,
- 2) fremgangsmåden i forbindelse med afprøvning og valg af bil, herunder om private aktørers deltagelse heri,
- 3) tilbagebetaling af lån og indkomstgrundlaget for tilbagebetalingen og om henstand med tilbagebetaling og eftergivelse af lån til bil som følge af manglende betalingsevne og som følge af frakendelse i forbindelse med ændringer i den fysiske eller psykiske funktionsevne eller forhold, der knytter sig dertil,
- 4) adgangen til at modtage støtte til udskiftning af en bil, hvortil der er ydet støtte, jf. stk. 1-3, herunder regler om fremgangsmåden i forbindelse med genbevilling af støtte til køb af bil og om anvendelse af provenu ved afhændelse af en bil, der tidligere er ydet støtte til, herunder i forbindelse med genbevilling af støtte til køb af en bil,
- 5) støtte til nødvendig indretning m.v., herunder i hvilket omfang ansøgeren selv skal betale en del af udgiften til indretningen,
- 6) i hvilket omfang der kan ydes tilskud til betaling af køreundervisning m.v., og
- 7) støtte til personer, der ved indrejse her i landet medbringer en bil.

133. Der er efter servicelovens § 114, stk. 1, mulighed for at give støtte til køb af bil til borgere med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der i væsentlig grad vanskeliggør muligheden for at færdes uden brug af bil.

Derudover er det et krav, at borgeren har et kørselsbehov af et vist omfang. Kørselsbehovet vurderes ud fra tre forskellige bedømmelsesgrundlag:

- Hvis funktionsnedsættelsen i væsentlig grad vanskeliggør muligheden for at opnå eller fastholde et arbejde uden brug af bil.
- Hvis funktionsnedsættelsen i væsentlig grad vanskeliggør muligheden for at gennemføre en uddannelse uden brug af bil.
- Hvis funktionsnedsættelsen i væsentlig grad forringer evnen til at færdes, og borgeren samtidig har aktiviteter uden for hjemmet, som medfører et betydeligt behov for kørsel med bil.

Helbreds-, erhvervs-, uddannelses- og aktivitetsbetingelser for støtte til køb af bil

Bilbekendtgørelsen:

§ 1. Efter § 114, stk. 1, i lov om social service, skal kommunalbestyrelsen yde støtte til køb af bil til personer med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der i væsentlig grad

- 1) vanskeliggør muligheden for at opnå eller fastholde et arbejde uden brug af bil,
- 2) vanskeliggør muligheden for at gennemføre en uddannelse uden brug af bil, eller
- 3) forringer evnen til at færdes, i tilfælde hvor personen har aktiviteter uden for hjemmet, som medfører et betydeligt behov for kørsel med bil.

Stk. 2. I vurderingen af, om der er tale om en varigt nedsat funktionsevne, indgår:

- 1) at der ikke inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbreds-mæssige forhold, og
- 2) at der i lang tid fremover vil være et behov for at afhjælpe følgerne af den nedsatte funktionsevne.

Bilbekendtgørelsen:

§ 2. Støtte til køb af bil ydes på grundlag af en samlet vurdering af ansøgers helbredsmæssige og sociale forhold samt ansøgers manglende evne til at færdes, jf. stk. 2 og 3. I vurderingen indgår også oplysninger om ansøgers daglige kørselsbehov, og en vurdering af om støtte til køb af bil i væsentlig grad vil gøre ansøger selvhjulp.

Stk. 2. I vurderingen af ansøgers helbredsmæssige forhold, jf. stk. 1, skal der lægges vægt på de objektive lægelige fund, lægelige udtalelser, oplysninger om lidelsens udvikling og forværring inden for en overskuelig tid, ansøgers evne til at færdes, herunder gangdistance og anden form for nedsat mobilitet, og om der foreligger et særligt skånebehov.

Stk. 3. I vurderingen af ansøgers sociale forhold, jf. stk. 1, skal der lægges særlig vægt på ansøgers samlede situation, herunder elementer i ansøgers familie-, erhvervs- og uddannelsesmæssige forhold, der har betydning for ansøgers funktionsevne nedsættelse og dens betydning for ansøgers daglige kørselsbehov.

Stk. 4. I vurderingen af ansøgers daglige kørselsbehov, jf. stk. 1 og 3, og § 1, stk. 1, skal der lægges vægt på, at kørselsbehovet har et sådant omfang, at bevilling af bil i væsentlig grad kompenserer for ansøgers nedsatte funktionsevne. Ansøger skal have aktiviteter uden for hjemmet, som medfører et betydeligt behov for kørsel med bil. Aktivitetsniveauet skal som udgangspunkt svare til, hvad der er sædvanligt for en jævnaldrende person uden funktionsnedsættelse med en i øvrigt tilsvarende livssituation.

Stk. 5. I vurderingen af, om ansøgeren bliver selvhjulp i væsentlig grad ved bevilling af bil, jf. stk. 1, skal der, hvis ansøgeren ikke selv kan føre bilen, lægges vægt på, at ansøgeren har en anden person til at køre for sig, f.eks. ægtefælle, samlever, chauffør m.v. og at denne er til rådighed i et sådant omfang, at det samlede daglige kørselsbehov kan dækkes herved.

Formål

134. Formålet med at yde støtte til bil er at tilgode et kørselsbehov hos borgere, som på grund af en varig nedsat funktionsevne ikke, eller kun med

betydelig vanskelighed, kan fungere i den daglige tilværelse uden brug af bil.

Støtte til køb af bil skal medvirke til, at den enkelte med udgangspunkt i sin konkrete situation kan tilrettelægge en så selvstændig og aktiv tilværelse, som det er tilfældet for andre uden handicap på samme alder og i samme livssituation.

Støtte til køb af bil skal samtidig medvirke til, at borgere med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne kan opnå eller fastholde tilknytning til arbejdsmarkedet og skaffe sig et væsentligt bidrag til forsørgelsen.

Støtte til køb af bil skal ligeledes medvirke til, at borgere med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne kan gennemføre en uddannelse, der sigter mod fremtidige arbejds- og indtægtsmuligheder.

Endelig skal støtte til køb af bil medvirke til, at borgere, som ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet, og som ikke er under uddannelse, kan opretholde aktiviteter uden for hjemmet af et sådant omfang, at de medfører et betydeligt behov for kørsel med bil.

Med »aktiviteter uden for hjemmet, som medfører et betydeligt behov for kørsel med bil«, menes konkrete aktiviteter af et sådant omfang, at det svarer til, hvad der er sædvanligt for en jævnaldrende borger uden handicap og med en i øvrigt tilsvarende livssituation. Omfanget af aktiviteter skal desuden sammenholdes med den konstaterede funktionsnedsættelse jf. punkt 148ff, hvor det afgørende er, at der reelt bliver tale om en væsentlig lettelse i den daglige tilværelse.

Borgerens økonomiske forhold

135. Borgerens økonomiske forhold eller forsørgelsesgrundlag har ikke betydning for, om der kan ydes støtte til køb af bil eller for lånets størrelse. Bestemmelsen omfatter børn og voksne med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, uanset om forsørgelsesgrundlaget er førtidspension, erhvervsindkomst, dagpenge, fleksjob, SU, revalideringshjælp, kontanthjælp eller andet.

Derimod har borgerens økonomiske forhold betydning for, hvor stor en del af lånet, der skal tilbagebetales.

Kommunalbestyrelsen skal rådgive borgeren om de økonomiske konsekvenser af en eventuel bevil-

ling af støtte til køb af bil, herunder konsekvenser i tilfælde af, at låne- og afdragsvilkår ikke overholdes. I rådgivningen bør indgå en helhedsvurdering af borgerens situation, jf. § 5 i retssikkerhedsloven, ligesom kommunalbestyrelsen skal vurdere, om andre befodringsordninger i rimeligt omfang kan tilgodese borgerens kørselsbehov.

Oplysninger om borgerens økonomiske forhold, herunder om den pågældende har midler til at afholde afdrag og driftsudgifter til bilen, kan ikke alene begrunde et afslag efter bilbekendtgørelsens §§ 1-3, når borgeren i øvrigt opfylder betingelserne for støtte til køb af bil. Se principafgørelse C-5-01, hvor Ankestyrelsen fandt, at oplysninger om en ansøgers økonomiske forhold, herunder om en ansøger havde midler til at afholde afdrag og driftsudgifter til bil, kunne indgå i vurderingen, men ikke alene begrunde et afslag på støtte til køb af bil.

136. Støtte til køb af bil er skattefrit.

Afgørelseskompetencen og organisering af sagsbehandlingen

137. Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om støtte til bil. Behandlingen af sager om støtte til køb af bil skal ske hurtigst muligt. Kommunalbestyrelsen bør derfor overveje, hvordan området lokalt kan organiseres, så der sikres den mest optimale udnyttelse af ressourcerne, samt den kortest mulige sagsbehandlingstid både til gavn for kommunalbestyrelsen og borgerne. Nogle kommuners brug af f.eks. et biludvalg til afgørelse af sager om støtte til køb af bil kan være et forsinkende led i sagsbehandlingen. Det anbefales, at den enkelte kommunalbestyrelse i en løbende proces, evt. i samarbejde med andre kommuner, vurderer om sagsbehandlingen tilrettelægges på den bedst mulige måde. Dette af hensyn til ressourcer men også af hensyn til, at den enkelte borger kan modtage sin afgørelse hurtigst muligt.

Et eksempel på organisering af området, der kan medvirke til en smidig sagsbehandling, er formaliserede aftaler med politiet om vurdering af borgerens køreevne samt påtegning i kørekort af krav om særlig indretning. Sådanne aftaler kan forebygge lang ventetid i forbindelse med politiets behandling af sagen.

Iværksættelse før bevilling

138. Der kan normalt ikke ydes støtte til køb af bil, hvis bilen er indkøbt, inden ansøgning om støtte til køb af bil er indgivet. Det er et almindeligt princip i den sociale lovgivning, at en ansøgning skal indgives inden anskaffelsen. I principafgørelse C-40-08 fandt Ankestyrelsen, at der ikke kunne gives afslag på støtte til særlig indretning efter bilbekendtgørelsen alene med den begrundelse, at anskaffelsen var foretaget, inden bevilling var modtaget. Borgeren kunne derfor godt påtage sig en udgift, efter at borgeren havde ansøgt kommunalbestyrelsen herom, og inden bevilling var modtaget. Borgeren løb imidlertid den risiko, at kommunalbestyrelsen gav afslag, hvorefter borgeren selv måtte afholde udgiften. Ankestyrelsen hjemviste sagen til kommunen, der skulle vurdere, om borgeren var berettiget til et indkøbt bilsæde.

Der gælder særlige regler for støtte til køb af bil, som borgeren eller en anden i husstanden har købt fabriksny inden for det sidste år. Der henvises til kapitel 22.

Børn med funktionsnedsættelse

139. Forældre og værge kan ansøge om støtte til bil på vegne af et barn med funktionsnedsættelse, men det er barnet, der skal fremstå som ansøger, og det er barnets funktionsevne, kørselsbehov mv., der er afgørende for, om der kan ydes støtte til køb af bil.

Hvis en plejefamilie ansøger om støtte til bil på vegne af et plejebarn med funktionsnedsættelse, forudsætter en bevilling, at forældremyndighedsindehaveren eller værgen underskriver gældsbrevet. Er forældremyndighedsindehaveren eller værgen ikke indforstået hermed, kan kommunalbestyrelsen kontakte statsforvaltningen vedrørende eventuel ændring af forældremyndighedsindehaver/værge.

Kapitel 15

Vejledning af borgeren

Afklarende vejledning af borgeren før opstart af sag

140. En sag starter typisk med en henvendelse fra borgeren. Der kan med fordel gennemføres en afklarende vejledning af borgeren allerede ved første henvendelse, så borgeren opnår viden om reglerne

og dermed selv bedre kan tage stilling til, om vedkommende ønsker at ansøge om støtte til køb af bil.

Det anbefales, at den afklarende vejledning tager sit udgangspunkt i kriterierne, som ligger til grund for kommunalbestyrelsens afgørelse af, om en borger er omfattet af målgruppen for støtte til køb af handicapbil:

- Borgeren vejledes om, at det er et krav for støtte til køb af bil, at vedkommende har en funktionsnedsættelse, der er varig.
- Borgeren vejledes om, at det er et krav for støtte til køb af bil, at borgerens varige funktionsnedsættelse i væsentlig grad skal vanskeliggøre muligheden for at opnå eller fastholde et arbejde uden brug af bil, vanskeliggøre muligheden for at gennemføre en uddannelse uden brug af bil, eller at borgeren har en forringet evne til at færdes uden brug af bil.
- Borgeren vejledes om de økonomiske konsekvenser for borgeren ved at få støtte til køb af bil efter servicelovens § 114.

Den afklarende vejledning skal udelukkende være vejledende, hvilket skal fremgå tydeligt. Det er således op til borgeren alene at vurdere, om vedkommende efter den indledende vejledning ønsker at ansøge om støtte til køb af bil. Sagsbehandleren skal ikke ved den indledende afklaring foretage en vurdering af, om borgeren kan forventes at være berettiget til støtte til køb af handicapbil.

Personkreds

Oplysning af sagen

141. Det skal understreges, at der kun er krav om, at sagen oplyses i nødvendigt omfang. Sagen kan altså afgøres på det foreliggende grundlag, hvis det umiddelbart må vurderes ud fra borgerens egne oplysninger, at den pågældende ikke er omfattet af målgruppen. Der vil i sådanne tilfælde ikke være behov for yderligere oplysning af sagen, f.eks. i form af oplysninger om helbredsforhold fra læge, ligesom der ikke er behov for at oplyse om kørselsbehov.

- Vurderingen af, om en funktionsnedsættelse er varig, er nærmere beskrevet i punkt 144 og 147.
- Vurderingen af, om en funktionsnedsættelse i væsentlig grad vanskeliggør evnen til at færdes, er nærmere beskrevet i punkt 148.

- Krav til kørselsbehov, herunder krav til erhverv eller uddannelse er beskrevet i punkterne 143, 151-155, 159, 161 og 162.

Afklarende gangtest

142. Hvis borgeren ønsker at ansøge om støtte til køb af bil efter den indledende vejledning, anbefales det, at der som næste skridt afholdes en gangtest. Gangtesten er et vigtigt grundlag for at vurdere, om funktionsnedsættelsen i væsentlig grad vanskeliggør evnen til at færdes, men gangdistancen kan ikke stå alene. Det skal også vurderes, om der er andre forhold, som f.eks. skånehensyn, der berettiger til støtte til køb af bil.

Vurdering af borgerens evne til at færdes er nærmere beskrevet i punkt 149.

Kørselsbehov

143. Hvis en borger på baggrund af ovenstående vurderes at være omfattet af personkredsen for støtte til køb af bil, skal det afklares, om vedkommende har et kørselsbehov, der berettiger til støtten.

Vurdering af kørselsbehovet er nærmere beskrevet i punkterne 151-155, 159, 161 og 162.

Helbredsmæssige kriterier

Vurdering af nedsat funktionsevne

144. Begrebet funktionsevnenedsættelse bruges ved tildeling af alle servicelovens ydelser, der skal kompensere for en nedsat funktionsevne, som f.eks. personlig hjælp, ledsagelse, hjælp til boligindretning eller boligskift, dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse og hjælpemidler.

Det er ikke funktionsnedsættelsens art eller omfang, der i sig selv er det afgørende, men i hvilken udstrækning funktionsnedsættelsen hindrer, at borgeren kan benytte kollektive transportmidler eller i øvrigt dække sit kørselsbehov på anden måde end ved at køre i egen bil. F.eks. kan ekstrem overvægt ikke i sig selv danne grundlag for støtte. Det vil altid bero på en samlet vurdering af borgerens sociale og helbredsmæssige forhold.

Ved den samlede vurdering af funktionsnedsættelsen i forhold til den daglige tilværelse vil blandt andet indgå den pågældendes aktivitetsniveau, helbredsmæssige og sociale forhold, herunder er-

hvervsforhold, personlige forhold, f.eks. om den pågældende er forælder samt borgerens manglende evne til at færdes. I vurderingen indgår også oplysninger om vedkommendes daglige kørselsbehov.

Generelt om de helbredsmæssige forholds betydning

145. Formålet med den helbredsmæssige beskrivelse er at tilvejebringe så dækkende helbredsmæssige oplysninger, at det er muligt at vurdere, om der er en sådan sammenhæng mellem beskrivelsen af borgerens faktiske funktionsevne og de objektive helbredsmæssige forhold, at det kan forklare det nedsatte funktionsniveau.

Der er ikke fastsat specielle krav til funktionsnedsættelsens art. I almindelighed vil det være en manglende eller stærkt reduceret gangfunktion, der nødvendiggør anskaffelse af egen bil, men det kan også skyldes anden fysisk eller psykisk sygdom.

For eksempel vil borgere med svære hjerte- og lungelidelser eller svær astma i nogle situationer kunne opfylde betingelserne for støtte, selv om gangfunktionen er normal, se punkt 151.

Især ved progredierende sygdomme, som f.eks. leddegigt, muskelsvind, dissemineret sklerose, ALS og Spielmeyer-Vogt, parkinsonisme og Parkinson-Plus sygdomme, vil der ofte være behov for en række hjælpeforanstaltninger, hvor støtte til bil kan indgå som en del af den samlede indsats. Det er i den forbindelse vigtigt, at der ikke alene ses på det aktuelle behov, men også tages hensyn til den forventede fremtidige udvikling, se blandt andet punkt 256.

Støtte på baggrund af psykiske årsager vil især kunne være aktuelt for meget plejekrævende udviklingshæmmede eller autistiske og psykotiske borgere og borgere med massive sindslidelser, der har meget vanskeligt ved at benytte kollektive befordringsmidler, selv i følge med andre. I principafgørelse C-47-02 fandt Ankestyrelsen, at støtte til køb af bil kunne ydes i tilfælde, hvor en funktionsnedsættelse medfører en grænseoverskridende adfærd over for andre, der betyder, at vedkommende ikke eller kun meget vanskeligt skønnes at kunne anvende offentlige transportmidler.

I nogle tilfælde vil en udskrift af sygehusjournal eller et udskrivningsbrev og/eller en foreliggende eller en indhentet generel helbredsundersøgelse el-

ler en specifik helbredsattest være tilstrækkelig for vurderingen af de objektive helbredsmæssige forhold.

I andre situationer vil det være nødvendigt med supplerende oplysninger, f.eks. en speciallægeerklæring.

Da indhentelse af en speciallægeerklæring normalt vil forlænge sagsbehandlingstiden og fordyre sagsbehandlingen, bør dette alene forbeholdes situationer, hvor det konkret er velbegrundet under hensyn til sagens karakter, f.eks. i sager hvor der er tvivl om skånebehovets omfang.

I en principafgørelse i C-33-08 fandt Ankestyrelsen, at sagen ikke var tilstrækkeligt oplyst til, at der kunne træffes afgørelse om, hvorvidt borgeren var berettiget til bilstøtte på trivselsmæssigt grundlag. Ankestyrelsen henviste i sin begrundelse til, at der som udgangspunkt burde foreligge en aktuel speciallægeerklæring, inden der tilkendes støtte til køb af bil på baggrund af et stort skånebehov, når der samtidig er oplyst om en gangdistance, der efter praksis normalt ikke kan begrunde støtte til køb af bil på trivselsmæssigt grundlag.

I principafgørelse C-30-04 fandt Ankestyrelsen grundlag for bilstøtte uanset der ifølge en speciallægeerklæring var fundet normale objektive forhold, som dog ikke stemte overens med, at ansøgeren igennem en årrække havde været permanent kørestolsbruger, som følge af kronisk træthedssyndrom. I den konkrete sag fandt Ankestyrelsen efter en konkret og individuel vurdering borgeren berettiget til bilstøtte på ikke-erhvervs-mæssigt grundlag. Ankestyrelsen lagde vægt på omfanget af den nedsatte funktionsevne og på, at ansøgerens gener fandtes at være veldokumenterede. Der havde været symptomer siden 1986, og der var ikke udsigt til bedring.

Vurdering af funktionsnedsættelsens varighed

146. Efter bekendtgørelsens §§ 1-3 kan der ydes støtte til bil til borgere med en varigt nedsat funktionsevne, som under hensyn til behov for kørsel og formålet med kørslen i væsentlig grad vanskeliggør muligheden for at opnå eller fastholde et arbejde uden brug af bil, vanskeliggør muligheden for at gennemføre en uddannelse uden brug af bil, eller forringer evnen til at færdes, i tilfælde hvor borge-

ren har aktiviteter uden for hjemmet, som medfører et betydeligt behov for kørsel med bil.

De hensyn, der indgår i afvejningen af, om der er tale om en varig lidelse, er:

- at der ikke inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbredsmæssige forhold, og
- at der i lang tid fremover vil være et behov for at afhjælpe følgerne af den nedsatte funktionsevne.

Det er således et krav, at behandlingsmulighederne er udtømte. Støtte til køb af bil efter servicelovens regler kan således ikke bevilges, hvis der kun er tale om et midlertidigt behov for hjælp, f.eks. som led i sygdomsbehandling.

I principafgørelse O-121-95 fandt Ankestyrelsen, at to ansøgere ikke var berettiget til bilstøtte på ikke-erhvervsmæssigt grundlag. Ankestyrelsen henviste i sin begrundelse til, at deres funktionsevne ikke var tilstrækkeligt nedsat, og at deres lidelse fibromyalgi først var diagnosticeret i 1993 og 1992, så det derfor endnu ikke kunne anses for godtgjort, at lidelsen var varig uden mulighed for bedring på længere sigt.

Vurdering af funktionsnedsættelsens varighed hos børn

147. For børn må varighedsbegrebet bedømmes særskilt. Generelt er læger tilbageholdende med at bedømme en tilstand hos et barn som varig, blandt andet fordi det ofte er vanskeligt at stille en prognose, der rækker længere end blot over en årrække.

Ved vurderingen af barnets funktionsnedsættelse må der tages hensyn både til barnets alder, vækst og udvikling.

Barnets kørselsbehov må sammenholdes med behovet hos andre børn på samme alder og i samme livssituation.

Hvis barnet har en progredierende lidelse, kan der herudover være et særligt hensyn at tage ved både behovsvurderingen og varighedsvurderingen.

Væsentlighedskriteriet

148. For at der kan ydes støtte til køb af bil efter servicelovens § 114, kræves det, jf. § 114, stk. 1, at funktionsevnen i væsentlig grad vanskeliggør muligheden for at opnå eller fastholde et arbejde uden brug af bil, vanskeliggør muligheden for at gennemføre en uddannelse uden brug af bil, eller forringer evnen til at færdes i tilfælde, hvor borgeren

har aktiviteter uden for hjemmet, som medfører et betydeligt behov for kørsel med bil. Der er altså et krav om, at funktionsnedsættelsen i væsentlig omfang skal vanskeliggøre evnen til at færdes uden brug af bil.

Udgangspunktet for vurderingen af de ovenfor nævnte væsentlighedsgrader kræver, at der må ses på borgerens sociale forhold sammenholdt med oplysningerne om helbredsforhold. Flere forhold vil således have betydning for den samlede vurdering af væsentligheden af borgerens funktionsnedsættelse.

Det afgørende er, at behovet for kørsel i egen bil, sammenholdt med den konstaterede funktionsnedsættelse, er af tilstrækkeligt omfang til, at der reelt bliver tale om en væsentlig lettelse i den daglige tilværelse.

Nedenfor beskrives en række forhold, der hver for sig eller i indbyrdes samspil kan have betydning for den samlede vurdering. Hvor megen vægt, der lægges på de enkelte forhold i en konkret sag om bevilling af støtte til bil, beror på en konkret vurdering.

Borgerens evne til at færdes, herunder gangevne og gangafvikling

149. Vurderingen af borgerens evne til at færdes er et af de centrale elementer i skønnet over, om den pågældende er berettiget til støtte til bil. Der vil i mange tilfælde være behov for at foretage en gangtest. Om muligt vil det af effektiviseringshensyn være hensigtsmæssigt, at der allerede i forbindelse med den indledende sagsbehandling, f.eks. i forbindelse med et indledende besøg i hjemmet, eller i forbindelse med en vejledningssamtale i kommunen ved opstart af en sag om støtte til køb af handicapbil, gennemføres en gangtest. Oplysninger om borgerens evne til at færdes bør i nødvendigt omfang understøttes af oplysninger fra læge, ergo- eller fysioterapeut.

150. Der skal som udgangspunkt være tale om en væsentlig forringelse af gangevnen, for at der kan blive tale om at yde støtte til bil. Dette gælder særligt, når borgeren ikke er i erhverv eller under uddannelse.

Der skal i vurderingen af borgerens evne til at færdes endvidere tages højde for en række andre

faktorer end lige netop gangdistancen. Borgeren kan f.eks. samtidig med en nedsat gangfunktion også have nedsat eller manglende armfunktion, hvilket i nogle tilfælde kan forhindre den pågældende i at komme op i en bus eller at holde sig fast under kørslen.

Til vurderingen af gangafviklingen og kvaliteten af denne indgår oplysninger om gangfunktionen, skridtlængden, sikkerhed eller usikkerhed i vendinger. Desuden indgår oplysninger om behov for pauser undervejs, evnen til at rejse og sætte sig, igangsætningsbesvær, evnen til at bære på noget under gang, evnen til trappegang (op og ned), til at bestige høje trin og til at komme på og af kollektive befordringsmidler. Under vurderingen af gangfunktionen kan der også laves en vurdering af om et ganghjælpemiddel har en positiv indvirkning på gangfunktionen, eller om det kan afhjælpe et eventuelt balanceproblem, og dermed være en tilstrækkelig afhjælpning af den nedsatte funktionsevne.

Der skal også foreligge en beskrivelse af, om gangen foregår med eller uden hjælpemidler, om den er sikker i borgerens eget tempo eller om små niveauforskelle, glat føre, herunder f.eks. regnvej, snevej eller lignende kan medføre væsentlig øget risiko for fald. Det bør også beskrives, i hvor lang tid borgeren kan stå, og om der er særlige skånehensyn under hensyn til lidelsens art, som gør sig gældende.

Samtidig bør der ses på, hvor lang tid det tager borgeren at tilbagelægge en distance. Det er i den forbindelse også væsentligt at vurdere, om lidelsen er af en sådan karakter, at der er gode og dårlige dage, hvilket f.eks. kan betyde, at borgeren på en dårlig dag vanskeligt kan gå 100 meter, hvorimod han eller hun på en god dag godt kan gå mere end 100 meter.

Det bør også indgå i vurderingen, om den pågældendes balance, som følge af den nedsatte funktionsevne, bliver væsentligt generet af omgivelserne, f.eks. i form af udendørs påvirkninger fra støj eller andet.

151. Der kan ikke træffes afgørelse alene på grundlag af oplysninger om gangdistancen. Principafgørelse 59-10 omhandler en 69-årig mand med kronisk obstruktiv lungesygdom og kroniske rygmerter. Der var kørselsbehov i forbindelse med daglige indkøb, familie- og vennebesøg og andre

sociale aktiviteter. Ansøger havde ca. 1000 m til nærmeste indkøbsmulighed og 200 m til nærmeste offentlige transport. Ankestyrelsen begrundede afslag på støtte til køb af bil på trivselsmæssigt grundlag med, at ansøgeren havde en gangdistance på mellem 100-180 meter, og at ansøgeren kunne gå på trapper og bruge offentlige transportmidler. Ankestyrelsen fandt på denne baggrund, at ansøgerens kørselsbehov mere hensigtsmæssigt kunne tilgodeses ved andre ordninger, herunder ved brug af el-scooter ved kørsel i nærområdet, ordninger om individuel handicapkørsel, samt ved brug af offentlige transportmidler.

For yderligere vejledning om betydningen af andre transportordninger henvises til vejledningens punkt 170.

Gangdistancen er ikke lige så tungtvejende ved støtte til køb af bil på erhvervs- eller uddannelsesmæssigt grundlag, som den er ved bevilling af støtte til køb af bil på andet grundlag, altså såkaldt trivselsmæssigt grundlag. Det er en følge af, at der lægges stor vægt på, at borgeren kan fastholde sit erhverv eller sin uddannelse, jf. bl.a. bekendtgørelsens § 3, stk. 1.

Trætbarhed, udtrætning og skånehensyn

152. Selv om funktionsevnen, herunder gangdistancen, ikke er så betydeligt nedsat, at der umiddelbart er grundlag for at tilkende støtte til køb af bil, vil der i en række tilfælde alligevel kunne bevilges bil ud fra et skånebehov.

Det kan dels være tilfældet, hvis borgeren godt kan gå f.eks. 100 meter, men hvor dette vil medføre en forværring af tilstanden og lidelsen. Det kan også være tilfældet i forbindelse med støtte til bil på erhvervsmæssigt grundlag eller til uddannelse (samt i specielle tilfælde til trivselsformål), hvor borgeren godt kan komme til og fra arbejde eller uddannelsesinstitution til fods eller med offentlige befordringsmidler, men hvor dette udtrætter den pågældende så meget, at gennemførelsen af arbejdet eller uddannelsen bliver meget vanskelig.

Dette gælder f.eks. ved visse gigtlidelser, spastiske lidelser, muskelsvind, sclerose, polio og senfølger efter polio, parkinsonisme og Parkinson-Plus sygdomme samt lidelser vedrørende hjerte og/eller lunger (f.eks. svær astma). Bil vil her kunne bevil-

ges, hvis der er en meget betydelig nedsat lungefunktion, eller borgeren har en hjertelidelse, der forværres ved fysisk anstrengelse.

Ud fra et skånebehov vil der herudover være et hensyn at tage til helt specielle lidelser såsom borgere, der er tracheostomerede. Det samme gælder borgere, der lider af f.eks. Ménières sygdom i meget svær grad.

Borgere, der er tracheostomerede, har stærkt øget risiko for luftvejsinfektioner. Børn, der er tracheostomerede, må ikke være ude ved temperaturer under 4 grader eller i kold blæst. Der skal desuden medbringes en del udstyr, når barnet skal hjemmefra, f.eks. sug, ilt og andet beredskabsudstyr. Herudover kan det være ubehageligt for både den tracheostomerede og omgivelserne, når tracheostomien skal renses.

Ud over de tracheostomerede kan en lidelse som Ménières sygdom i meget svær grad bevirke, at den pågældende som følge af støjoverfølsomhed, svimmelhed, kvalme og opkast ikke kan gå særligt langt uden at miste balancen.

Det, der kendetegner de ovenfor nævnte lidelser, er, at de pågældende fysisk er i stand til at gå længere end f.eks. 100 meter, men som følge af lidelsens karakter alligevel kan være berettiget til støtte til bil.

Principafgørelse 98-10 er et eksempel på vægtningen af det konkrete skånebehov. Sagen drejede sig om en ansøger, som var amputeret på højre underben. Ansøger brugte benprotese og havde en gangdistance på ca. 200 meter ved hjælp af albuestokke og med indlagte pauser. Der var oplyst om et betydeligt kørselsbehov på trivselsmæssigt grundlag. Ankestyrelsen fandt, at der ikke var grundlag for bilstøtte, og henviste til, at gangdistancen ikke var betydeligt nedsat, og at kuldefølsom og fantomsmerter ved benstumpen ikke udgjorde særlige skånebehov.

Selvhjulpenshed

153. Ved vurderingen af, om borgeren er berettiget til støtte til køb af bil, anlægges en vurdering af, om en bevilling til køb af bil i væsentlig grad vil gøre den pågældende selvhjulpenshed. Hvis borgeren ikke selv kan føre bilen, lægges der vægt på, om den pågældende har en anden til at køre for sig, f.eks.

ægtefælle, samlever, chauffør mv. Denne person skal være til rådighed i et sådant omfang, at det samlede daglige kørselsbehov kan dækkes herved.

Graden af borgerens selvhjulpenshed er et ydelseskræterium blandt mange, der indgår ved den samlede vurdering, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1 og 5. Det er en betingelse for støtte til køb af bil, at borgeren bliver selvhjulpens i væsentlig grad ved bevilling af bil. Samme princip gælder i forbindelse med bevilling af særlig indretning af bilen og køreundervisning. Se principafgørelse C-2-07, hvor der blev givet afslag på støtte til særlig indretning af bilen og til tilskud til køreundervisning. Der var tale om en stærkt handicappet mand, som var afhængig af hjælp fra andre til alle praktiske gøremål, Pålædende havde ansøgt om støtte til særlig indretning og tilskud til køreundervisning, så han selv kunne blive i stand til at føre sin handicapbil. Afslaget blev begrundet med, at den grad af selvhjulpenshed, som manden ville opnå ved selv at blive i stand til at føre sin bil, ikke stod i rimeligt forhold til omfanget af de særlige indretninger og udgifterne til den køreundervisning, som ville være påkrævet for at opnå dette. Ankestyrelsen vurderede således, at selv om ansøgeren ved tildeling af den ansøgte hjælp ville blive i stand til selv at føre sin bil, ville graden af hans selvhjulpenshed alene blive øget i et særdeles beskedent omfang.

Vurdering af kørselsbehovet

Bilbekendtgørelsen

§ 3. Det er en betingelse for at opnå støtte, at der er behov for kørsel:

- 1) til og fra et arbejde, hvor ansøgeren skaffer sig et væsentligt bidrag til sin og eventuelle families forsørgelse,
- 2) til og fra en uddannelse, der ud fra et overordnet tilrettelagt uddannelsesforløb sigter mod fremtidige arbejds- og indtægtsmuligheder, eller
- 3) der i væsentlig grad kan afhjælpe følgerne af ansøgerens funktionsevnenedsættelse.

Stk. 2. Ved vurderingen af, om ansøger efter stk. 1, nr. 1, skaffer sig et væsentligt bidrag til sin og/eller familiens forsørgelse, indgår elementer som arbejdets karakter og varighed, arbejdstidens længde, og hvorledes arbejdstiden er fordelt på ugens dage.

§ 4. Der ydes ikke støtte, hvis ansøgers samlede kørselsbehov ud fra en vurdering af alder, almentilstand og forholdene i øvrigt mere hensigtsmæssigt kan tilgodeses ved andre ordninger, herunder ordninger om individuel handicapkørsel etableret efter lovene om hovedstadsområdets kollektive persontrafik og den lokale kollektive persontrafik uden for hovedstadsområdet.

Stk. 2. I vurderingen af, om en ansøger er i stand til at benytte offentlige transportmidler eller andre transportordninger, indgår de helbredsmæssige forholds indvirkning på ansøgerens evne til at færdes. Desuden indgår det i vurderingen, hvis den nedsatte funktionsevne nødvendiggør, at der tages særlige hensyn f.eks. på grund af udtrætning eller risiko for forværring af funktionsevnen.

154. Hvis en borger vurderes at være omfattet af personkredsen for støtte til køb af bil, skal det vurderes, om vedkommende har et kørselsbehov, der berettiger til støtte til køb af bil.

Arbejds-mæssige forhold og bedømmelsesgrundlaget

155. Det er væsentligt at få fastlagt bedømmelsesgrundlaget, da betingelserne for at få støtte til køb af bil på erhvervsmæssigt grundlag er mildere end på trivselsmæssigt grundlag. Til illustration heraf fandt Ankestyrelsen i principafgørelse (C-61-05), at bedømmelsesgrundlaget var trivselsmæssigt. Begrundelsen for Ankestyrelsens afgørelse var, at ansøger på tidspunktet for nævnets afgørelse ikke var i et ansættelsesforhold. Ansøger modtog ledighedsydelse, og der var på tidspunktet for nævnets afgørelse ikke et konkret tilbud til ansøger om fleksjob. Ansøgers kørselsbehov var heller ikke nærmere konkretiseret.

Ved støtte til køb af bil på erhvervsmæssigt grundlag skal borgerens behov for brug af bil være nødvendig i forbindelse med kørsel til og fra arbejde, dvs. at bilen skal dække det personlige kørselsbehov. Der kan derfor ved vurdering af, om borgeren er berettiget til støtte, ikke lægges vægt på, at en bil er et nødvendigt led ved arbejdets udførelse, f.eks. behov for kørsel i arbejdstiden i forbindelse med kunde- og leverandørbesøg, idet en borger uden handicap ligeledes vil have behov for bil for at udføre arbejdet i virksomheden. Se i den forbindelse principafgørelse C-32-02, hvor Ankestyrelsen vur-

derede, at en ansøger ikke var berettiget til støtte til køb af bil på erhvervsmæssigt grundlag. Der var tale om en ansøger med lårbensamputation, som arbejdede som sælger med et kørselsbehov på ca. 30.000 km. årligt på skiftende arbejdssteder.

Ankestyrelsen begrundede afgørelsen med, at en person uden handicap ligeledes ville have behov for bil for at udføre et sælgerjob i lønnet erhverv med et tilsvarende stort kørselsbehov i forbindelse med arbejde på skiftende arbejdssteder. Det var således ikke funktionsnedsættelsen, der gjorde, at en bil var nødvendig, men arbejdets særlige karakter. Ankestyrelsen vurderede samtidigt, at ansøger opfyldte de helbredsmæssige betingelser for støtte til køb af bil på trivselsmæssigt grundlag, særligt begrundet i skånehensyn overfor amputationsstumpen.

Hvis bilen skal bruges til og fra et arbejde, er det desuden en betingelse, at der er tale om et arbejde, der skaffer borgeren et væsentligt bidrag til forsørgelsen. Se punkt 156ff.

156. Der skal lægges vægt på, om arbejdet giver et væsentligt bidrag til forsørgelsen. Det er uden betydning, om erhvervsindtægterne opnås i et ansættelsesforhold, herunder fleksjob, job med løntilskud eller ved arbejde i egen virksomhed.

I vurderingen af om indtægten udgør en væsentlig del af forsørgelsesgrundlaget, lægges der ligeledes vægt på oplysninger om arbejdets karakter og varighed, arbejdstidens længde og hvorledes arbejdstiden er fordelt på ugens dage.

Hvis en bil er et nødvendigt led i arbejdets udførelse, vil en eventuel indretning af den bil, som arbejdsgiver eller en selvstændig erhvervsdrivende stiller til rådighed, skulle behandles efter Beskæftigelsesministeriets regelsæt.

Erhvervsindtægt og førtidspension

157. Er borgeren pensionist med social pension, skal erhvervsindtægten ifølge praksis udgøre $\frac{1}{4}$ af pensionsindtægten for at udgøre et væsentligt bidrag til forsørgelsen. Ved denne bedømmelse er der ved praksis lagt vægt på den »satsmæssige« pension før regulering for egen og eventuel ægtefælles indtægt. Dette begrundes med, at erhvervsindtægten ikke først skal nedsætte pensionen, hvorefter der skal ske en sammenligning mellem arbejdsindtægten og den nu nedsatte pension.

Modtager borgeren social pension, vil en indtægt på under 25.000 kr. årligt kun undtagelsesvist udgøre et væsentligt bidrag til forsørgelsen, jævnfør principafgørelse O-57-98, hvor Ankestyrelsen fandt, at der generelt skulle ses på forholdet mellem erhvervsindtægten og pensionsindtægten. Ankestyrelsen lagde herved vægt på den socialpolitiske udvikling, hvor der lægges større og større vægt på, at man kan bevare kontakten til arbejdsmarkedet, også hvis man modtager pension. Ankestyrelsen fandt, at erhvervsindtægten burde udgøre $\frac{1}{4}$ af pensionsindtægten for at udgøre et væsentligt bidrag til forsørgelsen. Ankestyrelsen fandt samtidigt, at en indtægt på under 25.000 kr. i aktuelt indtægtsniveau kun undtagelsesvist kunne siges at udgøre et væsentligt bidrag til forsørgelsen. Ved bedømmelsen lagde Ankestyrelsen vægt på den »satsmæssige« pension før regulering for egen og eventuel ægtefælles indtægt. Dette skete for, at erhvervsindtægten ikke først skulle nedsætte pensionen, hvorefter der skulle ske en sammenligning mellem arbejdsindtægten og den nu nedsatte pension. I hver enkelt sag skulle der foretages en individuel vurdering, hvor der bl.a. blev lagt vægt på arbejdstidens længde, dens fordeling på ugens dage og arbejdets indhold. Endvidere kunne f.eks. alder, skånehensyn udtrætning mv. indgå i den individuelle vurdering.

Principafgørelsen er suppleret ved principafgørelse C-44-03, hvor Ankestyrelsen fandt, at der ved vurderingen af betingelsen i bilbekendtgørelsen om, at arbejdsindtægten skulle udgøre et væsentligt bidrag til forsørgelsen, ikke kunne ses bort fra, at ansøgeren også havde en betydelig privat pension, som skulle indgå i vurderingsgrundlaget. Ankestyrelsen lagde vægt på, at udtrykket i bilbekendtgørelsen om »at ansøgeren skaffer sig et væsentligt bidrag til forsørgelsen« måtte ses i lyset af ansøgerens øvrige forsørgelsesindtægter. Ankestyrelsen fandt efter en konkret vurdering, at ansøgerens lønindtægt på knap 60.000 kr. årligt sammenholdt med den mellemste førtidspension og ca. 8.500 kr. om måneden fra den private pension, kunne anses for at udgøre et væsentligt bidrag til forsørgelsen. Ansøgeren var derfor berettiget til bilstøtte på erhvervsmæssigt grundlag.

Borgerligt ombud

158. Et hverv som medlem af en kommunalbestyrelse eller anden form for bestyrelse samt frivilligt arbejde skal ikke bedømmes på erhvervsmæssigt grundlag. Til illustration heraf se principafgørelse C-9-02, om en blind ansøger som havde en række frivillige hverv ved bl.a. formandskaber indenfor Dansk Blindesamfund samt medlemskab af bl.a. handicapbestyrelser. Ansøger oppebar herfor ca. 500.000 kr. årligt. Ankestyrelsen fandt ikke, at de frivillige hverv, uanset vederlag herfor, kunne bevirke, at ansøgningen skulle bedømmes på erhvervsmæssigt grundlag. Ankestyrelsen lagde vægt på, at ansøgers frivillige hverv kunne sidestilles med et borgerligt ombud. Ansøger var derfor ikke berettiget til bilstøtte.

Det forhold, at borgeren betaler ATP og arbejdsmarkedsbidrag af vederlaget, som den pågældende modtager for at være medlem af en kommunalbestyrelse eller anden bestyrelse, betyder ikke, at borgerens medlemskab af kommunalbestyrelsen eller en anden bestyrelse kan betragtes som erhvervsmæssig beskæftigelse. Dette begrundes med, at andre grupper, som ikke betragtes som lønmodtagere, også betaler ATP og arbejdsmarkedsbidrag af visse indkomster.

Uddannelsesmæssige forhold

159. Hvis borgeren er under uddannelse eller påregner at starte en sådan, kan dette have stor betydning ved bevilling af støtte til bil.

Hvis bilen skal bruges til og fra et uddannelsessted, er det en betingelse, at der er tale om en uddannelse, der sigter mod fremtidige arbejds- og indtægtsmuligheder.

160. Der skal være tale om en uddannelse eller et uddannelsesforløb, der enten direkte sigter på et fremtidigt erhverv, eller hvor det pågældende uddannelsesstrin er adgangsgivende for en række uddannelser, der retter sig mod et fremtidigt erhverv. Uddannelsessøgende kan således opnå støtte til køb af bil, selvom det endnu ikke er fastlagt, hvilket konkret fremtidigt erhverv, der sigtes på. Der er således mulighed for, at borgere med en varig funktionsnedsættelse, som er under uddannelse, kan vælge uddannelsesspor undervejs. Særligt når der er tale om uddannelsesforløb, der giver kompetence til videreuddannelse, er det ikke en betingelse for at

opnå støtte til køb af bil på uddannelsesmæssigt grundlag, at der foreligger et bestemt erhverv som endemål, når der ydes støtte.

Hvis formålet med støtte til køb af bil primært er kørsel til og fra en uddannelse, og det fremtidige kørselsbehov er usikkert, skal det vurderes, om kørselsbehovet eventuelt vil kunne dækkes ved andre foranstaltninger, f.eks. taxi eller lejet bil, med støtte efter reglerne om revalidering.

Tilsvarende gælder, hvis der efter anden lovgivning er ret til befordring under uddannelse. Der henvises til Undervisningsministeriets regler om befordring af elever i folkeskolen og frie grundskoler, om befordringsgodtgørelse til visse grupper af uddannelsessøgende, om tilskud til visse befodringsudgifter for elever under erhvervsuddannelse eller landbrugets grunduddannelse, samt om befordring af voksne, der modtager specialundervisning efter loven om specialundervisning for voksne, herunder deltager i kurser for voksne med utilstrækkelige læse-, stave- og skrivefærdigheder.

I disse situationer skal det indgå i vurderingen, om de nævnte befodringsordninger i rimeligt omfang tilgodeser borgerens samlede kørselsbehov såvel i forbindelse med uddannelse som øvrige rimelige kørselsbehov.

Det bør også indgå, hvilken løsning der på længere sigt må anses for den økonomisk mest hensigtsmæssige. Det vil således kunne tale for at yde støtte til køb af bil, hvis bilen og dens drift i uddannelsesstiden er den billigst egnede løsning.

Trivselsmæssige forhold

161. Formålet med støtte til køb af bil er at forøge eller bevare udfoldelsesmulighederne og dermed medvirke til, at borgeren kan leve et liv så tæt på det normale som muligt. I den forbindelse vil borgerens fritidsaktiviteter, f.eks. sport, familiebesøg, fritidsundervisning, frivilligt organisationsarbejde, udflugter, sommerhusbesøg og lignende, kunne have betydning for pågældendes mulighed for livsudfoldelse og sociale netværk.

Det afgørende er, at behovet for kørsel i egen bil, sammenholdt med den konstaterede funktionsnedsættelse, er af tilstrækkeligt omfang til, at der reelt bliver tale om en væsentlig afhjælpning af følgerne af den nedsatte funktionsevne.

Hvis benyttelsen af en bil sigter på opfyldelse af kørselsbehov til fritidsaktiviteter mv., jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 3, skal det ligeledes overvejes, om borgerens samlede kørselsbehov ud fra en vurdering af alder, almentilstand og forholdene i øvrigt kan løses tilfredsstillende på anden måde, jf. bekendtgørelsens § 4. F.eks. må transportbehovet i nogle tilfælde antages at kunne tilgodeses på forsvarelig måde gennem udnyttelse af trafikselskabernes individuelle kørselsordninger for bevægelseshæmmede eller ved faktisk etableret befordring med individuelle transportmidler, jf. servicelovens § 117, hvorefter kommunalbestyrelsen kan yde tilskud til borgere, som på grund af varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for befordring med individuelle befodringsmidler. Der er ikke adgang til at klage over kommunalbestyrelsens afgørelse efter denne bestemmelse.

Ophold i et botilbud

162. I de tilfælde, hvor en borger får ophold i et botilbud efter serviceloven, skal det vurderes, om der stadig foreligger et kørselsbehov, hvis opfyldelse i væsentlig grad afhjælper følgerne af lidelsen og letter den daglige tilværelse.

Der må i den forbindelse foretages en konkret vurdering af, om borgerens kørselsbehov mere hensigtsmæssigt kan dækkes ved andre befodringsordninger. Et kørselsbehov i forbindelse med hjemmebesøg få gange om året, en enkelt ferie og lignende er ikke i sig selv tilstrækkeligt. Der skal være tale om et kørselsbehov ved deltagelse i et antal aktiviteter, som borgeren enten selv kan køre til, eller har personer som fast kan køre for ham eller hende. Endelig skal der være tale om et kørselsbehov, der ikke dækkes af en befodringsordning i botilbuddet, offentlige befodringsmidler eller andre befodringsordninger.

I principafgørelse C-26-06 fandt Ankestyrelsen, at der ikke var tale om et kørselsbehov, der i væsentlig grad kunne afhjælpe følgerne af kvindens funktionsnedsættelse og derved i væsentlig grad kunne lette den daglige tilværelse, hvorfor ansøgeren, der var flyttet på institution, ikke længere opfyldte betingelserne for støtte til køb af bil. Ankestyrelsen lagde til grund, at kvinden opfyldte de helbredsmæssige betingelser for støtte til bil på ikke-erhvervsmæssigt grundlag. Ankestyrelsen

fandt, at der ikke var oplysninger om et kørselsbehov, der i væsentlig grad kunne afhjælpe følgerne af kvindens funktionsnedsættelse og derved i væsentlig grad kunne lette den daglige tilværelse. Ankestyrelsen fandt således, at et kørselsbehov i forbindelse med weekender, hvor kvinden deltog i forældrenes aktiviteter og sociale arrangementer samt var med på ferier, ikke i væsentlig grad afhjalp følgerne af lidelsen, og lettede kvindens daglige tilværelse. Se også principafgørelse 58-10, hvor Ankestyrelsen fandt, at en 9-årig døvblind dreng ikke var berettiget til fortsat støtte til køb af bil, efter at han blev anbragt på døgninstitution. Drengen havde et kørselsbehov i forbindelse med hospitalsbesøg og kontrol, samt til forskellige fritidsformål og familieaktiviteter, når han opholdt sig i hjemmet i de fleste weekender og under 4 årlige ferier af 5-10 dages varighed. Drengen boede på en døgninstitution og institutionen ydede støtte til de daglige funktioner, herunder ved dækning af det daglige behov for at blive transporteret til forskellige aktiviteter. Dertil kom, at institutionen ydede ledsaget transport ved hjemrejse i forbindelse med weekender og ferier og retur til døgninstitutionen. Der var dermed ikke et dagligt kørselsbehov, som ikke kunne dækkes af institutionen. Ankestyrelsen var opmærksom på, at drengen havde et udækket kørselsbehov, når han var hjemme på weekend og i ferierne, men dette kørselsbehov fandtes mere hensigtsmæssigt at kunne tilgodeses ved brug af andre transportordninger, herunder ordninger om individuel handicapkørsel.

I modsætning hertil fandt Ankestyrelsen i principafgørelse C-57-06 grundlag for at bevilge støtte til køb af bil i to ud af tre sager om støtte til køb af bil på trivselsmæssigt grundlag til beboere i bofællesskab uden fælles kørselsordning. Ingen af beboerne kunne selv køre bil. Ansøgerne opfyldte alle de helbredsmæssige betingelser for støtte til bil. Herefter lagde Ankestyrelsen vægt på omfanget af ansøgerens kørselsbehov, herunder om ansøgerne havde et dagligt kørselsbehov. Ankestyrelsen lagde videre vægt på, om der var chaufførmulighed i ansøgerens umiddelbare nærhed, herunder i hvilket omfang ansøgerens støttepersoner, der ydede social- og neuropædagogisk bistand, stod til rådighed som chauffører.

To af beboerne var berettiget til bilstøtte, mens een beboer ikke var berettiget til bilstøtte.

Borgerens sociale forhold

Generelt om de sociale forholds betydning

163. Som grundlag for vurderingen af borgerens sociale forhold indgår en række oplysninger om den pågældendes familie, bolig, uddannelse, erhverv, frivilligt arbejde, herunder organisationsarbejde, økonomi, fritidsaktiviteter, oplysninger om kørselsbehovet og om tilgængelige kollektive befordringsmidler og afstanden fra hjemmet til disse samt om muligheden for andre kørselsordninger.

Oplysningerne bør i første række komme fra borgeren selv, eventuelt med bistand fra den kommunale sagsbehandler. Det forudsættes, at beskrivelsen af borgerens situation foretages af den kommunale sagsbehandler og borgeren i fællesskab.

Borgerens sociale forhold kan have betydning for, om den pågældende har et kørselsbehov, der betyder, at vedkommende er berettiget til støtte til køb af bil.

I beskrivelsen af de sociale forhold skal der tages hensyn til den forventede fremtidige udvikling, således at det sikres, at indsatsen vil have optimal effekt i hele perioden. Eksempelvis må der tages højde for, at børns behov for at medtage hjælpemidler kan ændres over tid.

Familieforhold

164. Familiens størrelse og sammensætning kan have betydning for borgerens funktionsniveau og dermed behov for kørsel. Det er især ressourcer eller manglende ressourcer hos de øvrige familiemedlemmer, der har betydning i denne sammenhæng. Elementer, der kan have betydning, kan f.eks. være, om borgeren er henvist til selv at købe ind mv., i hvilket omfang en eventuel ægtefælle eller samlever kan bistå, eller om der er andre med funktionsnedsættelse i familien, herunder om der er børn med et stort plejeb behov. Hvis borgerens ægtefælle skal fungere som chauffør, kan det være hensigtsmæssigt med oplysninger om ægtefællens arbejdstider mv. af hensyn til vurderingen af, om bevilling af støtte til bil kan tilgodeses borgerens samlede behov for kørsel.

Hvis borgeren har behov for hjælp ved ind- og udstigning, bør det klarlægges, om den pågældende kan disponere over fornøden bistand hertil fra andre, eventuelt fra føreren af bilen.

Boligforhold

165. Boligens etageplacering samt afstand til offentlige befordringsmidler, indkøbsmuligheder, lægebøger og offentlige kontorer mv. indgår i vurderingen af borgerens forhold. Støtte til køb af bil kan ikke tildeles alene på grundlag af boligens etageplacering eller afstanden til offentlige transportmidler, da der skal foretages en vurdering i forhold til en borger uden handicap i samme alder og livssituation. Her vil lang afstand til offentlig transport eller offentlige kontorer også betyde, at vedkommende har behov for bil.

Lang afstand til offentlige befordringsmidler kan ikke i sig selv begrunde støtte til køb af bil, men skal indgå sammen med andre faktorer, hvor det helbredsmæssige er det tungtvejende. Til illustration heraf se principafgørelse C-39-07, hvor en ansøger ikke fandtes berettiget til støtte til køb af bil på trivselsmæssigt grundlag. Grunden hertil var, at ansøger havde kronisk leddegigt, der gav anledning til smerter i store led, mest udtalt dog i finger-, hånd-, skulder- og fodled. Lidelsen nedsatte efter de helbredsmæssige oplysninger i sagen og oplysningerne om gangtesten ikke ansøgers gangfunktion i så væsentligt omfang, at ansøger ikke kunne færdes uden brug af bil.

Grunden var desuden, at der ikke fandtes at være et særligt skånebehov. Ansøger havde en gangdistance på mellem 200 - 450 meter uden brug af hjælpemidler og kunne, om end med besvær, gå på trapper, benytte offentlige transportmidler og cykle små korte ture. Ankestyrelsen bemærkede, at lang afstand til offentlig transport kunne indgå som et moment ved vurderingen af, om betingelserne for støtte til køb af bil var opfyldte, men ikke var et afgørende moment for støtte til køb af bil. Ankestyrelsen henviste til tidligere praksis, hvor en ansøger ikke havde krav på at få bevilliget støtte til køb af bil, selv om ansøgeren i forvejen en eller flere gange tidligere havde fået bevilliget støtte til køb af bil. Betingelserne for støtte til køb af bil skulle være opfyldt på det aktuelle ansøgningstidspunkt. Det forhold, at en ansøger tidligere havde modtaget

støtte til køb af bil, kunne alene indgå som et moment i helhedsvurderingen af ansøgers funktions-evne og behov for bil.

Høj alder

166. Aldersbetingede funktionsnedsættelser vil for langt størstedelens vedkommende være forudsigelige. Der er ikke fastsat nogen øvre aldersgrænse for bevilling af støtte til bil. Ifølge praksis kan der bevilges støtte til bil til borgere over 70 år. Ved vurderingen af, om en borger er berettiget til støtte til køb af bil, skal indgå en vurdering af vedkommendes evne til at færdes, sammenholdt med en vurdering af en borger i samme alder og samme livssituation som ikke har en funktionsnedsættelse.

Alderen indgår ikke som et selvstændigt kriterium, men kan indgå i den samlede vurdering af borgerens kørselsbehov. Her kan der ses på, om kørselsbehovet ud fra en samlet vurdering mere hensigtsmæssigt vil kunne tilgodeses ved andre kørselsordninger, jf. bekendtgørelsens § 4. Derudover kan der lægges vægt på, om en bevilling til støtte til bil i tilstrækkelig grad vil gøre borgeren selvhjulpent, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 5.

Der kan således ikke gives afslag alene på grund af høj alder.

Lav alder

167. Ligesom der ikke er et »høj alders« kriterium for tildeling af støtte til køb af bil, er der heller ikke et »lav alders« kriterium.

Der ydes dog normalt ikke støtte til bil til børn, der alene på grund af alder er ude af stand til at gå eller endnu kan køres i klapvogn.

Alle forældre med børn indtil omkring 3-års alderen har behov for at kunne transportere barnet.

Ifølge administrativ praksis tilkendes der derfor som udgangspunkt tidligst bil til børn, når barnet er fyldt 3 år. Undtagelse til dette udgangspunkt kan f.eks. være, hvor et barn på grund af sin funktionsnedsættelse er væsentligt vanskeligere at transportere end andre børn på samme alder. Dette kan f.eks. være tilfældet hvis barnet er ude af stand til selv at holde sit hoved oppe uden voksenstøtte.

Urolige børn

168. Ved den samlede vurdering i sager om børn med funktionsnedsættelse er det vigtigt at se på, om

barnet er uroligt eller besværligt at medbringe i offentlige befordringsmidler. Barnet kan således uden at have et egentligt bevægelseshandicap på grund af forskellige lidelser opføre sig meget aparte, f.eks. ved at råbe og skrike, slå ud efter de øvrige passagerer og lignende.

Urolige børn kan f.eks. være autistiske børn, der har behov for meget overskuelige rammer og en stor forudsigelighed og struktur. I modsat fald bliver de angste og utrygge, hvilket kan give sig udslag i voldsom selvdestruktiv eller udadrettet adfærd. De kan f.eks. spytte på andre, kan ikke fastholdes, slår eller skubber, råber højt tilsyneladende uden årsag og/eller rokker meget voldsomt. Forældrene eller andre voksne kan ikke tale børnene til ro eller stoppe denne adfærd. Se principafgørelse C-47-02, som drejer sig om en 14-årig dreng med Angelmans Syndrom. Drengen fandtes berettiget til støtte til køb af bil. Begrundelsen var, at der forelå en så væsentlig nedsættelse af drengens psykiske funktions-evne, som i sammenhæng med hans fysiske formåen og fremtræden, og hans fysiske størrelse, i væsentlig grad forringede hans evne til at færdes, selv i følgeskab med andre. Drengens adfærd i forbindelse med, at han fysisk var fuldt udvokset med klodset og usikker motorik var efter en lægelig vurdering så svært styrbar, selv i følgeskab med personer der kendte ham, at kollektive transportmidler ikke eller kun meget vanskeligt skønnedes at kunne benyttes. Uanset drengen havde en gangfunktion, ville støtte til køb af bil således i væsentlig grad afhjælpe følgerne af hans lidelse og lette den daglige tilværelse. Ankestyrelsen lagde - ud fra en lægelig vurdering - vægt på, at drengen led af Angelmans Syndrom, som medførte dyb mental retardering og svær permanent retarderet åndelig udvikling, som via behandling ikke kunne bedres væsentligt.

Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at drengen var 14 år og havde et mentalt udviklingsniveau som en 1-1 1/2 årig. Ankestyrelsen lagde også vægt på, at han i fysisk henseende var fuldt udvokset. Drengen var ca. 182 cm. høj og vejede ca. 82 kg. Han havde klodset og usikker motorik. Han var fysisk aktiv, uden sprog, uden hæmninger med grænseoverskridende adfærd overfor andre, samt bevægelser efter egen umiddelbar indskydelse. Måltallet aktivitet af en vis varighed kunne ikke gennemføres, herunder motivation til at tilbagelægge en dis-

tance til f.eks. offentlige transportmidler. Drengen anvendte kørestol som tryghedsskabende hjælpemiddel.

For så vidt angik drengens kørselsbehov lagde Ankestyrelsen til grund, at hans forældre overfor Ankestyrelsen havde oplyst, at drengen havde et dagligt kørselsbehov til eller fra aflastningsfamilie. Endvidere var der oplyst om kørselsbehov i forbindelse med familiebesøg ca. hver 14. dag, til arrangementer via Angelman-foreningen ca. 4 gange årligt, indkøb hvor drengen kom med ca. hver 3. uge, samt til massage, kiropraktor og undersøgelse på sygehus og Rigshospitalet ca. 1 gang ugentlig.

Andre hensyn

169. Ved en vurdering af, om borgeren har mulighed for at bruge andre befordringsmidler end egen bil for at komme rundt, kan der også være et hensyn at tage både til andre medpassagerer og til den pågældendes egen følelse af at være aparte eller afstikkende i forhold til omgivelserne. Det drejer sig om tilfælde, hvor borgerens lidelse kan være generende for andre medpassagerer. F.eks. hvor den pågældende er strubeopereret (tracheostomeret) og derfor har et voldsomt problem med slim, eller hvor der med lidelsen følger specielle lugtgener. Eller det kan dreje sig om situationer, hvor borgerens funktionsnedsættelse medfører et stærkt afvigende udseende, eller hvor borgerens funktionsnedsættelse medfører handlinger, som sædvanligvis ikke er noget, borgeren ønsker at udføre offentligt, mv.

Forholdet til andre befordringsordninger

170. Efter bekendtgørelsens § 4 kan der ikke ydes støtte, hvis borgerens samlede kørselsbehov ud fra en vurdering af alder, almentilstand og forholdene i øvrigt mere hensigtsmæssigt kan tilgodeses ved andre ordninger.

Ved bedømmelsen af kørselsbehovet må det overvejes, om dette behov er af et sådant omfang, at det ikke i rimeligt omfang kan dækkes ved andre befordringsordninger. Ved denne vurdering skal der ses på borgerens samlede kørselsbehov. I principafgørelse 98-10, som også refereret ovenfor under punkt 152, fremgår det blandt andet af begrundelsen for afslaget på støtte til køb af bil, at det blev vurderet, at kørselsbehovet mere hensigtsmæssigt kunne tilgodeses ved andre ordninger, herunder ved

brug af el-scooter til kørsel i nærområdet og handicapbefordring og befordring med DSB's handicapbefordring over længere afstande. Ved vurderingen af handicapbefordringen blev der lagt vægt på det antal ture, der årligt kunne opnås henholdsvis indenfor og udenfor kommunens grænser, og at der efter aftale kunne opnås spontane ture mod betaling af et ekstra gebyr. Der blev også lagt vægt på, at der ved benyttelse af handicapbefordring og DSB var mulighed for at medtage såvel en rollator som en el-scooter.

I vurderingen af borgerens samlede kørselsbehov skal det indgå, hvor belastende det vil være for at bruge andre befordringsmidler end egen bil for f.eks. at komme til og fra arbejde eller uddannelse. Der kan således lægges vægt på, om der er et udtalt skånebehov, og om brug af kollektive befordringsmidler betyder risiko for forværring og/eller væsentlig udtrætning på grund af lidelsens karakter.

Det fremgår af praksis, at selvom der findes offentlige befordringsmidler, kan afstanden mellem bopæl og arbejdsplads under særlige forhold være så ekstraordinær stor, at benyttelse af offentlige transportmidler sammenholdt med lidelsens art skønnes så belastende, at befordring med egen bil af skånehensyn må skønnes rimelig. Se principafgørelse C-2-05, hvor en ansøger der var svært lunge syg, med et betydeligt nedsat funktionsniveau, som nødvendiggjorde iltbehandling hele tiden, fandtes berettiget til støtte til køb af bil. Ægtefællen skulle fungere som chauffør. Ansøgers kørselsbehov, der var opgjort til 10-15.000 km. årligt, kunne efter en samlet vurdering af hendes alder, almentilstand og forholdene i øvrigt ikke mest hensigtsmæssigt tilgodeses ved andre ordninger, herunder individuel handicapkørsel.

Se også principafgørelse C-8-05, hvor et afslag på afgiftsfritagelse, udover et meget beskedent kørselsbehov, blev begrundet med, at der var mulighed for at afhjælpe kørselsbehovet gennem andre tilbud og ordninger, herunder anvendelse af el-køretøj i nærområdet og brug af tilbud om handicapkørsel i lokalområdet. Det fremgår af afgørelsen, at det samlede årlige kørselsbehov, som hovedsagelig vedrørte indkøbsture samt familiebesøg i lokalområdet, var angivet til ca. 3.000 km.

Borgerens egnethed til at føre bil

Bilbekendtgørelsen

§ 5. Hvis det under hensyn til ansøgerens alder og almentilstand må anses for betænkeligt at yde støtte til køb af bil, som ansøgeren selv skal føre, skal der rettes henvendelse til politiet for at få en nærmere vurdering af ansøgerens egnethed til at føre en bil.

171. Efter bekendtgørelsens § 5 skal der rettes henvendelse til politiet (kørekortkontoret) for at få en nærmere vurdering af borgerens egnethed til at føre bil, hvis det under hensyn til den pågældendes alder og almentilstand må anses for betænkeligt at yde støtte til en bil, som borgeren selv skal føre.

For at kørekortkontoret kan tage stilling til, om borgeren kan opnå kørekort, og om der eventuelt skal stilles særlige vilkår herfor, f.eks. særlige krav til indretningen af en bil, som den pågældende selv skal føre, er det nødvendigt for kommunalbestyrelsen at medsende helbredsmæssige oplysninger. Borgeren orienteres om henvendelsen.

Selv om borgeren har et gyldigt kørekort, kan der være anledning til at rette henvendelse til kørekortkontoret, f.eks. hvis kørekortet har en kort gyldighedsperiode, eller der efter kørekortets udstedelse er indtrådt en forringelse i borgerens funktionsniveau, som kan have betydning for kørefærdigheder eller kan nødvendiggøre særlige indretninger.

Særligt bør opmærksomheden henledes på situationer, hvor funktionsevnen er nedsat på grund af lidelser, der erfaringsmæssigt er fremadskridende (f.eks. leddegigt, muskelsvind, dissemineret sclerose, ALS).

Lider borgeren af en sygdom, som betyder, at den pågældende ved at køre bil udsætter andres liv eller helbred for nærliggende fare, er egen læge forpligtet til at søge faren afbødet ved henvendelse til vedkommende selv, eller om fornødent ved anmeldelse til embedslæge eller Sundhedsstyrelsen. Der henvises iøvrigt til autorisationslovens afsnit om lægers pligter.

Kapitel 16

Udmåling af støtten

Bilbekendtgørelsen

§ 6. Hvis betingelserne for støtte til køb af bil efter §§ 1-3 er opfyldt, ydes støtten til den billigste bil, som er egnet set i forhold til ansøgerens behov. Støtten ydes som et rentefrit lån på indtil kr. 160.000 inkl. moms, dog højst bilens købesum.

Stk. 2. Hvis der foreligger ganske særlige forhold i forbindelse med ansøgers funktionsevnenedsættelse, kan der ydes et rente- og afdragsfrit lån til betaling af forskellen mellem den fastsatte låneramme på 160.000 kr. og bilens anskaffelsespris. Ganske særlige forhold vil f.eks. foreligge, 1) når funktionsnedsættelsen nødvendiggør indretninger, som kun findes eller mest hensigtsmæssigt kan foretages i større eller dyrere bil, 2) når større eller dyrere bil er nødvendig, fordi funktionsnedsættelsen medfører, at ansøgeren ikke eller kun med betydelig vanskelighed kan klare ind- og udstigning eller placering i bilen, 3) når større eller dyrere bil er nødvendig for at medbringe nødvendige hjælpemidler i bilen.

Stk. 3. Lånet efter stk. 2 fastsættes på grundlag af prisen på den billigst egnede bil.

Stk. 4. Særlige indretninger, som bilen efterfølgende forsynes med på grund af ansøgerens helbredstilstand, herunder automatisk transmission, ydes som tilskud, jf. § 12. Tilskud til automatisk transmission fratrækkes i bilens pris før lånet udmåles.

Rentefrit lån

172. Støtte til køb af bil ydes som et rentefrit lån inden for en fast låneramme, jf. servicelovens § 114, stk. 2, og bilbekendtgørelsens § 6, stk. 1. Lånerammen reguleres en gang årligt med satsreguleringsprocenten, jf. servicelovens § 182, stk. 5, og bilbekendtgørelsens § 22.

173. Lånet kan højst udgøre bilens købesum (leveret på gaden inklusive leveringsomkostninger) med fradrag af eventuelt tilskud til automatisk transmission, jf. § 12, stk. 2. Ekstraudstyr f.eks. alufælge, spoilere mv., som ikke er en integreret del

af bilen leveret fra fabrikken, indgår ikke i lånerammen.

174. Hvis modtageren køber en anden egnet bil, hvis pris overstiger prisen på den billigst egnede bil bevilget efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1, skal pågældende selv finansiere restkøbesummen, f.eks. ved indgåelse af afbetalingskontrakt eller ved optagelse af banklån. Den valgte løsning må ikke medføre yderligere udgifter for det offentlige.

Billigst egnede bil og afprøvning af bil

175. Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1 og 3, ydes støtten til anskaffelse af den billigste bil, som er egnet set i forhold til modtagerens behov. Der kan i forhold til den enkeltes funktionsevnenedsættelse være behov for en konkret afprøvning.

Kommunalbestyrelsen kan, hvis modtageren er enig heri, beslutte at overlade afprøvningen af bil og særlig indretning til den pågældende i samarbejde med en privat aktør, f.eks. en bilopbygger eller anden aktør, som har den fornødne tekniske ekspertise, jf. bekendtgørelsens § 8. Oplysningerne fra afprøvningen af forskellige bilmodeller og særlig indretning indgår i kommunalbestyrelsens myndighedsudøvelse i form af vurdering og valg af bil og valg af særlig indretning.

Forinden iværksættelse af afprøvning beskriver kommunalbestyrelsen i samarbejde med modtageren, hvilken betydning funktionsnedsættelsen har for kravene til valg af bil og eventuel valg af særlig indretning. Modtageren kan herefter medbringe denne funktionsbeskrivelse til f.eks. en bilopbygger eller anden privat aktør, som i samarbejde med den pågældende forestår selve afprøvningen af bilen, og derefter informerer kommunalbestyrelsen om de tekniske resultater fra afprøvningen, herunder om mulige løsninger, angående valg af bil eller særlig indretning af bilen.

Hvis modtageren af bilstøtte ønsker sagsbehandlers hjælp ved afprøvningen af bil, skal kommunalbestyrelsen tilbyde dette som en del af den generelle vejledningsforpligtelse efter serviceloven.

Supplerende lån

176. I bekendtgørelsen § 6, stk. 2, er der angivet tre eksempler på situationer, hvor der kan ydes hjælp til en større eller dyrere bil, end der er mulighed

for at anskaffe med det almindelige lån efter § 6, stk. 1.

De tre eksempler, der er nævnt i § 6, stk. 2, kan hver for sig begrunde hjælp til større og dyrere bil, men der vil ofte være tale om en kombination. Der er tale om de typiske eksempler, men de angivne situationer er ikke udtømmende for de situationer, hvor supplerende lån kan komme på tale.

177. Behovet for nødvendige indretninger i en bil, som kan begrunde supplerende lån, vil blandt andet være afhængig af, hvilken grad af selvhjulpethed der kan opnås hos modtageren af bilstøtte. I specielle tilfælde vil behovet for selvhjulpethed kunne begrunde bevilling af støtte til køb af en kassebil eller bus, hvor modtageren ved egen hjælp og med f.eks. elkørestol kan køre ind i bilen ved hjælp af platformslift og placere sig bag rattet med elkørestolen som førersæde.

178. Endvidere kan der være tale om så omfattende ændringer, at det forudsætter brug af en særlig rummelig bil. Der kan også være behov for en speciel indretning, som i visse bilmodeller kan leveres som standardudstyr, hvorfor det vil være en bedre og mere hensigtsmæssig løsning frem for at skulle indbygge dette i en bil uden dette standardudstyr. Udgiften til selve monteringen af indretningen i relation til den tekniske kvalitet kan være uforholdsmæssig stor. Ankestyrelsen fandt i principafgørelse C-58-03, at ansøger var berettiget til udvidet lån til den af ansøgeren ønskede bil, som ud fra en sammenligning af de egnede bilers samlede pris, dvs. bilernes anskaffelsespris inklusive nødvendige særlige indretninger, var den billigste. Den ønskede bil var herudover også anset for at være den absolut bedst egnede bil.

179. Ind- og udstigningsproblemer, som kan begrunde supplerende lån, vil ofte stå i forbindelse med mulighederne for at anvende hjælpemidler til placering af modtageren i bilen. Disse hjælpemidler kræver normalt god plads for at kunne betjenes. Endvidere kan modtagerens nedsatte bevægelighed i arme, ben og ryg gøre, at en særlig bred dør og god plads bag rattet er påkrævet. Ind- og udstigningsproblemer kan tillige opstå, når et barn, som ikke har støttefunktion, skal anbringes af forældrene i bilen. Bilen skal i den forbindelse være indrettet på en sådan måde, at barnet kan anbringes på betryg-

gende vis, og på en måde som ikke unødigt belaster forældrenes helbred.

180. Behov for at medbringe nødvendige hjælpemidler, der kan begrunde supplerende lån, forekommer oftest i tilfælde, hvor modtageren af bilstøtte selv skal føre bilen, og anbringelse af kørestol i kabinen er nødvendig, samt i forbindelse med multihandicappede børn. Voksne med f.eks. muskelsvind og sclerose kan have et tilsvarende behov for at medbringe en række nødvendige hjælpemidler, selvom de ikke selv skal føre bilen. Fra praksis kan nævnes principafgørelse C-37-02: Ankestyrelsen fandt, at der skulle ske tilkendelse af udvidet lån til støtte til køb af bil til en 9-årig dreng med en progredierende lidelse i form af Duchennes muskeldystrofi.

Efter en konkret skønsmæssig vurdering var drengens lidelse af en sådan sværhedsgrad, at større og dyrere bil måtte anses for at være nødvendig for at medbringe nødvendige hjælpemidler, ligesom at det måtte forudses, at lidelsen ville medføre en progression inden 6-års periodens udløb, hvor det skønnedes sandsynliggjort - ud fra den meget sikre lægefaglige viden om lidelsen og dens forløb - at drengen alene ville kunne færdes i el-kørestol.

Ved nødvendige hjælpemidler sigtes der til hjælpemidler, der medtages i forbindelse med dækning af det almindelige, regelmæssige behov for kørsel samt hjælpemidler, som skal benyttes ved kørsels afslutning.

Som nødvendige hjælpemidler, der skal kunne medbringes, kan der f.eks. være tale om ganghjulpe-midler, siddehjulpe-midler, kørestole, ramper, transportabel lift, sug og ekstra respirator. Ofte vil disse hjælpemidler ikke kunne klappes sammen.

181. Når der er tale om børn, må det i vurderingen indgå, at selv om barnet med det pågældende hjælpemiddel måske har en begrænset funktion, bør denne funktion alligevel tilgodeses.

182. Ved vurderingen af, om der er grundlag for supplerende lån, er det vigtigt at være opmærksom på, at modtageren forudsættes at kunne benytte bilen i 6 år. Hvis der er stor sandsynlighed for, at behovet vil ændre sig så væsentligt i løbet af 6-års perioden, at det vil være nødvendigt med en større eller dyrere bil (f.eks. hvis det kan forudses, at der vil blive behov for at medtage større hjælpemidler

og/eller behov for særlige indretninger) kan det derfor i nogle tilfælde være hensigtsmæssigt at bevilge supplerende lån ud fra den forventede fremtidige udvikling og dermed undgå situationer, hvor det vil være nødvendigt med førtidig udskiftning.

Se kapitel 18 om provenuets anvendelse ved bevilling af ny bil.

Supplerende lån

183. Støtte ydes til supplerende lån til den bil, der efter en konkret vurdering anses for den billigst egnede, jf. bilbekendtgørelsens § 6, stk. 3. Se herved principafgørelse C-34-05, hvor Ankestyrelsen fandt, at støtten til køb af bil skulle ydes efter en konkret vurdering af behovet. Støtten skulle fastsættes svarende til prisen på den billigste og bedst egnede bil. Det indebar, at ansøger ikke frit kunne vælge mellem bevilling af almindeligt lån eller udvidet lån til køb af bil.

184. Ved vurdering af, hvilken bil der i den enkelte ansøgningssituation er billigst egnet, fandt Ankestyrelsen, at der jf. principafgørelse C-36-06, primært skulle tages hensyn til, at bilen skulle kunne fungere som befordringsmiddel for den støtteberettigede. Hvis det f.eks. er et barn, der er modtager af bilstøtten, og det som følge af barnets funktionsnedsættelse er vigtigt, at der er flere i bilen, kan dette få betydning for, hvilken bil der bør vælges.

Dertil kommer, at det for familien kan være af stor betydning, at familien kan transporteres samlet i forbindelse med f.eks. udflugter, ferier, familiebesøg mv. Hvis den billigst egnede bil ikke kan rumme hele familien, fordi familien er for stor, er der mulighed for, at familien selv kan finansiere prisdiffereancen mellem den bevilgede bil og en model, som efter familiens vurdering vil kunne dække hele familiens behov for befordring. Det forudsætter dog, at den model, familien finder frem til, er lige så velegnet for det barnet med funktionsnedsættelse. Den valgte løsning må ikke medføre yderligere udgifter for det offentlige.

Se kapitel 19 om nettoprovenuets anvendelse ved bevilling af supplerende lån efter bilbekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Kun »fødte« indretninger

185. Efter bilbekendtgørelsens § 6, stk. 2, nr. 1, indgår indretninger, som bilen er »født« med (ty-

pegodkendt), i det supplerende lån, hvorimod indretninger, som efterfølgende installeres i bilen, ydes som tilskud efter bekendtgørelsens § 12. Tilskud til automatisk transmission (automatgear) ydes i alle tilfælde, også ved køb, efter bilbekendtgørelsens § 12, stk. 2, jf. også § 6, stk. 4.

Der henvises i øvrigt til kapitel 20 om særlig indretning.

Tilskuddet ydes kun til anskaffelsen, ikke til driften

186. Der kan kun ydes tilskud til anskaffelse af bil, og ikke til selve driften af bilen. Isærlige tilfælde, hvor der f.eks. er tale om en ekstraordinær stor og driftsmæssig kostbar bil, kan der dog ydes støtte til driften efter servicelovens §§ 41 eller 100 om merudgiftsydelse til henholdsvis børn og voksne.

187. Efter servicelovens § 41 kan kommunalbestyrelsen yde dækning af merudgifter til forsørgelsen i hjemmet af et barn eller en ung under 18 år. Formålet er at yde dækning til de udgifter, som familien ikke ville have haft, hvis barnet eller den unge ikke havde haft en nedsat funktionsevne eller en indgribende kronisk eller langvarig lidelse. Der vil i denne forbindelse kunne ydes tilskud til nødvendige merudgifter til befordring af barnet eller den unge. Foregår befordringen i bil, kan tilskuddet ydes, uanset om den bil, barnet eller den unge bliver befordret i, er ejet af forældrene, lånt, lejet eller anskaffet med støtte efter servicelovens § 114. Tilskuddet kan fastsættes på grundlag af statens regler for godtgørelse for brug af egen bil efter laveste takst.

Generelt kan der ikke efter servicelovens § 41 ydes støtte til andre udgifter, som f.eks. forsikring, reparationer, benzin mv. til bil. Dog gælder det, at der i særlige tilfælde ydes hjælp til betaling af andre driftsudgifter i forbindelse med befordring af et barn eller en ung med nedsat funktionsevne eller lidelse i familiens egen bil. Det gælder i de tilfælde, hvor familien f.eks. har en bil alene til befordring af barnet eller den unge, eller hvor det kan sandsynliggøres, at familien ikke ville have haft en bil, hvis der ikke var et særligt kørselsbehov som følge af barnets eller den unges nedsatte funktionsevne eller lidelse. Ligeledes vil det gælde i de situationer, hvor familien har en ekstraordinær stor og driftsmæssig kostbar bil, f.eks. en MPV-bil eller en kassebil, som følge af barnets eller den unges nedsatte funktions-

evne eller lidelse. Hjælpen gælder merudgifterne til f.eks. forsikringer, reparationer, benzin, mv.

188. Efter servicelovens § 100 kan kommunalbestyrelsen yde dækning af de nødvendige merudgifter ved den daglig livsførelse, hvor merudgiften er en følge af den nedsatte funktionsevne, dvs. udgifter, som den pågældende ikke ville have haft, hvis der ikke havde været tale om en nedsat funktionsevne.

Generelt kan der ikke efter servicelovens § 100 ydes støtte til andre udgifter, som f.eks. forsikring, reparationer, benzin mv. på en bil. På tilsvarende måde som efter servicelovens § 41 kan der i særlige tilfælde ydes hjælp til betaling til driftsudgifter. Det vil f.eks. gælde, hvis det kan sandsynliggøres, at den pågældende ikke ville have haft bil, hvis der ikke var et særligt kørselsbehov som følge af den pågældendes nedsatte funktionsevne. Det vil endvidere være tilfældet, hvis den pågældende som følge af sin funktionsnedsættelse har en ekstraordinært stor og driftsmæssig kostbar bil – f.eks. en MPV-bil eller en bus.

Indkomstgrundlagets betydning

Bilbekendtgørelsen

§ 7. Personer, hvis indkomstgrundlag ikke overstiger 191.000 kr., skal tilbagebetale halvdelen af lånet med 1/72 af beløbet i månedlige afdrag. Den anden halvdel af lånet nedskrives med 1/72 månedligt fra tidspunktet for bilens registrering.

Stk. 2. Lånet efter § 6, stk. 2, nedskrives med 1/72 månedligt fra tidspunktet for bilens registrering.

Stk. 3. For personer, hvis indkomstgrundlag overstiger 191.000 kr., forhøjes den del af lånet, der skal tilbagebetales, med 20 pct. af den del af indkomstgrundlaget, der overstiger 191.000 kr. Den del af lånet, der skal nedskrives, nedsættes tilsvarende.

Stk. 4. Indkomstgrundlaget, jf. stk. 1 og 3, består af personlig indkomst med tillæg af positiv kapitalindkomst, der anvendes til beregning af indkomstskat efter personskattelovens § 7, dog før de deri nævnte grundbeløb og bundfradrag, og aktieindkomst, der beskattes efter personskattelovens § 8 a, stk. 1 og 2, bortset fra udbytteindkomst op til 5.000 kr.

Stk. 5. Opgørelsestidspunktet for indkomstgrundlag efter stk. 4 er indkomsten for det senest afsluttede indkomstår. Indkomstgrundlaget anvendes med virkning for det andet kalenderår efter indkomstårets udløb.

Stk. 6. Ved opgørelsen af indkomstgrundlaget efter stk. 3 og 4 reguleres den personlige indkomst, der indgår i indkomstgrundlaget, med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent, gældende pr. 1. januar i indkomståret, jf. stk. 5, og pr. 1. januar det følgende år.

Stk. 7. For lønmodtagere, der gør tjeneste på skibe registreret i Dansk Internationalt Skibsregister, (DIS) medregnes arbejdsfortjenesten i den personlige indkomst efter regler fastsat af socialministeren, om fremgangsmåden ved opgørelse af indtægtsgrundlaget for visse sociale ydelser for lønmodtagere, der gør tjeneste på skibe registreret i Dansk Internationalt Skibsregister.

Stk. 8. Til personer under uddannelse, jf. § 1, stk. 1, nr. 2, kan der gives afdragsfrihed, så længe uddannelsen varer. Ved uddannelsens afslutning afskrives et beløb svarende til, hvad der i perioden skulle have været betalt. Afdragsfrihed under uddannelse gives kun til personer, hvis årlige indtægt i form af erhvervsindtægt eller anden ydelse, der træder i stedet for erhvervsindtægt, ikke overstiger et beløb svarende til 48/72 af lånet efter § 6, stk. 1.

Stk. 9. Som erhvervsindtægt eller anden ydelse, der træder i stedet for erhvervsindtægt, jf. stk. 8, betragtes i forhold til støtte til køb af bil efter denne bekendtgørelse revalideringsydelse efter lov om aktiv socialpolitik.

Stk. 10. SU og handicaptillæg til SU efter SU-loven og indtægt fra pension og renteindtægt betragtes ikke som erhvervsindtægt eller anden ydelse, der træder i stedet for erhvervsindtægt, jf. stk. 8.

...

§ 21. Bevilling om støtte efter denne bekendtgørelse bortfalder efter 6 måneder, hvis den ikke er udnyttet. Kommunalbestyrelsen kan dog forlænge gyldighedsperioden, når særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 2. Støtten efter § 6, stk. 1 og 2, og § 12, stk. 2, beregnes på grundlag af ansøgerens indkomst og indkomst- og beløbsgrænser for lån og tilskud på

tidspunktet for bevillingens udnyttelse, jf. § 7, stk. 1-4.

Stk. 3. Hvis ansøgerens indkomst på udnyttelsestidspunktet vedvarende er forøget med mere end 20 pct. eller nedsat med mere end 5 pct. i forhold til det opgjorte indkomstgrundlag, jf. § 7, skal ansøgerens ændrede økonomiske forhold lægges til grund for beregningen af støtten. Ændringer i ansøgerens økonomiske forhold, der sker efter udnyttelsestidspunktet, medfører ikke ændringer i beregningen af støtten.

Lånet afdrages over 6 år

189. Halvdelen af lånet skal tilbagebetales i månedlige afdrag over en 6 års periode. Den anden halvdel af lånet nedskrives hver måned med 1/72.

Modtagerens økonomiske forhold har ikke betydning for lånets størrelse, men for hvor stor en del af lånet der skal tilbagebetales.

Indkomstgrundlagets betydning for tilbagebetalingen

190. Det følger af bekendtgørelsens § 7, stk. 3, at hvis modtageren af bilstøtte har et højere indkomstgrundlag end 191.000 kr., forhøjes den del af lånet, der skal betales tilbage, med 20 pct. af den del af indkomstgrundlaget, der overstiger 191.000 kr. Den del af lånet, der skal nedskrives, nedsættes tilsvarende.

Ved lån til bil til befordring af barn anvendes barnets indkomstgrundlag.

Beregning af indkomstgrundlaget

191. Fastsættelsen af indkomstgrundlaget, der anvendes ved beregningen af den del af lånet, der skal tilbagebetales, følger de samme principper som ved betaling for personlig og praktisk hjælp, jf. servicelovens § 83, stk. 1. Bilbekendtgørelsens § 7, stk. 4-10, svarer således til Socialministeriets bekendtgørelse om betaling for generelle tilbud og for tilbud om personlig og praktisk hjælp mv.

Det er kun modtagerens personlige indkomst, der lægges til grund. En eventuel ægtefælles eller samlevers indkomstforhold er således uden betydning ved fastsættelsen af indkomstgrundlaget.

Der henvises til Socialministeriets vejledning om betaling for generelle tilbud og for tilbud om personlig og praktisk hjælp mv., hvori indkomstgrund-

lagets bestanddele og opgørelsen af indkomstgrundlaget er nærmere uddybet.

Udnyttelsestidspunkt

192. Efter bilbekendtgørelsens § 21, stk. 2, er det modtagerens indkomst på tidspunktet for bevillingens udnyttelse, der danner udgangspunkt for beregningen af indkomstgrundlaget. Udnyttelsestidspunktet vil normalt være slutsedlens dato, men hvis der er tale om lån til en bil, der er anskaffet før modtagelse af bevilling, anses tidspunktet for bevillingens modtagelse som udnyttelsestidspunkt efter bekendtgørelsens § 21, stk. 2.

Det er kommunalbestyrelsen i den kommune, modtageren bor i på udnyttelsestidspunktet, der er ansvarlig for beregningen af indkomstgrundlaget (og de øvrige opgaver vedrørende den praktiske gennemførelse, herunder udbetaling af lån).

Skatteministeriet stiller oplysninger til rådighed til brug for opgørelse af indkomstgrundlaget, jf. servicelovens § 183.

Ændrede økonomiske forhold på udnyttelsestidspunktet kan medføre ændring i forholdet mellem den afdragspligtige og afdragsfri del af lånet, jf. bekendtgørelsens § 21, stk. 3. Ændrede økonomiske forhold i løbet af 6-årsperioden medfører ikke ændring i beregningen af støtten. Der kan dog eventuelt være grundlag for henstand eller eftergivelse, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 1.

Afdragsfrihed under uddannelse

193. Efter bekendtgørelsens § 7, stk. 8, kan der til modtagere af bilstøtte under uddannelse gives afdragsfrihed, så længe uddannelsen varer. Det er en betingelse, at modtagerens årlige erhvervsindtægt eller det der træder i stedet, f.eks. revalideringsydelse, ikke overstiger et beløb svarende til 48/72 af det rentefri lån på 160.000 kr. (2010-pl) før skat. Ankestyrelsen fandt i en afgørelse refereret i principafgørelse C-15-06, at en bevilget afdragsfrihed under uddannelse kunne opretholdes, også i den periode, hvor borgeren var på barselsorlov fra uddannelsen.

Ved periodens afslutning afskrives et beløb svarende til, hvad der i perioden skulle have været betalt.

Det er ikke en betingelse for afdragsfrihed under uddannelse efter bekendtgørelsens § 7, stk. 8, at lånet er bevilget til at dække et kørselsbehov til og fra en uddannelse. Der kan således godt gives afdragsfrihed, hvis modtageren efterfølgende går ind i et uddannelsesforløb.

SU og handicaptillæg til SU efter SU-loven og indtægt fra pension og renteindtægt betragtes ikke som erhvervsindtægt eller anden ydelse, der træder i stedet for erhvervsindtægt.

Kapitel 17

Afgiftsfritagelse

Bilbekendtgørelsen

§ 9. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om fritagelse for afgifter, jf. stk. 2 og 3, når det vurderes, at personen er berettiget til støtte til erhvervelse af bil efter § 114 i lov om social service og §§ 1-3 i denne bekendtgørelse.

Stk. 2. Efter § 16, stk. 1, i lov om vægtafgift af motorkøretøjer m.v. kan personer med varigt nedsat funktionsevne, som efter lov om social service kan opnå støtte til erhvervelse af bil, fritages for vægtafgift og tillægsafgift for privat anvendelse. Afgiftsfritagelsen gælder kun, så længe køretøjet er registreret for og benyttes af den pågældende.

Stk. 3. Efter § 7, stk. 1 og 3, i lov om afgift efter brændstofforbrug for visse personbiler kan personer med varigt nedsat funktionsevne, som efter lov om social service kan opnå støtte til erhvervelse af en bil, fritages for afgiften, hvis bilen er benzin-dreven. Er bilen dieseldreven, betales udligningsafgift efter de satser, der er fastsat i § 3, stk. 1, B, i lov om afgift efter brændstofforbrug for visse personbiler. Afgiftsfritagelsen og -nedsættelsen gælder kun, så længe køretøjet er registreret for og benyttes af pågældende.

Stk. 4. Efter § 2, stk. 1, nr. 6, litra b, i lov om registreringsafgift af motorkøretøjer mv. er køretøjer fritaget for registreringsafgift, hvis køretøjet er omfattet af § 5 a, stk. 1, nr. 2, i lov om registreringsafgift af motorkøretøjer, jf. bekendtgørelse nr. 631 af 25. juni 2008 af lov om registreringsafgift af motorkøretøjer, og fritaget for vægtafgift efter § 16 i lov om vægtafgift af motorkøretøjer m.v., eller fritaget for afgift efter § 7 i lov om afgift

efter brændstofforbrug for visse personbiler, eller som eventuelt med reduceret sædeantal anvendes af eller til brug for kørestolsbrugere.

Fritagelse for vægtafgift og afgift efter brændstofforbrug

194. Afgørende for, om en borger er berettiget til afgiftsfritagelse, jf. bekendtgørelsens § 9, er, at den pågældende opfylder betingelserne for støtte til køb af bil. Det er således ikke noget krav, at der er ydet lån til køb af bilen.

Ansøges der både om lån og afgiftsfritagelse, vil fritagelsen gælde fra bilens registrering. Hvis en borgeren i forvejen har en bil, hvortil der ikke er ydet støtte, og der samtidigt ansøges om støtte til køb af bil og afgiftsfritagelse, bevilges der afgiftsfritagelse på den »eksisterende« bil fra den første i måneden efter ansøgningens indgivelse, og indtil bilen er udskiftet med den bevilgede bil.

Hvis der alene ansøges om afgiftsfritagelse, bevilges fritagelsen fra den første i måneden efter ansøgningens indgivelse.

Personbiler, der er indregistreret første gang efter den 1. juli 1997, er omfattet af loven om afgift efter brændstofforbrug, jf. lov nr. 360 af 2. juni 1997. Efter denne lov kan der bevilges fritagelse for brændstofforbrugsafgift efter samme retningslinier som for vægtafgift.

Fritagelse for registreringsafgift

195. Busser (dvs. biler konstrueret til befording af mere end 9 personer) til kørestolsbrugere, som er fritaget for vægtafgift eller afgift for brændstofforbrug, er fritaget for registreringsafgift, jf. § 2, stk. 1, nr. 6 litra b, i lov om registreringsafgift af motorkøretøjer mv.

I en kendelse fra Landsskatteretten blev der i vurderingen af, om en person er at anse som kørestolsbruger i registreringsafgiftslovens forstand lagt vægt på følgende kriterier: »Retten måtte lægge til grund, at klageren har nedsat gangfunktion, og at hun af denne årsag har en Mini Crosser til rådighed. Efter det oplyste må det endvidere lægges til grund, at klageren ikke anvender den omhandlede Mini Crosser konstant, idet hun har en gangdistance på op til 50 meter, men at hun også anvender Mini Crosseren indendørs, herunder til indkøb og arbej-

de. Efter det oplyste om klagerens handicap, herunder hendes meget begrænsede gangdistance samt om hendes deraf følgende ganske betragtelige brug af og afhængighed af den omhandlede Mini Crosser, finder retten efter en konkret vurdering, at den under disse omstændigheder må anses for en kørestol, således at betingelserne i RGAL § 2, stk. 1, nr. 6 b, for afgiftsfritagelse er opfyldt« (Kendelsen er af 26. september 2002 og har sagsnummer 2-2-1622-0016).

Familier og værger med børn i kørestole er også omfattet af reglen om fritagelse for registreringsafgift.

Spørgsmålet om omfanget af nedstoling af den enkelte bus afgøres konkret under hensyn til den pågældendes funktionsnedsættelse. Det er en betingelse for afgiftsfritagelse, at køretøjerne oprindeligt fra fabrikken er beregnet til befordring af mere end 9 personer, føreren medregnet, det vil sige opfylder den afgiftsmæssige definition for busser efter § 5 a, stk. 1, nr. 2, jf. bekendtgørelse nr. 631 af 25. juni 2008, i lov om registreringsafgift af motorkøretøjer mv.

Bussen registreres med gule nummerplader.

Kapitel 18

Genbevilling af bil

Betingelser for lån til udskiftning

Bilbekendtgørelsen

§ 10. Der kan tidligst ydes støtte til genbevilling af bil 6 år efter registreringen af en bil, hvortil der er ydet støtte, jf. § 6, stk. 1 og 2.

Stk. 2. Der kan dog ydes støtte før 6 års periodens udløb,

- 1) når det ved erklæring fra en synsvirksomhed dokumenteres, at udskiftning af bilen er nødvendig,
- 2) når bilen er totalskadet, eller
- 3) når bilen ikke længere er egnet på grund af en ændring af ansøgerens funktionsevne.

Stk. 3. Ved genbevilling efter stk. 1, kan kommunalbestyrelsen anvende en forenklet sagsbehandlingsprocedure, hvor afgørelse træffes uden, at der indhentes yderligere oplysninger i forbindelse med ansøgning og genbevilling af bil. Pro-

ceduren kan anvendes, hvis borgerens funktionsnedsættelse og kørselsbehov i al væsentlighed er uændret siden kommunalbestyrelsen sidst traf afgørelse om støtte til køb af bil, og ansøgeren underskriver en tro og love-erklæring herom.

Støtte til genbevilling af bil normalt tidligst efter 6 år

196. Efter bekendtgørelsens § 10, stk. 1, kan der tidligst ydes støtte til ny bil, når den eksisterende er 6 år gammel. Hvis betingelserne for lån fortsat er opfyldt, vil modtageren som udgangspunkt have ret til udskiftning efter 6 år.

Sagen kan dog tages op tidligere, hvis der foreligger særlige forhold, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 2, og nedenfor under punkt 198ff.

Modtageren er som udgangspunkt berettiget til støtte til udskiftning efter 6 års periodens udløb, forudsat at de almindelige helbredsmæssige og sociale betingelser for støtte fortsat er opfyldt.

Bilens tilstand kan derimod ikke indgå i vurderingen af, om der kan ske udskiftning ved 6 års periodens udløb.

Det forhold, at borgeren tidligere har modtaget støtte til køb af bil, kan ikke i sig selv begrunde fornyet støtte, men alene indgå som et moment i helhedsvurderingen af funktionsevnen og behovet for bil. Se hertil principafgørelse C-37-00.

I de tilfælde, hvor borgeren tidligere har modtaget støtte til køb af bil, og hvor den pågældende efter 6 år ønsker at ansøge om en ny bil, skal kommunalbestyrelsen hurtigst muligt vurdere, om der er sket ændringer i funktionsnedsættelsen. Denne vurdering bestyrkes af borgerens egen vurdering af funktionsevns art og omfang samt de oplysninger, der i øvrigt umiddelbart foreligger.

Forenklet procedure ved genbevilling

197. Kommunalbestyrelsens sagsbehandling i genbevillingssager kan ske efter en forenklet sagsbehandlingsprocedure, hvor der træffes afgørelse uden, at der indhentes yderligere oplysninger. En betingelse for at anvende denne procedure er, at borgerens forhold, hvad angår funktionsnedsættelse og kørselsbehov, i al væsentlighed er uforandret, siden kommunalbestyrelsen sidst traf afgørelse om støtte til køb af bil. Det er desuden en betingelse, at borgeren er indforstået med at underskrive en tro og

love-erklæring herom. Det er kommunalbestyrelsens pligt at vejlede borgeren om, hvilke konkrete oplysninger som er væsentlige i forbindelse med afgørelsen, og om hvad en tro og love-erklæring betyder for kommunalbestyrelsen og borgeren, herunder at borgeren naturligvis er forpligtet til at give korrekte og retvisende oplysninger om sine forhold af relevans for afgørelsen.

Reglen fremgår af bekendtgørelsens § 10, stk. 3. Formålet med denne regel er, at kommunalbestyrelsen i sager, som fremstår uproblematisk, bruger færrest mulige ressourcer i sagsbehandlingen og samtidig træffer afgørelse hurtigst muligt. Med reglen ønskes konkret stillingtagen til ethvert sagsbehandlingsskridt, så det f.eks. undgås, at der automatisk indhentes en speciallægeerklæring i en ukompliceret genbevillingssag, hvor der er uforandrede forhold.

Er betingelserne for den forenkede sagsbehandlingsprocedure til stede kan kommunalbestyrelsen, hvis den ønsker det, foretage en sagsbehandling alene baseret på de oplysninger, der allerede foreligger i sagen. Det vil sige de oplysninger, som lå til grund for den seneste afgørelse om bilstøtte. Dette ændrer dog ikke på, at kommunalbestyrelsen også i dette tilfælde fortsat er forpligtet til at oplyse sagen i nødvendigt omfang efter de almindelige forvaltningsretlige regler om pligt til at oplyse sagen. Hvis kommunalbestyrelsen derfor skønner, at det er nødvendigt at indhente yderligere oplysninger, skal dette også ske efter, at en borger måtte have underskrevet en tro og love-erklæring.

Betingelserne for støtte til køb af bil skal altid være opfyldt på det aktuelle afgørelsestidspunkt.

Førtidig udskiftning

198. Udskiftning, før der er forløbet 6 år, kan komme på tale, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 2.

199. Bekendtgørelsens § 10, stk. 2, nr. 1, sigter til de såkaldte »mandagsbiler« eller biler, der er belastet med tekniske problemer i et sådant omfang, at bilen praktisk taget ikke kan anvendes eller er uforholdsmæssig reparationskrævende. Der skal i disse tilfælde indhentes en erklæring fra en synsvirksomhed.

200. Ved totalskade, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 2, nr. 2, må man være opmærksom på, at hvis

bilen totalskades inden for det første år, og forsikringsselskabet stiller en ny bil af samme mærke og indretning til rådighed, kan det være hensigtsmæssigt at indføre den nye bil i gældsbreven, således at de hidtidige vilkår videreføres i den nye bil. I disse tilfælde vil udskiftningen dog tidligst kunne ske 6 år fra den nye bils registreringstidspunkt.

201. Førtidig udskiftning efter bekendtgørelsens § 10, stk. 2, nr. 3, vil normalt være begrundet i en forværring af modtagerens helbredstilstand. Man skal i den forbindelse være særlig opmærksom på, at funktionsnedsættelser, der har et progredierende forløb, ofte vil kunne medføre et behov for førtidig udskiftning.

I særlige tilfælde vil en varig bedring af helbredstilstanden kunne føre til førtidig udskiftning, f.eks. hvis ændringen medfører, at modtageren i fremtiden vil være i stand til selv at føre bil, men at det vil være nødvendigt med indretninger, som ikke kan indbygges i den nuværende bil.

Bekendtgørelsens § 10, stk. 2, nr. 3, sigter i øvrigt ikke alene til ændringen af helbredssituationen, men mere bredt på situationer, hvor der er sket en ændring i modtagerens samlede funktionsniveau. Det kan f.eks. være, fordi en ægtefælle, der tidligere har kunnet hjælpe med ind- og udstigningen og placering af kørestol, ikke længere har mulighed for at hjælpe.

Salgsprovenuets betydning ved genbevilling og ophør af støtte

202. Efter bekendtgørelsens § 11, stk. 1 og 2, skal nettoprovenuet, altså det overskydende beløb, der er fremkommet ved salget af bilen, efter at enhver har fået sit, anvendes til afdrag på den nye bil. Se kapitel 19 nedenfor.

Hvis borgeren ikke ønsker at søge om støtte til køb af bil igen, tilfalder det overskydende beløb, efter betaling af eventuel restgæld, borgeren. Ved dødsfald, tilfalder det overskydende beløb efter indfrielse af lån efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1 og 2, dennes bo.

Kapitel 19

Salgsprovenuets betydning ved lån til udskiftning

Bilbekendtgørelsen

§ 11. Hvis ansøgeren bevilges en bil efter § 6, stk. 1, og ansøgeren på ansøgningstidspunktet ejer en bil, hvortil der er ydet støtte, skal nettoprovenuet, jf. stk. 3, ved salget af denne bil anvendes til afdrag på den nye bil. Nettoprovenuet, jf. stk. 3, fratrækkes ved beregningen af det nye lån efter § 6, stk. 1, først i den beregnede tilbagebetalingspligtige del. Et herefter resterende provenu fratrækkes i den del af lånet, der nedskrives.

Stk. 2. Hvis ansøgeren får bevilget en bil efter § 6, stk. 2, og ansøgeren på ansøgningstidspunktet ejer en bil, hvortil der er ydet støtte, skal nettoprovenuet ved salget af denne bil, jf. stk. 3, fratrækkes i det supplerende lån, jf. § 6, stk. 2. Et eventuelt overskydende beløb fratrækkes i lånet efter § 6, stk. 1, som beskrevet i stk. 1.

Stk. 3. Nettoprovenuet udgøres af bilens salgspris eller bilens forsikringssum efter fradrag af eventuelle salgsomkostninger samt fradrag af ansøgerens eventuelle andel af provenuet og fradrag af eventuel restgæld til kommunalbestyrelsen i forhold til tidligere lån. Hvis borgeren har foretaget merkøb, skal provenuet fra salget af bilen således fordeles mellem ansøgeren og kommunalbestyrelsen efter samme fordelingsnøgle, som ansøgeren og kommunalbestyrelsen har betalt bilen efter, da den blev købt, før nettoprovenuet anvendes som efter stk. 1 og stk. 2. Borgeren råder frit over sin andel af et eventuelt provenu.

Stk. 4. En eventuel udækket restgæld afskrives, medmindre der er givet eftergivelse efter § 18, eller lånet er misligholdt, jf. § 16.

Stk. 5. Hvis ikke ansøgeren ønsker at søge om støtte på ny, eller hvis ansøgeren er død, tilfalder et eventuelt restbeløb efter indfrielse af lån efter § 6, stk. 1 og 2, ansøgeren henholdsvis dennes bo.

Forholdsmæssig fordeling af provenu

203. Hvis borgeren har foretaget merkøb i den bil, hvortil der tidligere er bevilget støtte, skal borgeren have en forholdsmæssig andel af provenuet fra den tidligere bil, før det resterende provenu anvendes til en eventuel genbevilling af støtte til køb af bil. Provenuet fra salget af bilen eller forsikringssummen for en totalskadet bil fordeles mellem borgeren og kommunalbestyrelsen efter samme fordelingsnøg-

le, som borgeren og kommunalbestyrelsen har betalt bilen efter, da den blev købt, jf. bilbekendtgørelsens § 11, stk. 3, jf. stk. 1 og 2.

Det betyder, at hvis borgeren har foretaget et merkøb svarende til f.eks. 1/3 af bilens samlede købssum eksklusive kommunalbestyrelsens udgift til særlig indretning, skal borgeren ligeledes have 1/3 af provenuet udbetalt, før de resterende 2/3 anvendes til udskiftning af bil.

Merkøb omfatter først og fremmest køb af en dyrere og bedre bil, men omfatter også andre investeringer, som er en naturlig del af bilen, og som indgår i bilen ved videresalg. Det betyder, at merkøb skal forstås bredt, og det omfatter som udgangspunkt alle naturlige merkøb, herunder tilbehør til bilen som foretages i forbindelse med bilens anskaffelse, og som således indgår i regningen for bilen. Hvis et merkøb ønskes taget i betragtning, skal borgeren i forbindelse med salget af den tidligere bil kunne dokumentere, at disse merkøb indgår i salget, og dermed bidrager til bilens provenu. Merkøb som foretages senere end i forbindelse med bilens erhvervelse, indgår som udgangspunkt ikke i beregningen af et forholdsmæssigt provenu.

Nettoprovenuets anvendelse ved bevilling af almindeligt lån efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1

204. Ejer modtageren på ansøgningstidspunktet en bil, hvortil der har været ydet lån, skal nettoprovenuet ved salget af denne bil anvendes til afdrag på den nye bil. Nettoprovenuet, jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 3, fratrækkes ved beregningen af det nye lån efter § 6, stk. 1, først i den beregnede tilbagebetalingspligtige del. Et herefter resterende provenu fratrækkes i den del af lånet, der nedskrives. Ved nettoprovenu forstås ifølge bekendtgørelsens § 11, stk. 3, bilens salgspris efter fradrag af salgsomkostninger samt fradrag af modtagerens eventuelle andel af provenuet og fradrag af restgæld til kommunalbestyrelsen i forhold til tidligere lån. Ejer borgeren på ansøgningstidspunktet en bil, hvortil der alene er ydet afgiftsfrigivelse eller -nedsættelse, jf. bekendtgørelsens § 9, eller tilskud til særlige indretninger, indgår provenuet ikke i låneberegningen.

Resterer der efter bilens salg en restgæld til det offentlige, er denne forfalden til betaling, før det nye lån kan udbetales. Dog er der mulighed for en

afdragsordning, henstand eller eftergivelse af en sådan restgæld, jf. bekendtgørelsens § 18.

Finder eftergivelse ikke sted, vil den gamle restgæld eventuelt kunne afvikles sammen med det nye lån under forudsætning af, at det nye lån plus den gamle restgæld ikke overstiger lånerammen i bekendtgørelsens § 6, stk. 1. Det nye lån deles i to halvdele, en afdragspligtig og en afdragsfri (dvs. den del der nedskrives), og den gamle restgæld, som var et betalingspligtigt beløb, lægges til det nye lån i dettes afdragspligtige del. Det nye gældsbevis skal omfatte det samlede beløb af det nye lån og den gamle restgæld.

Er eller har modtageren været under uddannelse, henvises til bekendtgørelsens § 7, stk. 8, om afkrivning efter bevilget afdragsfrihed.

Nettoprovenuets anvendelse ved bevilling af supplerende lån efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2

205. Hvis modtageren bevilges en bil efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2, og modtageren på ansøgningstidspunktet ejer en bil, hvortil der er ydet støtte, skal nettoprovenuet ved salget af denne bil, jf. § 11, stk. 3 (se punkt 202 for definition af »nettoprovenu«), fratrækkes i det supplerende lån, jf. § 6, stk. 2. Et eventuelt overskydende beløb fratrækkes i lånet efter § 6, stk. 1, som beskrevet i stk. 1.

Kapitel 20

Særlige indretninger

Bilbekendtgørelsen

§ 12. Der kan ydes tilskud til nødvendig indretning af en bil, uanset om der kan ydes støtte til anskaffelse af bil efter §§ 1-3, hvis

- 1) politiet har stillet krav om det,
- 2) hvis ansøgerens helbredsforhold i øvrigt taler for det, eller
- 3) hvis det letter ansøgerens placering i bilen.

Stk. 2. Tilskud til automatisk transmission, der udgør 22.306 kr., er dog betinget af, at bilen er under 1 år og er forsynet med indretningen fra fabrikken.

Stk. 3. Tilskuddet kan ydes til flere inden for samme husstand. Tilskud er betinget af, at bilen tilhører ansøgeren eller en anden person inden for

husstanden, og at bilen ikke er forsynet med indretningen fra fabrikken.

Stk. 4. Hjælp til reparation, udskiftning og afmontering af nødvendig indretning efter stk. 1, nr. 1-3, og stk. 2 ydes efter behov.

Stk. 5. Der ydes ikke efter servicelovens § 114 hjælp til udgifter, som følger af brug af den særlige indretning, f.eks. til rengøring eller vedligeholdelse.

Indretningen skal være nødvendig

206. Tilskud til nødvendig indretning af bil ydes, når politiet har stillet krav herom, eller når borgerens helbredsforhold i øvrigt taler for det, f.eks. på grund af smertetilstande eller skånehensyn. Dette følger blandt andet af Ankestyrelsens afgørelse refereret i principafgørelse C-1-07, hvor Ankestyrelsen fandt, at der efter en konkret vurdering kunne bevilges tilskud til særlig indretning i form af et klimaanlæg, hvis klimaanlægget efter en konkret vurdering måtte anses for en nødvendig indretning som følge af borgerens helbredsmaessige forhold.

Endvidere sigter bestemmelsen til indretninger, der tjener til at lette borgerens placering i bilen, f.eks. glideskinner til sæde, særligt tilpasset sæde, drejesæde, hævesæde, lift, eller til at lette placeringen af nødvendige hjælpemidler, f.eks. slisker, kran og trailer. Hvis modtageren ikke selv skal køre bilen, og der i chaufførens kørekort er stillet krav om særlige indretninger, kan der også ydes tilskud her til.

Tilskud til særlige indretninger kan ydes, selv om borgeren ikke opfylder betingelserne for at få lån til køb af bil.

Søges der alene om tilskud til særlige indretninger, bør borgeren vejledes om muligheden for at søge lån og afgiftsfritagelse eller nedsættelse.

Bestemmelsen i bekendtgørelsens § 12 vedrører kun indretninger, som skal indbygges i bilen efter levering fra fabrikken, bortset fra biler med »født« automatisk transmission. En indretning kan altså ikke anses for særlig indretning, hvis den findes i bilen ved levering fra fabrikken, dog undtagen automatisk transmission. Det er dog ikke nok, at en særlig indretning bliver indbygget i bilen efter levering fra fabrikken, for at anse den for omfattet af bekendtgørelsens § 12. Ankestyrelsen har i princi-

pafgørelse C-29-08 fundet, at det derudover er afgørende, om indretningen kan anses for nødvendig som følge af borgerens funktionsnedsættelse, og at der ikke er tale om standardudstyr. Ankestyrelsen lagde i den konkrete sag endvidere vægt på, at der var tale om udstyr, der efter en konkret vurdering normalt blev leveret og indsat i den konkrete bilmodel før levering fra fabrikken.

207. Borgerens indkomstforhold er uden betydning for tilskuddet, der ydes ved dækning af de faktiske udgifter til indbygningen.

Forinden særlige indretninger iværksættes, skal tilbud indsendes til godkendelse hos kommunalbestyrelsen. Er der alternative muligheder, må sådanne overvejes. Der kan også være tale om overflytning af tidligere ydede indretninger.

Der kan ydes tilskud til nødvendige indretninger i en tidligere registreret bil, hvis det skønnes rimeligt under hensyn til bilens stand og alder, udgiften ved indretningen og borgerens forhold i øvrigt, dog normalt under forudsætning af, at den foreslåede løsning formodes at være brugbar i en 6-årig periode.

Tilskud til automatisk transmission

208. Tilskud til automatisk transmission, som bilen er »født« med, er betinget af, at bilen er under 1 år, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 2.

Tilskuddet udgør 22.306 kr. (pr. 1. januar 2010), uanset om den faktiske prisforskel på en given biltype med og uden automatisk transmission er større eller mindre end tilskuddet. Der kan ydes tilskud til automatisk transmission, uanset om der samtidig ydes lån til anskaffelse af bilen.

Særlig indretning til flere inden for samme husstand

209. Efter bekendtgørelsens § 12, stk. 3, kan tilskud til nødvendig særlig indretning ydes til flere inden for samme husstand. Dette gælder som udgangspunkt kun for ægtefæller, samlevende, børn og andre, der er omfattet af husstanden. Naboen, anden familie, venner, bekendte m.fl. er således ikke omfattet.

Udskiftning af den særlige indretning

210. Efter bekendtgørelsens § 12, stk. 4, ydes der hjælp til udskiftning af den særlige indretning. Udskiftning af den særlige indretning ydes efter behov.

Det er vigtigt at sikre sig, at bilens tilstand både kvalitets-, sikkerheds- og driftsmæssig er i forsvarlig stand, så bilen er egnet til modtagerens brug. Bliver anvendelse af den særlige indretning umuliggjort, f.eks. ved trafikuheld, bør modtageren, hvis det er muligt i den nuværende bil, forsynes med en indretning, der midlertidigt erstatter det tabte uden unødigt forsinkelse.

Reparation af den særlige indretning

211. Efter bekendtgørelsens § 12, stk. 4, ydes der hjælp til nødvendige reparationer af den særlige indretning.

Kommunalbestyrelsen må være opmærksom på købelovens reklamationsregler (den 2-årige reklamationsfrist eller eventuelt løfte eller aftale om garanti eller fri service).

Kommunalbestyrelsen skal sikre sig, at den nødvendige særlige indretning repareres på forsvarlig måde, og at modtageren lider mindst muligt afsavn. Afgørelse om reparation af en særlig indretning i handicapbiler skal ske hurtigst muligt og således uden unødigt lang sagsbehandlingstid, jf. de almindelige regler om krav om hurtig sagsbehandling. Formålet hermed er at undgå lang sagsbehandling, og at borgeren må undvære sin bil i unødigt lang tid. Der skal i den forbindelse tages stilling til, hvordan borgerens behov for kørsel mest hensigtsmæssigt kan dækkes, mens bilen repareres, herunder om tilskud til udgiften til af borgerens kørsel i reparatidstiden skal dækkes ved hjælp af servicelovens §§ 41 og 100 om merudgiftsydelse til henholdsvis børn og voksne.

Det er en betingelse, at modtageren dels tegner den lovpligtige ansvarsforsikring og afholder udgiften hertil, dels holder bilen kaskoforsikret for bilens fulde værdi inklusiv den særlige indretning, som bilen efterfølgende er blevet forsynet med efter bekendtgørelsens § 12, jf. § 14, stk. 1, nr. 4.

Hvis modtageren har anskaffet sig en anden særlig indretning end den af kommunalbestyrelsen bevilgede, og kan kommunalbestyrelsen dokumentere, at den konkrete reparation af den valgte indretning er dyrere, end reparationen af den bevilgede særlige indretning ville have været, skal modtageren selv betale prisforskellen.

Afmontering af særlig indretning

212. I ganske særlige tilfælde kan borgeren få tilskud til afmontering af særlig indretning. Dette vil være tilfældet, hvis afmonteringen af de særlige indretninger er påkrævet, hvis bilen fortsat skal være anvendelig for kørsel af borgeren. Ankestyrelsen fandt i principafgørelse C-36-01, at en borger var berettiget til afmontering af særlig indretning i et tilfælde, hvor borgeren ikke længere selv var i stand til at føre bilen, og derfor var afhængig af forskellige ledsagere som chauffør. Hvis bilen derfor fortsat skulle anvendes af borgeren til befordring, var der behov for afmontering af den særlige indretning i bilen.

I de tilfælde, hvor borgeren ikke længere selv er i stand til at køre bilen, men i stedet f.eks. skal køres af en anden f.eks. en ledsager, vil det typisk være en synsvirksomhed, der stiller krav om afmontering af særlig indretning, der tidligere er monteret i bilen med henblik på, at borgeren selv skulle køre bilen.

Udgifter som følge af brug af den særlige indretning

213. Der ydes ikke hjælp til dækning af udgifter, der følger af brug af den særlige indretning, f.eks. til rengøringsmidler og almindelig vedligeholdelse, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 5. I særlige tilfælde kan der ydes hjælp efter servicelovens §§ 41 eller 100 om nødvendige merudgifter, jf. punkt 87.

Kapitel 21

Tilskud til kørekort

Bilbekendtgørelsen

§ 13. Når betingelserne for støtte til køb af bil, jf. §§ 1-3, er opfyldt, kan der ydes tilskud til betaling af køreundervisning og en kontrollerende køreprøve samt, hvis det er nødvendigt, en vejledende helbredsmæssig køretest hos politiet. Der kan endvidere ydes tilskud til betaling af lægeerklæring i forbindelse med ansøgning om støtte til køb af bil samt til fornyelse af kørekort af helbredsmæssige årsager, når betingelserne for støtte til køb af bil i øvrigt er opfyldt. Endelig kan der ydes tilskud til betaling af køreundervisning af en person, der godkendes som chauffør for en person under 18 år, der opfylder betingelserne for støtte til køb af bil.

Stk. 2. Til opnåelse eller fornyelse af kørekort ydes tilskud til det antal køretimer, som under hensyn til ansøgerens helbredstilstand og alder anses for rimeligt. Hvis en person, der godkendes som chauffør for en person under 18 år, modtager køreundervisning efter stk. 1, ydes tilskuddet til det antal køretimer, der anses for rimeligt.

Stk. 3. Hvis køreundervisningen skal finde sted i ansøgerens egen bil på grund af dennes særlige indretning, kan der ydes tilskud til betaling af på- og afmontering af skolepedaler.

Køreundervisning, kontrollerende køreprøve og køretest

214. Efter bekendtgørelsens § 13 kan der ydes tilskud, til køreundervisning og til udarbejdelse af lægeerklæring i forbindelse hermed, til borgere i forbindelse med støtte til køb af bil, og når det som led i sagsbehandlingen skal undersøges, om borgeren selv har mulighed for at føre en bil.

Tilskud kan også ydes, hvis borgerens kørekort skal fornyes enten på grund af tidsbegrænsning eller på grund af helbredsmæssige ændringer, forudsat betingelserne for støtte til køb af bil i øvrigt er opfyldt.

Stiller politiet krav om, at der skal ske en vejledende og orienterende køreprøve i skolevogn eller særlig indrettet skolevogn, betales denne udgift som tilskud.

Stiller politiet krav om, at borgeren skal have køretimer, forinden afgørelse om kørekort kan træffes, eller skønner kommunalbestyrelsen, at dette er nødvendigt, afholder kommunalbestyrelsen udgiften.

Hvis muligheden for at opnå eller forny kørekort under hensyn til borgerens helbredsforhold og alder skønnes at være ringe og forbundet med uforholdsmæssige udgifter til køreundervisning og indretning af bil, bør tilskuddet vurderes i forbindelse med bekendtgørelsens § 5. Hvis borgeren herefter ikke skønnes selv at være i stand til at føre bilen, må det overvejes, om der er anden chaufførmulighed, eller om borgerens kørselsbehov mere hensigtsmæssigt tilgodeses ved andre ordninger, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Til opnåelse eller fornyelse af kørekort ydes et tilskud til det antal køretimer, som under hensyn til

borgerens helbredstilstand og alder må anses for rimeligt. Der angives således ofte et loft for, hvor mange timer den pågældende formodes at skulle bruge til opnåelse eller fornyelse af et kørekort.

Efter § 13, stk. 1, ydes der tilskud til køreundervisning af en person, der godkendes som chauffør for et barn eller en ung under 18 år, der opfylder betingelserne for støtte til køb af bil. Tilskud ydes til den person, der skal varetage den væsentligste del af kørslen for barnet, og kan ydes, selv om en anden person i husstanden har kørekort.

Der ydes kun tilskud til køreundervisning til én person i forbindelse med bevilling til støtte til køb af bil. Opstår der senere ændringer i barnets familiemæssige forhold, der medfører behov for kørekort til en anden af barnets pårørende, kan køreundervisningen dog betales.

Ankestyrelsen fandt desuden ifølge principafgørelse C-45-03, at det ikke var udelukket, at der i ganske særlige tilfælde kunne være tale om, at en forælder i forbindelse med samvær varetog kørsel i et sådant omfang, at der efter en konkret og individuel vurdering ville kunne ydes tilskud til kørekort til pågældende, selvom den forælder, som barnet boede hos, varetog den væsentligste del af kørslen.

Køreundervisning i forbindelse med beskæftigelse

215. Ifølge lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 74, om hjælp til arbejdsredskaber, arbejdspladsindretninger mv., kan kommunalbestyrelsen give en borger med begrænsninger i arbejdssevnen, der er ansat, eller som skal ansættes på arbejdsmarkedet, hjælp til arbejdsredskaber, arbejdspladsindretninger samt hjælp til kortvarige kurser, herunder erhvervelse af kørekort, som har afgørende betydning for, at pågældende kan fastholde eller opnå beskæftigelse.

Kommunalbestyrelsen kan yde hjælp efter § 74 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, når hjælp efter anden lovgivning, herunder serviceloven, ikke er tilstrækkelig til at kompensere for den pågældendes begrænsninger i arbejdssevnen.

Der er hverken i bekendtgørelsens § 13 eller § 74 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats mulighed for at yde hjælp til kørekort i andre situationer end de nævnte.

Ægtefællers mulighed for at få tilskud til betaling af køreundervisning

216. Hvor borgeren ikke selv skønnes at kunne føre bilen på forsvarlig vis, må det overvejes, om der er en anden chaufførmulighed, eller om kørselsbehovet mere hensigtsmæssigt tilgodeses ved andre ordninger.

Hvis en ægtefælle eller andre ønsker at påtage sig at være chauffør for borgeren, skal eventuel dækning af udgifter til kørekort ske efter andre regler, hvor der kan være mulighed for at få tilskud til betaling af køreundervisning, f.eks. aktivlovens § 81, pensionslovgivningen eller i forbindelse med konthjælp og aktivering, kan der ydes hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter til en borger, der kommer ud for ændringer i sine forhold

Udstedelse af kørekort til unge under 18 år

217. Unge mellem 15 og 18 år, der har behov for bil for f.eks. at følge en uddannelse på HF eller gymnasium, kan søge støtte til en bil, de selv kan føre, idet de efter færdselslovens § 57 kan opnå kørekort til et langsomtkørende motorkøretøj.

Parkeringskort

218. Hvis der af hensyn til parkeringslempelser og lignende er behov for parkeringskort, kan der udstedes et særligt parkeringskort til borgere med nedsat funktionsevne gennem Danske Handicaporganisationer, jf. Færdselslovens §§ 88 a, 108, stk. 8, og 134 b. Der henvises i øvrigt til bekendtgørelse nr. 661 af 11. juni 2010 om parkeringskort for personer med handicap.

Kapitel 22

Vilkår for støtte

Bilbekendtgørelsen

§ 14. Som vilkår for lån efter § 6, stk. 1 og 2, gælder:

- 1) Lånet skal anvendes til køb af fabriksny bil, jf. dog stk. 2 og 3.
- 2) Bilen skal registreres i navnet på den person, der har modtaget støtte.
- 3) Centralregistret for motorkøretøjer registrerer bilen med en klausul om, at ejer/brugerskifte inden 6 år efter registreringen kun kan finde sted efter forudgående tilladelse fra kommunalbestyrelsen.

4) Bilen skal holdes kaskoforsikret for bilens fulde værdi inklusiv nødvendig indretning, som bilen efterfølgende er blevet forsynet med efter § 12.

5) De helbredsmæssige og eventuelle erhvervs- eller uddannelsesmæssige forudsætninger for støtte skal fortsat være til stede, jf. §§ 1-3.

6) Bilen skal i videst mulig omfang anvendes til at dække det totale kørselsbehov for den person, der har modtaget støtte.

7) Bilen må ikke overdrages, udlejes, udlånes i længere tid.

8) Bilen må ikke stilles som pant eller anden form for sikkerhed for gæld, som ikke vedrører den.

9) Det fastsatte afdragsvilkår skal overholdes.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1, nr. 1, kan der ydes støtte til bil, som ansøgeren eller en anden person i husstanden har købt fabriksny inden for det sidste år. Støtten ydes med virkning fra bilens første registrering.

Stk. 3. Der kan ligeledes uanset bestemmelsen i stk. 1, nr. 1, ydes støtte til bil, hvis bilen tidligere er bevilget efter servicelovens § 114 og samtidig er under 2 år gammel regnet fra bilens første registrering. Det er en betingelse, at bilen sikkerheds-, drifts- og kvalitetsmæssigt er i forsvarlig stand og samtidig kan forventes at holde i 6 år. En ansøger kan ikke pålægges at tage imod en brugt bil.

Køb af fabriksny bil eller mulighed for køb af en brugt bil

219. Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 1, skal lånet anvendes til køb af en fabriksny bil, jf. dog § 14, stk. 2 og 3.

Ankestyrelsen fandt dog i principafgørelse nr. 129-10, at kommunen ikke kunne begrænse anvendelse af støtte til kun at gælde biler købt i Danmark. I den konkrete sag var en bil købt i Tyskland på en 1-dagsregistrering ikke i strid med kravet om, at støtten skulle anvendes til en fabriksny bil.

Lån til ibrugtagne biler

220. Ifølge bilbekendtgørelsens § 14, stk. 2, kan der ydes støtte til bil, som modtageren eller en anden i husstanden har købt fabriksny inden for det sidste år. Støtten ydes med virkning fra bilens første registrering.

221. Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 2, ydes støtten (herunder afgiftsfritagelse eller -nedsættelse efter § 9) med virkning fra bilens første registrering for modtageren. Den afdragsfri del af lånet beregnes som halvdelen (evt. reguleret efter modtagerens indkomstgrundlag) af bilens pris på anskaffelsestidspunktet - dog højst den gældende låneramme på udnyttelsestidspunktet. Resten af lånet er afdragspligtigt.

Det beregnede lån udbetales herefter med det fulde afdragsfrie beløb samt den afdragspligtige del af lånet med fradrag af de månedlige afdrag, der skulle have været betalt i perioden fra bilens første registrering og frem til lånets udbetaling. Den afdragsfrie del af lånet nedskrives samtidig med virkning fra bilens første registrering.

Lån til brugte biler

222. En modtager af bilstøtte kan ikke pålægges at tage imod en brugt bil. Men er modtageren enig i at vælge en brugt bil, kan denne vælges under visse forudsætninger: Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 3, kan der uanset kravet om køb af fabriksny bil ydes støtte til bil, hvis bilen tidligere har været bevilget efter servicelovens § 114 og samtidig er mindre end 2 år gammel regnet fra bilens første indregistrering. Det er dog en betingelse, at bilen sikkerheds-, drifts- og kvalitetsmæssigt er i forsvarlig stand og samtidig kan forventes at holde i hele udskiftningsperioden, som er 6 år regnet fra bilen er indregistreret første gang.

Reglen om udskiftning gælder også for brugte biler, hvilket vil sige, at der tidligst kan ydes støtte 6 år efter den første indregistrering af bilen. Der kan dog undtagelsesvist ydes støtte til udskiftning af bil tidligere end seks år efter den første registrering af bil, jf. bilbekendtgørelsens § 10, stk. 2, om førtidig udskiftning.

Modtageren har frit valg med hensyn til, om der skal være tale om en ny bil eller en brugt bil, der opfylder betingelserne for støtte. Modtageren kan således ikke pålægges at tage imod en brugt bil, hvortil der er ydet støtte efter serviceloven.

223. Tidspunktet for bevillingensudnyttelse, jf. bekendtgørelsens § 21, stk. 2, er afgørende for størrelsen på tilskuddet, lånet mv.

Bilens registrering

224. Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 2, stilles der krav om, at bilen registreres i navnet på modtageren af støtten. Det betyder, at en bil skal omregistreres til støttemodtageren, f.eks. hvis den tidligere har været registreret for en ægtefælle eller samlever.

Hvis lånet ydes på baggrund af et barns funktionsnedsættelse, registreres barnet som ejer.

Praktisk gennemførelse af registrering, klausulering og afgiftsfritagelse

225. Kommunalbestyrelsen orienterer forhandleren om lånets størrelse og tilsender forhandleren blanketter til brug ved bilens registrering således, at der ved registreringen indføres klausul om, at ejer eller brugerskifte inden 6 år efter registreringen kun kan finde sted efter forudgående tilladelse fra kommunalbestyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 3, og om afgiftsfritagelse, jf. bekendtgørelsens § 9.

Motorkontoret bekræfter ved påtegning på blanketten og påfører dato og registreringsnummer. Færdselslovens § 124 j om betaling for nummerplader ikke finder anvendelse for borgere med handicap, som opfylder betingelserne for, at der kan ydes støtte til erhvervelse af bil i henhold til servicelovens § 114, jf. § 81 i bekendtgørelse nr. 1067 af 11. november 2005 om registrering af køretøjer mv. Ved anmeldelse til syn eller registrering forevises afgørelsen om støtten eller kopi heraf sammen med anmeldelsesblanketten, jf. § 81, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1067 af 11. november 2005 om registrering af køretøjer mv.

226. Er modtageren af bilstøtte ikke myndig, skal bilen registreres med modtageren som ejer og de pårørende som brugere. Disses navne anføres på anmeldelsesblanketten til motorkontoret.

Først når underskrevet gældsbrief og dokumentation for kaskoforsikring og motorkontorets attestation foreligger, kan lånet udbetales.

Er bilen registreret før bevillingen, jf. bilbekendtgørelsens § 14, stk. 2 og stk. 3, sker indførelse af klausul og afgiftsfritagelse ved henvendelse til Centralregistret for Motorkøretøjer. Der vedlægges bilens registreringsattest og kvitteringer for betalt afgift.

Bevilling af afgiftsfritagelse eller -nedsættelse alene (uden samtidigt lån) sendes til Centralregistret for Motorkøretøjer, vedlagt bilens registreringsattest og kvitteringer for betalt afgift.

Er bilen ikke registreret i modtagerens navn, skal bilen omregistreres, således at modtageren står som ejer eller bruger. Henvendelse herom rettes til Motorkontoret. Der vedlægges bevillingsskrivelse, registreringsattest, anmeldelsesblanket og forsikringsbevis.

Kaskoforsikring

227. Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 4, skal modtageren af bilstøtte sørge for, at bilen er kaskoforsikret for bilens fulde værdi. Bilens fulde værdi omfatter eventuel særlig indretning bevilget efter bekendtgørelsens § 12.

Betingelserne for støtte til køb af bil skal fortsat være opfyldt

228. Ifølge bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 5, skal alle de forudsætninger, der ligger til grund for afgørelsen, være opfyldt i hele bevillingsperioden. Det omfatter altså både de helbredsmæssige forhold og kørselsbehov, herunder også sociale forhold som f.eks. boligens placering og muligheden for hjælp fra familiemedlemmer ved ind- og udstigning. Det betyder, at hvis en modtager, der har fået bevilget støtte til køb af bil, flytter til et område, der er bedre dækket af kollektive befordringsmidler, skifter arbejde, ophører med arbejde mv. kan dette medføre, at betingelserne for støtte til køb af bil ikke længere er opfyldt, og at vedkommende derfor ikke længere er berettiget til støtte til køb af bil.

Bilen bør dække det totale kørselsbehov

229. Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 6, skal bilen i videst muligt omfang anvendes til at dække det totale kørselsbehov for modtageren af støtte. Se også punkt 162 om kørselsbehovet og om ophold i botilbud.

Hvor en borger har opnået støtte til køb af bil, vil dette indgå i vurderingen af pågældendes behov for støtte til befordring efter andre bestemmelser i den sociale lovgivning eller andre kørselsordninger, herunder i kommunens regi. Støtte til køb af bil udelukker dog ikke, at den pågældende samtidig kan få tilskud efter andre bestemmelser i den sociale

lovgivning eller anden lovgivning til befordring, f.eks. via de offentlige befordringsordninger.

Overdragelse, udlån mv.

230. Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 7, er det et krav, at støttemodtageren ved bevilling af bil ikke må overdrage, udleje eller udlåne bilen i længere tid.

I § 14, stk. 1, nr. 7, ligger, at bilen ikke må stilles til rådighed for andre på en sådan måde, at modtageren ikke længere har gavn af bilen og kan disponere over den til enhver tid.

Pant eller anden form for sikkerhed for gæld

231. Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 8, må bilen ikke stilles som pant eller anden form for sikkerhed for gæld, som ikke vedrører bilen.

Afdragsvilkår

232. Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 9, skal de fastsatte afdragsvilkår overholdes. Se omtalen af afvikling af støtte nedenfor, hvis ikke de i § 14 nævnte vilkår overholdes.

Stiftelse af lån

233. Når kommunalbestyrelsens afgørelse foreligger, og der er skrevet slutseddel, sørger kommunalbestyrelsen for at oprette et gælds-brev, som underskrives af modtageren. Gælds-brevet skal indeholde angivelse af lånets størrelse, afvikling og vilkår, jf. bekendtgørelsens §§ 14 og 16, stk. 2.

I ganske særlige tilfælde, hvor der er begrundet risiko for konkurs eller lignende, kan det være formålstjenligt i stedet for gælds-brev at lave et bilpantebrev. Det stiller kommunalbestyrelsen bedre i forhold til andre kreditorer og i forhold til eventuel efterfølgende gældssanering eller konkurs, hvilket kan være relevant i den konkrete sag. Udgiften hertil påhviler kommunalbestyrelsen, ligesom udgiften til eventuel panthaverdeklaration vil være kommunalbestyrelsens. Panthaverdeklarationen giver kommunalbestyrelsen en tilbagemelding fra forsikringsselskabet, hvis bilen totalskades, eller hvis kaskoforsikringen/ansvarsforsikringen opsiges.

Modtageren skal dokumentere, at der er tegnet kaskoforsikring enten ved påtegning i gælds-brevet eller ved særskilt dokumentation.

Det bør i gælds-brevet angives, at bilen ikke må medtages til udlandet i strid med de bestemmelser, der er fastsat i bekendtgørelse om ydelser efter lov om social service under midlertidige ophold i udlandet, idet det kan medføre bortfald af støtte, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 3.

Udgifterne i forbindelse med lånets stiftelse betales af kommunalbestyrelsen som administrations-udgift.

Er modtageren af bilstøtte umyndig, skal statsforvaltningen give samtykke til gældsstiftelsen. Endvidere skal værger normalt også underskrive en friholdelseserklæring, der går ud på, at værger friholder den umyndige for gældsforpligtelser, indtil vedkommende bliver myndig, og samtidig fraskriver sig retten til at gøre eventuelt krav gældende mod den umyndige, når vedkommende bliver myndig.

Kapitel 23

Afvikling af støtte

Bilbekendtgørelsen

§ 16. Hvis vilkårene i §§ 14-15 ikke overholdes, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om, at lånet, jf. § 6, stk. 1 og 2, skal opsiges, og at afgiftsfritagelsen, jf. § 9, stk. 1-4, skal bortfalde.

Stk. 2. Hvis kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om lånets opsigelse, skal restgælden efter § 6, stk. 1 og 2, indfries, herunder også en forholds-mæssig del af eventuelle afdragsfri lån. Hvis kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om bortfald af afgiftsfritagelsen, bortfalder fritagelsen efter § 9, stk. 1-4, med udgangen af den måned, der følger efter den måned, hvor ansøgeren har fået meddelelse om afgørelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse, hvis bilen medtages til udlandet i strid med bestemmelserne om at medtage ydelser under midlertidige ophold i udlandet.

Inddragelse af støtte

234. Hvis vilkårene i bekendtgørelsens §§ 14 og 15 ikke overholdes, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om, at støtten skal bortfalde, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 1. Støtten kan også

bortfalde, hvis bilen medtages til udlandet i strid med bekendtgørelse om ydelser efter lov om social service under midlertidige ophold i udlandet, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 3.

Hvis kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om støttens bortfald, underretter kommunalbestyrelsen Centralregistret for Motorkøretøjer om, at afgiftsfritagelsen bortfalder med udgangen af den efterfølgende måned regnet fra det tidspunkt, hvor modtageren af bilstøtte modtager meddelelse om afgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 2. Lånet opsiges, og restgælden (inkl. den ikke nedskrevne del af det afdragsfrie lån) kræves indbetalt senest inden udgangen af den efterfølgende måned.

Indfries restgælden, kvitterer kommunalbestyrelsen gælds brevet og indsender bilens registreringsattest til Centralregistret for Motorkøretøjer med anmodning om ophævelse af klausul.

Har modtageren ikke mulighed for at indfri restgælden inden den nævnte frist, kan kommunalbestyrelsen efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, tillade afvikling ved en afdragsordning, hvis det skønnes rimeligt. Ved afdragenes fastsættelse tages der hensyn til vedkommendes betalingsevne, herunder formue.

Det anbefales, at afviklingsperioden ved en sådan afdragsordning ikke går udover, hvad der oprindeligt er fastsat i gælds brevet.

Skønnes det ikke muligt at fastsætte en rimelig afdragsordning, må kommunalbestyrelsen vejlede modtageren af bilstøtte med henblik på salg af bilen og eventuelt anden løsning af pågældendes befordringsproblem. Klausulen ophæves først, når gælden er indfriet.

Hvis gælden ikke kan afvikles, som foran beskrevet, kan gælden inddrives efter reglerne for inddrivelse af personlige skatter, jf. servicelovens § 165, stk. 1.

Ansøgeren ønsker at indfri lån

Bilbekendtgørelsen

§ 17. En person, der ønsker at indfri et lån før 6-års periodens udløb, skal betale hele restgælden, herunder også en forholdsmæssig del af eventuelle afdragsfrie lån.

Stk. 2. Hvis en person, der har modtaget støtte til bil, dør, forfalder restgælden efter § 6, stk. 1 og 2, til betaling. Hvis bilens værdi ved salg ikke dækker gælden, afskrives den udækkede del af lånet.

235. Hvis en støttemodtager ikke længere ønsker at beholde bilen, og dermed ønsker at indfri lån før 6-års periodens udløb, forfalder hele restgælden til betaling, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 1.

I disse situationer sender kommunalbestyrelsen pågældende en opgørelse over restgælden, inklusive restgælden på den del af eventuelt afdragsfrit lån, der ikke er nedskrevet.

Kommunalbestyrelsen bør samtidig forhøre sig om baggrunden for ønsket om at indfri lånet, idet ønsket kan være begrundet i en ændring af pågældendes økonomiske, familiemæssige eller helbreds mæssige forhold, som kan give kommunalbestyrelsen anledning til at vejlede pågældende om andre befordringsmuligheder, udskiftning af bil, henstand med afdrag eller lignende.

Situationen kan endvidere give anledning for kommunalbestyrelsen til at undersøge, om betingelserne for afgiftsfritagelse fortsat vil være til stede, jf. bekendtgørelsens § 15, stk. 1, nr. 2. Indfries restgælden, forholdes som beskrevet under foregående pkt.

Af hensyn til at bilens ejer kan have brug for registreringsattesten ved salg af bilen, bør sagsbehandlingen gennemføres hurtigst muligt.

Det bemærkes, at afgiftsfritagelse altid ophører ved bilens omregistrering til anden borger.

Afvikling af støtte i forbindelse med dødsfald

236. Efter bekendtgørelsens § 17, stk. 2, forfalder restgælden til betaling, hvis modtageren af bilstøtte dør.

Hvis bilens værdi ved salg ikke dækker hele gælden, afskrives den udækkede del af lånet jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 2.

Hvis ægtefællen til den afdøde ønsker at beholde bilen, er det praksis i kommunerne, at der foretages en vurdering af bilens værdi, som herefter lægges til grund for vurdering af indfrielse af restgælden.

Kapitel 24

*Henstand og eftergivelse**Bilbekendtgørelsen*

§ 18. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om henstand med tilbagebetaling og eftergivelse af lån ved manglende betalingsevne på grund af sygdom, arbejdsløshed m.v.

Stk. 2. Er der i medfør af § 16, stk. 2, truffet afgørelse om indfrielse af restgæld, kan kommunalbestyrelsen dog fastsætte en afdragsordning. Bestemmelsen i stk. 1 finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om eftergivelse af lån i en bil, som et barn eller en voksen har fået frakendt som følge af ændringer i funktionsnedsættelsen eller andre ændringer, som skyldes den nedsatte funktionsevne, f.eks. flytning til et botilbud eller lignende.

Sygdom og arbejdsløshed

237. Kommunalbestyrelsen kan give henstand med betaling af afdrag ved manglende betalingsevne på grund af sygdom, arbejdsløshed mv., jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 1. Henstand forudsætter, at der er tale om en ændring i støttemodtagerens situation, som medfører, at pågældende ikke kan afdrage uden at mangle, hvad der må anses for nødvendigt til eget eller familiens underhold. Ankestyrelsen fandt i principafgørelse nr. 60-10, at ved vurderingen af, om ansøgeren havde ret til henstand med eller eftergivelse af afdragene på sit billån, skulle der foretages en vurdering af, hvor meget hun kunne afdrage uden at mangle, hvad der må anses for nødvendigt til hendes eller hendes families underhold. Ved familie måtte forstås egne børn og ægtefælle.

Der kan altså ikke gives henstand i tilfælde, hvor det allerede ved bevilling af bil var åbenbart, at vedkommende ikke kunne afdrage på lånet.

Der kan også gives henstand med en del af afdraget, således at der fastsættes en midlertidig afdragsordning med nedsatte afdrag.

Ved en senere udskiftning kan der tages stilling til eftergivelse, hvis der har været givet henstand, eller hvis afdragsbetingelserne på grund af tilsvarende

forhold ikke har været overholdt. Lån kan ikke eftergives, hvis bilens værdi ved salg dækker restgælden, eller hvis modtageren stadig ejer bilen.

Er der bevilget afdragsfrihed under uddannelse, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 8, afskrives ved uddannelsens afslutning et beløb, svarende til hvad der i perioden ville være afdraget, hvis afdragsfrihed ikke var bevilget.

Frakendelse som følge af ændringer i funktionsnedsættelsen eller andre ændringer, som skyldes den nedsatte funktionsevne

238. Ifølge bekendtgørelsens § 18, stk. 3, skal kommunalbestyrelsen eftergive en eventuel restgæld i en bil, som et barn eller en voksen har fået frakendt, hvis frakendelsen sker som følge af ændringer i funktionsnedsættelsen eller andre ændringer, som skyldes den nedsatte funktionsevne.

Det betyder, at hvis frakendelse af støtte sker som følge af ændringer i funktionsnedsættelse, som modtageren af bilstøtte ikke selv er herre over, skal en evt. restgæld i bilen eftergives. Det kan f.eks. være, hvis en forværring af funktionsevnen betyder, at det bliver nødvendigt for støttemodtageren at flytte til et botilbud, hvilket medfører, at støttemodtageren ikke længere opfylder kørselskravet.

Det er en betingelse, at et provenu fra salg af bilen anvendes til at dække restgælden. Eftergivelse kan derfor ikke ske i tilfælde, hvor støttemodtageren vælger at beholde bilen efter frakendelsen, med mindre der foretages en vurdering af bilens værdi, som herefter lægges til grund for vurdering af indfrielse af restgælden.

Eftergivelse kan ikke ske i tilfælde, hvor modtageren selv fravælger støtten, uden dette er begrundet i ændringer, der skyldes den nedsatte funktionsevne.

Afvikling af støtte i forbindelse med totalskade

239. Hvis bilen totalskades, og støtten i den forbindelse bortfalder, opgør kommunalbestyrelsen restgælden, herunder også restgælden på den ikke nedskrevne del af eventuelt afdragsfrit lån. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse tage stilling til, om der er grundlag for at træffe afgørelse om eftergivelse af gæld ifølge bilbekendtgørelsens § 18, stk. 3. Opgørelsen sendes til støttemodtageren selv og til forsikringsselskabet, og nettoprovenuet,

herunder eventuel forholdsmæssig fordeling af provenu, opgøres ifølge bilbekendtgørelsens § 11.

Et overskydende beløb fratrækkes i et eventuelt nyt lån, således at et eventuelt supplerende lån nedbringes først. Hvis ikke modtageren ønsker en ny bil, udbetales det overskydende beløb til den pågældende selv, mens en evt. resterende gæld er forfalden til betaling.

Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse fastsætte en afdragsordning eller eftergive restgælden.

Hvis der efter totalskade ydes lån til en ny bil, følger det af bekendtgørelsens § 11, stk. 4, at en eventuel udækket restgæld afskrives, medmindre der er givet henstand, eller lånet er misligholdt.

Kapitel 25

Støtte til bil, der medtages fra eller til udlandet

Bilbekendtgørelsen

§ 19. Der kan ydes et rente- og afdragsfrit lån til betaling af registreringsafgift til personer, der ved indrejse her i landet medbringer en bil, når betingelserne i §§ 1-3 i øvrigt er opfyldt.

Stk. 2. Lånet kan ikke overstige det beløb, der skal nedskrives ved beregning af støtte efter § 7, stk. 1-7.

Stk. 3. Lånet efter stk. 1 nedskrives med 1/48 månedligt fra bilens registrering her i landet.

Stk. 4. Hvis Skatteministeriet har tilladt, at registreringsafgiften betales efter særlige regler, finder stk. 1-3 tilsvarende anvendelse med de ændringer i udbetalingen og nedskrivningen af lånet, som følger af de særlige regler.

Stk. 5. Bestemmelsen i §§ 10-11 og §§ 14-18 finder tilsvarende anvendelse, dog således at det angivne tidsrum på 6 år nedsættes til 4 år.

Støtte til bil, der medtages fra udlandet

240. Bekendtgørelsens § 19 giver mulighed for, at borgere, der tager varigt ophold her i landet, kan få lån til betaling af registreringsafgiften på en bil, der medtages her til landet, i stedet for lån til køb af en ny bil.

Det bemærkes, at lånet ikke kan overstige det beløb, der skal nedskrives ved beregning af lån efter bekendtgørelsens § 7, stk. 1-7, dvs. den afdragsfri

del. Dette betyder, at lånet højst kan udgøre halvdelen af den til enhver tid gældende låneramme. I det omfang en beregning af borgerens indkomstgrundlag viser, at hele lånet efter bekendtgørelsens § 6 ville være tilbagebetalingspligtigt, kan der ikke ydes lån til betaling af registreringsafgift.

Der kan også ydes afgiftsfritagelse efter bekendtgørelsens § 9 til biler omfattet af bekendtgørelsens § 19.

Medtagelse af bil, hvortil der er bevilget støtte, til udlandet

241. Reglerne om adgangen til at medtage biler til udlandet fremgår af bekendtgørelse nr. 1296 af 15. december 2009 om ydelser efter lov om social service under midlertidige ophold i udlandet.

Kapitel 26

Regulering

Serviceoven

§ 182. ...

Stk. 5. Det beløb, der er nævnt i § 114, stk. 2, reguleres en gang årligt den 1. januar med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent. Beløbet afrundes til nærmeste kronebeløb, der er deleligt med 1.000.

...

Bilbekendtgørelsen

§ 22. De beløb, der er nævnt i § 6, stk. 1-2, § 7, stk. 1 og 3, og § 12, stk. 2, reguleres en gang årligt, den 1. januar, med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent. Reguleringen sker første gang den 1. januar 2011. Beløbene i § 6, stk. 1-2, og § 7, stk. 1 og 3, afrundes til nærmeste kronebeløb, der er deleligt med 1000.

Årlig regulering

242. Beløbene for låneramme, indkomstgrundlag og tilskud til automatisk transmission reguleres en gang årligt med satsreguleringsprocenten. Socialministeriet offentliggør én gang årligt de regulerede beløb sammen med satser for en række andre sociale ydelser i vejledning om regulering af satser på det sociale område.

Afsnit III

*Støtte til individuel befordring efter servicelovens § 117**Indledning*

243. Afsnittet indeholder alene kapitel 27 om støtte til individuel befordring efter servicelovens § 117.

Kapitel 27

*Støtte til individuel befordring**Serviceloven*

§ 117. Kommunalbestyrelsen kan yde tilskud til personer, som på grund af varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for befordring med individuelle transportmidler.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens afgørelser om hjælp efter denne bestemmelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

244. Kommunalbestyrelsen har mulighed for at yde befordringstilskud til borgere, der på grund af en varigt nedsat funktionsevne har behov for befordring med individuelle transportmidler. Kommunalbestyrelsen har ikke pligt til at tilrettelægge en tilskudsordning efter denne bestemmelse.

Det er overladt til kommunalbestyrelsen at tilrettelægge tilskudsordningen og træffe beslutning om, hvordan hjælpen til den enkelte skal gives, herunder om der skal træffes aftale med et transportselskab eller lignende, eller om modtageren af tilskuddet selv skal kunne vælge. Tilskud ydes efter en konkret vurdering af behovet i det enkelte tilfælde.

Ved vurderingen kan der tages hensyn til, om borgerens behov vil kunne dækkes efter anden lovgivning, f.eks. gennem udnyttelse af trafikselskabernes individuelle kørselsordninger.

Eventuelt vil der kunne ydes tilskud efter servicelovens § 117 som supplement til trafikselskabernes individuelle kørselsordninger. Det skal dog bemærkes, at trafikselskabernes individuelle kørselsordninger generelt gælder fritidskørsel, men ikke kørsel til behandling.

Tilskud efter § 117, stk. 1, er ikke skattepligtigt

245. Et tilskud efter § 117 udbetales ikke til fri disposition, men derimod til dækning af den pågældendes konkrete transportudgifter.

Når tilskuddet er anvendt til dækning af en nærmere bestemt udgift for modtageren, er tilskuddet ikke skattepligtigt, jf. ligningslovens § 7, nr. 9.

Kommunalbestyrelsen bør af hensyn til de sociale myndigheders og skattemyndighedernes kontrol bede modtageren af tilskuddet om at fremlægge dokumentation for afholdelse af udgiften, f.eks. i form af en kvittering.

Finansiering

246. Kommunalbestyrelsen afholder, jf. servicelovens § 173, endeligt udgifterne til individuel befordring efter servicelovens § 117, stk. 1.

Klage

247. Der er, jf. § 117, stk. 2, ikke adgang til at klage over kommunalbestyrelsens afgørelser om hjælp efter § 117. I forbindelse med et eventuelt afslag på hjælp efter § 117 skal andre muligheder for støtte til befordring vurderes. Der henvises til retssikkerhedslovens § 5, hvorefter kommunalbestyrelsen skal behandle ansøgninger om spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes i den sociale lovgivning herunder også rådgivning og vejledning. Kommunalbestyrelsen skal samtidig være opmærksom på muligheder hos andre myndigheder og i anden lovgivning.

Afsnit IV

*Hjælp til boligindretning og boligsift**Indledning*

248. I dette afsnit uddybes reglerne i § 116 i lov om social service (serviceloven) om hjælp til boligindretning og boligsift samt bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og skift af bolig.

Afsnittet indeholder følgende kapitler.

- Kapitel 28 giver en generel introduktion til reglerne, herunder om formål, vurdering af behov og indhentelse af oplysninger.
- Kapitel 29 indeholder vejledning om boligindretning efter servicelovens § 116, stk. 1, herunder

der om boligbegrebet, hjælpens omfang og retablering.

- Kapitel 30 indeholder vejledning om retten til frit valg af håndværker til udførelse af boligindretning bevilget efter § 116, stk. 1.
- Kapitel 31 indeholder vejledning om boligskit efter servicelovens § 116, stk. 4, herunder om boligtype, hjælpens omfang og udgifter i forbindelse med forskellige flyttesituationer.
- Kapitel 32 indeholder vejledning om handekommune i sager om boligændringer.

Serviceloven:

§ 116. Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp til indretning af bolig til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende.

Stk. 2. En person, der er tilkendt hjælp efter stk. 1, kan, hvis den pågældende ønsker at benytte en anden håndværker end den, som kommunalbestyrelsen har valgt, vælge selv at lade boligindretningen udføre og få udgifterne hertil refunderet, dog højst med et beløb svarende til den pris, kommunen kunne have fået udført boligindretningen for hos den håndværker, som kommunen har valgt. På samme måde kan ansøgeren vælge andre materialer end dem, som kommunalbestyrelsen har anvist.

Stk. 3. Socialministeren fastsætter nærmere regler om adgangen efter stk. 2 til at vælge håndværker og materialer i forbindelse med tilkendelse af hjælp til boligindretning, herunder om krav til håndværker samt om muligheden for at indgå aftale om tilbagelevering efter endt brug og aftale om reetablering og betingelserne herfor.

Stk. 4. I de ganske særlige tilfælde, hvor hjælp efter stk. 1 ikke er tilstrækkelig til at gøre boligen egnet som opholdssted, kan kommunalbestyrelsen yde hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden bolig til personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det er en betingelse, at der ikke kan anvises anden bolig, som dækker den pågældendes behov.

Stk. 5. Personer, der modtager social pension, kan ikke få hjælp efter stk. 4, medmindre det drejer sig om personer, der har en hjælpeordning efter § 96.

Stk. 6. Socialministeren fastsætter i en bekendtgørelse nærmere regler om, i hvilket omfang hjælp efter stk. 1, 2 og 4 skal tilbagebetales, herunder i hvilket omfang det tilbagebetalingspligtige beløb kan sikres ved pant i ejendommen.

Kapitel 28

Generelt

249. Der vil efter servicelovens § 116 kunne gives hjælp til indretning af bolig til borgere med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende.

I de ganske særlige tilfælde, hvor hjælp til boligindretning ikke er tilstrækkelig til at gøre boligen bedre egnet som opholdssted, kan der til borgere med *betydelig* og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne gives hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden egnet bolig. Det er dog en betingelse herfor, at der ikke kan anvises en anden bolig, som dækker den pågældende behov.

Hjælpen anses for nødvendig, når en boligændring eller et boligskit set i forhold til borgerens funktionsevne skønnes at kunne afhjælpe eller i betydelig grad formindske de boligmæssige ulemper ved ophold i eget hjem.

Det er ikke funktionsnedsættelsens art eller (omfang), der er det afgørende, men i hvilken udstrækning indretningen af boligen hindrer, at borgeren kan fungere i eget hjem med sin funktionsnedsættelse. Dette vil bero på en samlet vurdering, som inkluderer alle væsentlige forhold af betydning for sagen, herunder blandt andet borgerens sociale og helbredsmæssige forhold.

Formål

250. Formålet med hjælp til boligindretning eller skift af bolig er at medvirke til, at en borger med (betydelig) og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og dennes familie kan leve et så almindeligt liv som muligt som andre borgere på samme alder og i samme livssituation.

Samtidig skal hjælpen medvirke til at gøre borgeren mere selvhjulpne og dermed mindre afhængig af andres hjælp i dagligdagen, ligesom hjælpen også

kan være med til at lette andres arbejde i forhold til borgeren.

Formålet med hjælp til boligindretning eller skift af bolig er også at medvirke til, at børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne får mulighed for at blive i hjemmet hos deres familie og dermed at undgå at blive anbragt udenfor hjemmet.

Sigtet med hjælp til boligindretning eller boligskift er at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende.

Økonomiske forhold

251. Hjælp til boligindretning eller skift af bolig gives efter behov uden hensyn til borgerens økonomiske forhold, indkomst og formue. Borgere, der modtager social pension, kan dog ikke få hjælp til boligskift, medmindre det drejer sig om borgere, der har en borgerstyret personlig assistance efter servicelovens § 96, jf. nedenfor.

Hjælp til boligindretning og boligskift er skattefri.

Afgørelseskompetence

252. Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om hjælp til boligindretning eller boligskift.

Iværksættelse før bevilling

253. Der kan normalt ikke gives hjælp til boligindretning og/eller boligskift, der er iværksat før en bevilling foreligger. Se dog principafgørelse C-41-08, hvoraf fremgår, at der kunne ikke gives afslag på støtte til indretning af bolig alene med den begrundelse, at anskaffelsen var foretaget, inden bevilling var modtaget. Borgeren kunne derfor godt påtage sig en udgift, efter at borgeren havde søgt kommunen herom, og inden bevilling var modtaget. Borgeren løb imidlertid den risiko, at kommunen gav afslag, hvorefter borgeren selv måtte afholde udgiften. Ankestyrelsen fandt, at borgeren var berettiget til boligindretningen, der var opsætning af et gelænder.

Kommunalbestyrelsen skal således konkret tage stilling til, om det almindelige princip skal fraviges.

Vurdering af behovet

Generelt

254. Når kommunalbestyrelsen tager stilling til en ansøgning om boligindretning eller boligskift, er

det vigtigt, at der foretages en samlet vurdering af borgerens behov, samt at der anlægges en helhedsvurdering af sagen.

I forbindelse med behandlingen af en ansøgning om boligindretning eller boligskift skal der også lægges vægt på et ønske fra borgeren om at kunne klare sig selvstændigt.

Det bør endvidere indgå i overvejelserne, om det er hensigtsmæssigt også at yde anden form for hjælp, f.eks. personlig og praktisk hjælp, hjælp til anskaffelse af hjælpemidler eller forbrugsgoder, som supplement til en eventuel boligindretning eller boligskift eller i stedet for dette.

Afgørelser om mindre ændringer af den eksisterende bolig kan som oftest træffes på grundlag af dels en ansøgning, og dels de helbredsmæssige oplysninger. Dette gælder f.eks. ved fjernelse af dørtrin, opsætning af greb på badeværelse og ved trappe etc.

I andre tilfælde, hvor en ansøgning om boligindretning eller skift af bolig kan resultere i mere omfattende og bekostelige om- eller tilbygninger eller boligskiftssituationer, må der ofte tilvejebringes en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang funktionsevnen er nedsat, hvordan borgeren i øvrigt klarer sin dagligdag, og hvorledes den pågældende selv ønsker at indrette sin tilværelse. Dette gælder f.eks. ved anvisning af en anden egnet (leje)bolig eller - hvis dette ikke kan lade sig gøre - ved anskaffelse af en ejerbolig.

Hvilken løsningsmulighed, der i den enkelte situation vil være den bedste løsning, afhænger af en lang række forhold. Se nedenfor under punkterne 255-258.

Det er vigtigt, at kommunalbestyrelsens faglige vurderinger, der ligger til grund for sagens afgørelse, fremgår tydeligt for borgeren, ligesom det er vigtigt, at kommunalbestyrelsen forholder sig konkret til borgerens ønsker og behov i forhold til ansøgningen om boligindretning eller boligskift.

Børn

255. Ved vurdering af behov for indretning af den eksisterende bolig eller eventuelt behov for skift af bolig for børn med nedsat funktionsevne skal der blandt andet lægges vægt på, at barnet i videst mu-

ligt omfang og med størst mulig selvstændighed kan udføre aktiviteter som andre børn på samme alder.

For børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne bør der samtidig i den samlede vurdering tages højde for barnets forventede fremtidige udvikling og dermed fremtidige behov.

Progredierende (fremadskridende) lidelser

256. Ved progredierende (fremadskridende) sygdomme f.eks. leddegigt, muskelsvind, dissemineret sklerose, ALS (amyotrofisk lateral sklerose) og Spielmeyer-Vogt, vil der ofte være behov for ændring af den eksisterende bolig eller skift af bolig samt en lang række hjælpeforanstaltninger i øvrigt. Det er i den forbindelse vigtigt, at der ikke alene ses på det aktuelle behov, men at der også tages hensyn til den forventede fremtidige udvikling og dermed fremtidige behov.

Forhold af betydning for afgørelsen

257. Før kommunalbestyrelsen træffer en afgørelse i sagen, afklares og beskrives alle væsentlige forhold, og der foretages en helhedsvurdering, som inkluderer alle forhold, der har betydning for sagen.

Der må derfor laves en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang borgerens funktionsevne er nedsat, hvordan borgeren i øvrigt klarer sin dagligdag, og hvorledes den pågældende selv ønsker at indrette sin tilværelse med henblik på at kunne leve så selvstændigt som muligt.

Dernæst skal der som grundlag for afgørelsen foretages en analyse af, hvad der i den konkrete sag i tilstrækkelig grad er egnet til at tilgodese borgerens særlige boligmæssige behov på langt sigt. Analysen skal omfatte borgerens eksisterende bolig, borgerens funktionsevne med relation til boligen, og andre særlige forhold som i den konkrete sag kan have betydning for borgerens fremtidige boligsituation.

Ved afgørelse af sager om foretagelse af mere omfattende og bekostelige ændringer, f.eks. hjælp til etablering af elevator, kran og mindre om- eller tilbygning med henblik på indretning af et værelse eller lignende, påhviler det også kommunalbestyrelsen nærmere at undersøge, om en mere hensigtsmæssig eller økonomisk afhjælpning af boligforholdene, eventuelt ved flytning til anden egnet bolig, kan tilvejebringes. Det bør i denne forbindelse

se tages i betragtning, at boligen skal være egnet til benyttelse gennem et længere tidsrum, og at udgifterne ved ændringen må anses for rimelige i forhold til de opnåede brugsmæssige fordele.

I det følgende angives nogle aspekter, der kan have betydning for den samlede vurdering af sagen. Der er ikke tale om en udtømmende liste. Der kan ofte være tale om komplicerede forhold. Det er derfor ikke muligt at angive alle de aspekter, som kan være nødvendige at medtage ved den samlede vurdering af en sag.

Ved hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1, til indretning af bolig til borgere med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende, kan følgende aspekter indgå i den samlede vurdering:

- De lovgivningsmæssige muligheder for at give hjælp til boligindretning eller til anskaffelse af en anden egnet bolig.
- Borgerens ønske om at klare sig selvstændigt i egen bolig.
- Borgerens ønsker til boligen, som kan kompensere for hans eller hendes funktionsnedsættelse.
- Om boligændringen skal kombineres med andre hjælpeforanstaltninger, f.eks. personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler eller lignende.
- At forældre med funktionsnedsættelse har mulighed for at deltage aktivt i deres børns liv og færden såvel indendørs som udendørs.
- At børn med funktionsnedsættelse har mulighed for at deltage aktivt i familiens liv såvel indendørs som udendørs.
- At løsningen tager højde for fremtidige ændringer i borgerens liv, herunder familiens ønske om eventuelt at få flere børn.
- Hvordan eventuelle pårørendes og handicapshjælperes arbejdsmiljø kan tilgodeses.
- Den unges overgang fra ung til voksen. Dette kan både have en betydning for såvel den unge selv, som for dennes forældre/familie.

Vedrørende selve boligen bør følgende forhold vurderes og analyseres:

- Boligens type i form af ejer, lejer, andel mv., hvilke boligændringer kan lade sig gøre i forhold til ejerforholdet.

- Boligens størrelse og indretning, herunder parkeringsmuligheder, adgangsforhold, affaldssystemer mv.
- Fysiske muligheder for ændring af eksisterende bolig.
- Boligens stand samt jordbundsforhold på den grund, hvor boligen er beliggende.
- Boligudgiftens størrelse (f.eks. højere terminsydelse, højere udgifter til el, vand og varme) efter boligændringen, herunder muligheden for at borgeren fremover vil have de fornødne økonomiske midler til at betale boligudgiften.
- Boligens placering i forhold til arbejde, skole, netværk, indkøb, befordringsmuligheder mv.
- Fortsat tilknytning til familie, venner og netværk i nærheden af boligen samt borgerens tilknytning til selve området eller til boligen som sådan.

Inddragelse af alle relevante aspekter skal munde ud i, at der i samarbejde mellem sagsbehandler og borgeren og dennes eventuelle familie udarbejdes et formål for indsatsen og en beskrivelse af løsningsforslag. Dette dog under hensyn til de realistiske muligheder kommunalbestyrelsen har i de situationer, hvor der opstår behov for boligindretning og/eller boligskift.

Det er vigtigt, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med sagsbehandlingen vejleder og rådgiver borgeren om, hvilken hjælp servicelovens § 116 berettiger til.

Indhentelse af relevante oplysninger for sagen

258. Kommunalbestyrelsen skal kun indhente oplysninger, som er relevante for sagen.

Dette vil i sager om boligindretning eller skift af bolig fortrinsvis dreje sig om oplysninger om borgerens helbredsmæssige, sociale og arbejdsmæssige forhold samt oplysninger om barrierer, som boligforholdene kan give anledning til.

Det er vigtigt, at al relevant viden inddrages i analysearbejdet. Denne viden kan udover hos borgeren selv, blandt andet findes ved at inddrage borgerens ægtefælle, forældre eller børn. Viden vil endvidere kunne fås f.eks. hos den pågældendes sagsbehandler, pleje- og omsorgsmedarbejdere, terapeuter, byggesagkyndige, læger, specialister fra hjælpemiddelcentral, Arbejdstilsyn og de sociale nævn for så vidt angår praksis på området. På landsplan kan

det være relevant at indhente oplysninger fra f.eks. den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, VISO, herunder Hjælpemiddelinstitutet, som vil kunne oplyse, hvem der har den praktiske og fornødne viden på området. Desuden kan det være ekspertise, som de frivillige organisationer og videnscentre på handicapområdet rummer, om f.eks. hvor der findes viden og erfaring om livet og tilværelsen med de pågældende typer funktionsnedsættelse.

Kommunalbestyrelsen skal indhente samtykke hos borgeren, forinden der indhentes oplysninger med henblik på behandlingen af sagen.

Hvis kommunalbestyrelsen allerede tidligt i forløbet kan vurdere borgerens funktionsevne, og hvilke mindre ændringer, der skal laves, skal kommunalbestyrelsen træffe en afgørelse.

Kapitel 29

Boligindretning efter § 116, stk. 1

Personkreds

259. Personkredsen omfatter alle borgere med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne som følge af medfødt handicap eller senere opstået handicap, sygdom eller som følge af ulykkesskader. Bestemmelsen omfatter både børn og voksne. Se principafgørelse 73-10 om et eksempel på psykisk funktionsnedsættelse på grund af autisme. For en generel gennemgang af begrebet »funktionsnedsættelse« henvises til vejledning 1 til serviceloven.

Forsørgelsesgrundlag

260. Forsørgelsesgrundlaget har ikke nogen betydning i forhold til den personkreds, der kan få hjælp efter § 116, stk. 1. Bestemmelsen omfatter alle børn og voksne med varigt nedsat funktionsevne, uanset om forsørgelsesgrundlaget er social pension, førtidspension, erhvervsindkomst, dagpenge, SU, revalideringshjælp og kontanthjælp eller andet.

Boligbegrebet

Omfattet af boligbegrebet

Eget hjem – bofællesskaber, familiepleje etc.

261. Hjælp kan gives, uanset om borgeren bor til leje, er andelshaver eller ejer af den bolig han eller hun bebor, eller at borgeren har varigt ophold hos

familie eller andre. Det er en betingelse, at der er tale om indretning af borgerens hjem.

Hvis borgeren bor i bofællesskaber, vil dette også være at betragte som borgerens hjem. Der kan f.eks. være tale om at bevilge automatisk døråbner til et fælleshus, der indgår som en del af bofællesskabet.

Hvis der er tale om børn, som er anbragt i plejefamilie, er det en betingelse, at barnets ophold er varigt, og at indretning af boligen gives for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for barnet.

Børn, hvis forældre er separerede eller skilte

262. Hvis der er tale om et barn, som har separerede eller fraskilte forældre, og hvor barnet har samvær med begge forældre, vil begge forældres hjem kunne være omfattet af boligbegrebet. Det påhviler barnets opholdskommune at yde hjælp til boligændringer, når hjælpen er nødvendig for opretholdelse af samværsret. Ophold hos den forælder, der har samværsret med barnet, må sidestilles med ophold i egen bolig.

Fælles boligareal

263. Fælles boligarealer og boligenheder, som er oprettet efter lov om almene boliger mv. (almenboligloven), vil være omfattet af boligbegrebet. Beboerne i disse ejendomme er lejere. Fælles boligarealerne er en del af boligarealet. Fælles boligarealerne kan eksempelvis være fælles opholdsarealer og fælles spisekøkkener.

Parkering

264. Boligbegrebet kan også omfatte en carport med direkte adgang til boligen. Se Ankestyrelsens principafgørelse 60-09 herom.

Ligeledes kan boligbegrebet omfatte en reserveret parkeringsplads i parkeringskælderen under den ejendom, borgeren bebor.

I det omfang der til leje-, andels- og ejerboliger er tilknyttet et privat parkeringsområde, vil disse områder efter en konkret vurdering kunne være omfattet af boligbegrebet. Det skal imidlertid bemærkes, at der i disse tilfælde kan være en særlig regulering i en anden lovgivning eller i foreningernes vedtægter, der kan begrænse mulighederne for at få hjælp efter servicelovens § 116.

Flisegang

265. Boligbegrebet kan i ganske særlige situationer omfatte adgangen til boligen, herunder f.eks. flisegang rundt om huset. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis det kan sandsynliggøres, at borgeren ikke ville have haft flisegang, hvis der ikke var et særligt behov som følge af den pågældendes nedsatte funktionsevne. Se også principafgørelse 63-10 om rampe til forhave.

Fælles trappearealer og fælles indgangsdøre

266. I det omfang borgeren bor i en lejlighed, hvor der er fælles trappeareal og fælles indgangsdør vil disse områder også være omfattet af boligbegrebet, hvis borgeren er nødt til at passere områderne for at komme ud og ind af bygningen. Se principafgørelse C-32-07 om automatisk døråbner til lejlighed i ældrecenter. I forhold til lejede lejligheder skal man dog være opmærksom på bestemmelserne i henholdsvis lov om leje og lov om leje af almene boliger, hvor der findes en særlig regulering med hensyn til betingelserne for at foretage boligændringer efter servicelovens § 116 i det lejede. Der henvises til bemærkningerne herom nedenfor i afsnittet om reetablering.

Hjælpens omfang

267. Hjælp til boligindretning omfatter nødvendig hjælp til ændring og indretning af borgerens bolig. Der vil endvidere kunne gives hjælp til opførelse af en tilbygning til værelse eller lignende f.eks. et ekstra værelse til hjælpere, depotrum, når dette skønnes nødvendigt. Som et eksempel på en boligindretning, der ikke var nødvendig, kan henvises til principafgørelse 68-10, hvor der blev givet afslag på et ekstra værelse, fordi det ikke var nødvendigt, at alle fem børn havde eget værelse.

I forbindelse med flytning på eget initiativ til en anden bolig, herunder til anden ejerbolig (eventuelt nyopført) vil borgere med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne endvidere kunne ansøge om hjælp til særlige indretninger, der sigter mod at afhjælpe den pågældendes funktionsnedsættelse i den nye bolig.

Overvejes det at ændre den eksisterende eller en eventuel ny bolig, kan kommunalbestyrelsen besigtige boligen med en byggesagkyndig alt afhængig af sagens kompleksitet med henblik på en vurdering

af de tekniske muligheder, jordbundsforhold, afstands- og servitutbestemmelser, herunder forhold til en eventuel eksisterende byplan, lokalplan mv.

Mur- og nagelfaste ændringer

268. Boligindretning vedrører mur- og nagelfaste genstande, hvorimod forskelligt tilbehør til boligindretning gives efter servicelovens §§ 112 og 113 om hjælpemidler og forbrugsgoder eller eventuelt servicelovens §§ 41 og 100 om merudgifter til henholdsvis børn og voksne.

Som boligindretning anses selve installationen og den genstand, som f.eks. fastgøres på en særlig måde i mur, loft, væg eller gulv, eller andre ændringer eller fastgørelse af genstande i en bolig, som hvis de fjernes – f.eks. i forbindelse med fraflytning – vil efterlade synlige og usædvanlige spor, der ikke er sammenlignelige med sædvanligvis forekommende reparationer i en bolig. Se også principafgørelse C-14-03: Ankestyrelsen lagde vægt på, at begrebet mur- og nagelfaste genstande i relation til § 116 i lov om social service efter Ankestyrelsens vurdering omfatter genstande, som f.eks. fastgøres på en særlig måde i mur, loft, væg eller gulv, eller andre ændringer eller fastgørelse af genstande i en bolig, som hvis de fjernes - f.eks. i forbindelse med en fraflytning - vil efterlade synlige og usædvanlige spor, der ikke er sammenlignelige med sædvanligvis forekommende reparationer i en bolig.

Ankestyrelsen lagde herefter konkret vægt på, at den omhandlede loftsbelysning i form af ophængte lysarmaturer bestod af 6 lysarmaturer der skulle skrues op i loftet med enkelte skruer. Armaturerne gik ikke op i loftspladerne eller var indbygget heri. Ved nedtagning ville armaturerne efterlade et hul, der kunne repareres ved spartling. Der var således efter Ankestyrelsens vurdering tale om, at armaturerne skulle monteres på en måde, der ikke adskilte sig fra den måde, hvorpå andre loftslamper ofte ville være ophængt. Se også Ankestyrelsens principafgørelse 136-10, hvor en mand, der var bevilget et el-køretøj som et forbrugsgode, havde ret til dækning af udgiften til etablering af udendørsstik efter servicelovens bestemmelser om boligindretning.

Ankestyrelsen fandt, at udendørsstikket var en nødvendig forudsætning for, at det bevilgede køretøj kunne benyttes efter hensigten. Ankestyrelsen lagde vægt på, at etablering af el-stik var en mur-og

nagelfast installation. Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at etablering af el-stikket var ansøgerens eneste mulighed for at få opladet el-køretøjet.

Som eksempel på mur- og nagelfaste genstande omfattet af § 116, stk. 1, kan nævnes:

- Elevator.
- Trappelift.
- Loftlift.
- Toiletstøtter.
- Skinnesystem til flytning/højdejustering af håndvask.
- Højdejusterbare skinnesystemer til køkkenelementer.
- Større rampesystemer.
- Dør og vinduesautomatik.
- Bruseklapsæde.

Mindre ændringer af boligen

269. Ofte vil det kun være påkrævet at foretage mindre omfattende ændringer, f.eks. fjernelse af dørtrin, opsætning af gelændere og håndtag, forhøjelse af toiletbord og lignende. Der vil også kunne være tale om etablering af børnesikring af vinduer, døre og el-kontakter til en familie med et barn med varigt nedsat psykisk funktionsevne, når foranstaltningerne under hensyntagen til barnets varige funktionsnedsættelse vil gøre boligen bedre egnet som opholdssted for barnet. Se principafgørelse 70-10 om afslag på hjælp til større bolig med henvisning til, at der var mulighed for få ommøbleringer i den eksisterende handicapvenlige bolig.

Mere omfattende ændringer af boligen

270. Ved vurderingen af sager om mere omfattende og bekostelige ændringer, f.eks. hjælp til etablering af elevator samt hjælp til om- og tilbygninger med henblik på indretning af værelse og lignende, skal kommunalbestyrelsen undersøge, om en mere hensigtsmæssig løsning til afhjælpning af boligforholdene eventuelt kan etableres ved flytning. Det bør i denne forbindelse tages i betragtning, at boligen skal være egnet til benyttelse gennem et længere tidsrum, og at udgifterne ved ændringerne må anses for rimelige i forhold til de opnåede brugsmæssige fordele.

Minimumskrav til boligens størrelse

271. Boligen skal være udformet på en sådan måde, og de enkelte rum skal være af en sådan størrelse og udformning, at både boligen som helhed og de enkelte rum er hensigtsmæssige under hensyn til den tilsigtede brug.

Om boligens indretning mv. henvises samtidig til vejledning om indretning af ældreboliger for fysisk plejekrævende mv.

Tidligere ydet hjælp

272. Kommunalbestyrelsen kan ikke afvise at yde hjælp med den begrundelse, at der tidligere er ydet hjælp til boligindretning i en anden bolig, ligesom der heller ikke kan lægges vægt på, om det har været nødvendigt for borgeren med funktionsnedsættelse at flytte til en anden bolig.

Hvis der efter flytning til en anden bolig opstår behov for at lave ændringer i denne bolig på grund af nedsat funktionsevne, må kommunen således behandle sagen som en ny sag om boligændring.

Ikke omfattet af boligbegrebet: døgninstitutioner, arbejdspladser, skoler mv.

273. Der vil ikke kunne gives hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1, til boligindretning i botilbud efter servicelovens kapitel 20, på plejehjem og i beskyttede boliger, jf. § 192, i døgninstitutioner efter § 67, ligesom der ikke kan foretages indretning af arbejdspladser, skoler, børnehaver mv.

Permanent ophold i en døgninstitution efter servicelovens § 67 er ikke i sig selv til hinder for at yde hjælp til boligindretning i f.eks. forældrenes hjem, hvis barnet har hyppigt ophold hos forældrene, og såfremt de omhandlede boligændringer, barnets funktionsnedsættelse taget i betragtning må anses for påkrævede.

Parkeringsplads på offentlig vej

274. Der vil ikke kunne gives hjælp til etablering af parkeringsplads på offentlig vej uden for borge-rens bolig.

Sommerhus

275. Endvidere vil der ikke kunne gives hjælp til boligindretning i et sommerhus, hvis sommerhuset ikke er godkendt som helårsbeboelse, og hvis det ikke kan godtgøres, at sommerhuset er borgerens

eneste boligmulighed. Se også principafgørelse O-41-88: »Der kunne ikke gives hjælp til flisebelægning i indkørsel og carport i et sommerhus, der tilhørte en svært ganginvalidiseret mand, da sommerhuset ikke var godkendt til helårsbeboelse, og det ikke var godtgjort, at sommerhuset var ansøgerens eneste boligmulighed, selv om han havde opgivet sin tidligere adresse.

Servicearealer

276. Servicearealer, som er tilknyttet boliger oprettet efter almenboligloven eller efter den tidligere gældende ældreboliglov, er arealer, der anvendes til omsorgs- og servicefunktioner, der normalt ikke vil foregå i en selvstændig bolig. Servicearealerne indrettes i umiddelbar tilknytning til almene ældreboliger eller ældreboliger, der tilhører en selvejende institution, med henblik på overvejende at betjene beboerne i disse boliger. Disse servicearealer er ikke omfattet af boligbegrebet. Servicearealer kan eksempelvis være lokaler til genoptræning, herunder fysioterapi og ergoterapi, personalelokaler, centralkøkken med ansat personale, lokaler til fodpleje og frisør og rengøringsrum for personalet.

Istandsættelse, almindelig vedligeholdelse eller modernisering

277. Det er ikke tilstrækkeligt, at en ændring af boligen ud fra en gennemsnitsbetragtning må anses for hensigtsmæssig, ligesom der efter bestemmelsen i § 116, stk. 1, ikke kan gives hjælp til bolig-mæssige foranstaltninger, som alene eller overvejende har karakter af istandsættelse, almindelig vedligeholdelse eller modernisering. F.eks. kan indretning af en brusekabine i et værelse i en bolig, som ikke i forvejen har et badeværelse, anses for en modernisering af boligen.

Der kan således eksempelvis ikke gives hjælp til istandsættelse af nedslidte døre og vinduer i en ny-erhvervet ejendom.

Hvis der i forbindelse med etablering af en bolig-ændring viser sig at være en sætningsskade i den del af huset, hvor boligændringen skal laves, og udbedring af sætningsskaden vil være en forudsætning for etablering af boligændringen, vil der i særlige tilfælde kunne gives hjælp efter § 116, stk. 1, til udbedring af sætningsskaden. Det er en forudsætning, at sætningsskaden ikke har været synlig før

arbejdet med boligændringen iværksættes, og at det ikke umiddelbart ville have været nødvendigt at udbedre skaden, hvis der ikke skulle laves en boligændring.

Reparation og vedligeholdelse af bevilget boligændring

278. Det påhviler som udgangspunkt ydelsesmodtageren selv at afholde udgifter til almindelig reparation og vedligeholdelse af en bevilget boligændring.

I ganske særlige tilfælde kan der gives hjælp til lovpligtige serviceeftersyn, f.eks. af elevatorer, og til reparation af en bevilget boligændring, hvis udgiften til serviceeftersyn og reparation i det konkrete tilfælde må anses som en nødvendig merudgift som følge af funktionsnedsættelsen. Hjælpen gives da efter servicelovens § 41 eller § 100.

Hvis der derimod er tale om en boligændring, som alene anvendes til brug for personalet f.eks. en loftslift, vil det lovpligtige serviceeftersyn være en del af personalets arbejdsmiljø, som den myndighed, der har ansvaret for personalets arbejdsmiljø, må afholde udgiften til.

I de særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt at reparere, f.eks. en trappelift, må kommunalbestyrelsen behandle sagen som en ny sag om boligændring og – hvis betingelserne for bevilling i øvrigt er opfyldt - udarbejde en ny bevilling efter servicelovens § 116, stk. 1.

Der kan ikke stilles krav om, at ydelsesmodtageren skal holde boligindretningen særskilt forsikret. Beskadiges en boligindretning eller går boligindretningen til grunde, kan kommunalbestyrelsen, hvis ydelsesmodtageren eller skadevolderen har familieforsikring, undersøge, om skaden kan dækkes af forsikringen. Hvis ikke dette er tilfældet, skal kommunalbestyrelsen vurdere ud fra en konkret, individuel vurdering, om ydelsesmodtageren stadig kan få hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1. Hvis dette er tilfældet, er det kommunalbestyrelsen, der dækker udgiften.

Ejendomsret og krav om tilbagelevering

279. I det omfang kommunalbestyrelsen yder hjælp til boligindretning i form af mur- og nagelfaste genstande, f.eks. en trappelift, der fastmonteres, vil ydelsesmodtageren få ejendomsretten til boligindretningen. Kommunalbestyrelsen vil derfor ikke

– medmindre der er indgået særlig aftale herom – have krav på at få den mur- og nagelfaste genstand returneret efter endt brug. I betragtning af at modtageren typisk ikke vil have glæde af f.eks. en trappelift efter endt brug, og at kommunalbestyrelsen ofte vil kunne genbruge en sådan, vil alle parter dog oftest være interesserede i at indgå aftale om tilbagelevering.

Reetablering

Ejerbolig

280. Når der gives hjælp til boligændringer i en ejerbolig, kan der som udgangspunkt ikke gives tilsagn om dækning af udgifter til nødvendig reetablering af boligen. I det omfang det aftales, at en bevilget trappelift, elevator og lignende skal leveres tilbage til kommunen efter endt brug, vil der dog kunne indgås aftale om reetablering i forbindelse med bevillingen af boligændringen. Aftalen skal fremgå af bevillingen og bør indeholde en beskrivelse af, hvordan reetableringen skal ske.

Lejebolig

281. Hvis der er tale om en boligindretning i en lejebolig, skal der som udgangspunkt indgås aftale om reetablering. Aftalen skal indgås i forbindelse med bevillingen af boligændringen. Aftalen skal fremgå af bevillingen og bør indeholde en beskrivelse af, hvordan reetableringen skal udføres og foregå.

Opmærksomheden skal her henledes på, at lejerens alene ifølge lov om leje har ret til at installere hjælpemidler mv. efter servicelovens § 116, hvis kommunalbestyrelsen garanterer for betaling af reetableringsudgifter ved lejerens fraflytning. Lejeren skal underrette udlejerens, før indretningen finder sted.

En lignende bestemmelse findes i lov om leje af almene boliger. I lov om leje af almene boliger er der dog den forskel, at udlejerens efter denne lov af egen drift - i forbindelse med underretningen - skal fremsætte krav om, at lejerens foretager reetablering ved fraflytning, og at kommunalbestyrelsen garanterer for betaling af reetableringsudgifterne.

Bestemmelserne i henholdsvis lov om leje og lov om leje af almene boliger indebærer ikke, at aftalen om reetablering skal indgås mellem kommunalbe-

styrelse og udlejer. Aftalen skal således fortsat indgå mellem lejer og kommunalbestyrelse. Kommunalbestyrelsen bør dog - som følge af dens rådgivningsforpligtelse - i tilfælde, hvor der foretages indretning i en lejebolig, være opmærksom på, om lejer har underrettet udlejer mv., før der udarbejdes en endelig bevilling efter servicelovens § 116, stk. 1.

Andelsbolig

282. Det kan i nogle tilfælde tillige være relevant at indgå aftale om reetablering i forbindelse med bevilling af en boligændring i en andelsbolig.

En andelshavers ret til at lave ændringer i sin bolig vil ofte være reguleret i andelsboligens vedtægter, som kan indeholde begrænsninger i forhold til andelshaverens ret til at foretage ændringer.

Kommunalbestyrelsen bør i medfør af sin rådgivningsforpligtelse i tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om boligændring af en andelsbolig, gøre andelshaveren opmærksom på, at der i foreningens vedtægter kan være særlige bestemmelser om andelshaverens muligheder for at foretage boligændringer.

I det omfang det på grund af foreningens vedtægter anses for påkrævet, at der indgås aftale om reetablering, vil denne aftale – i lighed med det anførte om lejeboliger – være en aftale mellem andelshaver og kommunalbestyrelse. Aftalen skal indgås samtidig med bevillingen og skal fremgå af bevillingen. Aftalen bør indeholde en beskrivelse af, hvordan reetableringen skal ske.

Højere boligudgifter

283. Hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1, omfatter alene hjælp til mur- og nagelfaste genstande og montering heraf.

Hvis en boligændring bevilget efter servicelovens § 116, stk. 1, indebærer, at modtageren får højere boligudgifter, herunder højere ejendomsskatter, væsentligt øget forbrug af el- og varme mv., vil der kunne gives hjælp til dækning af de forøgede udgifter som en merudgift efter servicelovens §§ 41 eller 100. Der henvises til Socialministeriets vejledning herom i henholdsvis vejledning nr. 3 og 5. Se også principafgørelse C-18-00: Ved boligændring i form af til- og ombygning som følge af et barns handicap kunne der gives hjælp til merudgif-

ter i form af forhøjet lejeværdi af egen bolig, forhøjelse af ejendomsforsikring, og større forbrug af el og varme.

Pant og tilbagebetalingspligt

284. Reglerne om pant og tilbagebetalingspligt findes i Socialministeriets bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og skift af bolig. Reglerne er fastsat med hjemmel i servicelovens § 116, stk. 6.

Der kan alene stilles krav om tilbagebetaling af hjælp givet til boligindretning efter servicelovens § 116, stk. 1, hvis hjælpen er givet til indretning af en ejerbolig. Dernæst gælder det, at modtageren skal være ejer af boligen, for at der kan stilles krav om tilbagebetaling. Se dog nedenfor om handicappede børn og unge under 18 år.

Det fremgår af § 1 i Socialministeriets bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og boligskit, at såfremt en boligindretning i en ejerbolig medfører en ikke ubetydelig forøgelse af boligens værdi også for andre, ydes den del af hjælpen, der modsvarer denne værdiforøgelse, i form af et rente- og afdragsfrit lån, der forfalder til betaling ved ejerskitte. Værdiforøgelsen fastsættes på baggrund af den offentlige vurdering af ejendommen før og efter boligændringen.

Til sikkerhed for kommunalbestyrelsens lån oprettes og tinglyses et pantebrev i den ejendom, som boligindretningen vedrører.

Udgifterne ved oprettelse af pantebrev osv. afholdes af kommunalbestyrelsen som en administrationsudgift.

Lånet forfalder alene ved ejerskitte. Lånet forfalder ikke ved hensiddens i uskiftet bo.

Kommunalbestyrelsen kan kun stille krav om tilbagebetaling af den hjælp, som modsvarer værdiforøgelsen, hvis den borger, som boligindretningen vedrører, er ejer af ejendommen. Den eneste undtagelse hertil er den situation, hvor borgeren med handicap er et barn eller en ung under 18 år, og barnets eller den unges forældre eller en af forældrene er ejer af ejendommen. I dette tilfælde kan kommunalbestyrelsen stille krav om tilbagebetaling af den hjælp, som modsvarer værdiforøgelsen, samt stille

krav om, at der oprettes og tinglyses pantebrev i ejendommen, selvom der ikke er identitet mellem den handicappede borger og ejeren af ejendommen. Dette skyldes, at hjælpen i praksis tildeles forældre, og at det derfor også er forældrene, der i givet fald skal betale hjælpen tilbage.

Hvis det kan forudses, at værdien af boligændringen, f.eks. installation af nyt køkken eller nyt badeværelse mv., med tiden vil blive forringet, kan det aftales, at lånet nedskrives over en periode på 20 år.

Kommunalbestyrelsen er alene berettiget til at forlange oprettelse af lån og tinglysning af pantebrev i ejendommen for et beløb, der modsvare den værdiforøgelse, som den af kommunen finansierede boligændring har medført, jf. principafgørelse C-26-04.

Kapitel 30

Frit valg af boligindretning

Indledning

285. I dette kapitel beskrives reglerne om frit valg af boligindretning.

Kapitlet beskriver formålet med fritvalgsordningen, personkredsen og det nærmere indhold i ordningen. Endvidere beskrives kommunalbestyrelsens rådgivnings- og vejledningsforpligtelse i forbindelse med fritvalgsordningen, og der gives nogle anvisninger på, hvorledes kommunerne kan administrere ordningen i praksis.

Reglerne om frit valg af boligindretning, som blev indført med lov nr. 407 af 21. april 2010, findes i servicelovens § 116, stk. 2-3, samt i bekendtgørelse om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service og bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant ydet til boligindretning og skift af bolig.

Formål og personkreds

Serviceloven

§ 116. ...

Stk. 2. En person, der er tilkendt hjælp efter stk. 1, kan, hvis den pågældende ønsker at benytte en anden håndværker end den, som kommunalbestyrelsen har valgt, vælge selv at lade boligindretningen udføre og få udgifterne hertil refunderet, dog

højst med et beløb svarende til den pris, kommunen kunne have fået boligindretningen udført for hos den håndværker, som kommunen har valgt. På samme måde kan ansøgeren vælge andre materialer end dem, som kommunalbestyrelsen har anvist.

Stk. 3. Indenrigs- og socialministeren fastsætter nærmere regler om adgangen efter stk. 2 til at vælge håndværker og materialer i forbindelse med tilkendelse af hjælp til boligindretning, herunder om krav til håndværker samt om muligheden for at indgå aftale om tilbagelevering efter endt brug og aftale om reetablering og betingelserne herfor.

Stk. 4. ...

286. Efter servicelovens § 116, stk. 2, kan en borger, der er tilkendt hjælp til boligindretning efter § 116, stk. 1, frit vælge håndværker til udførelse af boligindretningen. Endvidere kan ydelsesmodtageren frit vælge materialer til boligindretningens udførelse.

Formålet med fritvalgsordningen er at give borgere med nedsat funktionsevne adgang til frit valg af boligindretning. Hermed ønskes det at forbedre vilkårene for denne gruppe borgere gennem øgede og bedre valgmuligheder for den enkelte.

Borgernes adgang til frit valg ændrer ikke på det generelt gældende kompensationsprincip, hvorefter borgere med nedsat funktionsevne tilbydes ydelser og hjælpeforanstaltninger for i videst muligt omfang at kompensere for og minimere konsekvenserne af deres funktionsnedsættelse. Kommunalbestyrelsen skal således fortsat yde den hjælp, som borgerne efter lovgivningen har krav på, uden at det får økonomiske konsekvenser for den enkelte.

Adgangen til frit valg af boligindretning gælder alene for borgere, der har fået tilkendt hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1. Er der derimod tilkendt hjælp til boligskit, jf. § 116, stk. 4, vil adgangen til frit valg ikke gælde, fordi hjælp til boligskit udmales som et kontant tilskud.

Indholdet i fritvalgsordningen

Bekendtgørelse om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service

§ 1. En borger, der er tilkendt hjælp til boligindretning efter § 116, stk. 1, i lov om social service, kan, hvis den pågældende ønsker at benytte en anden håndværker end den, som kommunalbestyrelsen har valgt, vælge selv at lade boligindretningen udføre og få udgifterne hertil refunderet, dog højst med et beløb svarende til den pris, kommunen kunne have fået udført boligindretningen for hos den håndværker, som kommunen har valgt. På samme måde kan borgeren vælge andre materialer end dem, som kommunalbestyrelsen har anvist.

Stk. 2. ...

287. Efter § 1, stk. 1, i bekendtgørelse om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service kan en borger, der er tilkendt hjælp til boligindretning, hvis den pågældende ønsker at benytte en anden håndværker end den, som kommunalbestyrelsen har valgt, vælge selv at lade boligindretningen udføre. Udgifterne hertil refunderes af kommunalbestyrelsen, dog højst med et beløb svarende til den pris, kommunen kunne have fået boligindretningen udført for hos den håndværker, som kommunen har valgt. På samme måde kan ydelsesmodtageren vælge andre materialer til udførelsen af boligindretningen end dem, som kommunalbestyrelsen har anvist.

Selv om ydelsesmodtageren benytter sig af retten til frit valg, skal kommunalbestyrelsen fortsat yde ydelsesmodtageren den hjælp til boligindretning, som den pågældende efter lovgivningen har krav på, uden at det får økonomiske konsekvenser for den enkelte. Det vil sige, at ydelsesmodtageren skal have hjælp til den boligindretning, som er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende. Kommunalbestyrelsens afgørelse om hjælp til boligindretning kan påklages til det sociale nævn og Ankestyrelsen efter reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 10. For en nærmere gennemgang af disse regler henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven.

Hvis ydelsesmodtageren i forbindelse med en boligindretning, hvortil der er ydet støtte efter § 116, stk. 1, samtidig vælger at få udført helt andre bo-

ligmæssige ændringer, som ligger uden for bevilningen, skal ydelsesmodtageren fuldt ud afholde udgifterne til disse ændringer.

Betingelserne for støtte under fritvalgsordningen

Bekendtgørelse om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service

§ 1. ...

Stk. 2. Det er en betingelse for, at kommunalbestyrelsen kan yde støtte til en boligindretning udført af en anden håndværker end den, som kommunalbestyrelsen har valgt, at den pågældende håndværker er faglært og momsregistreret. Det er borgerens ansvar at sikre dette.

Stk. 3. Det er en betingelse for, at kommunalbestyrelsen kan yde støtte til en boligindretning udført i andre materialer end dem, som kommunalbestyrelsen har anvist, at de valgte materialer kan sikre, at boligindretningen tjener til at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for borgeren. Det er borgerens ansvar at sikre dette.

288. Hvis ydelsesmodtageren har benyttet sig af retten til frit valg og har valgt en anden håndværker til udførelse af boligindretningen end den, som kommunalbestyrelsen har valgt, er det en betingelse for, at ydelsesmodtageren kan modtage støtte fra kommunalbestyrelsen, at den håndværker, som er valgt, er faglært og momsregistreret. Det er ydelsesmodtagerens ansvar at sikre dette.

Hvis ydelsesmodtageren har benyttet sig af retten til frit valg og har valgt andre materialer til udførelse af boligindretningen end dem, som kommunalbestyrelsen har anvist, er det en betingelse for, at ydelsesmodtageren kan modtage støtte fra kommunalbestyrelsen, at de materialer, som er valgt, sikrer, at boligindretningen tjener til at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for ydelsesmodtageren. Det er ydelsesmodtagerens ansvar at sikre dette.

Har ydelsesmodtageren fået udført en boligindretning af en ikke-faglært og ikke-momsregistreret håndværker, eller har ydelsesmodtageren valgt materialer til boligindretningen, som ikke sikrer, at boligindretningen gør boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende, vil ydelsesmodtage-

ren ikke have ret til støtte til boligindretningen fra kommunalbestyrelsen.

Reparation og vedligeholdelse

289. Det påhviler som udgangspunkt ydelsesmodtageren selv at afholde udgifter til almindelig reparation og vedligeholdelse af en bevilget boligindretning. Dette gælder også i de tilfælde, hvor ydelsesmodtageren har benyttet sig af retten til frit valg.

Der kan dog i særlige tilfælde ydes hjælp til reparation og vedligeholdelse af en bevilget boligindretning, hvis udgiften efter en konkret vurdering må anses som en nødvendig merudgift som følge af ydelsesmodtagerens funktionsnedsættelse. Hjælpen gives da efter servicelovens § 41 om merudgiftsydelse til børn eller § 100 om merudgiftsydelse til voksne.

Tilbagelevering efter endt brug

Bekendtgørelse om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service

§ 3. Borgeren har ejendomsretten til boligindretningen.

Stk. 2. Hvis der samtidig med bevillingen af boligindretningen er indgået aftale om tilbagelevering efter endt brug, og borgeren har benyttet sig af retten til frit at vælge andre materialer end dem, kommunalbestyrelsen har bevilget, har kommunalbestyrelsen i forbindelse med tilbageleveringen ikke pligt til at refundere borgeren de ekstra udgifter til materialer, som den pågældende har afholdt.

290. Ydelsesmodtageren har ejendomsretten til boligindretningen. Det betyder, at boligindretningen ikke skal leveres tilbage til kommunen efter endt brug. Dette gælder også i de tilfælde, hvor ydelsesmodtageren har benyttet sig af retten til frit valg.

Hvis ydelsesmodtageren og kommunalbestyrelsen samtidig med bevillingen af boligindretningen har indgået aftale om tilbagelevering efter endt brug, og ydelsesmodtageren har benyttet sig af retten til frit at vælge andre materialer end dem, som kommunalbestyrelsen har bevilget, har kommunal-

bestyrelsen i forbindelse med tilbageleveringen ikke pligt til at refundere ydelsesmodtageren de ekstra udgifter til materialer, som ydelsesmodtageren har afholdt. Kommunalbestyrelsen må ved indgåelsen af aftalen om tilbagelevering vejlede herom, så ydelsesmodtageren ved aftalens indgåelse er bekendt med konsekvenserne.

Reetablering

Bekendtgørelse om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service

§ 4. Hvis der samtidig med bevilling af boligindretningen er indgået aftale om reetablering, har kommunalbestyrelsen alene pligt til at foretage reetablering i forhold til den boligindretning, som kommunalbestyrelsen har ydet støtte til. Eventuelle yderligere udgifter til reetablering, som måtte være opstået som følge af borgerens benyttelse af frit valg, skal afholdes af borgeren.

291. Hvis ydelsesmodtageren og kommunalbestyrelsen samtidig med bevillingen af boligindretningen har indgået aftale om reetablering, og ydelsesmodtageren har benyttet sig af retten til frit valg, har kommunalbestyrelsen alene pligt til at foretage reetablering i forhold til den boligindretning, som kommunalbestyrelsen har ydet støtte til. Yderligere udgifter til reetablering, som måtte være opstået som følge af benyttelse af retten til frit valg, skal afholdes af ydelsesmodtageren. Kommunalbestyrelsen må ved indgåelsen af aftalen om reetablering vejlede borgeren herom, så borgeren ved aftalens indgåelse er bekendt med konsekvenserne.

Det bemærkes herved i forhold til lejelovgivningen, at det følger af lejelovens § 29, stk. 9, at lejer af en beboelseslejlighed eller et værelse til helårsbeboelse har ret til at foretage boligindretning efter bestemmelserne i servicelovens § 116, hvis kommunalbestyrelsen garanterer for betaling af reetableringsudgifter ved lejerens fraflytning. Lejerens ret til at foretage boligindretning i lejemålet er således betinget af, at kommunalbestyrelsen garanterer for reetableringsudgifterne ved fraflytning. Hvis lejeren vælger en anden håndværker til udførelsen af boligindretningen end den, som kommunalbestyrelsen har valgt, og dette medfører en anden og

dyrere løsning end den, som kommunalbestyrelsen har bevilget, kan udlejeren nægte lejereren at få foretaget boligindretningen, da der kun foreligger kommunegaranti for en del af beløbet. Hvis en lejer skal benytte sig af adgangen til frit valg af håndværker, vil det derfor forudsætte, at lejereren kan indgå en aftale med udlejeren.

Tilbagebetalingspligt og pant

292. Det er den boligindretning, som kommunalbestyrelsen har bevilget, der danner grundlag for en vurdering af, om ydelsesmodtageren kan pålægges en tilbagebetalingspligt, og om kommunalbestyrelsens krav kan sikres ved pant i ejendommen. En eventuel værdiforøgelse af ejendommen som følge af ydelsesmodtagerens frie valg af andre materialer end dem, som kommunalbestyrelsen har bevilget, kan således ikke medregnes i kommunalbestyrelsens krav.

For en omtale af betingelserne for tilbagebetalingspligt og sikring ved pant henvises i det hele til punkt 284.

Kommunalbestyrelsens vejledningspligt i forbindelse med fritvalgsordningen

293. Kommunalbestyrelsen skal som led i sin generelle rådgivnings- og vejledningsforpligtelse yde borgeren vejledning om adgangen til frit valg af boligindretning. Herunder skal der vejledes om konsekvenserne af at benytte ordningen, f.eks. i forhold til betydningen af frit valg i forhold til tilbagelevering og hjælp til reetablering. Herudover sker der ikke ændringer i kommunalbestyrelsens rådgivnings- og vejledningsforpligtelse. Der skal således ydes rådgivning og vejledning i samme omfang som hidtil.

Kommunalbestyrelsens administration af fritvalgsordningen

294. Frem til kommunalbestyrelsens bevilling foreligger, medfører borgerens adgang til frit valg ingen administrative ændringer på området for hjælp til boligindretning.

Det bemærkes herved, at det er konkurrencestyrelsens vurdering, at prisen på den boligindretning, som kommunalbestyrelsen yder støtte til, fortsat vil kunne fastsættes via et udbud. Dette gælder også i de tilfælde, hvor ydelsesmodtageren ønsker at be-

nytte sig af retten til frit valg. Det er dog et krav, at det i udbudsmaterialet gøres helt klart, at ydelsesmodtageren har frit valg, og at udbuddet derfor i sidste ende vil kunne annulleres, hvis ydelsesmodtageren vælger en anden håndværker.

I forbindelse med bevillingen af boligindretningen bør kommunalbestyrelsen vejlede ydelsesmodtageren om retten til frit valg, jf. punkt 285. Hvis ydelsesmodtageren herefter beslutter sig for at benytte sin ret til frit valg, vil det være ydelsesmodtageren selv, der vælger håndværker og entrerer med den valgte håndværker.

Men selv om ydelsesmodtageren har benyttet sig af retten til frit valg, har kommunalbestyrelsen som myndighed ansvaret for, at ydelsesmodtageren modtager den hjælp til boligindretning, som den pågældende efter afgørelsen har krav på. Kommunalbestyrelsen må derfor følge op på bevillingen, herunder sikre sig, at den boligindretning, som kommunalbestyrelsen har ydet støtte til, udføres i overensstemmelse med de specifikationer, der er opstillet. Det er op til kommunalbestyrelsen selv at vælge, hvorledes denne opfølgning skal ske. Der kan f.eks. føres løbende tilsyn, eller der kan foretages en afsluttende gennemgang af byggeriet. Hvis byggeriet ikke følger de specifikationer, som kommunalbestyrelsen har opstillet, vil der ikke kunne ydes støtte til den udførte boligindretning.

Når ydelsesmodtageren har fået udført boligindretningen, skal afregningen mellem ydelsesmodtageren, kommunalbestyrelsen og håndværkeren ske efter reglerne i § 2 i bekendtgørelse om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service. Efter denne bestemmelse skal fakturaen fra den håndværker, som ydelsesmodtageren vælger, sendes og afregnes direkte med kommunen. Ydelsesmodtageren hæfter selv for egenandelen, som han eller hun betaler direkte til håndværkeren. Det skal fremgå af fakturaen, som sendes til kommunen, om ydelsesmodtagerens eventuelle egenandel er fratrukket.

Ved denne afregningsform sikres det, at det ikke indebærer en unødigt belastning af ydelsesmodtagerens økonomi, hvis adgangen til frit valg benyttes. Endvidere vil det være muligt for kommunerne at afløfte moms af regningen gennem momsrefusionsordningen for kommuner og regioner. Det er en

forudsætning, at kommunen modtager en faktura, hvorpå momsens er anført.

Kapitel 31

Boligsjift efter servicelovens § 116, stk. 4

Personkreds

295. Personkredsen omfatter borgere med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne som følge af medfødt handicap eller senere opstået handicap, sygdom eller ulykkeskader. Bestemmelsen omfatter både børn og voksne. For en generel beskrivelse af begrebet »nedsat funktionsevne« henvises til vejledning 1 til serviceloven.

Personkreds, forsørgelsesgrundlag

296. Omfattet af servicelovens § 116, stk. 4, er alle børn og voksne med betydeligt og varigt nedsat funktionsevne, uanset forsørgelsesgrundlag, jf. dog nedenfor om borgere, der modtager social pension.

Borgere, der modtager social pension, er ikke omfattet af servicelovens § 116, stk. 4, jf. servicelovens § 116, stk. 5, medmindre den pågældende samtidig har borgerstyret personlig assistance efter servicelovens § 96.

Hvilende social pension

297. Borgere, som er tilkendt social pension, men hvor pensionen er gjort hvilende, er omfattet af servicelovens § 116, stk. 4.

Invaliditetsydelse

298. Borgere, der modtager invaliditetsydelse, som er tilkendt efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler i lov om social pension, er omfattet af servicelovens § 116, stk. 4.

Udarbejdelse af en plan for det videre forløb

299. Før der tages stilling til flytning, bør der foreligge en plan for, hvorledes kommunalbestyrelsen bedst muligt kan afhjælpe borgerens behov på såvel kort som på længere sigt. Denne plan skal udarbejdes i samarbejde med familien. I planen skal indgå en vurdering af familiens økonomiske muligheder for at opretholde det kommende boligniveau.

Overgang fra ung til voksen

300. I de tilfælde, hvor en del af hjælpen gives efter merudgiftsbestemmelsen i servicelovens § 41, skal det gøres klart for borgeren og dennes familie, at ydelsen efter servicelovens § 41 vil bortfalde, når barnet fylder 18 år, optages i døgninstitution eller afgår ved døden.

I det tilfælde, hvor den unge efter det fyldte 18. år vedbliver med at bo hjemme, må kommunalbestyrelsen efter ansøgning fra den unge overveje, om hjælp til merudgifter kan dækkes efter servicelovens § 100.

Social pension og udbetaling af løbende ydelse

301. Det følger af servicelovens § 116, stk. 5, at borgere, der modtager social pension ikke kan få hjælp efter stk. 4, medmindre det drejer sig om borgere, der har borgerstyret personlig assistance efter § 96.

I det omfang borgeren har fået bevilget hjælp efter servicelovens § 116, stk. 4, på et tidspunkt, hvor pågældende ikke modtog social pension, og hvor hjælpen efter § 116, stk. 4, er blevet bevilget i form af en løbende ydelse, vil borgeren fortsat være berettiget til at få hjælp efter servicelovens § 116, stk. 4, selvom borgeren senere tilkendes social pension og ikke har borgerstyret personlig assistance efter § 96. Det bør således ikke komme borgeren til ugunst, hvis kommunalbestyrelsen udbetaler hjælpen efter servicelovens § 116, stk. 4, i form af en løbende ydelse i stedet for i form af et engangsbeløb.

Generelt om hjælpen ved boligsjift

Ejerbolig

302. Det er kun anskaffelse af en ejerbolig, der kan gives hjælp til efter § 116, stk. 4. Se også principafgørelse C-6-02: Ankestyrelsen fandt, at anskaffelsesudgifter til en anden bolig vedrører anskaffelsen af en ejerbolig. Såfremt der kan anvises en egnet bolig, kan man slet ikke få hjælp efter servicelovens § 116, stk. 2 (Nu stk. 4). Ankestyrelsen fandt, at en anvist bolig vedrører en lejebolig.

Eventuelle udgifter på grund af et boligsjift til en anvist lejebolig skal vurderes i henhold til reglerne i serviceloven om nødvendige merudgifter.

Kan der af praktiske grunde eller på grund af kostelige ændringer ikke foretages den nødvendige boligindretning med hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1, i borgerens nuværende bolig, og kan kommunalbestyrelsen ikke anvisе en anden egnet bolig (lejebolig), skal kommunalbestyrelsen vurdere, om borgeren er berettiget til hjælp til anskaffelse af en egnet ejerbolig.

I sager hvor der opstår spørgsmål om flytning, er det derfor væsentligt, at borgeren og kommunalbestyrelsen indgår i et tæt samarbejde i forhold til spørgsmålet, om det er muligt at dække borgerens behov ved ændringer i indretningen af den nuværende bolig, eller om det er muligt at dække borgerens behov i en anden egnet lejebolig. Hvis det herefter viser sig, at det er nødvendigt at anskaffe en ejerbolig, må kommunalbestyrelsen og borgeren i samarbejde finde en egnet ejerbolig.

Lejebolig eller andelsbolig

303. Der kan ikke gives hjælp til flytning til en lejebolig eller andelsbolig efter servicelovens § 116, stk. 4. Se også under punktet ovenfor om principafgørelse C-6-02.

Boligskift på borgerens eget initiativ

304. Det forhold, at borgeren selv tager skridt til at flytte til en anden bolig, og f.eks. på egen hånd uden kommunalbestyrelsens medvirken finder en ny bolig, vil ikke i sig selv afskære borgeren fra at modtage hjælp efter servicelovens § 116. Det kan f.eks. være i de tilfælde, hvor borgeren ønsker en højere boligstandard, flere kvadratmeter, ekstra kvalitet, særlige materialer mv.

Sagen vil imidlertid i disse tilfælde ofte skulle vurderes som en indretningssag efter servicelovens § 116, stk. 1, idet hjælpen efter § 116, stk. 4, forudsætter, at kommunalbestyrelsen og borgeren i samarbejde finder en bolig, som er nødvendig og tilstrækkelig for at dække borgerens særlige behov. Endvidere er det en forudsætning, at kommunalbestyrelsen ikke har kunnet anvisе borgeren en anden egnet bolig.

Standarder for den enkelte families pladsbehov

305. Når der skal tages stilling til flytning til en anden bolig, tages der udgangspunkt i den nuværende bolig, herunder størrelsen af denne bolig

kombineret med behovet for boligskiftet. Har borgeren således et meget stort boligareal i den nuværende bolig, men hvor det alligevel er nødvendigt at flytte for at tilgodese borgerens behov på grund af funktionsnedsættelsen, vil en del af boligarealet i den nye bolig kunne inddrages som bolig for den handicappede og dennes eventuelle hjælpere efter servicelovens § 96. Kommunalbestyrelsen må oplyse om denne mulighed over for borgeren og dennes familie, før flytningen iværksættes. Det bemærkes, at der efter servicelovens § 116, stk. 4, alene kan gives hjælp til den tilstrækkelige og nødvendige bolig.

Der foreligger ikke faste standarder for den enkelte families pladsbehov i forhold til antal værelser og kvadratmeter, den enkelte familie har behov for. Der skal altid anlægges en konkret vurdering, hvor udgangspunktet er den handicappedes boligmæssige behov ud fra en egnet og økonomisk forsvarlig løsning, og hvor borgerens og dennes families behov ud fra en helhedsvurdering medinddrages.

Flyttesituationer omfattet af servicelovens § 116, stk. 4

306. Det er kun følgende flyttesituationer, som er omfattet af servicelovens § 116, stk. 4:

- Flytning fra lejebolig eller andelsbolig til ejerbolig.
- Flytning fra ejerbolig til ejerbolig.

Hjælp til flytning til lejebolig eller andelsbolig kan ikke gives efter servicelovens § 116, stk. 4. Eventuelle merudgifter i forbindelse med boligskift til en lejebolig eller andelsbolig skal bedømmes efter reglerne om dækning af merudgifter, jf. servicelovens §§ 41 og 100. Der henvises til Socialministeriets vejledning 6 herom.

Flytning fra lejebolig, andelsbolig eller ejerbolig til ejerbolig

307. I forbindelse med flytning fra lejebolig, andelsbolig eller ejerbolig til ejerbolig kan der efter servicelovens § 116, stk. 4, gives hjælp til anskaffelsen af den nye ejerbolig.

Udgifter til anskaffelse af ny ejerbolig

308. Efter servicelovens § 116, stk. 4, kan der kun gives hjælp til de udgifter, der vedrører *anskaffelsen* af den nye ejerbolig.

Som eksempler på udgifter, der vedrører anskaffelsen af den nye ejerbolig, som kan gives efter servicelovens § 116, stk. 4, kan nævnes løbende højere boligudgifter i form af betaling til kreditforening samt udbetaling på ejerboligen. Derimod skal forhøjede drifts- og forbrugsudgifter som følge af boligsiftet f.eks. lys, el, varme mv. ydes efter servicelovens §§ 41 eller 100, jf. principafgørelse C-35-04.

Hjælpen skal, jf. kompensationsprincippet, udmåles således, at ydelsesmodtageren kompenseres for de merudgifter, der er forbundet med anskaffelsen af den nye ejerbolig.

Hjælp til opførelse af ny bolig

309. Hvis det ikke er muligt at finde en eksisterende ejerbolig, der er egnet til at dække borgerens behov, kan der undtagelsesvist gives hjælp til opførelse af en ny bolig efter servicelovens § 116, stk. 4.

Omfanget af hjælpen efter servicelovens § 116, stk. 4, vil svare til den hjælp, der gives i forbindelse med flytning til en eksisterende ejerbolig. Det vil sige hjælp til løbende højere boligudgifter i form af betaling til kreditforening samt udbetaling på ejerboligen. Der vil herudover kunne dækkes udgifter til projektering, grundsondering, arkitekt mv.

Ønske om flere kvadratmetre, andre materialer mv.

310. Hvis ydelsesmodtageren i forbindelse med opførelsen af et nyt hus ønsker særlige materialer, flere kvadratmetre mv., som ligger udover, hvad der henset til handicappet er nødvendigt og tilstrækkeligt, må ydelsesmodtageren selv betale merudgiften hertil.

Kommunalbestyrelsen må derfor i de situationer, hvor ydelsesmodtageren ønsker særlige materialer, flere kvadratmetre mv., udarbejde et skøn over, hvor meget det vil koste at bygge et hus, som må anses for nødvendigt og tilstrækkeligt i forhold til ydelsesmodtagerens handicaprelaterede behov for en ny bolig. Kommunalbestyrelsen skal på denne baggrund udarbejde et skøn over, hvilke udgifter kommunalbestyrelsen vil yde hjælp til.

Ved beregningen af kommunalbestyrelsens samlede hjælp efter § 116, stk. 4, må kommunalbestyrelsen herefter foretage fradrag for den del af boligudgiften, som ikke er afledt af den af kommu-

nalbestyrelsen ydede hjælp. Ydelsesmodtageren vil derfor ofte i disse situationer - sammenlignet med udgiften i den tidligere bolig - få en forøget månedlig boligudgift, som ikke kompenseres fuldt ud af kommunalbestyrelsen.

Hvis hjælpen efter § 116, stk. 4, gives i form af et engangsbeløb, skal ydelsesmodtagerens nuværende månedlige boligudgift svare til ydelsesmodtagerens boligudgift i den hidtidige bolig med fradrag af den del, som ikke er bevilliget efter § 116, stk. 4.

Hvis hjælpen efter § 116, stk. 4, undtagelsesvist gives i form af en løbende ydelse, jf. nedenfor under punkt 311, skal der ved reduktion af kommunalbestyrelsens hjælp til betaling af de løbende udgifter tages udgangspunkt i forholdet mellem omfanget af kommunalbestyrelsens dokumenterede hjælp og ydelsesmodtagerens dokumenterede indskud.

Engangsbeløb eller løbende ydelse

311. Hjælpen bør som udgangspunkt gives som et engangsbeløb, således at ydelsesmodtagerens faste månedlige boligudgifter (netto) i den nye bolig svarer til den månedlige nettohusleje/månedlige nettoydelse, borgeren på flyttetidspunktet betalte i sin hidtidige bolig. Hjælpen kan dog også gives i form af en fast månedlig ydelse – løbende ydelse i de tilfælde, hvor flytningen sker fra lejebolig til ejerbolig. Se også principafgørelse C-4-00.

Ved fastsættelsen af den tidligere husleje i en lejebolig fradrages eventuel modtaget boligsikring eller boligydelse. Ved beregningen skal der således tages udgangspunkt i nettohuslejen.

Flytteudgifter, salgsomkostninger mv.

312. Der kan ikke efter servicelovens § 116, stk. 4, gives hjælp til dækning af omkostninger ved salg af en tidligere bolig, jf. principafgørelse C-3-02.

Hjælp, som ikke vedrører anskaffelse af en ejerbolig, herunder eksempelvis udgifter til afhændelse af tidligere bolig samt udgifter i forbindelse med selve flytningen fra lejebolig eller ejerbolig skal vurderes efter reglerne om hjælp til dækning af merudgifter ved forsørgelsen, jf. servicelovens §§ 41 og 100. Som eksempler kan nævnes udgifter til flyttevogn, salgsomkostninger ved salg af ejerbolig, ejendomsmæglersalær og nødvendig maling af den nye bolig mv.

Dobbelte boligudgifter

313. I nogle tilfælde vil der i en periode kunne blive tale om, at der skal betales boligudgifter til såvel den tidligere bolig som den fremtidige bolig. Situationen vil typisk kunne opstå i de tilfælde, hvor den tidligere ejerbolig ikke er solgt på tidspunktet for overtagelsen af den nye ejerbolig. Det må dog forudsættes, at borgeren har medvirket til, at boligen sælges inden rimelig tid.

Det skal i disse tilfælde vurderes, om ydelsesmodtageren skal kompenseres for de merudgifter, der følger af de dobbelte boligudgifter, således at den pågældende alene skal betale boligudgifter svarende til de boligudgifter ydelsesmodtageren betalte i sin tidligere bolig. Hjælpen gives efter reglerne om merudgifter i servicelovens §§ 41 og 100. Se også principafgørelse C-11-05, hvor en kommune efter en konkret vurdering var berettiget til at fastsætte en tidsfrist med hensyn til, i hvor lang tid kommunen ville betale for dobbelte boligudgifter, der var forbundet med salg af den tidligere bolig, og således begrænse perioden, hvor der kunne ydes dobbelte boligudgifter.

Overskud ved salg af tidligere ejerbolig

314. Hvis der ved salget af den tidligere ejerbolig fremkommer et nettoprovenu (friværdi), kan ydelsesmodtageren selv disponere over overskuddet. Se også principafgørelse C-6-03: »Ankestyrelsen fandt ikke, at et eventuelt nettoprovenu ved salg af en hidtidig ejerbolig skulle indgå ved beregningen af hjælp til en ny ejerbolig efter servicelovens regler om hjælp til boligskit.

Begrundelsen for afgørelsen var, at hjælp til boligskit efter serviceloven er uafhængig af indkomst og formue.«

Ydelsesmodtageren er således ikke forpligtet til at anvende sit overskud i forbindelse med flytning til en ny ejerbolig.

Depositum/indskud ved fraflytning af lejebolig

315. Hvis ydelsesmodtageren ved fraflytning af en lejebolig får tilbagebetalt et depositum eller et beboerindskud, skal dette ikke indgå ved beregningen af hjælp til en ejerbolig efter servicelovens regler om hjælp til boligskit.

Ydelsesmodtageren er således heller ikke i denne situation forpligtet til at anvende hverken det tilba-

gebetalte depositum eller beboerindskud i forbindelse med flytning til en ejerbolig.

Separation, skilsmisse og samlivsophør

316. Hvis der tidligere er ydet hjælp til boligskit til et forældrepar med et handicappet barn, vil det forhold, at forældrene senere bliver separeret/skilt/ophører samlivet ikke kunne begrunde yderligere hjælp til f.eks. betaling af månedlige boligudgifter efter servicelovens § 116, stk. 4. En forælder, som vælger at blive boende i den aktuelle bolig, og som efter separationen, skilsmissen eller samlivsophøret ikke har råd til at blive boende, kan således ikke få hjælp efter servicelovens § 116, stk. 4, til f.eks. yderligere betaling af månedlige boligudgifter.

Separation, skilsmisse eller samlivsophør kan betragtes som en social begivenhed og er derfor ikke en direkte følge af handicappet. Når der er tale om en social begivenhed, kan der ud fra en konkret, individuel vurdering gives hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter efter § 81 i lov om en aktiv socialpolitik, hvis den pågældendes egen afholdelse af udgifterne i afgørende grad vil vanskeliggøre den pågældendes og familiens muligheder for at klare sig selv i fremtiden.

Hvis forældrene på grund af separation/skilsmisse/samlivsophør bliver nødt til at flytte fra den hidtidige bolig, kan der imidlertid efterfølgende blive tale om at yde hjælp til nødvendig indretning efter servicelovens § 116, stk. 1, af forældrenes nye boliger.

Pant og tilbagebetalingspligt

317. Reglerne om pant og tilbagebetalingspligt findes i Socialministeriets bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og boligskit. Reglerne er fastsat med hjemmel i servicelovens § 116, stk. 6.

I de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen yder hjælp til skift af bolig til en ny ejerbolig, ydes den del af hjælpen, der svarer til forskelsværdien af den offentlige vurdering af den nuværende ejerbolig og den tidligere ejerbolig ifølge Socialministeriets bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og boligskit i form af et rente- og

afdragsfrit lån, der forfalder til betaling ved ejerskifte.

Der kan alene stilles krav om tilbagebetaling af hjælp ydet til skift af bolig, hvis hjælpen er ydet efter servicelovens § 116, stk. 4, og hvis hjælpen er ydet til anskaffelse af en ejerbolig. Det er en betingelse, at der er tale om skift fra ejerbolig til ejerbolig.

Lånet udmåles som et beløb, der svarer til forskelsværdien af den offentlige vurdering af den nuværende ejerbolig og den tidligere ejerbolig.

Til sikkerhed for lånet tinglyses et pantebrev i den nye ejendom. Udgifterne til oprettelse og tinglysning af pantebrevet afholdes af kommunalbestyrelsen som en administrationsudgift.

Lånet forfalder alene ved ejerskifte. Lånet forfalder ikke ved hensiddens i uskiftet bo.

Kommunalbestyrelsen kan kun stille krav om tilbagebetaling af den hjælp, som svarer til forskelsværdien af den offentlige vurdering af den nuværende og den tidligere ejendom, hvis den borger, som boligskiftet vedrører, er ejer af den nye ejendom. Den eneste undtagelse hertil er den situation, hvor den handicappede borger er et barn eller en ung under 18 år, og barnets eller den unges forældre eller en af forældrene er ejer af den nye ejendom. I dette tilfælde kan kommunalbestyrelsen stille krav om tilbagebetaling af den hjælp, som svarer til ovenstående forskelsværdi, samt stille krav om oprettelse og tinglysning af et pantebrev i ejendommen, selvom der ikke er identitet mellem den handicappede borger og ejeren af ejendommen. Dette skyldes, at hjælpen i praksis tildeles forældrene, og at

det derfor også er forældrene, der i givet fald skal betale hjælpen tilbage.

Kapitel 32

Handlekommune i sager om boligændringer

318. Handleforpligtelsen påhviler borgerens opholdskommune, hvilket følger af § 9 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Opholdskommunen er den kommune, som har pligt til at give hjælpen, dvs. at opholdskommunen normalt også er handlekommune.

Hvis en borger bor i en kommune og køber en bolig i en anden kommune, hvor der skal foretages boligindretning efter servicelovens § 116, stk. 1, skal ansøgningen om boligændring indgives til og behandles af kommunalbestyrelsen i borgerens aktuelle opholdskommune.

Hvis borgeren, efter at ansøgningen er indgivet til opholdskommunen, men inden afgørelse er truffet, opgiver sin bopæl og tager varigt ophold i den anden kommune, vil sagen skulle overgives til behandling i kommunalbestyrelsen i denne kommune. Det vil nu være den nye kommune, som er opholdskommune og dermed også kommunalbestyrelsen i den kommune, som har pligt til at give hjælpen.

Hvis der er tale om et barn, som har fast bopæl hos den ene forælder i en kommune, men hvor barnet tillige har samvær med en anden forælder, som er bosiddende i en anden kommune, skal ansøgning om boligændringer i hvert af forældrenes hjem, behandles af den kommune, hvor barnet har fast ophold.

Socialministeriet, den 15. februar 2011

BENEDIKTE KIÆR

/ Karin Ingemann

Bilag 1

Bilag 1 indeholder bekendtgørelse nr. 1674 af 22. december 2010 om hjælp til anskaffelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven. Bekendtgørelsen er udeladt her, da den har været offentliggjort i Lovtidende A og kan findes på Retsinformation.

Bilag 2

Bilag 2 indeholder bekendtgørelse nr. 1296 af 15. december 2009 om ydelser efter lov om social service under midlertidige ophold i udlandet. Bekendtgørelsen er udeladt her, da den har været offentliggjort i Lovtidende A og kan findes på Retsinformation.

Bilag 3

Bilag 3 indeholder bekendtgørelse nr. 1043 af 1. september 2010 om støtte til køb af bil efter servicelovens § 114. Bekendtgørelsen er udeladt her, da den har været offentliggjort i Lovtidende A og kan findes på Retsinformation.

Bilag 4**Beregningseksempler vedrørende støtte til køb af bil, jf. servicelovens § 114***Beregningseksempel 1: Beregning af lån uden merkøb efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1*

En borger fik bevilget støtte til køb af bil efter bilbekendtgørelsens daværende § 5, stk. 1, for første gang i 2004. Kommunalbestyrelsens samlede bevilling til borgerens nuværende bil var 105.000 kr. I 2010 søger borgeren om genbevilling af bil. Da provenuet fra borgerens nuværende bil skal indgå i lånet hvis borgeren er berettiget til genbevilling, sættes bilen til salg. Bilen sælges for i alt 20.000 kr.

Kommunalbestyrelsens samlede bevilling til borgerens nuværende bil:	105.000 kr.
Provenu fra salg af borgerens nuværende bil:	20.000 kr.

Da lånet til borgerens nuværende bil er tilbagebetalt, skal hele provenuet fra salg af bilen indgå i beregningen af det nye lån ved genbevilling af bil. Hvis borgeren ikke er berettiget til genbevilling af bil, skal provenuet udbetales til borgeren, jf. § 11, stk. 5.

Det vurderes, at borgeren er berettiget til en ny bil. Ved afprøvning findes den billigst egnede bil:

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil:	122.000 kr.
Særlig indretning af bilen:	38.105 kr.
Kommunalbestyrelsens samlede udgift til borgerens nye bil:	160.105 kr.
Samlet købspris for borgerens nye bil:	160.105 kr.

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil består dels af et afdragspligtigt lån og dels af et afdragsfrit lån. Ved bevilling af støtte til køb af bil efter bilbekendtgørelsens § 6, stk. 1, skal kommunalbestyrelsens andel af provenuet fra salg af borgerens nuværende bil, i dette tilfælde svarende til 20.000 kr., fratrækkes i borgerens afdragspligtige del af lånet til den nye bil. Da borgeren har et indtægtsgrundlag under 191.000 kr. skal lånet afdrages med 1/72 månedligt. Kommunalbestyrelsens lån til borgeren fordeler sig altså således:

Borgerens nye lån:	122.000 kr.
Heraf en afdragspligtig del: $122.000/2 - 20.000$ kr.	41.000 kr.
Den afdragsfrie del af lånet, som nedskrives over seks år: $122.000/2$	61.000 kr.
Dertil kommer et tilskud til særlig indretning	38.105 kr.

Beregningseksempel 2: Beregning af lån ved indtægtsgrundlag der overstiger 191.000 kr.

Hvis borgeren i beregningseksempel 1 i stedet havde haft et indtægtsgrundlag, der oversteg 191.000, skulle den afdragspligtige del af lånet forhøjes:

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil:	122.000 kr.
Særlig indretning af bilen:	38.105 kr.
Kommunalbestyrelsens samlede udgift til borgerens nye bil:	160.105 kr.
Samlet købspris for borgerens nye bil:	160.105 kr.

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil består dels af et afdragspligtigt lån og dels af et afdragsfrit lån. Da borgeren i dette eksempel har et indtægtsgrundlag på 223.000 kr. om året, skal den afdragspligtige del af lånet forhøjes med 20 % af den del af indkomstgrundlaget, der overstiger 191.000 kr.

20 % af indkomstgrundlaget over 191.000: $(223.000 - 191.000 \cdot 0,2)$	6.400 kr.
Den afdragspligtige del af lånet udgør dermed: $(122.000/2 + 6.400)$	67.400 kr.
Den afdragsfrie del af lånet, der nedskrives, udgør: $(122.000/2 - 6.400)$	54.600 kr.
Dertil kommer et tilskud til særlig indretning	38.105 kr.

For nærværende eksempel lægges det til grund, at borgeren, i modsætning til beregningseksempel 1, er førstegangsansøger, og at der derfor ikke er et provenu fra en tidligere bil. Hvis der var det, som i beregningseksempel 1, skal provenuet først fratrækkes i den afdragspligtige del af lånet, som i beregningseksempel 1.

Beregningseksempel 3: Beregning af lån med merkøb efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1

En borger fik bevilget støtte til køb af bil efter bilbekendtgørelsens daværende § 5, stk. 1, for første gang i 2004. Borgeren valgte udover støtten fra kommunalbestyrelsen at foretage merkøb i bilen.

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nuværende bil:	120.000 kr.
Borgerens merkøb i den nuværende bil:	60.000 kr.
Samlet købspris for borgerens nuværende bil:	180.000 kr.
Merkøbets andel af den samlede købspris for borgerens nuværende bil:	1/3

Efter seks år søger borgeren om genbevilling af bil i 2010. Borgeren har foretaget merkøb, og skal derfor have en andel af provenuet fra borgerens nuværende bil svarende til merkøbets andel af den samlede købspris. Dette gælder, uanset om borgerens merkøb er foretaget helt eller delvist med provenuet fra en tidligere bil. Det resterende del af provenuet skal indgå i beregningen af det nye lån ved genbevilling af bil, jf. bilbekendtgørelsens § 11, stk. 1. Bilen sættes derfor til salg:

Samlet provenu ved salg af borgerens nuværende bil:	50.000 kr.
Borgers andel af provenuet 1/3 af 50.000 $(50.000 \cdot 60.000 / 180.000)$	16.667 kr.
Kommunalbestyrelsens andel af provenuet 2/3 af 50.000 $(50.000 \cdot 120.000 / 180.000)$	33.333 kr.

Borgeren får udbetalt sin forholdsmæssige andel af provenuet fra den gamle bil, svarende i dette eksempel til 16.667 kr. Borgerens andel af provenuet udbetales til borgeren, der frit kan disponere over beløbet. Borgeren kan f.eks. vælge at bruge provenuet til merkøb i den nye bil eller til at nedbringe den afdragspligtige del af lånet i den nye bil.

Kommunalbestyrelsens andel af provenuet fra den gamle bil udgør 33.333 kr. Hvis borgeren ikke er berettiget til genbevilling af bil, skal provenuet udbetales til borgeren, jf. bilbekendtgørelsens § 11, stk. 5.

Det vurderes, at borgeren er berettiget til en ny bil med automatgear. Tilskud til automatgear er et standardbeløb, som ikke indgår i lånet.

Ved afprøvning findes den billigst egnede bil:

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil:	130.000 kr.
Tilskud til automatgear:	22.306 kr.
Kommunalbestyrelsens samlede udgift til borgerens nye bil:	152.306 kr.
Borgerens merkøb i den nye bil:	70.000 kr.
Samlet købspris for borgerens nye bil:	222.306 kr.

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil består dels af et afdragspligtigt lån og dels af et afdragsfrit lån. Kommunalbestyrelsens andel af provenuet fra salg af borgerens nuværende bil skal fratrækkes i bor-

gerens afdragspligtige del af lånet til den nye bil, jf. bilbekendtgørelsens § 11, stk. 1. Da borgeren har et indtægtsgrundlag under 191.000 kr. skal lånet afdrages med 1/72 månedligt. Kommunalbestyrelsens lån til borgeren fordeler sig altså således:

Borgerens nye lån:	130.000 kr.
Heraf en afdragspligtig del: $130.000/2 = 33.333$ kr.	31.667 kr.
Den afdragsfrie del af lånet, som nedskrives over seks år: $130.000/2$	65.000 kr.
Dertil kommer et tilskud til automatgear	22.306 kr.

Beregningseksempel 4: Beregning af lån uden merkøb efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2

I 2004 fik en borger bevilget støtte til køb af bil efter bilbekendtgørelsens daværende § 5, stk. 1 og 2. Kommunalbestyrelsens samlede bevilling til borgerens nuværende bil var 168.000 kr. I 2010 søger borgeren om genbevilling af bil. Da provenuet fra borgerens nuværende bil skal indgå i lånet hvis borgeren er berettiget til genbevilling, sættes bilen til salg. Bilen sælges for i alt 45.000 kr.

Kommunalbestyrelsens samlede bevilling til borgerens nuværende bil:	168.000 kr.
Provenu fra salg af borgerens nuværende bil:	45.000 kr.

Da lånet til borgerens nuværende bil er tilbagebetalt, skal hele provenuet fra salg af bilen indgå i beregningen af det nye lån ved genbevilling af bil. Hvis borgeren ikke er berettiget til genbevilling af bil, skal provenuet udbetales til borgeren, jf. § 11, stk. 5.

Det vurderes, at borgeren er berettiget til en ny bil. Ved afprøvning findes den billigst egnede bil:

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil efter § 6, stk. 1:	160.000 kr.
Kommunalbestyrelsens bevilling efter § 6 stk. 2 (udvidet lån):	28.000 kr.
Tilskud til særlig indretning:	42.000 kr.
Kommunalbestyrelsens samlede udgift til borgerens nye bil:	230.000 kr.
Samlet købspris for borgerens nye bil:	230.000 kr.

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil består dels af et afdragspligtigt lån og dels af et afdragsfrit lån, samt et udvidet lån efter bilbekendtgørelsens § 6, stk. 2. Kommunalbestyrelsens andel af provenuet fra salg af borgerens nuværende bil skal først fratrækkes i det udvidede (supplerende) lån og herefter i borgerens afdragspligtige del af lånet til den nye bil. Da borgeren har et indtægtsgrundlag under 191.000 kr. skal lånet afdrages med 1/72 månedligt. Kommunalbestyrelsens lån til borgeren fordeler sig altså således:

Borgerens nye lån:	188.000 kr.
Det udvidede lån dækkes fuldt ud af provenuet fra den tidligere bil:	0 kr.
Restprovenuet efter betaling af det udvidede lån udgør: $(45.000 - 28.000)$	17.000 kr.
Den afdragspligtige del af lånet: $160.000/2 = 17.000$ kr.	63.000 kr.
Den afdragsfrie del af lånet, som nedskrives over seks år: $160.000/2$	80.000 kr.
Dertil kommer et tilskud til særlig indretning	24.000 kr.

Beregningseksempel 5: Beregning af lån med merkøb efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2

I 2004 fik en borger bevilget støtte til køb af bil efter bilbekendtgørelsens daværende § 5, stk. 1 og 2. Borgeren valgte udover støtten fra kommunalbestyrelsen at foretage merkøb i bilen.

Kommunalbestyrelsens samlede bevilling til den nuværende bil:	180.000 kr.
Borgerens merkøb i den nuværende bil:	60.000 kr.
Samlet købspris for borgerens nuværende bil:	240.000 kr.
Merkøbets andel af den samlede købspris for borgerens nuværende bil:	1/4

I 2010 søger borgeren om genbevilling af bil. Da borgeren har foretaget merkøb skal vedkommende have en andel af provenuet fra den nuværende bil svarende til merkøbets andel af den samlede købspris. Dette gælder, uanset om borgerens merkøb er foretaget med provenuet fra en tidligere bil. Den resterende del af provenuet skal indgå i beregningen af det nye lån ved genbevilling af bil, jf. bilbekendtgørelsens § 11, stk. 1. Bilen sættes derfor til salg:

Samlet provenu ved salg af borgerens nuværende bil:	45.000 kr.
Borgers andel af provenuet 1/4 af 45.000 ($45.000 \cdot 60.000 / 240.000$)	11.250 kr.
Kommunalbestyrelsens andel af provenuet 3/4 af 45.000 ($45.000 \cdot 180.000 / 240.000$)	33.750 kr.

Borgeren får udbetalt sin forholdsmæssige andel af provenuet fra den gamle bil, svarende i dette eksempel til 11.250 kr. Borgerens andel af provenuet udbetales til borgeren, der frit kan disponere over beløbet. Borgeren kan f.eks. vælge at bruge provenuet til merkøb i den nye bil eller til at nedbringe den afdragspligtige del af lånet i den nye bil.

Kommunalbestyrelsens andel af provenuet fra den gamle bil udgør 33.750 kr. Denne andel skal bruges til afdrag på borgerens afdragspligtige del af lånet, hvis borgeren får bevilget genbevilling af bil efter § 6, stk. 2. Et herefter resterende provenu skal anvendes til afdrag på den afdragspligtige del af lånet i den nye bil. Hvis borgeren ikke er berettiget til genbevilling af bil, skal provenuet udbetales til borgeren, jf. § 11, stk. 5. Det vurderes, at borgeren er berettiget til en ny bil med særlig indretning. Ved afprøvning findes den billigst egnede bil:

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil efter § 6, stk. 1:	160.000 kr.
Kommunalbestyrelsens bevilling efter § 6 stk. 2 (udvidet lån):	20.000 kr.
Tilskud til særlig indretning:	24.000 kr.
Kommunalbestyrelsens samlede udgift til borgerens nye bil:	204.000 kr.
Borgerens merkøb i den nye bil:	80.000 kr.
Samlet købspris for borgerens nye bil:	284.000 kr.

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil består dels af et afdragspligtigt lån og dels af et afdragsfrit lån, samt et udvidet lån efter bilbekendtgørelsens § 6, stk. 2. Kommunalbestyrelsens andel af provenuet fra salg af borgerens nuværende bil skal først fratrækkes i det udvidede lån og herefter i borgerens afdragspligtige del af lånet til den nye bil. Da borgeren har et indtægtsgrundlag under 191.000 kr. skal lånet afdrages med 1/72 månedligt. Kommunalbestyrelsens lån til borgeren fordeler sig altså således:

Borgerens nye lån:	180.000 kr.
Det udvidede lån dækkes fuldt ud af provenuet fra den tidligere bil:	0 kr.
Restprovenuet efter betaling af det udvidede lån udgør: ($33.750 - 20.000$)	13.750 kr.
Den afdragspligtige del af lånet: $160.000 / 2 - 13.750$ kr.	66.250 kr.
Den afdragsfrie del af lånet, som nedskrives over seks år: $160.000 / 2$	80.000 kr.
Dertil kommer et tilskud til særlig indretning	24.000 kr.

Beregningseksempel 6: Beregning af lån ved førtidig udskiftning

I 2006 fik en borger bevilget støtte til køb af bil efter bilbekendtgørelsens daværende § 5, stk. 1 og 2. Borgeren valgte udover støtten fra kommunalbestyrelsen at foretage merkøb i bilen.

Den afdragspligtige del af lånet efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1:	80.000 kr.
Den afdragsfrie del af lånet efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1:	80.000 kr.
Kommunalbestyrelsens lån efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2:	20.000 kr.
Kommunalbestyrelsens samlede bevilling til den nuværende bil:	180.000 kr.
Borgerens merkøb i den nuværende bil:	120.000 kr.
Samlet købspris for borgerens nuværende bil:	300.000 kr.
Merkøbets andel af den samlede købspris for borgerens nuværende bil:	2/5

I 2010 bliver bilen totalskadet i en trafikulykke. Da bilen bliver totalskadet er der altså to år tilbage af låneperioden, og der resterer altså 24/72 dele af lånet i den gamle bil.

Resterende afdragspligtige lån efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1: $(24/72 \cdot 80.000)$	26.667 kr.
Resterende afdragsfrie lån efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1: $(24/72 \cdot 80.000)$	26.667 kr.
Resterende afdragsfrie lån efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2: $(24/72 \cdot 20.000)$	6.667 kr.
Samlet resterende lån:	60.000 kr.

Forsikringsselskabet beregner den samlede erstatning for bilen til at udgøre i alt 200.000 kr.

Da borgeren har foretaget merkøb skal vedkommende have en andel af forsikringssummen fra den nuværende bil svarende til merkøbets andel af den samlede købspris.

Samlet erstatning fra forsikringen:	200.000 kr.
Borgers andel af erstatningen 2/5 af 200.000 $(200.000 \cdot 120.000 / 300.000)$	80.000 kr.
Kommunalbestyrelsens andel af erstatningen 3/5 af 200.000 $(200.000 \cdot 180.000 / 300.000)$	120.000 kr.

Borgeren får udbetalt sin forholdsmæssige andel af erstatningen fra den gamle bil, svarende i dette eksempel til 80.000 kr. Borgerens andel af provenuet udbetales til borgeren, der frit kan disponere over beløbet. Borgeren kan f.eks. vælge at bruge provenuet til merkøb i den nye bil eller til at nedbringe den afdragspligtige del af lånet i den nye bil.

Kommunalbestyrelsens andel af erstatningen udgør 120.000 kr. Denne andel skal først bruges til afdrag på det resterende lån i den bil, som blev totalskadet.

Resterende gæld i den bil, der blev totalskadet:	60.000 kr.
Kommunalbestyrelsens andel af erstatningssummen:	120.000 kr.
Resterende erstatningssum:	60.000 kr.

Et eventuelt overskud efter nedbringelse af gælden i den gamle bil skal indgå i beregningen af det nye lån ved genbevilling af bil. Hvis borgeren ikke er berettiget til genbevilling af bil, skal provenuet udbetales til borgeren, jf. § 11, stk. 5.

Det vurderes, at borgeren er berettiget til en ny bil med særlig indretning. Ved afprøvning findes den billigst egnede bil:

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil efter § 6, stk. 1:	160.000 kr.
Kommunalbestyrelsens bevilling efter § 6 stk. 2 (udvidet lån):	20.000 kr.

Tilskud til særlig indretning:	36.000 kr.
Kommunalbestyrelsens samlede udgift til borgerens nye bil:	216.000 kr.
Borgerens merkøb i den nye bil:	80.000 kr.
Samlet købspris for borgerens nye bil:	296.000 kr.

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil består dels af et afdragspligtigt lån og dels af et afdragsfrit lån, samt et udvidet lån efter bilbekendtgørelsens § 6, stk. 2. Den resterende del af erstatningen skal først fratrækkes i det udvidede lån og herefter i borgerens afdragspligtige del af lånet til den nye bil. Da borgeren har et indtægtsgrundlag under 191.000 kr. skal lånet afdrages med 1/72 månedligt. Kommunalbestyrelsens lån til borgeren fordeler sig altså således:

Borgerens nye lån:	180.000 kr.
Det udvidede lån dækkes fuldt ud af provenuet fra den tidligere bil:	0 kr.
Den afdragspligtige del af lånet: $160.000/2 - (60.000 - 20.000)$ kr.	40.000 kr.
Den afdragsfrie del af lånet, som nedskrives over seks år: $160.000/2$	80.000 kr.
Dertil kommer et tilskud til særlig indretning	36.000 kr.

Beregningseksempel 7: Beregning af lån ved køb af brugt bil

En borger søger om støtte til køb af bil i 2010. Det vurderes, at vedkommende er berettiget til støtten. Det vurderes, at borgeren er berettiget til en ny bil med særlig indretning. Ved afprøvning findes den billigst egnede bil:

Kommunalbestyrelsens bevilling til den nye bil efter § 6, stk. 1:	160.000 kr.
Kommunalbestyrelsens bevilling efter § 6 stk. 2 (udvidet lån):	16.000 kr.
Tilskud til særlig indretning:	14.000 kr.
Kommunalbestyrelsens samlede udgift inklusive særlig indretning til borgerens nye bil:	190.000 kr.

Hvis borgeren vælger at købe en ny bil, skal borgeren betale den afdragspligtige del af lånet, svarende til 80.000 kr., tilbage. Det betyder, at borgeren skal afdrage $(80.000/72)$ 1.111 kr. om måneden i seks år. Borgeren ønsker at købe en brugt bil, og finder en bil, der blev købt i 2009 købt med støtte efter SEL § 114, og som nu er 18 mdr. gammel. Den brugte bil koster inklusive særlig indretning 86.400 kr. Betingelserne i bilbekendtgørelsens § 14, stk. 3 er opfyldt, da bilen tidligere er bevilget efter servicelovens § 114 og samtidig er under 2 år gammel. Bilen vurderes at kunne opfylde borgerens behov.

Prisen for den brugte bil:	86.400 kr.
Afdragspligtigt lån til bilen:	43.200 kr.
Afdragsfrit lån til bilen:	43.200 kr.

Der kan tidligst ydes genbevilling af bil seks år svarende til 72 mdr. efter bilens første indregistrering. Da bilen har været indregistreret 18 mdr. på købstidspunktet, kan der altså tidligst ydes genbevilling efter 54 mdr., jf. bilbekendtgørelsens § 10, stk. 1. Borgeren skal altså tilbagebetale lånet over 54 mdr. Efter de 54 mdr. kan borgeren vælge at søge om genbevilling af bil. Da borgeren har et indtægtsgrundlag under 191.000 kr. skal lånet afdrages med 1/72 månedligt.

Månedligt afdrag på den afdragspligtige del af lånet: $(43.200/54)$	800 kr.
Månedlig nedskrivning af den afdragsfrie del af lånet: $(43.200/54)$	800 kr.

Bilag 5

Bilag 5 indeholder bekendtgørelse nr. 1076 af 14. september 2010 om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service. Bekendtgørelsen er udeladt her, da den har været offentliggjort i Lovtidende A og kan findes på Retsinformation.

Bilag 6

Bilag 6 indeholder bekendtgørelse nr. 1077 af 14. september 2010 om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og skift af bolig. Bekendtgørelsen er udeladt her, da den har været offentliggjort i Lovtidende A og kan findes på Retsinformation.

Bilag 7**Stikordsregister**

(Stikordsregistret refererer til punkter i vejledningen)

1-dagsregistrering	218
A	
Administration af fritvalgsordningen	43, 294
Afdragsfrihed under uddannelse	187, 192 , 236
Afdragsordning	203, 233, 235, 236, 238
Afdragsperiode	189, 193
Afdragsvilkår	135, 217, 231
Afgiftsfritagelse	169, 192 , 193, 194, 203, 205, 220, 224 , 225, 232, 233, 234, 239
Afgørelse om reparation	210
Afgørelseskompetencen	137
Afmontering af særlig indretning	211
Afprøvning af bil	174
Afvikling af støtte	231, 233 , 235 , 238
Afvikling i forbindelse med totalskade	238
Andre befordringsordninger	135, 161, 169
Anskaffelse af ny bolig	304, 309, 310
Ansvarsforsikring	31, 104, 210, 232
Arm- og benproteser	91
Automatisk transmission, tilskud	172, 173, 185, 206, 208 , 242
B	
Bedst egnet og billigst	36, 42
Befordring med individuelle transportmidler	161, 244
Befordringsgodtgørelse	15 , 121, 160
Befordringsordninger, andre	135, 162, 170
Befordringstilskud	244
Ben- og armproteser	91
Beskæftigelsessektoren	11, 56, 70
Betingelser for støtte	134 , 155, 162, 196
Bevilling, iværksættelse før	138 , 253
Bevilling, udnyttelse	189, 192 , 223
Bil	
- Afprøvning	175
- Billigst egnede	172, 174, 175 , 183, 184
- Fabriksny	138, 219 , 220, 222
- Genbevilling	133, 196 , 197 , 202, 203
- Medtagelse fra udland	240
- Medtagelse til udland	241
- Tilbehør	203

- Udskiftning	196, 203, 222, 235
- Ibrugtagne biler	220
Bilstøtte	
- Indkomstgrundlagets betydning	189 , 190
Bolig, anskaffelse af ny	308
Boligbegreb	248, 261 , 264, 265, 266, 273, 276
Boligindretning	1, 144, 248 , 249, 250, 251, 252, 253, 254, 257, 258, 259 , 267, 268, 270, 273, 275, 278, 279, 281, 284, 285 , 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 302, 317, 318
Boligindretning, reetablering	248, 266, 280, 281, 282, 286, 291, 293
Boligskift	144, 248 , 249, 250, 251, 252, 253, 254, 257, 284, 286, 302 , 304 , 305, 306, 308, 314, 315, 316, 317
Boligændringer, tilbagebetalingspligt	248, 284 , 285, 292 , 317
Bortfald af støtte	233
Botilbud	13, 23, 38, 56, 86, 106, 162, 229, 237, 238, 273
Botilbud, flytning til	237
Brugte biler	222
Brystproteser	97
C	
Centralregistret for Motorkøretøjer	219, 226, 234
D	
Diabeteshjælpemidler	19, 101
Drift	17, 28, 31 , 44, 44, 113, 121, 160, 186
Driftsudgifter	25, 31, 135, 187, 188
Dødsfald	202, 236
E	
Eftergivelse	132, 192, 203, 204, 237 , 238, 239
Egenbetaling	40 , 42, 47, 59, 110, 115, 116 , 123
Egnethed til at føre bil	171
Ejendomsret	40, 44, 115, 125 , 279 , 290
Ejerbolig	254, 264, 267, 280 , 284, 302 , 306, 307, 308, 309, 311, 312, 313, 314, 315, 317
Engangsbeløb	301, 310, 311
Erhvervs-, uddannelses-, og trivselsmæssige forhold	134 , 160
EU-retten	130
F	
Fabriksny bil	138, 219 , 220, 222

Flytning	14, 81, 207, 237, 257, 267, 268, 270, 272, 299, 302, 305, 306, 307, 309, 311, 312, 314
Flytning til botilbud	237
Fodindlæg, ortopædiske	90
Fodtøj, ortopædisk	89 , 90
Forbrugsgoder	1, 2, 3, 5, 6, 12, 13, 14, 15, 17, 20, 44, 45, 46, 47, 48, 49 , 50, 52, 53, 54, 55, 76, 97, 254, 268
Forenklet sagsbehandlingsprocedure ved genbevilling	196, 197
Forholdsmæssig fordeling af provenu	203 , 239
Fornyelse af kørekort	214
Forsikring	31, 85, 104, 127, 187, 188, 200, 203, 211, 226, 227, 233, 239, 278, 283
Forværring af ansøgerens helbredstilstand	201
Frit leverandørvalg	15, 37, 40, 110, 113 , 116
Fritvalgsordningen	34, 35, 36, 39 , 40, 41, 42, 43 , 285, 286, 287, 288, 293, 294
Fritagelse for afgift efter brændstof-forbrug	194
Fritagelse for vægtafgift	194
Frivillig indfrielse af lån	202
Funktionsnedsættelser, progredierende	19, 22, 27, 109, 116, 145, 147, 180, 201, 256
Fødte indretninger	185
Førtidig udskiftning	128, 182, 198 , 201, 222
G	
Genbevilling af bil	133, 196, 197 , 202, 203
Genbevilling, forenklet sagsbehandling	196, 197
Genbrug af kørestol	117
Generel rådgivningsforpligtelse	16, 17
Gældsbevilling	139, 200, 204, 226, 233, 234
H	
Henstand	133, 192, 204, 235, 237 , 239
Henvisning til høreapparatbehandling	120
Hjælpemidler	1-120
- Instruktion i brug	17, 64, 65, 129
- Kravspecifikationer	32
- Udskiftning	41
- Ydelsesform	27

Hjælpemidler og forbrugsgoder, væsentlighedskriteriet	148
Høreapparat	2, 27, 31, 88, 106, 120-131
Høreapparatbehandling	
- Henvisning	120
- Tilskud	2, 122-131
Høreapparatleverandør, privat	123, 124, 125, 126 , 127, 128, 129, 131
Høreomsorg	129
I	
Ibrugtagne biler	220
Indbo, sædvanligt	3, 43, 46, 46 , 50
Inddragelse af støtte	234
Individuelle transportmidler, befordring	161, 245
Individuelt tilpassede kørestole	88, 110, 115
Indkomstgrundlagets betydning ved bilstøtte	189 , 190
Indretning, nødvendig	133, 206, 219, 316
Indretning, overflytning af	207
Instruktion i brug af hjælpemidler	17, 64, 65, 129
Iværksættelse før bevilling	138 , 253
K	
Kaskoforsikring	104, 226, 227 , 233
Knallert, trehjulet	31, 104
Knæbandager	93
Kompressionsstrømper eller -apparater	94
Krav i kørekort	206
Kravspecifikationer for hjælpemidler	32
Købelovens reklamationsregler	30, 211
Kørekort	137, 171, 206, 214, 215, 216, 217
- Fornyelse	214
- Krav	206
- Tilskud	214
Køreprøve	214
Kørestole, genbrug	117
Kørestole, individuelt tilpassede	88, 110, 115
Køreundervisning	133, 153, 214, 215, 216
Kørselsbehov	133-147 , 151-170, 187, 188, 191, 195, 197, 214, 216, 219, 228, 229
L	
Leverandøraftale	32-36 , 113-115
Lovpligtig ansvarsforsikring	104
Lån	
- Misligholdelse	239

- Rentefrit	132, 172
- Stiftelse	233
- Supplerende (udvidet lån)	176
Låneramme	172, 173, 204, 221, 240, 242
M	
Mandagsbiler	199
Medtagelse af bil fra udland	240
Medtagelse af bil til udland	241
Merkøb	40, 203
Misligholdelse af lån	239
Mur- og nagelfaste ændringer	268, 279, 283
N	
Nettoprovenu	184, 202 , 204, 205, 239, 314
Nødkald	107
Nødvendig indretning	133, 206, 219, 316
O	
Ortopædisk fodtøj	89 , 90
Ortopædiske fodindlæg	90
Overflytning af indretning	207
P	
Pant	231 , 233, 248, 284, 285, 292, 317
Parkeringskort	218
Paryk	95
Personkreds hjælpemidler	3, 133
Privat høreapparatleverandør	123, 124, 125, 126 , 127, 128, 129, 131
Progrederende funktionsnedsættelser	19, 22, 27, 109, 116, 145, 147, 180, 201, 256
Provenu, forholdsmæssig fordeling	203
R	
Reetablering, boligindretning	248, 266, 280, 281, 282, 286, 291, 293
Refusion af egenbetaling hjælpemidler	40, 42
Registrering af bil	132, 194, 195, 200, 219, 221, 222, 224, 225, 226, 234, 235
Reklamationsregler, købeloven	30, 211
Rentefrit lån	132, 172
Reparation	14, 25, 30, 32, 41, 50, 52, 89, 113, 118, 121, 128, 187-188, 190, 211
- Af boligindretning	268, 278, 289
- Af hjælpemidler	30
- Af særlig indretning	211
Restgæld	202, 204, 234-239

Rådgivningsforpligtelse, generel	16, 17
S	
Salgsprovenu	202
Skånehensyn	142, 150, 152, 155, 157, 170, 206
Social pension	108, 157, 251, 260, 296, 297, 298, 301
Standardprodukt forbrugsgoder	47, 48, 52
Standardudstyr	178, 206
Stiftelse af lån	233
Stomihjælpemidler	19, 97
Støtte	
- Afvikling	232, 234, 236, 239
- Betingelser	134 , 155, 162, 196
- Bortfald	233
- Inddragelse	234
- Udmåling	172
Støttekorsetter	92
Supplerende lån (udvidet lån)	176, 177, 179, 180, 182-185, 202, 205, 239
Sygehussektoren	57
Synshjælpemidler	97, 99
Sædvanligt indbo	46, 50
Særlig indretning	137, 138, 153, 175, 203, 206, 212, 227
Særlig indretning eller kapacitet forbrugsgoder	44, 48, 52, 137
Særlig indretning til flere inden for samme husstand	209
Særlig indretning, udgifter som følge af brug	211
Særlig indretning, udskiftning	210
Særlig rådgivningsforpligtelse med hensyn til hjælpemidler	17
Særlige hensyn til enkelte handicap-grupper	20 , 154
T	
Tilbagebetalingspligt ved boligændringer	248, 284 , 285, 292, 317
Tilbehør til bil	203
Tilskud	
- Til automatisk transmission	172, 173, 185, 206, 208 , 242
- Til høreapparatbehandling	2, 122-131
- Til kørekort	214
- Til udskiftning	52, 127
Totalskade, afvikling i forbindelse med	239

Trehjulet knallert	31, 104
Tro og love – erklæring	196, 197
U	
Uddannelsessektoren	61
Udgifter som følge af brug af den særlige indretning	213
Udland	54, 119, 130, 233, 234, 240, 241
Udlån	14, 25, 27, 30, 37, 40, 49, 50, 72, 103, 110, 115, 116, 230
Udmåling af støtte	172
Udnyttelse af bevilling	189, 192, 223
Udnyttelsestidspunkt	192, 221
Udskiftning af bil	196, 203, 222, 235
Udskiftning	
- Af brugt bil	182, 196, 198, 200, 201, 203
- Af hjælpemidler	41
- Af særlig indretning	210
Undtagelser i adgangen til frit valg af hjælpemidler	27, 38
V	
Varigt ophold i udlandet	54
Vedligeholdelse, boligændringer	28, 31
Vedligeholdelse, hjælpemidler	277
Vejledning af borgeren	140
Væsentlighed, bilstøtte	148
Væsentlighedskriteriet, hjælpemidler og forbrugsgoder	148
Y	
Ydelsesform, hjælpemidler	27

Bilag 8**Indholdsfortegnelse**

(Indholdsfortegnelsen refererer til punkter i vejledningen)

<i>Afsnit I</i>	<i>Støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder</i>	
Kapitel 1	Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder	3
Kapitel 2	Rådgivning og vejledning	16
Kapitel 3	Sagsbehandlingen	19
Kapitel 4	Hjælpemidler	25
Kapitel 5	Leverandørvalg - Hjælpemidler	32
Kapitel 6	Frit valg af hjælpemidler	34
Kapitel 7	Forbrugsgoder	44
Kapitel 8	Udland	53
Kapitel 9	Afgrænsning til anden lovgivning	56
Kapitel 10	De enkelte hjælpemidler	88
Kapitel 11	Individuelt tilpassede kørestole	110
Kapitel 12	Tilskud til høreapparater	120
<i>Afsnit II</i>	<i>Støtte til bil efter servicelovens § 114</i>	
Kapitel 13	Lovgrundlag	132
Kapitel 14	Generelt om reglerne	133
Kapitel 15	Vejledning af borgeren	140
Kapitel 16	Udmåling af støtten	172
Kapitel 17	Afgiftsfritagelse	194
Kapitel 18	Genbevilling af bil	196
Kapitel 19	Salgsprovenuets betydning ved lån til udskiftning	203
Kapitel 20	Særlige indretninger	206
Kapitel 21	Tilskud til kørekort	214
Kapitel 22	Vilkår for støtte	219
Kapitel 23	Afvikling af støtte	234
Kapitel 24	Henstand og eftergivelse	237
Kapitel 25	Støtte til bil, der medtages fra eller til udlandet	240
Kapitel 26	Regulering	242
<i>Afsnit III</i>	<i>Støtte til individuel befordring efter Servicelovens § 117</i>	
Kapitel 27	Støtte til individuel befordring	244
<i>Afsnit IV</i>	<i>Hjælp til boligindretning og boligsift</i>	
Kapitel 28	Generelt	249
Kapitel 29	Boligindretning efter § 116, stk.1	259
Kapitel 30	Frit valg af boligindretning	285
Kapitel 31	Boligsift efter servicelovens § 116, stk. 4	295
Kapitel 32	Handlekommune i sager om boligændringer	318

Bilag 1	Bekendtgørelse nr. 1674 af 22. december 2010 om hjælp til anskaffelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven
Bilag 2	Bekendtgørelse nr. 1296 af 15. december 2009 om ydelser efter lov om social service under midlertidige ophold i udlandet
Bilag 3	Bekendtgørelse nr. 1043 af 1. september 2010 om støtte til køb af bil efter servicelovens § 114
Bilag 4	Beregningseksempler vedrørende støtte til køb af bil, jf. servicelovens § 114
Bilag 5	Bekendtgørelse nr. 1076 af 14. september 2010 om adgangen til frit valg af boligindretning efter lov om social service
Bilag 6	Bekendtgørelse nr. 1077 af 14. september 2010 om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og skift af bolig
Bilag 7	Stikordsregister
Bilag 8	Indholdsfortegnelse